

Ілюстрований

КАЛЕНДАР

Сирітського дому

НА РІК

1919.

СТАРАНІЕМ І НАКЛАДОМ СС. ВАСИЛІЯНОК
В ФІЛІАДЕЛФІЇ, ПА.

Привілеї

ДЛЯ РУСЬКОЇ ГР. КАТ. КАТЕДРАЛЬНОЇ ЦЕРКВИ НЕП. ЗАЧ.
ПРЕЧ. Д. МАРІЇ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА.

Одержані за старанєм бл. п. Преосвященного Кир Сотера.

Руська гр. кат. катедральна церков в Філядельфії, Па. удосто-
їлась великого і дуже рідкого добродійства, бо одержала

СОВЕРШЕННІ ВІДПУСТИ

наділені Сьв. Отцем Пієм X., Папою Римським дня 16-го червня
1914 р. під ч. 35671 — в слідуєчі празники:

Рожество Христове; сьв. Василя (Новий Рік); Богоявленє І. Хр.;
Воскр. Г. Н. І. Хр.; Сош. сьв. Духа; сьв. Апп. Петра і Павла; Успе-
ня Пресьв. Богородиці; сьв. сьвященомуч. Йосафата; Непороч. Зач.
Преч. Діви Марії; на всі празники Пренайсьв. Тайни Евхаристії
і Найсьв. Серця Христового.

УСЛІВЯ: Хто з вірних хотів би доступити в ті дни совершенного
(цілковитого) відпущу, має в тій церкві приступи-
ти до сьв. Сповіді і сьв. Причастія і помолити ся
за нашу церков і Сьвят. Отця Папу Римського. Сі
відпущи можуть бути жертвовані за душі в чистили-
щи.

Превелика ся благодать, якою зістала наділена наша руська
гр. кат. церков катедральна в Філядельфії, Па., робить її **місцем
відпустовим на чужині**, неначе тою зеленою оазою серед розлогої,
непроглядної пустині, до якої змучені та спрагнені подорожні звер-
тають свої кроки, щоб в тіни її зелені відпочати, покріпитись хо-
лодним жерельним напоєм та набрати сили до дальшої утяжливой
подорожи.

Отримавши сї цінні привілеї, церков наша віддає їх всім вір-
ним в Злуч. Державах на їх виключну користь. Тож користайте
з них обильно!

Хто в однім з сих празничних днів посітить руську гр. кат.
церков катедральну в Філядельфії, Па., висповідас ся, заприча-
щась та помолить ся в наміренню сьв. Церкви і сьв. Отця Папи
Римського, може доступити **совершенного відпущу**.

БЛ. П. ПРЕОСВЯЩЕННИЙ КИР С. С. ОРТИНСЬКИЙ,
фундатор Монастиря С. С. Василіянок і Сиротини
в Філадельфії, Па.

ВСЕМУ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВИ В АМЕРИЦІ

ШИРИЙ ХРИСТІАНСЬКИЙ ПРИВІТ!

По одnorічній перерві отсе заси́лаємо в Ваші хати знова новий Календар Сирітського Дому. Ми раді, що можемо принести нашим христіянським родинам сей новорічний гостинець. В мину́лїм році зі всіх сторін писали нам, що вони цілий час відчували брак христіянського календаря, який є для католицької родини цілорічним вірним приятелем. І тому, хоч як тяжкі часи, ми рішили́сь видати Календар Сирітського Дому на 1919. Р., щоби наші католицькі родини не були без сего вірного друга, що в кожній хвилі має чи то навчити, чи розрадити або розвеселити і то так старого як і молодого.

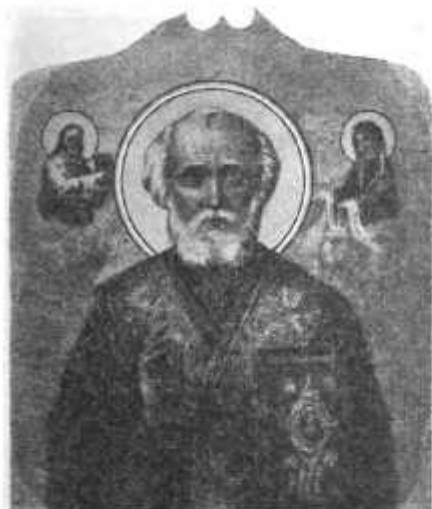
Не знайдуть в сїм календарі Дорогі Читачі много про політику, історію, світові події і т. п. Кождий з Вас знає їх аж надто добре і є рад, коли може про них на хви́льку забути. Тому і наш календар не згадує Вам про сі сумні ричи і події, а радше хоче дати Вам серед тої житєвої туртовини слово розради і успокоєня. І так всі оповідання поміщені в календарі Сирітського Дому призначені є, щоби піддержати Вас в хви́лях зневіри і знеохочєня в чорній годині, щоби злагодити Вам туземні скорботи і показати як шукати потіхи в Бозі. Для Видавництва буде се великою нагородою, коли сей Календар зможе спрагненим душам подати росу духовну, зболілому серцю подати лїк, потапаючому подати руку, а щасливому положити перед очі найви́сше щастє — вічне в небі.

Отсей Календар вступаючи в Ваші хати несе Вам від С.С. Василіянок і всіх Сиріт з Філядельфійського Сиротинця отсі щирі желаня на новий рік:

Нехай в сїм новім році устануть всі старі злидні, а настане для Вас нова доба гаразду і щастя. Нехай в Ваших серцях, в Ваших родинах, в Ваших місцевостях, в на́шій вітчизні, запанує спокій і мир. Нехай Божє благословєнє товаришить Вам в всіх Ваших думках, замислах і ділах. Хай Господь держить Вас кріпко при Собі і оєріє Вас оємєм любови Свого Прєсвятого Серця.

ВИДАВНИЦТВО КАЛЕНДАРЯ.

ник, адвокат або, що такого
иньшого навчався я того,
що до мене належить на всяк
час? Що? А може мені заліз-
ло в голову, що я понад всіх,
весь вже знаю?... Що зроблю?

Праця і молитва.

Повідають: з одного дерева
хрест і лопата. Мудре слово.
Таке й з працею. Одна й та
сама може вийти на благосло-
вєньство і погибель. Чи ні?
Один бідував, гарував не доїв,
не доспав, збив масток і з ма-
етку вчїпився го дур голови
і — життя позбавився. Дру-
гий працював також запопад-
ливо і також доробився ма-
етку і тим мастком виховав
діточок і всіх красенько по-
винював, як Бог приказав,
а тепер сам на старости літ за-
живає пєтіхи і спокою. Звід-
ки то таке? Праця і праця:
з одної хрест а з другої лопа-
та? Звідки? На одній спочи-
ло благословєньство Боже, на
другій ні. Один працював,
Бога призивав на поміч, а дру-
гий гарував і Бога не знав а
чорта призивав в проклєнах.
Що хто сїв, то зібрав. А як-
же зі мною? Працею я під Бо-
жим благословєньством? Га?
А може, може — без знання Бо-
га... Що зроблю?

ЗРІСТ І РОЗВИТОК ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКОГО СИРОТИНЦЯ

ПІД ЗАРЯДОМ С. С. ВАСИЛІЯНОК.

Філядельфійський Сиротинець! Українські Сироти з Філадельфії! Монастир Сестер Василянок! Які почування ворухать серце американського Українця, коли згадає або почує ці слова? Тяжко їх виразити, однак з певністю можна сказати, що згадка на ці інституції викликає в кожного Українця приємне враження, об'являє симпатії, а головню народної гордості. Кождий відчуває, що: Це наша рідна інституція, одинока того рода на американській землі, що своєю задачею, ціллю, стремлінням і роботою може прикути увагу і зискати любов і поважане всіх Українців без виїмки. Нарід любить і тішиться ся сим своїм добутком, а найліпшим доказом є се, що майже кождий Українець в Америці щиро бажає собі хоч раз побачити сей Філядельфійський Сиротинець. І коли котрому з нас не було в Філадельфії, чи то бувби змодернізований

і поступовий Ньюйорчанин, чи майнер з гір, чи фармер з вестів, то кождий з них, як вже не відвідає Сиротинця і злучених з ним заведень, то найменше перейдець ся по 7-ій улиці і Періш і з приємністю і цікавістю обгляне зі всіх боків дома, де міститься Монастир С. С. Василянок і Сиротинець. А коли ще побачить сироти, як вони веселі і здорові вертають зі школи, або бавлять ся на невеличкім подвір'ю, то радости його нема границь. Вертає домів вдоволенний, що видів Філядельфійський Сиротинець.

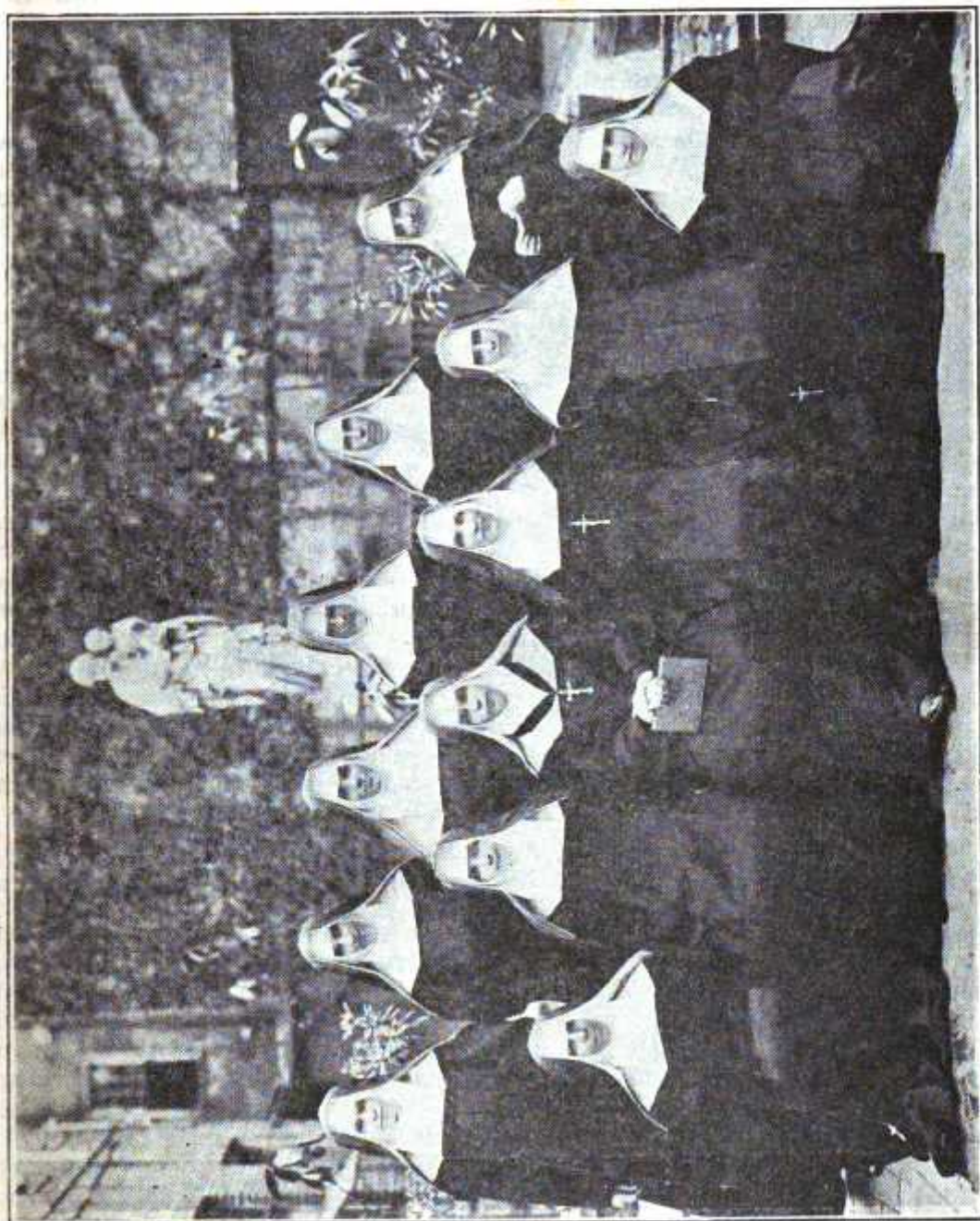
Через що-ж ті інституції є так дорогі для всього українського загалу? Тому що вони стались середо-точкою, серцем цілої української еміграції в Америці. Блаженної пам'яті Невіджалований Фундатор сих інституцій Преосв. Кир Сотер Ортинський, який цілим серцем бажав і трудив ся, щоби український нарід в Америці піднести

Культурно на засадах Христової науки, пізнав своїм чутливим серцем, що народови, виставленому на чужі, лихі впливи, бракує передовсім лагідности. І тому з цілим запалом і жаром свого неограниченого патріотизму почав будувати інституції, що мали статись розсадником любови, лагідности і милосердія серед українського Народу в Америці. Монастир С.С. Василіянок і Сиротинець в Філядельфії мали сповнити сю задачу. Ті що посвятились для праці в Монастири С.С. Василіянок і Сиротинці дали найліпший примір любови до Бога, і до ближніх, до Народу. Вони відріклись всіх життєвих утіх, посвятили свою молодість, і прийняли дуже тяжкі обовязки — а все з любови до Бога і ближніх. Вони є рівнож приміром лагідности і то так в поступованню внутрішнім, між собою, як і з святильними людьми. Милосерде оказує ся інституція в той спосіб, що забирає і пригортає всі українські сироти. З відки-б не привезли сироту, С.С. Василіянки приймають її до Сиротинця, о скільки лише дозволить місце.

І так інституції основані на тих взнесених засадах стались не лише взірцем і пропаватором тих засад, але також центром правдивої християнської культури і просвіти серед американських Українців. При монастири ведено школу, курси неграмотних, założено друкарню, ризницю, килимарню і положено сильні підвалини для зросту інституції. З дотеперішних успіхів Настоятельства монастиря і дивлячись на його заботи і пляни можна набрати певности, що інституція не спинить ся в своїм розвою, але при ширшій піддержці загалу буде підноситись до найвишого уровня, так що буде могла принести для українського народу в Америці необчислені моральні і матеріальні користи. Говорю не лише моральні — які є наглядні, але і матеріальні, бо забираючи сиріт Сиротинець запобігає витворенню безнадійного, соціальному елементови серед Українців. Оскарлюю-

чи діткнені нещастем родини, а сиротам забезпечує певне економічне буття. Матеріальна користь прийде також з того, що заведення, які основано при монастири, як Ризниця і Килимарня, стануть ся завязком українського промислу в Америці. Се дійсно є перші сего рода заведення!

Сиротинець отже се інституція, яку дійсно можна любити і для якої з охотою можна пожертвуватись. А перший примір любови і пожертвування для неї дав її Основатель, пок. Преосвя Кпр Сотер Ортинський. Кілько праці, труду, журби і гроша вложив пок. Владика в сю інституцію, то се знають ті, що своїми очима виділи його цінні зусилля над двигненням сих інституцій, яких розвиток став ся ціллю і мрією діяльности сего великого Мужа. А за се уважав собі великий Покійник аж надто великою нагородою, коли по журбах і трудах своїх, міг на хвилину зайти до Сиротинця де у сиріт били ширі і вдячні для Нього серця і де бачучи плоди своєї апостольської праці міг забути і взнестись понад всі життєві скорботи. З жаром і безграничною любовию віддалились сій інституції також Преп. С.С. Василіянки. Ті з них, що прибули вже з Галичини, полюбили нову працю і нові задачі і журби, хоч вони о много тяжші, як в старім краю. І хоч часом положене дуже прикре і невідрадне, вони зносять його бодро, а коли хто дивуєсь, як вони то можуть перетерпіти і видержати, то у них лиш одна відповідь: «більше журб і терпіння, більше заслуги перед Богом». Інші Сестри, що вступили до Чина вже ту в Америці, майже без виімку зробили се з любови до сеї інституції, головню з прихильности до сиріт, бо бачили що ту дійсно можна посвятитись ширшій праці для слави Бога. І всі інші, яким лучилось жити близько Сиротинця, привязались до нього і з жалем прийшлоб ся їм з ним розлучатись. А вже думаю, що не меншу прихильність і любов до Сиротинця виявляє о. Візитатор монастиря Впр. о. П. Чаплинський, якому по

Сестри прибувши в Старого краю (в першій ряді) wraz зі Сестрами що відбули новіціат в Філідельфії,

смерти Впреосєв. Владики принало моральне і правне заступство Сиротинця перед українським Загалом. Се справді тяжкий, але милий обов'язок, і думаю, що ніхто не міг би раднійше і успішнійше його сповнити як теперішній Впр. о. Візитатор, який не лише відбуває що місяця візитації в Монастири, де помагає Настоятельству радою і інформаціями, але часто мусить пригадувати народова на його обов'язок зглядом своєї рідної інституції. За се не лише Заряд Сиротинця, але і цілий нарід є вдячний Отцю Візитаторови, що щиро і горячо заступає ся за нашими сиротами.

Ціль Сиротинця.

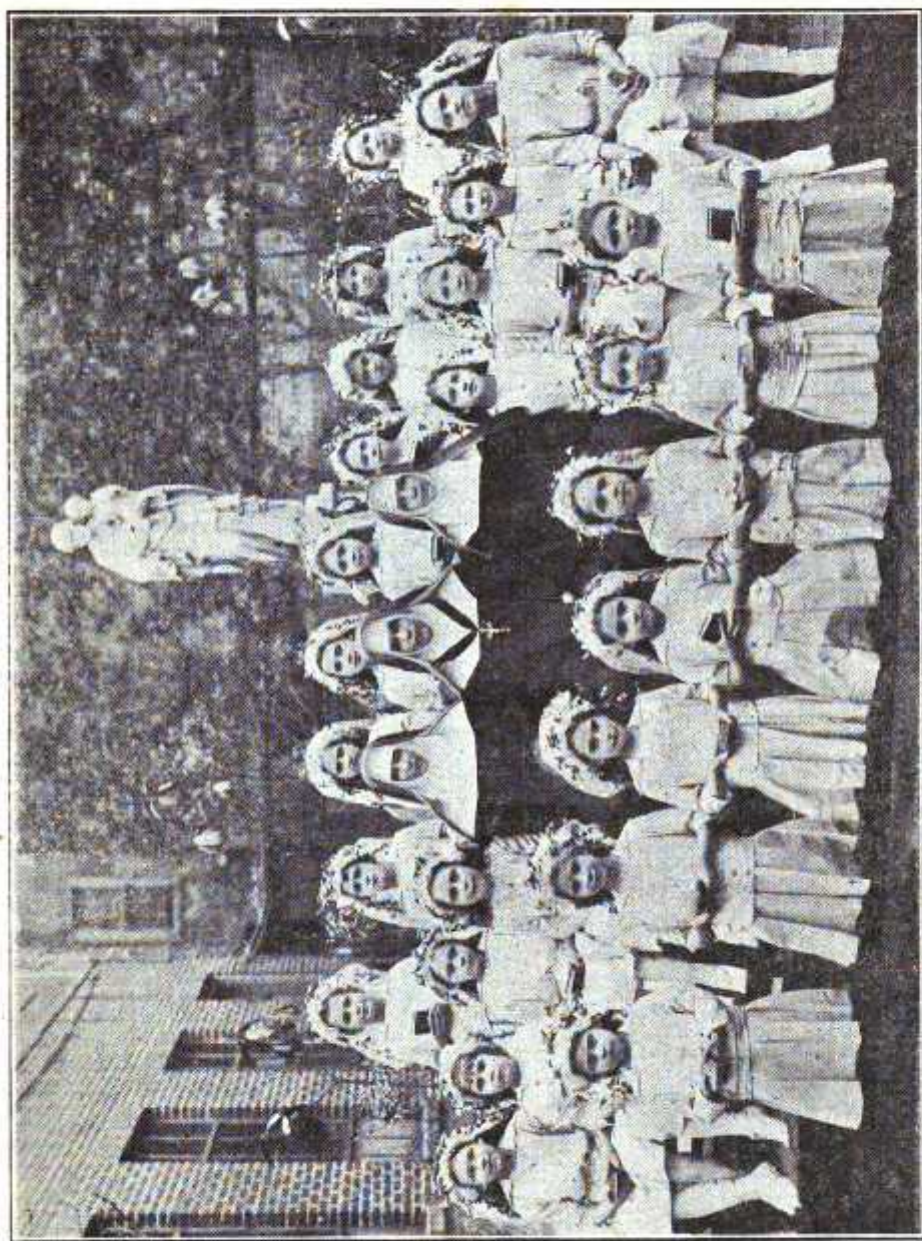
Головною задачею і занятєм Преп. Сестер Василіянок є удержуване, опіка і вихованє сиріт, яких надилають з найдалших сторін, де лише живуть українські поселенці. Всього труд, всі їх старання сконцентровані на вихованю сиріт. Справді нарід складає на сю ціль поважні жертви, рівнож С.С. Василіянки колектують на сю ціль між своїми і чужими, однак все те є невистарчаюче і значну часть видатків мусять Сестри заробляти працею своїх рук. І колиби Вам прийшлося переходити попри Монастир і Сиротинець і пізно в ніч побачити світла в Ризниці і Друкарні, так се знайте, що там змучені руки працюють на удержанє українського Сиротинця. Принагідно ту лише згадаю, що в сім році (1918-ім) по конєць вересня С.С. Василіянки зложили на удержанє Сиротинця понад 7 000 дол. (сім тисяч дол.), які заробили своїми руками. Не є се зиск! Ні. Се лише дуже низько-обчислена заплата за працю в Ризниці, Друкарні і Килимарні.

Ціль Сиротинця є добродійна: Зібрати нещасні сироти з усіх усюдів і дати їм вихованє. Другі культурніші народи жертвують тисячі, мільйони на будову і удержанє величезних приютів і заохоронюк для сиріт. Другі багаті народи від нас даючи поміч сиротам

там раді є, що в сей спосіб сповняють свій християнський обов'язок і не викидають навіть ніякої відплати від своїх вихованиць чи вихованків. Не так у нас Українців. Ми нарід вбогий. Коли даємо комусь хоч невеличку поміч — по силам нашим — то сейчас надіємось ще більшого звороту, чи відплати. Не инакше річ маєть ся з Сиротинцем. Нарід український даючи матеріальну поміч Сиротинцеві надієть ся з него десятикратної користи. І не лише він надієть ся, але основателі Сиротинця і кождочасний Заряд відразу заявив Народови, що всі датки на Сиротинець се не даровизна, а пожичка; що гріш народний вложений в Сиротинець, є так наче вложений в щадницю, яка має дати так високі процента, яких не дасть жаден банок, жадне підприємство. Ті користі з Сиротинця мають обявитись в тім, що питомців Сиротинця маєть ся виобразувати на учительки, які мають в свій час розійтись по всіх українських колоніях в Америці, щоби заціпляти в українську дітвору ту просєвіту і християнсько-культурні засади, в яких їх самих виховано, і щоби вчити її любови до того народу, з якого самі походять і який заопікував ся ними і нагрів своїм щирим і прихильним серцем.

Велика просьвітна місія Сиротинця.

Як вже вище сказано, то сиротидівчата виховуєть ся на учительки для українських народних шкіл в Америці. Ціллю і мрією Заряду Сиротинця є, щоби він був в можности вислати Сестри-учительки до кождої парохіяльної школи, з відки лише наші церковні громади сею забажають. І нічо не може бути прикрійше для Заряду Сиротинця, як се, що на просьбу кількох наших парохій о Сестри-учительки для своїх красно зорганізованих шкіл, мусів дати відмовну відповідь. Ті учительські сили, які тепер є в монастири С.С. Василіянок, є заняті чи то зарядом, чи вихованєм сиріт, або діловодством в заведєнях при Сиротинці, де поки-

Перше ека. Празеаге Сиріт в році 1918 в Філадельфії, Па.

що ніхто їх не може заступити, і мимо найліпшої волі не можуть віддатись учительському званню. Як би то всім бажалося, щоби ті дівчатка, яких цілю є стати учительками, росли як найскорше, щоби літа їх науки мчали блискавкою, тай щоби як найскорше прийшла хвиля, коли заряд а і цілий нарід дочекають ся учительок з вихованиць Сиротинця. Всі ті, що інтересують ся тою справою і своїм духом і хухом раді приєднати зріст і розвиток тих пупляшків, що мають стати учительками з очікуванем звернули свої очі на найстарші учениці. Бо коли вони скінчать школи і стануть готові для Служби Церкві і Народови, тоді вже по них будуть слідувати що року нові, свіжі ряди дипломованих і фахових учительок. Серце кожного читача певно радуєть ся, коли почує, що з поміж сиріт-дівчат вже ходить до школи аж 64. І так 4 з них є в Гай Скул, 5 в осьмій класі Публік Скул, 4 в сьмій класі, 5 в шестій класі, 2 в п'ятій класі, 6 в четвертій класі, 7 в третій класі, 15 в другій класі, а 12 в першій класі. З того видно, що поза малою перервою в Гай Скул, кождий рік має своїх репрезентантів і кандидатів на будучі учительки. Всі учениці ходять до католицьких шкіл в Філадельфії. З початком шкільного року 1918. всі католицькі школи були переповнені і лише по великих заходах вдалось 'випросити' прийняти сиріт до католицьких шкіл. Однак все таки місто до одної, як передтим, мусять вони ходити до 2-ох різних шкіл. Сей факт виказав konieczність удержування осібної школи при Сиротинці. Однак на се нема ні приміщення, ні грошей.

Крім учениць в низших школах Заряд Сиротинця може повеличатись, що двом своїм вихованцям дав змогу набути вище образование. Іменно дві учениці, які скінчили сего року з дуже добрим успіхом Гай Скул, образують ся тепер в католицькій каледж (від університета) в New Rochelle, N. Y. Найліпшою оцінкою успіху в науці тих учениць є се, що вони звернули на

себе увагу бувиного Суперінтендента католицьких шкіл, а теперішнього Епископа з Трентону Преосв. Мек Девіта, і сей Достойник будучи на закінченню шкільного року католицької Гай Скул в Філадельфії оказав, що не лише не забув за наших учениць, але порадив їм піти на науку до вище згаданої висної школи, а в додатку за його цінним впливом обі учениці дістали в Нью Рошел Каледж так зв. скалер-

Учениці, яких Монастир вислав на висні студії до Нью Рошел Каледж — в шкільних одностроях.

шип, то зн. безплатну науку. — По укінченню каледж сї вихованиці Сиротинця будуть мати диплом на учительки в Гай Скул і нема сумніву, що з своїм виснім образованием будуть могли тим успішнійше і ревнійше служити своїй чини, Церкві і народови. Заряд Сиротинця і цілий український загаль може собі бажати,

щоби вони стали добрими учительками в першій українській Гай Скул на американській землі. Коли би шановний читач задав собі труду і хотів нас контролювати, чи якраз ми вчили 64 учениць, як висше згадано, то знайшов би, що ще бракує 2 до 64. Се є дві вихованниці Сиротинця, які вчать ся в Стреєрс Бизнес Каледж в Філадельфії. Вони дістають там науку бизнесового діловодства, рахунковости, торговельної кореспонденції і т. д. Сі учениці вже докінчують своє образованє і будуть дуже помічні в промислових підприємствах при Сиротинці.

Сиротинець може мати просвітне значінє ще під другим зглядом. Іменно з часом при Сиротинці може зорганізуватись виспий український виховачий інститут (се був плян пок. Преосв. Кир Сотера), в роцї Гай Скул, де образувалибсь не лише Сироти, але де всі американські Українці моглиби за оплатою післати свої діти на вихованє в українськїм і католицькїм дусї. Школа така під Зарядом Преп. С.С. Василіянок се бажанє і домаганє множества родичів, які знають, що там їх діти дісталиб не лише загальне образованє і набралиб національного духа, але що в такїм інститутї їх діти дісталиб материнську опіку, догляд і гарне, моральне і побожне вихованє. Вдома за ріжними клопатами часто нема часу і подумати про діти, тай вони ростуть мов той неполещий город. Якє насієс вітер занесе, таке воно зійде і закорінить ся. А так журбу про вихованє дітий переняв би Заряд інститута. Такий інститут має велике значінє в розвою і піднесеню народа, і другі народи в Америцї мають тисячі таких заведень. Чи український нарід здобудеть ся хоч на один такий інститут, се залежить від волї народу. — А ще одно значінє може мати Сиротинець, а евентуально, виспий науковий інститут, який коло него може оснуватись; і то загально-українське значінє, якого здасть ся український загаль в Америцї зовсім не доцінює, а може навіть не взяв еще на увагу. Думаю що сю справу поручити вперше

публічно на сїм місци. Маю на увазі відносини між Америкою а Україною, і то головню культурно-просвітні відносини. Практиковані у других народів так звані виміни професорів, учителів і учительок, можуть мати і для українського народу необчислені користи. Нарід український ще за слабий, щоби вимінював ся учительськими силами з могутчою Америкою, але покищо ми з найбільшою легкостю можемо діждатись виміни учительських сил поміж старокраєвими і американськими Українцями. З України ми радо повитаємо учителів і учительок, які принесуть нам подих рідної землі, оживлять в нас українського духа, розбудять приспалу любов до України. Їх значінє буде більше моральне для нас, а однак вони будуть для нас дорогі і цінні, бо без них знидїє і зникне українська свідомість серед нашої іміграції.

Однак о много більше значінє буде мати для українського народу в Европі, коли ми з Америки вишлемо їм учительки з американським образованєм. Кілько то хосених річий можуть вони навчити наших братів в Вітчизні! Вони дадуть вже своїм поступованєм примір американської практичности, пильности, точности, охарности і через школу будуть заціплювати сї прикмети в цілий загаль. Їм прийдеť ся се легко, бо вже з Америки привезуть знанє своєї рідної мови і пародних звичаїв. Другі народи спроваджують в сїй ціли зовсім чужих учителів, а ми будемо мати своїх. Така виміна учительських сил вплине дуже корисно так на американських як і европейських Українців і причинить ся з часом до навязання дружних зносин між Америкою а Україною, і то не лише просвітних, але політичних, економічних і т. д.

Таких учительських сил з Америки може достарчити лише Сиротинець. Тож з того згляду повинні його підперти головню імігранти, які вертають назад до Европи, бо в Сиротинці образують ся учительки для їх дітий.

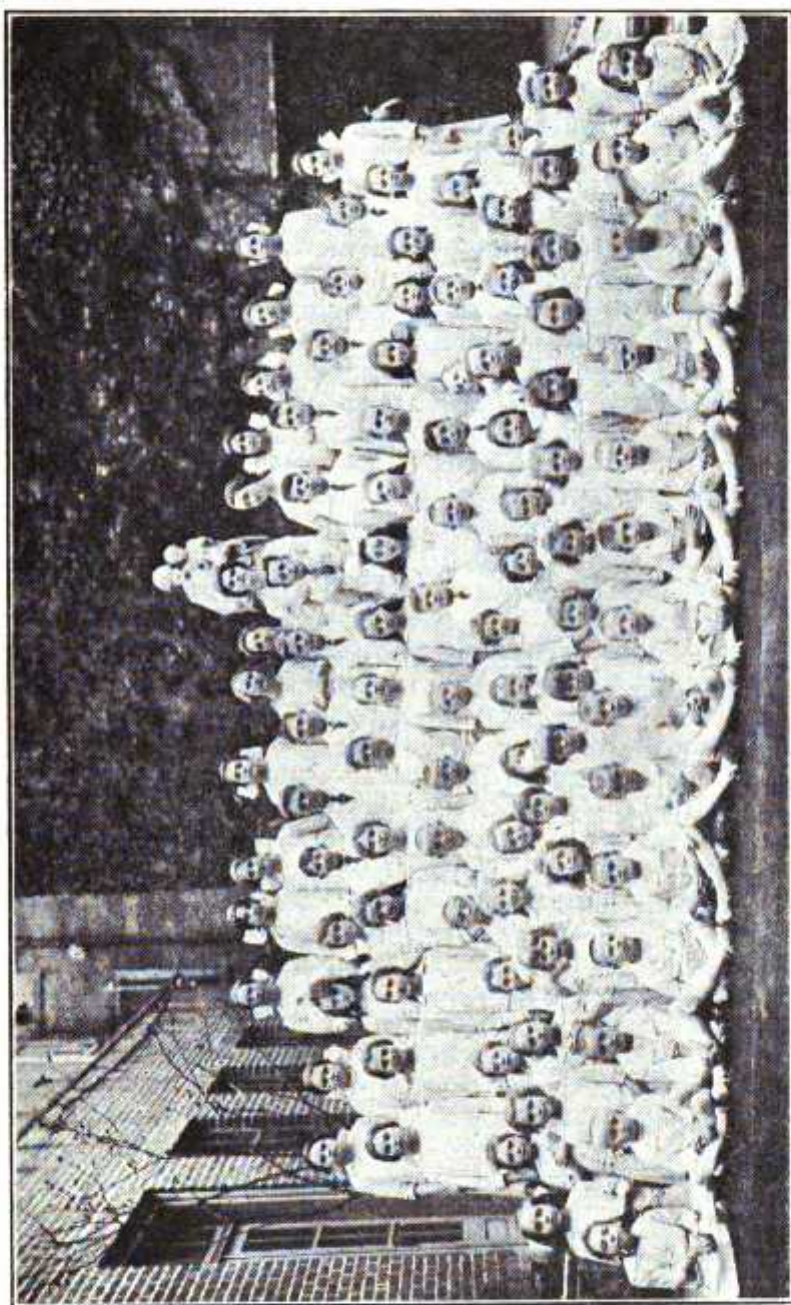
Значінє Сиротинця для нашої Церкви.

Не треба пригадувати, що Монастир С.С. Василіянок і Сиротинець се твердиня нашої католицької Церкви в Америці. Там всі переняті в всіх своїх поступках і ділах любовно до Бога і Церкви Його. А з сиріт мають ся виховати будучі Сестри монахині, що піле житє мають посвятити на Службу Богови і Церкві. З другої сторони Сиротинець має для нашої Церкви в Америці ще тому велике значінє, що з хлопців-сиріт утворено так зв. «Малий Семінар», який мав розвинутись в особну інституцію під наглядом Тов. Св. Апостола Павла, однак тепер опинив ся знова під Зарядом Преп. С.С. Василіянок. Тих хлопців-сиріт хать ся виобразувати на будучих єввангелістів. Число наших душпастирів в Америці дуже мале. Рівнож дуже мало молодців голосить ся в кандидати до стану єввангелістичного. Одинока рада є виховати з хлопців-сиріт будучих єввангелістів. Вони будучи під добрим впливом і доглядом вже змаю на вчать ся любити Бога і як підростуть то радо посвятять ся Йому на службу. Малий Семінар є під особливим провідом Всесв. о. Адміністратора і Впр. о. Візитатора, а удержанє і догляд хлопців-сиріт перебрали на себе С.С. Василіянки. Сего року інституцій Малиго Семінара приміщено в ви-наймленім Всесв. о. Адміністратором великім домі на розі улиць Френклін і Бравн. Префектом над вихованнями мального семінара є один з богословів, назначений Всесв. о. Адміністратором. Всіх хлопців є 37. З тих 1 ходить до 8-ої класи (наблик скул), 2-ох до 7-ої, 5-ох до 6-ої, 3-ох до 5-ої, 5-ох до 4-ої, 8-ох до 3-ої, 8-ох до 2-ої, а 5-ох до 1-ої класи.

Наука і образованє Сиріт.

Всі сироти, як доростуть до шкільного віку, ходять до шкіл і там побирають науку, яку уділяєсь всім ученицям. Однак для наших сиріт образованє на тім не біжить, а чекає

більша задача в житю, і в многих зглядах инша, як їх товаришок зі школи. Для них Сиротинець є чи не важийшою школою, бо ту їх приспособляють до будучого звания; після волі Пок. Основателя Сиротинця і його Заряду всі сироти-дівчата малиб стати Сестрами-учительками. І тому їх образованє мусить ся доповнювати в дома, тим більше, що учительованє в наших парохіяльних школах вимагає зовсім иншого приготуваня, як його можуть дати американські школи. Про се вже дбають Преп.: Мати Настоятелька, Сестри, а головню Сестра префекта, яка є невідступною опікункою і товаришкою всьої дівчоти. Посторонний навіть чоловік сейчас запримітить їх благородний вплив на всіх вихованиць. Так красно вихованих і чемних дітей дійсно рідко мож побачити. І не диво, бо вже від маленькості вчать їх побожності, чемності, слухняності, пильності. Найлекше нагнути галузку за молоду. І треба признати, що Преп. С.С. Василіянкам се йде вправно і злегко. Дуже рідко приходить ся їм викивати кар; майже все дитина, що провинить ся навіть часом, з жалем перепрошує своїх добродійок, і в будучині вистерігаєть ся провини. Поза загальне вихованє, особливо старших дітей Сестри приучують всяких домових робіт, як вишиваня, гафтованя, гачкованя і т. п. Коли нема школи, старші діти також помагають і приучують ся при кухарстві, в Ризниці або Друкарні. Старші діти мають прятати в своїх кімнатах і рівнож мають доглянути чи «менші шкраби» за день не обдерлись. Старші дбають про менших, а єї знова є послушні старшим. Як прийде старша між менших і щось розкаже, то малі сповняють приказ без найменшого мруканя. А щоби бути «старшою» треба дійти до 6-ої класи. В 5-ій то ще «малі». Між «старшими» є спеціальне почутє своєї гідности і є велика солідарність. Знова «малі» то ще не зорганізована громада, серед якої ще частійше можна почути плач, крик і квари. Загально між дітьми панує велика любов і приязнь, і в кожній

Сироти в філадельфійського Сиротинця під заходом С.С. Василівноч.

потребі одно другому дуже радо помагає. Всі діти мусять заховати надзвичайну точність. Вставання, їда, школа, забава і спане — все після дзвінка. Ніхто не сьміє припізнитись. Все йде щодня усталеним порядком, без замішання, спокійно, тихо. Замале ту місце, щоби ширше описати жите сиріт, а воно досить цікаве, але про одну річ хочу спізнати на сім місці. Неодин з шановних читачів читав певно поклики до нашого загалу, щоби складав жертви на Сиротинець, а за се Сироти будуть молитись за своїх Добродіїв. І неодин думав, що се втерта фраза, щось подібного, як «за сповненс моєї просьби вже наперед сердечно дякую». В тім випадку се не фраза. Всі сироти кожного дня по вечері мають спільну молитву і там молять ся за всіх своїх Добродіїв. А та щира сирітська молитва, вона много помагає. Дуже часто навіть лучаєть ся, що з далеких сторін люди звертали ся до Заряду Сиротинця, навіть телеграфічно або телефонічно, з просьбою, щоби сироти молились на їх інтенцію в певнім нещастю, головню в слабости в родині. Сироти молять ся і Бог вислухує їх молитву. «Ми сильно віримо в успіхи діточої молитви» — кажуть Преп. Сестри, «бо між так многими знайдєсь хоч одно що його Господь вислухає». — Тож всі Добродії Сиротинця можуть бути раді і тішитись, що за них щодня молять ся невинні, сирітські серця. — Про се я згадав мимоходом, але воно належить до загальної теми про образование сиріт. Значить се, що їх вчить ся вдячності своїм добродіям, а се є одна з головних прикмет правдиво-образованої людини.

Крім загального виховання вихованці Сиротинця поза шкільною наукою вчать ся української мови, літератури і історії. Се є конечно для них з огляду на будуче їх завданє як учительок в українських парохіяльних школах. Ті, котрі мають дар до музики, вчать ся грати на різних інструментах, так що будучи учительками вони зможуть вчити своїх учеників і учениць музики і гри. Много сиріт мають великі музич-

ні таланти і творять свою власну оркестру, яка вже кілька разів виступала на українських концертах в Філадельфії. Науки музики уділяє знаний український скрипак д. Келичава, який хоч вятий до війська, все таки знайде тільки чаєу, щоби з подальшої місцевости приїхати на лекції музики. Пого бажанєм є щоби науки сего предмету не переривати ані на короткий час і щоби його сирітська оркестра набрала якнайбільшого вишколення. Сего року Преп. Мати Настоятелька заінавгуровала новий домовий предмет науки, іменно курс малярства, який веде п-на Н. Волончук, здібна українська артистка. Кілька здібних дівчаток з охотою взялось до сеї нової науки, яка не лише придаєть ся їм підчас учительовання, але з якої може мати великий хосен і сам Сиротинець, бо виправивши їх в тій штуці Монастир буде мати своїх власних артистів до мальовання образів, які тепер Ризниця мусить замовляти в чужих.

З вихованців Сиротинця утворив п. А. Гелла також широко знаний Сиротинський хор, який під проводом свого спосібного дірієнта здобув собі славу виступами на концертах, а також своїм прегарним співом підчас Богослужень в катедральнім Храмі в Філадельфії.

Драматичний кружок Сиротинця, який за життя пок. Владики давав малі діточі представлення в своїх саялах, тепер значно скріпив ся. Сего року вихованці Сиротинця дали дві чудові штуки на тлі релігійнім. Представленє було в одній з красивих філадельфійських галь. Публики було повно. Представленє випало знаменито а й дохід на сироти був значний.

З сего видко, що діти з Сиротинця дістають всестороннє образование, яке мають використати в своїм будучім званню.

Вакаційні оселі для Сиріт.

Підчас вакацій всі діти минулими роками виїжджали на ферму до Чесіпик Сіті. Однак з часом число сиріт знач-

но зросло, а в Чесипік не було де їх примістити. Клопіт і журбу Зарядови злегчав Впр. о. М. Кінаш, філядельфійський парох, який дозволив ужити на вакаційну оселю для сиріт-дівчат часть парохіяльної фарми. Завдяки Впр. о. Кінашови зреставровано старий дім на фармі, в яким замешкали діти на час вакацій. Однак що дім був за тісний, оказалась потреба збудувати кухню і рефектар. Впр. о. парох дозволив, щоб Сироти все переводили свої вакації на сій фармі. З тої оселі всі дуже вдоволені, бо і до дому близько і домашні скорше можуть частійше відвідати вакаційників.

На вакаціях діти мають більше свободи, як в часі науки. Вакації се час відпочинку і розривки. Тому вони і радішійші, коли їх хтонебудь в тім часі відвідає. Тай той, хто відвідає сиріт на вакаціях, певно віджиге духом і відмолодніє серцем. Бо коли почуєте, як діти засядуть вечером коло своєї домівки і коли серед вечірної тишини понесеться тужлива українська пісня, коли дзвінкі, діточі голоси затягнуть «Вечірний дзвін», або «Ніч така тихая», тоді забуваєте, чи ви ту, чи часом не перенеслись в одну мить на Україну. Бо всео дише рідним і настрій такий самий, як малисьте на рідній землі. Як би лише місяць не був такий замрачений, а зори яснішійші, ви би чулись як в нашої дорогій вітчизні. Дух український, виплеканий в дітях і їх красна пісня дала вам милу хвилю злуди. І довго, довго потім будете ви ще тямити той вечір і той діточий хор і його пісні, бо таких пісень і такого чуття ви не знайдете більше нігде на чужині.

Хлопці з Малого Семинара перевели вакації в Чесипік. Мали тільки волі, кілька треба молодим «козакам» Тяжко потім було знова вертати до семинарської дисципліни, однак коли на се не було ради, і всяка опозиція бу даремна, вони лише в серцю подумали собі, що свою волю успішнійше використають на слідувачі вакації. А покищо треба терпіти, вчитись і все сповняти після поручень настоятеля — бо хоч

семінар називається «малий», але дисципліна велика.

Средства удержання Сиротинця.

Удержане такої великої інституції, якою є філядельфійський Сиротинець, коштує дуже много гроша. Всі видатки покриваються з трох жерел: 1 з запла-ти, яку Сестри запрацюють в Ризниці, Друкарні, Книгарні і Калімарні; 2 з добровільних жертв, яку надсилає до Сиротинця українська суспільність і 3 з датків, які зколектують С.С. Васи-ліянки головно між чужинцями і то таки в самій Філядельфії. (Колекта зібрана С.С. Василянками по інших місцевостях призначена на будівляний Фонд.

Ризниця.

Ризниця С.С. Василянок се тепер найбільше і найважнійше підприємство, з якого дохід призначений на утримане сиріт. Можна сказати, що не так дохід, який є незначний, але заплата всіх тих, що в Ризниці працюють. Ся денна заплата, яка в приватнім підприємстві йшла би до приватних кишень робітників, в сиротинській Ризниці йде до спільної каси на удержане Сиротинця.

Як відомо нашому загалови Ризниця достарчає для наших церков всі церковні річи, виробляє хоругви, фелони, відзнаки і т. п. По кількालітній практиці персонал Ризниці — так видоскона-лив ся в своїм фаху, що за всі праці здо-буває собі у покущів щире признане. Всі роботи, які виходять з Ризниці є так старанно і красно викінчені, що ними здобула собі Ризниця прихильність і признане і між чужими. Нині Ризниця має між своїми сталими покущами значне число латинських священників, які поширюють фірму Ризниці між своїми знакомими. Треба признати, що і наш загал, а головно Впр. о. о. Духовні щораз прихильнійше відносять ся до сего рідного підприємства і підспирають його своїми замовленнями. Се видко на-глядно беручи під увагу, що за 1917-ий рік Ризниця мала замовлень на яких

13 000 дол., а в 1918-ім році лише в перших 9-ох місяцях (по кінець вересня) вже дістала замовлень на 15 000 дол. Однак все таки се не є висока сума, коли, зважимо що наші церкви замовляють річно церковних річий найменше на 50 000 дол. Можна однак надіятись, що українська суспільність скоро пій-

заробіток і дохід на удержане українських сиріт, що приготують ся на службу цілому українському народови, то жадного Українця нічо не може оправдати, коли він минає своє рідне підприємство, а йде до чужого. Весь український загаль мусить рішучо підперти свою Ризницю і там засилати всі

Робітни Ризниці С.С. Василіянок в Філадельфії, Па.

ме свій обов'язок зглядом своїх народних інституцій, зглядом свого Сиротинця і своїх таки рідних сиріт і раз на все порішить собі — давати всі замовлення на церковні річи лише до Ризниці — під Зарядом С.С. Василіянок. Другий нарід підприємби подібне підприємство хочби воно числило дорожше за товари і хочби сей товар був гірший, як в других чужих екладах. Другий нарід підприємби таку інституцію вже лиш тому, що вона своя. А коли Ризниця не лише дає ліпший і дешевший товар, як інші склепи, але в додаток позичає весь

замовлення. Сего вимагає народний інтерес, народна солідарність і народна честь!

Друкарня і Книгарня Сиротинця.

Коли часопис «Америка» передано друкарні Провіднія, друкарня Сиротинця яка є під менеджерством п. Е. Кульчицького ограничила свою чинність на друкованню книжок, а то головню книжок релігійного змісту, як молитвеників, а також шкільних підручників. В останнім часі видано слідуєчі книж-

ки: Молитвенники «Да сьвятить ся», «Гостинець», «Молит Доброї Дитини», «Коляди на Рождество Христове», «Приписи для Ревнителів і Ревнительок», «Вписові Листки Бр. Серця Хр», «Молитви відпустові», «Паракліс», «Молитбен на май», «Містерія», «Любим Ісуса», «Мати Божа», «Делія Іарайля», «Многострадальна Мати», «О муках Ісуса Христа», «О сьм. Причастію», «Золота книжочка», «Як молити ся на вервиці», «Мартин Лістер», «Катехизм», і «Буквар». Між висше наведеними книжками є цікаві оригінальні твори або переклади, що появились отсім вперше з друку. Се головнo праці Впр. оо. І Боского, В. Держируки і М. Кінаша, які жертвували їх зарядови Сиротинця зовсім безкорисно. При кінці є р. друкарня видруковала отсей календар. Друкарня Сирітського Дому друкує також релігійний місячник «Місіонар», якого адміністрація є під зарядом С. С. Василіянок, а з якого дохід призначений на малий Семінар.

Друкарня також виготовляє ручні роботи. На сьм місці мусимо зазначити що наша Суспільність повинна щирійше підперти друкарню, в якій працюють наші Сестри і Сироти.

При друкарні є також і Книгарня, яка продає книжки так свогого накладу, як і других друкарень.

Килимарня.

Килимарня заложена тому кілька літ взад, давала надію на найкрасший розвій. Персонал килимарні, під проводом фахових старокрасевих килимарів, значно вишколив ся і килими вироблені в Килимарні Сиротинця знайшли собі много прихильників між своїми, а ще більше чужинцями, і то з найдальших сторін, прим аж з Сан Франціско, в Каліфорнії. Однак задля війни треба було на якийсь час спинити роботу в Килимарні. На закупно вонни, потрібної до виробу килимів, треба було все мати правительственне дозволенє, а поза се вонца є так дорога і так тяжко віднайти, що воні килимів в теперішній час зовсім не оплачу-

вав-би ся. В ліпший час Килимарня знова зачне роботу і нап український загал буде міг дістати до прикраси своїх хат свосрідні килимарські вироби, з своїми народними взорами.

Фарма в Чесипік.

Фарма в Чесипік, подарована бл. п. Преосьв. Кир Сотером Ортинським, також причиняєсь до удержання Сиріт, хоч не дуже в значній мірі. Деякі продукти віправді довозить ся до Філядельфії, але впрочім з фарми платить ся робітників і удержуєть ся понад 20 малих сиріт, яких приміщено в Чесипік (заки вони доростуть до шкільного віку, коли їх привозять до Філядельфії) і ті Сестри, що мають нагляд над дітьми і над господаркою. Фарма має красний мертвий і живий інвентар, який з кожним роком побільшуєть ся і уліпшуєть ся, а се причинює ся до улекшення і уліпшення господарки.

Жертви на удержанє Сиротинця.

Бажанєм Преп. С. С. Василіянок є, щоби вони дочекались тої хвилі, колиб вони цілий Монастир і Сиротинець могли утримувати з праці своїх рук. До сєї ціли стремлять вони всіми силами, і на се заложили Ризницю, Друкарню, Килимарню. Коли слідити розвій сих інституцій, то мож побачити що вони поступили значно вперед внапрямі сєї своєї ціли. Бо коли тому чотири роки Сестри не лише задармо давали свою працю, але мусіли докладати до своїх підприємств готівкою, то ситуація поправилась в тім короткім часі дуже значно, бо в 1917. р. Сестри запрацювали в Ризниці, Друкарні, Книгарні і Килимарні 6, 780 дол., а в перших 9-ох місяцях 1918. р. понад 7,000 дол. Се великий поступ в перед. Гроші сї прийшли на удержанє Сиріт. Однак хочби Сестри працювали днями і ночами, то не можуть заробити на удержанє так великої інституції, і так великого числа сиріт, яких надіслали зі всіх сторін до Філядельфійського Сиротинця. І ту зачинаєть ся трагедія, яка

Настоятельці Монастиря і Сестрам Василіянкам витиснула не одну горячу сльозу, а гнітюча журба відігнала сон і не дала спочати змученим повікам і рукам. Нарід виравді складає жертви на удержання Сиротинця, однак вони далеско не вистарчають. В біді і потребі стають до помочи Зарядові і Настоятельству Преп. Сестри-колекторки, які з готовістю на всі несприємності йдуть на колекту. А якої самопоєвяти, покори і відреченя треба при колекті, особливо між чужинцями, то колиб нарід се знав, то певно не вимагав би так великої жертви від Сестер, що й так поєвятили всі свої змаганя, працю і думки для вихованя наших сиріт. Кожда несприємність, а навіть паруга, яка їх нераз спіткає, се паруга над цілим українським народом. Колекта поміж Українцями є вже не така прикра, однак вона призначена на будівляний Фонд. На всі браки на удержане сиріт треба колектувати між чужими, головню в Філадельфії. А часом і колекта не вистарчить. Який то мусить бути біль і жаль Настоятельству, коли на біжучі видатки Сиротинця мусить вибирати гроші з будівляного фонду. А сей жаль повинен відчувати тим більше весь загаль, і то жаль до себе, що не дав сиротам потрібної помочи, а відіслав Сестер до фонду, який сам нарід призначив на иншу ціль, іменню на будову Сиротинця в Чесіп'ік.

Зараз наведемо коротко порівняне жертв на Сиротинець, який складає Нарід і які заробляють або колектують С.С. Василіянки. Жертви які циннуть від Народу, се головню збірки по церквах і жертви від церков самих. Сю піддержку Сиротинець завдячує майже виключно нашим Вир. оо. Духовним, які з цілою прихильністю до сеї інституції піддержують її при кожній нагоді. А вже Сироти передовсім вдячні Весевь О. Адміністраторови і Вир. о. Візитаторови, які своїми відозвами і впливом заступають ся за Сиротами перед Духовенством і Народом.

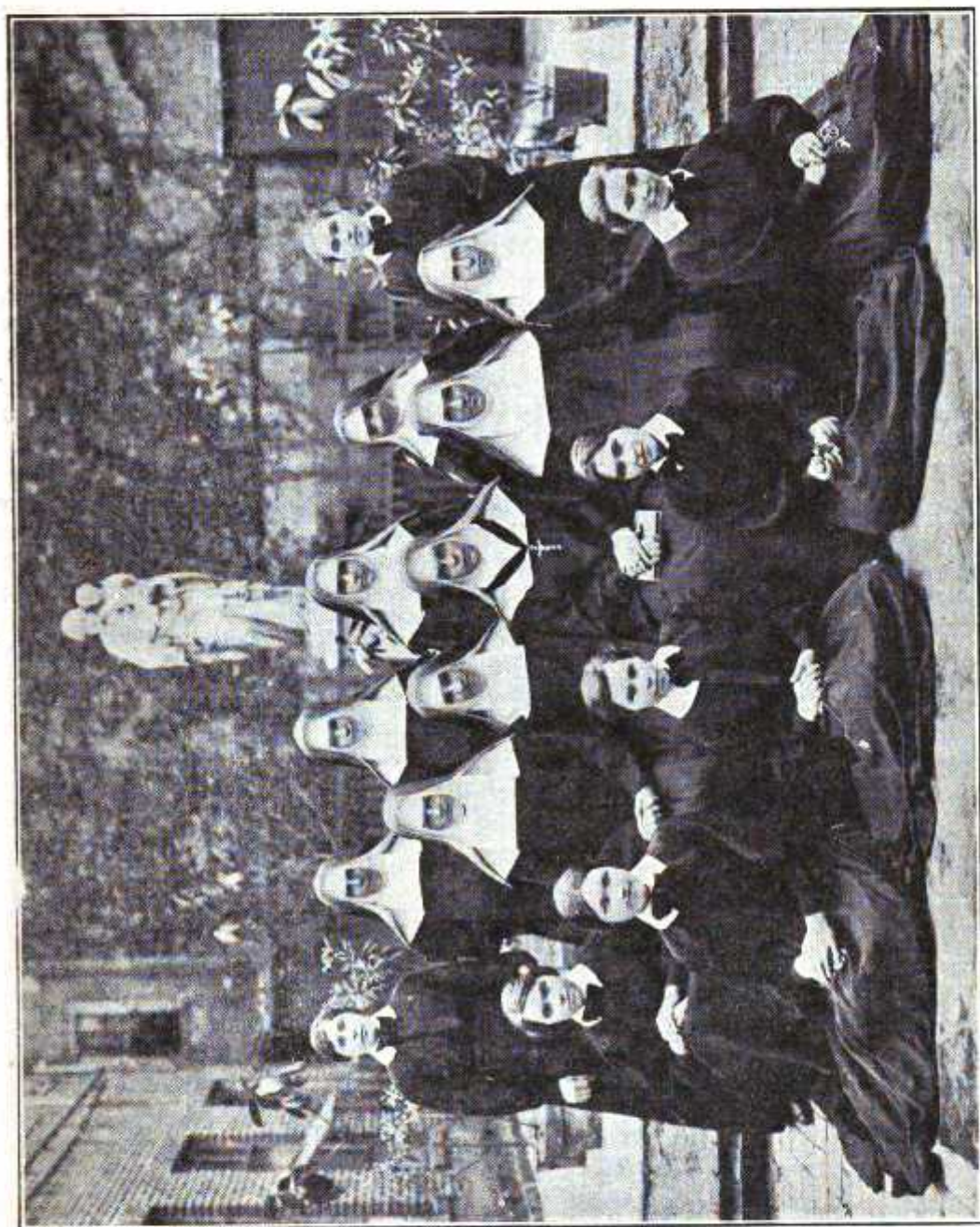
Коли возьмемо під увагу приходи і розходи на удержане Сиротинця за 1917 р. то побачимо, що удержане Сиро-

тинця виносило 36,849 дол. 59 ц. На се зложили церкви прямо до Заряду Сиротинця і весь український загаль головню через своїх оо. Духовних, 12,673 дол. і 26 ц. Організація Провидія від своїх членів 2000 дол. 21 ц. Сестри запрацювали 6,780 дол., а решту видатків покрито з жертв, які Сестри колектували головню між чужинцями. З сего видно, що український нарід зложив 14,673 дол. і 47 ц., а чужі жертвували 15,396 дол. 12 ц. (в тім з будівляного фонду 5,609 дол. 88 ц.).

Жертви за 9 місяців (по кінцець вересня) 1918-ого року представляють ся так: Жертви від парохій і поодиноких жертводавців виносять 7,981 дол. 29 ц. Організація Український Народний Союз жертвувала від своїх членів 4,03 дол. 11 ц. а Провидіє від своїх членів 2,525 дол. 10 ц. Сестри запрацювали 7,000 дол. а колектували між чужинцями 9,583 дол. 56 ц. Розхід в тім часі виносив 33,793 дол. 6 ц. Недобір на удержане Сиротинця мусів заряд покрити з «Будівляного Фонду», з якого на сю ціль вибрано 6,500 дол. (З браку місяця ту подаємо лише загальні суми. В короткім часі в часописях будуть оголошені подрібно всі приходи і видатки.) З того зіставленя бачимо, що Сестри покривають більшу часть видатків, чи то з праці своїх рук, чи з колекти між чужинцями (а се також праця і то дуже тяжка), а факт, що сего року треба було вибрати на покриті недоборів з фонду будівляного є дуже сумний, і він кличе до народу і просить о ширішнє попеченє Сиротинця, як дотепер. В 1918 р. число сиріт значно збільшилось, видатки задля страшної дорожні рівнож зросли значно, а жертви змаліли. Бо коли в 1917 р. в перших 9-ох місяцях прийшло від парохій і поодиноких жертводавців 8,345 дол. 92 ц., то в тім самім часі в 1918 р. прийшло лише 7,981 дол. 29 ц. Се порівняне говорить само за себе.

Будівляний Фонд.

Ще покійший Пресевь Кир Сотер задумав збудувати великий дім в Чесіп'ік на Сиротинець, і виступити школу. В сій

Перші вчителі зі сестрою Марією М. Магнусом у Філадельфії, Па.

ціли навіть пороблено пляни і почато звозити матеріали. Зі смертю Владики плян сей відложено, однак він живе в серцях і замірах С.С. Василянук, які на сю ціль роблять колекту по всіх українських кольоніях.

Збірку на будівляний Фонд підпирають своїм впливом Всесв. о. Адміністратор П. Понятишин, а Впр і Веч. о. о. Духовні, зібрані на реколекціях приобіцяли зложити від своїх парохій поважніші суми. Знова заходами Впр о. Візитатора завязав ся Комітет з відпоручників всіх організацій, що має вести агітацію за збіркою на сю ціль поміж своїми членами. Є надія, що завдяки невсишущим заходам о. Візитатора сей комітет розвине успішну діяльність і принесе великі успіхи.

Удержанс Сиріт се обовязок Народа.

Нас Українців в Америці є 500 000. Отже щоб удержати Сиротинець висталоб, колиб кождий дав річно 10 ц. Яка незначна квота, ; а вона зробилаб 50.000 дол. Коби то так було. Справді

одні складають поважні суми, але другі нічо. Так як-би не належали до нашої великої української родини. Се не повинно бути. Справа Сиротинця повинна бути звісна і лежати на серцю найширшому нашому Загалови. Тож ми кличемо при кінці тих наших заміток:

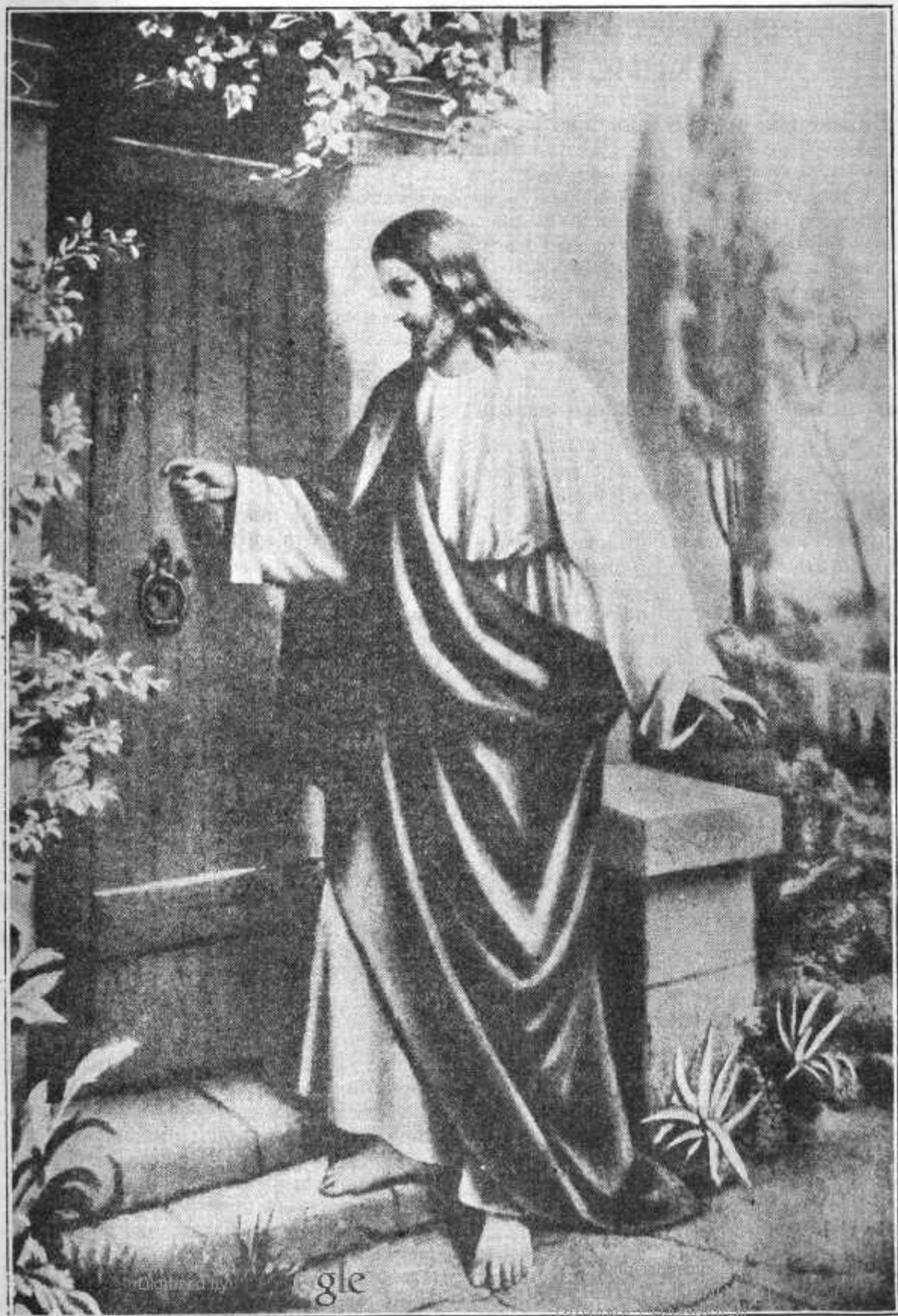
Народе Український! Бережи своєї гідности! Коли не хочеш, щоби Твої Сироти марно пропадали; коли не хочеш, щоби на їх удержанс простягати просячу руку до чужинців, то підпирши свій Сиротинець. Не лише, надсилаючи всі замовлення до заведень при Сиротинці, дай змогу Сестрам запрацювати тільки, на кілька їм сил і змоги стане, але також збираючи при кожній нагоді на сю ціль жертви і надсилаючи їх до Заряду.

Кождий щирый Українець лише тоді може мати спокійну совість, коли хоч раз в рік зложить після своїх сил жертву на українські Сироти. Бо поміч сиротам се святий обовязок народа.

Всі жертви належить надсилати на адресу:

**ST. BASIL'S ORPHANAGE,
832 N. 7th Street, Philadelphia, Pa.**

ХРИСТІАНСЬКА РОБОТА.

На підставі пастирських листів Високопреосвященного Митрополита Андрея Шептицького.

Всім Українцям-католикам знані є красні і глибоко обдумані пастирські листи Високопреосвященного Митрополита Шептицького. В тих листах, як і в проповідях, Архієрей дає народови приступними словами батьківські вказівки, як вести християнське життя і сповняти свої обов'язки зглядом Бога і ближнього. Хотячи на початку сего Календаря подати нашим дорогим читачам корм душевний, який був би дороговказом в їх поступованню в новім році, ми не могли нічого кращого вибрати, як ці почесні вказівки і ради нашого дорогого Митрополита-мученика про справи людські дочасні, про повсякденні життєві потреби. Отже слова самого Митрополита до своїх вірних:

В чім щастє дочасне і добро народу?

На першім місці моїм обов'язком є шукати душ ваших і бажати вічного спасення; бо і Христос прийшов на сей світ людей спасти, бо спасенє душі є справа найважнійша, конечна. Однак нині я не буду говорити о душевнєм спасенню, а всю мою і вашу увагу бажая звернути на ті невідраді обставини в вашім теперішнім життю що загрожують дочасному вашому щастю, вашому здоровлю, добробутові, просвітї і нашим спільним, народним інтересам.

Такої бесіди ви не сподівали ся від мене. Чи я лікар, чи я хлібороб, чи я політик, щоби питати про здоровлє, про добробут, про просвіт? Ні, я не лікар, не хлібороб, ані політик, я отець! а вітцєви нічо не є чуже, що дітий його обходить. Ісус казав мені вести вас дорогою спасення і дав мені серце людське і людську любов до вас, то й простить, що я нині не зачну від проповідування слова Божого, а зачну від сеї людської сторони вашого життя, і гнївати ся за се не буде. Адже і Він, заки зачав вчити, взяв на себе біль і терпінє людей і ділив з ними ціліснє життя. Адже і Він, зачинаючи проповідувати, першим чудом в Канї Галилейській посвятив життя родинне, перемінивши воду в вино, і в тім показав Свою печальність для земської сторони людського життя. І в цілїм Своїм життю навчаючи притім уздоровлював їх, давав корм голодним і потім терпля-

чих. Тож не дивуйте ся, що і я слуга Христовий, зачну свою бесіду до вас про ваше здоровлє туземне і про ваше добро дочасне.

Нам треба дбати о здоровлє тілесне. Нечистота і пиянство нищить здоровлє.

Мене мусить обходити тілесне, фізичне здоровлє твое, мій народе рідний, бо знаю, що лише раси здорові і фізично сильні можуть бути щасливі; знаю також, що здоровлє і моральність так з собою є зв'язані, що одно від другого залежить. Недуга, хоч може бути допустом Божим, заведіть однак є перешкодою в виконанню обов'язків, і хоч терпеливо знесена може бути причиною заслуги, однак частійше буває причиною до гріха. А з другої сторони неморальність все або дуже часто підкопує і нищить здоровлє. Нарід неморальний веде сам себе на певну загибелю; нечистота і пиянство є страшним фізичним самовбивством, є раком, що переходить з покоління в покоління. Гріхи людей відбивають ся часом ще в десятиім поколінню безсильністю, затупленєм ума і ріжними хворобами. І як же не кликати, і то кликати так голосно, щоби мій голос зайшов до кожної хати і щоби кождий з вас його почув і порозумів: Братя мої милі! Коли любите свої діти і свій нарід, коли дбаєте о щастє і здоровлє, живіть морально, не вбивайте самі себе, не вбивайте своїх дітей, не марнуйте неморальністю основних народних сил. Бійте ся гріха, бійте ся

дочасної і вічної кари Божої, бійтеся тих страшних наслідків, які наносить неморальність на кожного з особна, на родину, на цілий нарід!

Тому, Ви родичі, стережіть невинности ваших дітей, як ока в голові; бороніть їх перед згіршенням!

Ви молоді всіх станів — памятайте, що від вашого морального поведіння залежить в великій частині ваша доля вже на сьм сьвітлі! Цініть собі невинність і чистоту понад всі багатства сього сьвіта. Не вдавайтеся в товариство людей, котрі могли-би вас псувати.

Ви, що вступаєте в сьвятій стан супружеський, з Богом нове життя починайте, а ваші супружества нехай будуть чесні, сьвяті!

Ви, що живете в супружествах диких, опам'ятайтеся, не давайте людям згіршення, не виставляйте себе і діти свої на встид у людей, а у Бога на кару!

Ви, братя мої, робітники і хлібороби, що в деяких сторонах марнуєте ще майно і здоров'я на горівку, покиньте її, будьте тверезі, заводіть по ваших місцевостях братства тверезости! Памятайте, що п'янство нищить здоров'я і підкопує масток, а дотого заслуговує на кару Божу.

Нарід моральний, фізично сильний, здоровий і тверезий, легко при усьмій праці і ласці Божій здобуває собі навіть в тяжких обставинах добрий економічний бит, доробляє ся мастку, стає заможним.

О дбалости о масток.

Люди часом думають, що наука Ісуса Христа стоїть на заваді в старанню ся о мастки. Так воно не є! Як Бог приказав першим нашим родичам працю заробляти собі на життя: «В поті лица твого будеш їсти свій хліб» (Битія 3, 19) — так наука Ісуса Христа накладає на нас обов'язок працювати на себе самих, на діти і на родину. «Кожний нехай трудиться — каже сьв. Апостол Павло — кождо працює своїми руками, аби мав що дати

тому, котрий потребує.» А на другім місці: «Прошу вас, брати мої, сповняйте свої обов'язки, та працюйте своїми руками, як я вже сказав вам.» Поза тим наука Ісуса Христа є великою поміччю до досягнення добробуту, бо осьвящає і скріплює те, що після гадки всіх розумних людей є одинокою чесною дорогою до досягнення мастку. Вона вчить праці, ощадности і взаємної помічі. І так справді ліпше працює сьв. для кого праця є не лише средством до досягнення уживання, але й обов'язком наложеним від Бога, і не лише дочасне добро приносить, але і вічну нагороду. Ліпше уміє ощадним бути, хто свою працю уважає не за свою лише власність, але також за власність дітий і будучого покоління, а по частині за власність цілої суспільности; хто знає, що з дарів Божих має колись здати строгий рахунок перед Богом. І взаємно поміч успішніша і ліпша, коли стоїть на взаємнім ушанованню свого добра, на правдивій любови ближнього, опертій на спільних пересвідченнях віри. Так, добрі християни ліпше працюють, є ощадніші, і більше собі взаємно допомагають.

Без праці і ощадности нема мастку.

Для того я не лише не бороню вам старати ся о масток, але до того хочу додати се, що ви ще замало дбаєте о ваше добро, замало вмієте шанувати свою працю, а легковажно її марнуєте задля чого небудь. Будьте працюючі, ощадні, тверезі, праці своєї не марнуйте, а передовсім тримайтеся своєї землиці, не випускайте її з своїх рук. Стережіть ся лїнивства; в всіх станах лїнивство є заразою, є марнуванєм свого добра. Бо час до праці є також даром Божим і даром цінним; працю можна його замінити на масток, а дармованєм та лїнивством на власну шкоду. Чоловік працюючий не має часу грішити, є добрим мужем для жєни, добрим вітцем для дітий, а для сусїда є поміччю, добрим приміром; є у нього що дати бідному, і діти ліпше можуть вишколити, ніж його госпо-

дарстві порядок, а з часом достаток. Протинно чоловік лінивий, до праці тяжкий, буде тягаром і для родини і цілої громади; не лише масток змарнує, але через лінивство стане з часом неспосібним до праці, бо за лінивством вийде в його душу всяка гниль і всяка нечистота моральна. Мило подивити ся на село, де нарід працюючий, зі сходом сонця бере ся до праці. У них повно і в хаті, і на обійстю, і в оборі і на полю, всюди красно, порядно. У них і страва лучша, здоровша; а від лучшої страви і охота і сила більша до праці. При таких людях і вбогий накормить ся і сирота поміч найде, і вдовиця з голоду не згіне; при таких людях і худобині ліпше і вона більше працює. Дивить ся на людей по чужих краях. Пераз буває у них земля гірша, як в наших, але працею і ощадністю люди дійшли до того, що селянин навіть убогий має всюди красну хату і ліпшу страву, як між нашими людьми богач. Або і між нами самими, котрий ощадний і працюючий, як то він скоро доходить до добробуту. Тож і ви всі отрясіть ся з своєї непорядности, возьміть ся до праці, щадіть, а дасть Бог, небавом поправите свою долю.

Самі не дамо собі ради; треба лучити ся разом.

Лучіть ся разом, заводіть по ваших місцевостях крамниці християнські, будівляні і запомогові товариства і всякі інші пожиточні установи. У нас єввященників, знайдете завжди не лише пораду, але, о скільки воно буде в наших силах, також і поміч. Памятайте, що лише тримаючи ся єв. віри, єв. Христової Церкви, тримаючи ся з нами, вашими вітцями духовними, зможете по Божому жити, та по Божому дорабляти ся мастку. Як будемо разом тримати ся, то в кождім ділі будемо сильніші. А протинно, коли поділимо ся, ослабімо, і до нічого не дійдемо. Памятайте, що Церков Ісуса Христа є безмірною силою, бо силою Божою, котра дає нам да-

ти поміч не тільки в справах, що відносять ся до добра душі, але навіть в справах дочасних. Памятайте і се, що наука, котру вам голосять Отці духовні — є словом Божим; що мусите її приймати як би з рук Божих, бо прецінь Ісус Христос сказав: »Хто вас слухає, мене слухає, а хто вас відрікає ся, мене відрікає ся.« Мусите мати до нас єввященників довіре, бо ми прецінь о ваше добро дбасмо, коли в наших руки Ісус Христос віддав справу вашого спасеня, коли вас дав нам за синів. Не ходить нам о нас і нашу славу, коли домагасмо ся від вас довіри і послуху, але ходить нам о ваше добро, бо ми знаємо, що коли нашій науці не будете вірити, не будете знати науки Ісуса Христа; коли з наших рук благодати Божої не дістанете, то цілком не будете її мати, бо не знайдете без єввященників ані слова Божого, ані відпущеня гріхів, ані жадної другої Тайни. А без віри в науку Ісуса Христа не можна Богови подобати ся, а єввяті Тайни є єдиним жерелом благодати Божої.

Нам треба тримати ся науки Христової а не якої иншої, коли хочемо бути богатыми.

Але наука Ісуса Христа не лише для одиниць, але і для цілої єуспільности є дорогою до добробуту, є найліпшою підставою економічної сили єуспільности, яку становить не сума мастків, але пересічна заможність всіх.

Лише та єуспільність богата і сильна, в котрій всі, або майже всі відносно до свого положеня, є заможні. Не много придадуть ся богатства єуспільности, коли нерівномірно розложені на всі верстви і о скільки може бути, на всі одиниці. А таке рівномірне розложенє не можливе без права морального, котре на рівні всіх обовязує.

А се говорю до вас, що шукаєте сили економічної без моральности, без закону Божого. Неможливий є бит економічний без моральности, бо є неможливий без єв. закону Божого.

Христос є моїм повелатиром...

ладу суспільного нема, де нема рівноваги прав і обов'язків. А сеї рівноваги нема, де нема етики.

Рівнож неможливим є бит економічний, опертий на етиці, котру розуміє як справу приватну кожного з осіб; бо така етика є передовсім у кожного, або майже у кожного, різна, а для того не має досить сили до вдержання рівноваги в суспільності. Люди навіть найчесніші з такою етикою будуть нераз пересвідчені своє нагинати до своєї потреби, не зможуть самі для себе поставити границі егоїзму; попри всіх своїх ідеалах легко стануть матеріалістами, бо приватне їх добро буде часто, если не завжди, видавати ся їм річчю найважливішою; не зможуть піднести ся понад себе самих і під впливом пристрастей, незв'язаних нічим, крім безсильного права світського, залишать певнігидне пересвідчення — ідеал, котрий вимагає пожертвування, і стануть часто замкненими в собі мерзкими егоїстами.

Моральність потрібна до доброго бити економічного мусить бути така, щоби не була залежна від людей і їх самоволі, щоби всіх однаково обов'язувала, щоби мала свою санкцію вищу над трибунали світа, щоби її порушення було рішучо каране якоюсь справедливою беззглядною, якої на сїм світі нема. — Одним словом: Моральність потрібна до заховання ладу суспільного, а проте до доброго бити економічного, мусить бути законом Божим.

Нема проте і не буде під сонцем науки, котра би була відповіднішою дорогою до ладу і сили економічної, як Євангеліє Ісуса Христа, бо нема і не буде науки, котра би в рівній мірі як Євангеліє заховувала рівновагу прав і обов'язків людей взглядом себе, означала границю самолюбія і любови ближнього; розв'язувала так легко трудности суспільного життя.

Хотай би ви всі, милі братя, були богачами, коли не будете добрими християнами, багатства ваші не будуть тривати, не лише для того, що не стане благословенства Божого, але і для

того, що не буде у вас ні любови, ні згоди, що нераз брат братови стане ворогом, не буде запони на повітрімане кривди і самоволі злих, не буде на стільки заохоти до совісної і чесної праці, до взаємної помочи.

Мастку не треба висше ставити від Бога.

В старанню о багатства перед тим одним лише Христос перестерігає, щоби люди не цїнили мастку висше над Бога, над совість, над щастє вічне; щоби дарів Божих самі собі не заміняли на шкоду: бо було би правдивою шкодою для чоловіка, правдивим злом, коли би через масток один другого кривдив, коли би для гроша запропастив свою безсмертну душу, відкуплену кров'ю Ісуса Христа. Так уживане добро не є вже для чоловіка добром, але правдивим злом, бо: «Який хоцен чоловікови, хотай би собі навіть цїлий світ придбав, а погубив свою душу?» (Мат. 16, 26).

І я за Христом повторю: Працюйте, брати мої милі, дбайте про добра туземні, цїніть їх собі і приробляйте! З цїлого серця удїляю вам на сю працю благословення! Але по притім не забувайте на се, що важнійше: «Шукайте наперед Царства Божого і Правди Його, а все проче додасть ся вам» (Мат. 6, 33). Царством Божим називає ту Ісус Христос власне моральність, захованє заповідий Божих і щастє вічне. Дбайте на першій місці про царство Боже і все те, що до него веде, а працю за про річи туземні поставте на другій місці, бо тоді будете мали за поруку від самого Бога, що праця вам пощастить ся. Працюйте проте, але так, щоби дорабляючи ся добра дочасного, вічного не стратити: працюйте, але з ласкою і благословенством Божим, бо без него недалеко зайдете, і долі на сїм світі не досягнете.

Обов'язки багатих.

Будьте ощадними, але не скупими! Ви багаті пам'ятайте, що добра, котрі посядаєте, мастку від Бога, а Бог при-

неможливих, стратите охоту до праці над тим, що можливе.

Потреба просвіти і науки.

Однак до багатства суспільність не дійде без правдивої просвіти і без неї легко то, що має, стратить. Для того то справедливо люди цінять собі науку і просвіту. Бо наука для вищих верств суспільности є силою в неоднім взгляді більшою, чим багатства. Нарід, котрий має учених, здобуває собі у інших признанє і честь, і люди з ним рахувати ся мусять. Для людей по селах є просвіта першою майже потребою — нарід темний легко марнує все, що має, дає ся ошукувати на кождім місці — є неприступним для кожної навіть найтіпшої гадки; навіть своєї сьвятої віри не знає, і найгрубшими, поганськими забобонами її пеє. Для того Ісус Христос і Його сьвята Церков не є чужими для науки і просвіти. Христос себе самого сьвітлом називає: Йоан. 8, 12 «Я є сьвітлом сьвіта; хто вступає в мої сліди, не буде ходити в темноті, но буде мати сьвітло житя. Називає себе правдою: Йоан. 14, 6. «Я є дорогою, правдою і Житєм.» Ученикам своїм приказує бути синами сьвітлости: Він прийшов на сьвіт і на се родив ся, щоб євдичити о правді: Йоан. 17, 37. В науці своїй відкликує ся до любови правди: Йоан. 18, 37. «Кожний, хто йде правдою, слухає мого голосу.» Він вкінці найважнійший хосен своєї науки — свободу, приписує правді: «пизнанє правди освободить вас від гріха, від смерти вічної.»

Тому не дивно, що наука Ісуса Христа причиняла ся і причиняє до безнастанного поступу людської культури. Вона колись висвободила людей від тьми поганьства, поганської розпусти і найдикших забобонів і стала підставою нової нашої культури. Се признають навіть ті, що не є Христовими учениками, коли тільки без упередження дивлять ся на Його діло. І в нашій народі руській доперва зі сьвітлом Християнства зв'язала ся

правдива культура, а в цілій нашій історії не знайдемо епохи більшого, а так наглого поступу в культурі і просвіті, як за чаєу сьв. Володимира, коли то Русь прийняла Християнство.

Христова наука працею віків не вичерпала своєї сили культурної. Вона носить в собі до тепер черезмірну силу поступу і просвіти. І кождий хотий би заблуканий на бездорожжя невіри, хто з любови до правди її щиро шукає, той скорше або пізнійше найде Христа І в наших часах Церков Христова помагає людям в їх змаганнях над здобутєм просвіти і тішить ся з кожного добутку в якім небудь ділі науки або культури. І я з нею тішу ся з ревної праці над наукою і просвітою, котру розвиває наш нарід, і до сеї праці в будучности ще і заохочую.

Здобуйте собі просвіту, братя мої рідні, і працюйте над нею усильно, цінить собі її, лише пам'ятайте, що наука правдива не може противити ся науці Христа, як правда правді противити ся не може, бо наука не є преці нічим иншим, як тільки пизнанєм правди, а наука Христова є правдою. Закладайте, братя мої, читальні, сиротинці, дбайте о се, щоби діти ходили до школи, але естережіть ся — закликаю вас Богом живим — естережіть ся всякої науки, що противить ся науці Христа. Така наука, се лож і темнота, а не просвіта правдива. Тримайте ся сильно сьвятої нашої віри католицької, бо поза нею нема спасеня.

Які повинні бути учителі і як мають вчити?

Ви, що працюєте безпосередно над вихованєм молодіжи, старайте ся о просьвіченє їх розуму, но не менше о ублагородненє їх сердець. Давайте молодіжи таку просвіту, котра би їх навчила не лише теорії, але також і практики житя. Учть їх жити. Звертайте їх бажання і охоту до того, що є підставою багатства і сили народної. Нехай вже молоді діти учать ся любити свою землю, а дорослі учать ся діти

при ній працювати. Нехай будучі покоління возьмуть в свої руки торгівлю і промисл, бо слабою завжди є суспільність, що свого промислу не має; убогою! суспільність, в котрій торгують чужинці. Не є суспільність щаслива і богата, котра численних має

В молодіж, поручену вашій опіці, вищипляйте сильні пересвідчення християнські, вчіть їх бути добрими Християнами. Показуйте їм, як віра, опирає ся на розумі, дбайте о те, щоби собі віру цінити, щоби її розуміли, і щоби після неї жили. Памятайте, що як

Сьвятійший Отець Папа Римський Венедикт XV.

теоретиків, але є, котра в кождім напрямі сама собі вистарчас. Виращуйте в молодіжці самостійність, індивідуальність, учіть їх на себе більше числити, ніж на других, не оглядати ся на поміч правительства і краю, але власною ініціативою допрацювати ся самостійного буту.

моральність в житю, так в науці кождій віра має бути провідним сьвітлом чоловіка. Памятайте, що не до самих сьвященників-катехитів належить моральне виховане молодіж, але до всіх, що мають якийнебудь уділ в вихованю — а що пересвідчення релігійні, віра, є підставою морального вихова-

ня, виробляйте в молодих почуте правости і совісної праці. Бо коли дитина не привикне від молодости до совісного сповнювання обов'язку, коли не привикне до правости, легкодушно і безсовісно буде колись чужими грішми розкидати. Нехай від молодости учать ся шанувати себе самих, нехай за встид собі уважають всяке порушення чужої власности, чи то воно буде простою крадіжею чи нечесною спекуляцією, чи безсовісним занедбанем обов'язку ваглядом других.

А передовеім давайте добрий примір молодіжи своїм власним поступованем. Примір, чи злий чи добрий, се також навчання, а навчання без порівняння вимовнійше чим слова.

На що родичам уважати?

Ви родичі, в вихованню дітей своїх стережіть їх, як від смерті, від гріха, та блудної неправдивої науки! Уважайте на їх обичайність; дбайте, щоби знали катехизм і після него жили! В молоді серця вицп'яйте правдиву пoboжність! Пам'ятайте, що християнське виховання є більшим добром, як всі добра світа! Хотьби ви не мали що дітям лишити, коли даєте їм правдиву пoboжність, як научите їх чесної праці, правости, як устережете їх від неморальности, то лишите їм в спадщині найбільше добро, яке їм можете дати.

Яка повинна бути українська інтелігенція?

А ви що наукою своєю і культурою єсте як би природними просвітителами народу! до тебе, українська інтелігенціє, моє слово! І ви давайте народови примір життя християнського; і ви кріпко держіть ся сьвятої віри і сьвятої Церкви! І ви з нами сьвященниками разом працюйте для добра народу! Між вами много людей дійсно релігійних, котрі не лише в теорії Христа узнають Богом і Спасителем, але і в ділі підчиняють ся Його законам і власті Церкви, котру Христос казав слухати. Много між вами лю-

дей, що тримають ся заповідий Божих і церковних, заховують приписані пости, сповідають ся і причащають. Така інтелігенція є славою нашої Церкви, є навіть нераз правдивою помічю в труднім ділі, яке Христос нам віддав: бо і приміром своїм людей менше просьвічених заохочують до заховання заповідий Божих, а крім того, сповняючи совісно свої обов'язки, є додатною силою нашої суспільности, підтримуючи її своєю повагою, наукою і впливом.

Але є і поміж вами много таких, що в серці мають віру, але в практиці усувають ся від сповнення заповідий Божих і церковних. Не можу не тішити ся вашим привязанем до сьв. Церкви і обряду, але при тім не можу не боліти над вашою байдужністю в практиках християнської віри, і з уряду Богом мені повіреного я є обов'язаний вас нап'їмнути — щоби ви не лише в теорії, але і в практиці були християнами. Бо християнство, мої милі братя, не є тільки доктриною теоретичною, але практикою життя, є законом, з під котрого християни не можна усувати ся без нелюбичности в поступованню. Будьте проте християнами в повнім значінню того слова. Уважайте за сьвятий обов'язок в неділі і сьвята бути на Службі Божій, сповідати ся і причащати ся принайменше в часі пасхальнім, писем, противних вірі не читати. Діти свої виховуйте на християн, учіть їх молитви і катехизму, стережіть перед злим товариством і неморальними книжками: одним словом, старайте ся, щоби атмосфера, в котрій виростають, була християнською.

Вас же, що сумніваєте ся о правдах віри — нап'їмаю в Бозі і перестерігаю: Пам'ятайте, що є вашим сьвятим обов'язком науку Христову добре пізнати! Коли ви нашли в нашій науці, щось такого, що по вашій думці не сходить ся з наукою Ісуса Христа і Його сьвятої Церкви, будьте пересвідчені, що то або зовсім не противить ся сій сьвятій науці, або є неправдою; блисше пізнайте науку Церкви, а самі

пересвідчіте ся. Памятайте, що розум кожного з вас не є найвищим авторитетом, що діло Христа, діло Церкви заслугує на більшу увагу, чим інші діла і науки людські; що таке діло легковажити є — навіть з вашого культурного становища — легкодушністю і браком розваги.

Ви вкінці, що вже цілком запропастили віру християнську в ваших серцях і поняттях, застановіть ся, як легкодушно опираєте всі свої пересвідчення по найбільшій частині в молодості на недозрілім молодечім суді. Ви відкинули науку Божу, не знаючи її, відкинули в літах, в котрих суд ваш не був в силі розв'язати хочай би найлегших проблемів науки: ви тим судом розв'язали собі проблем над котрими людськість від двадцяти віків працює. Вам видавав ся судом науковим, суд студента. Возьміть ще під розвагу се питання, котре ви так легко розв'язали: Чи бути християнином, чи ні? Розберіть свої власні пересвідчення і запитайте на чім вони основують ся. Питайте себе самих, чи не з пристрасти серця, а не з розваги розуму вони зродили ся. Знайте, що холодний критичний розум, глибока наука веде до Христа, поверховна лише від Него відводить, а маєте того доказ в краях найсильніших і найбільше умих в Англії, Франції, Америці, де в наших часах проявляє ся великий зворот до ідей християнських. Невіри тримають ся люди неостунові. Шукайте правди життя! Любіть правду, очистіть серце і совість з пристрасти гріха, а верне вам віра, котру, як вам здає ся, ви затратили! А як довго ви собі не розв'язали проблемів життя, не розв'язуйте їх для інших! Просвічуючи нарід, не відбирайте йому того, що для убогих на сім світі є не лише найбільшою потіхою, але і найвищим добром: не відбирайте йому віри і моральності християнської, не підкопуйте поваги Церкви і її слуг, бо тим способом розбурите се, що є, а нічого нового не поставите! Ви з роду християнами, до найб. християнської культури і віри належите! Не думайте,

щоби ми вас відкидали! Блуди ваші осуджуємо, але вас самих уважаємо за своїх! Пізнайте ближше Церков і її науку, а тоді зрозумієте, кільки в ваших поняттях було нерозваги і упередження.

О патріотизмі.

Вкінці, мої добрі братя, добром дочаєм ся ще все те, що нарід цілий за спільне своє добро уважає і що заховати і примножити є обов'язком патріота.

В сій річї як і в інших, вороги науки Христової, а і ті, що сеї науки Божої не розуміють, або не хотять розуміти, закидали їй що затираючи різниці поміж народами, стремить до інтернаціоналізму, що є рівнодушна на сповненє патріотичних обов'язків чоловіка, що добрі християни, не є добрим патріотами.

Так не є, мої милі братя! Христос котрий сказав о собі, що не прийшов токмо ко погибим овцям дому Ізраїлева, Христос, котрий плакав над Єрусалимом, передвиджуючи його загибду, а по нїм Апостол Павло, котрий готов був життя віддати за братів своїх по крові, дійсно любили свій нарід, і не лише не наказували, але і вчили правдивого патріотизму. Іншим однак був патріотизм Христа, як поганський. Грек і Римлянин, при любови до свого народу, мав погорду і ненависть до всего того, що не своє; чужинець був для него не братом, не ближнім, а варваром. Жиди учили: Мат. 5, 43. «Люби свого ближнього, а ворога май в ненависти.» Але Христос попри любов до родини і вітчизни казав всіх ближніх любити: Мат. 5, 47. «Коли ви любите тих, що вас люблять, то чогож за те сподіваєте ся? Чиж і митарі так само не роблять? А коли поздоровляєте тільки своїх приятелів, то щож великого робите? Чиж і погани того самого не творять? Але я вам кажу, любіть ворогів ваших.»

Християнин має любити всіх людей, але се не означає, що найпершою любовю має любити свою ро-

дину і свою вітчизну. І як любов до ближнього не противить ся любови до родини, так не противить ся і любови до вітчизни. Християнин може і повинен бути патріотом, але його патріотизм не може бути ненавистю і не ємє накладати обов'язків противних вірі. То що видавало би ся патріотизмом а було ненавистю або противило би ся вірі, не є правдивим патріотизмом. Тож і ми єввященє є патріотами і уміємо нарід свій любити ліпше як ті, що в ту нашу любов до народа не вірять, бо любимо його працею і самопожертвованєм. Любов на ділах, а не на словах полягає. Хто на своїм становищу, сповняючи совісно свій обов'язок, працює для добра народа, є ліпший патріот, як той, котрий много говорить, а мало творить.

Любіть всі своє, свого тримайте ся і про своє дбайте, але стережім ся ненависти, бо ненависть, се чувство нехристиянське. Стережіть ся і між собою ненависти і роздору, злишньої партійности; скупляймо свої сили, бо сили розділені завжди є слабі. (Мат. 12, 25.) Кожде царство, що розділило ся на два собі ворожі табори, змарніє, всяке місто а навіть дїм, де є роздво-

єнє, не остоїть ся. А передовсім памятаймо, що нарід є тим сильніший, чим більше опирає ся на науці Ісуса Христа. Для того, коли любимо свій нарід, держім ся єввятої католицької Церкви. Будьмо пересвѣдчені, що лишень в ній зможемо по волі Божій розвинути всі свої сили і відповісти покликаню, яке нам провидіне Боже назначує. А іменно притягнути до правдивої католицької віри тих братів наших відлучених, що до нашої Церкви не належать.

В кінци ще раз до вас братя мої милі, звертаю ся і прошу, щоби ви в кожній вашій праці і в кождім бажанні ніколи не тратили з очий Божої науки Ісуса Христа. Чи в праці економічній, чи просвѣтній, чи народній памятайте, що лиш одна наука Ісуса Христа приносить нам спасєнє і єввітло і силу, що з його хреста спливає на нас через єввяті Тайни благодать Божя з неба. Та благодать потрібна нам до всего. Черпаймо її проте молитвою і побожним приступованєм до єввятих Тайн! Порозуміймо ліпше науку Божу, переймій ся нею, а всі праці ваші будуть Богу милі, а нам хоєєнні.

Коли ти прив'язуєш за велику вагу до дочасного життя, то ти станеш його рабом.

*

Вчи ся п'ятувати над собою; вчи ся дивити ся докруги себе, а будеш ходити по воді.

*

Той що не знає як себе погамовувати є як корабель без керманіча — на ласці вітрів.

*

Той, що не знає як уникнути покус, іде добровільно на смерть.

Той, що замало боїть ся, падає в пропасть. Пам'ятай, що той що не іде вперед, іде єзад.

*

О чоловіче маловірний! Чому бездумно виставляєш себе на небезпеку?

*

Будь самовпевним коли ти вправляєш ся в чеснотах; вправляй ся в чеснотах, коли ти віруєш; а віруй, коли ти здорово думаєш чоловіком.

Original from

Всесвітній бібліотечний фонд ім. І. М. Савченка

URBANA-CHAMPAIGN

НЕМИЛОСЕРДНИЙ БОГАЧ.

Умирав богач.....

Ціле своє життя був він дуже скупий, тому й зібрав великий маєток.

Нераз витикали йому люди сю хибу, але він відповів засдно:

ба і там їх мати, щоб не знайти ся в клопоті.

Подумавши так, закликав до себе своїх дітей, а пращаючись з ними,

«Годі мені інакше робити; в життя гріш є усім, при помочи гроша усього докажеш!»

І ось тепер, коли смерть стапула йому перед очима, прийшло йому на гадку, що і на другім світі мусять гроші мати велике значіння. Тому тре-

приказав їм, щоб вложили в домовину мішок з золотом.

— Не жалуйте мені — говорив — насинте подостатком золота.

Тої самої ночі роззиравав ся він із єввітом.

Діти словили волю батька та вло-

жили в домовину мішочок, у якому містило ся пару тисяч рублів золотом.

Коли наш скупар знайшов ся на другім сьвітї, розпочало ся урядоване! всюди писали, записували, казали присягати та відсилали від одного до другого.

Бо і там різні урядники, канцелярії, суди...

Ледво діждав ся вечера. Був він голодний як вовк а так дуже хотїв пити, що язик аж присох до піднебіння.

— Загишу я тут — подумав. Нараз бачить він довгий — великий стіл, закритий різними смачними стравами та напійками. Навіть щось смажуть у риночці.

— Ні — говорить до себе — таки я можу своїм помислом похвалитись. Як я знав, що мені гроші придадуть ся. А тут зовсім, як у нас. Аж тепер зїм і випію порядно.

З усьміхом доторкнув ся свого мішочка.

Підходить отже до стола і вказуючи на якусь смачну рибу, питає:

— Що се коштує?

— Дві копійки — відповідає слуга.

Дешево! — думає богач.

— А се? — питає знов — і вказує на таріль печені.

— Також дві копійки — говорить слуга усьміхаючись.

— То дайте мені, прошу, потрібну порцію риби, а так само печені.

Слуга слухав та не спішив ся подавати.

Богач повторив своє жадане.

— У нас платить ся наперед — відповів обоятно слуга.

— Наперед? добре — промовив гордо богач і кинув золоту штуку на стіл.

— Прощу!

Слуга оглянув гріш з усіх боків

— Ні — каже — се не копійка, а ми лиш копійки приймаємо.

І віддав богачеві гріш, а відтак приказав йому іти.

Здивував ся богач і зажурился.

— Цікаві річі! — думає собі, але треба буде конче вимінити гроші, бо довше не витримаю.

Біжить отже до своїх синів і наказує їм у сні:

— Возьміть собі золото, бо воно мені не потрібне, а за се дайте мішок з копійками. Тут інших грошей не приймають.

Перелякані сини сповнили сейчас волю батька. Забрали з домовини золото а вложили там мішок повний копійок.

— Маю вже копійки — закликав богач, станувши слідуемого дня коло стола.

— Давайте їсти!

— У нас платить ся наперед — відказує обоятно слуга, не рушивши ся з місця.

— Прощу, прошу! — кличе богач і кинув на стіл цілу купу нових копійок. — Лиш скорше!

Поглянув слуга на богача тай усьміхнувся.

— Не багато ти видно научив ся на землі — каже слуга. — Ми беремо тут не сі копійки, що їх мавш при собі, але сі, що ти їх давав другим. Нагадай собі, чи дав ти коли бідним, чи поратував їх в нещастю?

Спустив богач очі та задумав ся.

Ніколи не дав він бідакови, ніколи не знав біди-нещастя других.

Слуга моргнув на своїх помічників. Двох великанів відвело богача на бік...

Омелько Островський.

ЗРУЙНОВАНЕ БАТУРИНА.

(Історичне оповідане.)

Або добути, або дома не бути!

Горячкував ся генеральний писар Пилип Орлик, на генеральній раді гетьмана, Івана Мазепи, і військової старшини, котра відбувала ся в батуринським замку в ніч з 24. на 25. жовтня 1708 р.

Заклик сей горячо підхопили присутні на раді: полковники, сотники й значні козаки.

— А й справді чого зволікати? — несли ся з усіх боків запитаня.

— Нема чого зволікати! — доказував Орлик. — До тебе, пане Гетьмане, і до вас панове: полковники, сотники й братчики-козаки, буде річ моя. Ви тільки подумайте хто були наші діди і нащо звели ся ми, їхні онуки?... Згадайте гетьмана Богдана... Земля нехай йому пером.

— Земля нехай йому пером! — проказала в один голос вся рада.

— В руках у Хмеля була Україна, було козацтво, була й чернь. З Хмелем зносились і листувались: царі, королі і державці. Хмель не був у московського царя в покорі не дивлячись на всі домагання бояр, бо гетьман на доказ своєї правди, що він тільки спільник царя, а не підданець міг кинути за московський кордон свою булаву, а з нею: сто... двіста, триста тисяч списів!

— Се правда! — крикнув вердюцький полковник Чечель.

— А правда також і те — говорив Орлик далі — Хмель помер, а колеса нашої фортуни, покотили ся назад. Тільки 50 літ минуло, а така велика зміна! Чи ти пане гетьмане, маєш в руках таку владу, яку мав найперший з гетьманів і державців України, Хмель? А ви, панове полковники, маєте ті права і привілеї, що мали ваші діди? Ні й ні! Всі ми, вкупі взяті — є лише тіно наших великих попередників.

— Наші великі попередники померли, — сказав сухо Мазепа, — померли з ними й їх діла.

Ніколи! Діла і вчинки людські погані й добрі, ніколи не вмирають! — запротестував Орлик. — Вони справді можуть померти, коли ми власними руками задупимо їх! Коли ми власними руками забємо себе в кайдани, надінемо пута і віддамося голіруч Москві! Не дай Боже ні мені, ні моєму роду, ні нащадкам навіть в десяти покоління, дожити до такої ганебної днини!

Чечель не зміг далі мовчати; він вже давно поривав ся і собі сказати слово і нарешті заговорив. Скільки ненависти було в його словах до Москви всього московського. Ненависти тяжкої глибокої, так що в ній здаєть ся можна би утопити всю ворожу націю.

Ратуймо ся від московської напасти! Ратуймо ся бо далі буде пізно. Україну — нашу неньку, вже й так не впізнати! Се труп: поприщений, обкиданий болячками та виразками. Сморомом несе від такого трупа. І цар репетує: закопати Україну! поховати нашу неньку! Але у нас ще є ліки — наша міць і наші шаблі, і ми вилічимо нашу батьківщину від хвороби. Мої панове! Прищі — се Москалі і все московське: їх порядки, для нас чужі і некорисні; їх сваволя гірша від ляцької. Болячки — се московські воеводи!... Сліпий хіба тільки не бачить для чого цар понасилав воевод на Україну. Москва завзялась обкраяти владу гетьмана й генеральної старшини. Гетьмана вона хоче замінити воеводою, котрий засів у Києві, а військову старшину — своїми генералами. Наша батьківщина залюднена московським військом, яке душить і нищить наші змагання за права і привілеї!

— Се правда! — пропав ся крик між старшиною.
 UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
 URBANA-CHAMPAIGN

— Москва хоче в нівець знищити Україну, обмосковити її! — говорив Чечель далі, і наче каміня котив з гори на голови присутніх. Старшину винищити, козацтво завдати в москадї, а вільний люд повернути в кріпацтво! Ви ось ще тільки рік-два помовчіть, то й діждетесь.

— Вже діждались! — запевняв сотник Дмитро Чигрин. Москва вічно воює, і наші козаки у всіх її потребах перед ведуть. Козацтво в походах гине, наче мухи в осени, а Москалі оташувались по козацких оселях, їдять козацький хліб, сплять на козацькій посте-

рог! Москва чужі фортеці здобуває лише козаками, але-ж і свої будує руками козацькими! Славна Радо! я думаю, що вже крайній час нам залишити терпіти наругу московську, а Москалеви — панувати на Україні.

Час! щира правда, пане гетьмане! — закричала генеральна старшина.

І от серед загального обурення почувся голос в оборону московських порядків. Старшина прилуцького полку Іван Ніс, молодий ще на літа, але старий розумом, звернув ся до гетьмана із запитом:

Нарада генеральної старшини в Батурині.

лі! Козаки руйнують ся походами, а в дома їхні жінки панькають ся з московськими салдатами!

Далі вже ніхто нікого не слухав, а всі присутні говорили разом. Болюче питансь зачеплено... У кожного так багато накипіло в серці і на душі проти зрадливого спільника, що нічого було сподіватись, аби загальне ремствова-нє і наріканє само собою спинилось.

Мазепа бачив, який настрій опанував радою і підняв до гори булаву.

— До діла панове! — закликав гетьман. — І мале питання знає, що Москва не спільник наш, а злий во-

— Для мене пане гетьмане багато неясного.

— А що саме? — здивувався Мазепа.

— Двадцять літ ти був таким вірним цареві, що всі тебе звали запро-данцем московським, вибачай на сім слові. А тепер ти раптом відсахнувся від царя, і намовляєш старшину до бунту. Отес ти не гаразд робиш, ти із за своєї пихи, хочеш людей втопити. Та й хто сказав, що нам вже так погано під Москалем живеть ся?... Були часи, коли баляйського панованя, зовсім не можна було дивити.

Більше не дали говорити Носови. Старшина закричала, затюкала. На него дощем посипались прокляти і лайки:

— Шпиг московський!

Зрадник!!

— Запроданець!!!

— Чесна раді! — протестував Ніс, склавши руки долонями до купи. — Ви мене не так зрозуміли... Я ваш... Я з вами!...

Тимчасом Мазепа прикликав до себе Чечеля.

— Сей чоловік проговорив ся, він небезпечний. Я його не візьму з собою, а лише в Батурині під твій догляд пане полковнику.

— Буде все як ти сказав пане гетьмане — вклонив ся Чечель.

Славна Раді! — звернув ся потім гетьман до всіх; я тільки що вислухав докір, що двайцять літ був «запроданцем московським». Панове! Сьвідчусь Богом, що се неправда! Двайцять літ я готуюсь до війни з царем, а що прикидав ся вірним йому, так же не раз так само прикидав ся перед Поляками і батько Богдан. Я раніше не закликав до війни, бо ніяк було. Але я сей час використав у певній мірі: скрізь на Україні я побудував фортеці (ніби для царя) придбав гармати і гроші! А тепер коли Швед йде на Москву, отже прийшла нагода і нам взятись за шаблі. Так до зброї панове!

До зброї!

— На погибель Москві!

— За волю України!

— За наші привілеї!

— Раді кінець! — перекричав усіх Мазепа. — Панове полковники, подбайте, щоб військо було готове в похід. Вже розвидняється; через годину я вирушу з вами. Батурин лишаю на ласку Божу і опіку пана Чечеля. В довідники йому призначаю: пана Кейзена і сотника Чигрина.

Гетьман підвів ся з крісла, на яким не рухаючись просидів цілу ніч. Ноги отерли; перед очима намітилося крути. Орлик лапнув на плече геть-

мана золотом мережану керею і той вийшов у парк освіжитись...

Сиві, непрозорі хмари, облягли небо і тяжіли над вогкою від невпинних дощів — землею. Сіяла уїдлива мигичка.

Широкі алеї гетьманського парку потонули під жовтим листом, який скинули з себе дерева... Було слизько і сап'яні гетьмана не раз підсковзувались, доки Мазепа дійшов до високого кам'яного муру. За тим муром тяг ся величезний сад генерального судії Василя Леонтієвича Кочубея!

Криваві спогади виринули в голові гетьмана.

— Що-ж, ідея потребує жертв, кривавих жертв... Ти Василю був моїм приятелем, але повстав проти чистих замірів і козацький присуд вшав на твою голову. За зраду національній справі тебе скарано на горло...

Замислив ся гетьман... Внизу журливо протікав Сейм... Згадав про Мотреньку, Кочубея дочку і забило ся у старого гетьмана молоде юнацьке серце.

Згадав як Мотренька погнівалася із своєю матір'ю і втекла до його в палату, через сей самий мур.

Згадки про щасливо пережиті хвилини збунтували кров. Хотілось би ще раз все те пережити, та ба! Мотренька вийшла заміж за Чуйкевича, а він лишив ся з глибокою раною в серці.

Але чи час тепер думати про кохане?

Гетьман сердито смикнув себе за сивого вуса і відійшов від муру.

— Не треба гаяти часу! В дорогу!

Він повернув ся і тою самою улицею пішов до палати.

Дощ не переставав падати. З ганку гетьмана угледіли; на зустріч йому бігли два козачки і дворецький.

Ясновельможний! Сніданок на столі; вклонив ся дворецький.

— Не буду їсти, — відказав гетьман, і пішов просто на подвір'я.

Тут вже стояли вишиковані в лави сердюцькі полки, а окремо ті козачки що мали йти з Мазепою у похід.

Гетьман зняв шапку, а у відповідь йому залунало голосне:

— Слава!

— Козаки, славні молодці! Моліть ся Богу, бо скоро ми рушимо в похід за Десну.

І ледви гетьман вимовив се, як між козаками зчинив ся великий івалт.

— Не підемо за Десну!

— Не хочемо більше коритись царському наказу!

Гетьман не сподівав ся таке почути, се було для него новиною, а рівночасно і ковінкою на руку.

А козаки тимчасом не вгадали.

— Коли нас немає дома, тоді клята кацапня чинить великі кривди нашим кривним!

Мазепа дав знак, що хоче говорити. Військо насторожилося слухати.

— Ми таки підемо за Десну! — сказав гетьман з натиском, але не для того щоб воювати із Шведом. Ми йдемо того, щоб із Карлом королем підписати спілку! Будемо воювати із московським царем, гнобителем козацької вольности!...

Козаки мовчки слухали, жаден пари з уст не випустив. Не знали чи няти віри гетьманови, а ну-ж він тільки ума вивіряє?...

— Цар хоче вас козаків повернути в москалів! — сказав Мазепа далі — Я сам довідав ся про се від царя. Цар хоче потоптати всі права і вольности України, а настановити у нашій землі московський уряд і завести московські звичаї!...

Гамір пішов по полках... Були тут старі сивоусі козаки, що ще за Хмельницького воювали, а сеж не так давно було. Отеї сивоусі ще не забули хто вони.

— Не раз я пытував, — не вгавав Мазепа, відвернути царя від погибельних замірів для українського люду. Але з того нічого доброго не вишло: тільки сам я піднав під його гнів та злобу; і не знайшов иншого способу спастись, як звернутись до шведського короля. Король Карло заприсяг шанувати наші права й вольности, і боронитиме їх від Москитих, що

вже й тепер зазіхають на них, та й далі будуть зазіхати. Братя! Наша пора прийшла! Скористаймо з нагоди: віддячимо Москалям за їхдовгочасне насильство над нами, за всі жорстокости і неправду, котру ми терпіли! Оборонім на будучі часи нашу волю й права козацькі від їх зазіхання.

Замислив ся гетьман...

— Оборонім нашу волю й права! Закричали сердюки і крик їх покотив ся через увесь Батурин.

— Ось коли прийшов час скинути із себе ненависне ярмо і нашу Україну зробити вільною і незалежною! От до якої будучини я вас кличу братя. Ви братя певно досягнете сеї мети з вашим лицарством і з допомогою шведського короля. Король Карло кличе вас воювати з ним Москалів! Нехай

же вік жне вільна й незалежна Україна! Королю Карлу — vivat...

Гетьман аж помолодшав: з очей іскри сипались, лице горіло завзятем, а від всеї його статури віддавало — міццю!

Мазепа хутко пішов в палату, там не забарився. Вийшов при зброї, го-товим у похід.

Два козачки підвели до танку бехмета. Гетьман поставив ногу в стремено і вихопився на сідло. Баский кінь збився дуба, але в туж мить у гетьмана в руках опинились поводи і він скоро вгамував звірину.

— До тебе полковнику Чечелю, буде моє останнє слово: глядиж, коли прийдуть Москалі не віддавай міста і замку, а борони ся. Я не забарю ся із шведською потугою. Сам король прибуде зі мною!

Гетьман надавив острогами коня і виніс ся на улицу, а за ним військова старшина з пірначами, бунчуками, прапорами і все військо при зброї.

Ось гетьман вже далеко лишив позад себе Гончарівку і віхав у самий Батурин. На мить запинив ся біля побудованої ним церкви «Воскресення Христа», щоб перехрестити ся, і погнав коня широким батуринським шляхом.

Високі, грубезні придорожні верби скинули своє листє, але і в осени Батурин здавек здавав ся великим садом.

Поїхав гетьман для того, щоб вже ніколи не вернутись у столицю, і слід його змив осінній уїдливий дощ...

* * *

В просторій та чисто прибраній кімнаті, на дубовім ослоні оббитім червоним сукном, сидів сивоусий запорожець в попівеській підряенику.

Тепер вже перевели ся такі дебелі та кремезні діди. Запорожець був наче малюнок: ніс орлячий, брови чорні і звисли над остроми карими очима котрі не дивлячись на старі літа горіли юнацьким огнем... Усеї буди такі довгі, що сягали до підпоясних грудей, а оселедець — обкручував ся аж

двічі за лівє ухо, і кінець ще висів низше плеча.

Козарлюга хоч куди, одно тільки шпетило, що замість червоного жупана, на плечах у його був попівеський підряеник.

Запорожець морочив ся з бандурою: як він не підтягав на ній струни, а вони все піддавались. Нарешті після довгого випробовування, струни бандури задзвеніли мелодію: журливу та сумну, а запорожець голосом ще сумнійшим заспівав пісню:

Ой горе тій чайці,

Чайці небозі:

Що вивела діток

При битій дорозі... кігі... кігі...

Але котрась із струн так дивно кігикнула, що в другій кімнаті задзвенів веселий дівочий сьміх.

Запорожець рознівав ся:

— Пехай тобі аби-що!

З сими словами він повісив бандуру на гак, а сам встав і підійшов до стола.

— Прися, Прися!

— Я тут, тату. — Озвав ся з кімнати той же голосок, що сьміяв ся.

— А-ну дочко, неси підвечірок, бо скоро треба йти вечерню правити.

— За хвилю, тату.

Доки Прися принесе підвечірок, не вадило-б сказати скільки слів про сивоусого запорожця.

В самім Батурині, він був відомий як діякон побудованої Мазепою церкви «Воскресення Христове» але на Гетьманщині, та й у Січї — слава про козака Сидора Чигрина, була велика.

В молодих літах, коли о. Сидір був ще хлопцем, вчив ся він у київській академії. Там познайомив ся з моторним студентом Івасем Мазепою. Чигрин і в голову собі не клав, що Івась, з яким він так потоваришував, що навіть на однім ослоні сиділи, буде колись гетьманом.

По скінченню академії, доля розвела товаришів, для того щоб звести аж на старости літ Мазепа понав у Варшаву в королівський двір, а Сидір — у Січ. Там знайшов він нове

товариство і нового батька в особі кошового Сірка... І так майже весь вік Чигрина минув у кривавих чварах, та політичних заверюхах. На ті часи захиститись поговоркою пізнійше зложеною: «моя хата з краю...» ніяк не можна було. Гетьмани колотили Україною як вови отарою, і мус не мус а треба було за когось стояти. Таким робом Сидір пережив гетьманованс Виговського, Юраєя Хмельниченка, Брюховецького, Самійловича... пережив Руїну і славетного Дорошенка.

Здавалось Чигринові вже не жити спокійним житєм. Тимчасом одного разу переїздячи Гетьманщиною, він зустрівся ся попасти коня. А поблизу брала плоскінь молода удова Ганна. Слово по слову, розговорились... І вподобала Ганна 50 літнього запорожця, а запорожець вподобав її... Побрались. Сидір кинув січове товариство і переїхав жити у Батурин.

За рік знайшов ся син Дмитро. Хрестним батьком був сам гетьман Мазепа... Через два роки знайшла ся донька Прися. А на третій рік, може-б був Гриць, або Олеся, коли-ж на Україну завітала з Московщини чума: половину людей наче мітлою вимела.

Під ту пошесть не стало й Ганни.

Після смерти жінки, Сидір дуже засумував, але життя не думав кидати: він вимазав дьогтем не тільки себе та дітей, а навіть хату і всі хатні річі; і таким робом виховав ся від чуми.

Чим дужше запорожець старів ся, тим все більше звертав ся до Бога; і нарешті одного разу, він вийшов з дому як звичайно у купані, а вернув ся в підряєнику. Дітям Сидір нічого не сказав, але Дмитро від людей довідався, що їх батька гетьман іменував діяконом.

Отець Сидір і діяконом став, а проте бороди не запустив і із оселедцем не захотів попрощати ся. Діти він сам виховав. З сина виховав моторного козака і гетьман давно вже дав йому сотенний уряд в самім Батурині. Прися викохала ся на хорошу дівчину; багато до неї залицявся, але не зміг, але

вона вдавала, що її серденько дівоче ще спить. Тимчасом...

Прися поспішила з підвечірком:

Високого росту, сьвіжа на лиці в статурі дебела і гнучка наче очеретина, з упругими грудьми... Вона увійшла, а з її приходом в кімнату завітала якась бадьорість. В її присутності навіть старий батько відмолод.

— Іжте тату.

Поставила Прися їжу на столі, а сама сіла біля вікна на ослоні.

На дворі вечеріло. На мить випогодилось: дощ перестав падати і навіть сонце виглянуло із за молочних хмар.

— О, хто вмер, то ще буде й каяти ся! — засміяла ся Прися.

В сю хвилю у сїнях почув ся неясний крик.

— Собака, чи що? — схопила ся Прися бігти.

— Стривай, — спинив батько, — хтось іде.

Старий відгадав. Двері відчинились, а поріг переступили Дмитро і полковник Чечель.

— Наші голови, батьку! — витав ся Чечель по запорожеськи.

— Ваші голови! — відклонив ся о. Сидір.

— Чи приймаєте у хату?

— Ми завжди раді гостям — ласкаво відказала Прися.

— У мудрого батька і дитина чемненька, — добряче усміхнув ся полковник, розгладжуючи сивуватого вуса. — Але ми не за тим прийшли, щоб гостювати. По куценській, але важній справі до тебе батьку.

— Я слухаю.

Прися встала, аби вийти у другу кімнату.

— Можеш і ти серце слухати; — задержав її Чечель за руку. Ось вже скоро тиждень як гетьман вийхав з Батурина, і козаки не покладаючи рук готують ся до зустрічі з Москалями. Але ти сам батьку знаєш, що в Батурині багато і поспільства. Треба, аби у церкві хтось говорив до черни. Признаюсь тобі батьку, що я маю відомости з московського табору. Москалі вагаються, а ми вже збираємося отя-

митись. Двадцять один рік, наш гетьман був їм вірним, а тепер зрадив. Справу той виграв, за ким піде народ. А в тім то й річ, що народ і сам не знає за ким йому йти: Москалі залили багато сала за шкіру, але-ж і гетьман через свою покору цареві, стратив у людий віру; прямійше сказати: чернь не любить його.

— А що-ж робити? — розвів руками діякон: — любити нікого не встигнеш.

— То правда. Як ся сама чернь може полюбити заміри Мазепи і допомогти зробити діло.

Рація, — згодив ся о. Сидір.

— Я вже розіслав по Україні бандуристів і калік перехожих. Батурську-ж чернь, візьми ся ти батьку просвітити. Важна тепер хвиля на Україні, — говорив Чечель далі трохи помовчавши. — Коли тепер програємо, то не знати чи вже коли виграємо. Цар тепер одною рукою гладить, другою — давить. Зрадників манить ласкою, обіцянками, а неслухняних його волі — катує... Як думаш батьку, чи витримає Батурин облогу?

— А витримає. Мури товсті, стрімкі, рів глибокий. Харчу пороху і куль — доволі. Та ще-ж і гетьман обіцяв не забарити ся з підмогою. Ні, не взяти Москалям Батурина!

— Дай Боже, щоб так осталося... Одно мене лякає: зрадників є багато між нами; — сказав Чечель.

— Зрадників? На паль їх! — обурив ся о. Сидір.

— Не впіймав, то не кажи, що й злодій. А як ти від хатнього злодія вбережеш ся!

— Так ти полковнику не чекай доки пакість зробить — зрадить. Понохай: як що смердить зрадником — так і на паль! Є вже хто на прикметі?

— Є один.

— Значний, чи простий?

— Кармазинник... Іван Ніс.

— Ніс?! — скрикнула Прися, наче не при собі.

— А тобі що? здивував ся брат.

— Чого допозніла? — допитував ся і батько.

— Та так... — червоніла Прися. — Іван часто буває у нас, а люди можуть подумати, що й ми тої-ж думки.

— Не їла душа чоснику, то не буде й смердіти! Але мені здасть ся, що ти одно говориш, а друге думаєш... Часто буває, від нині я його і за поріг не пущу... Він мені теж здасть ся непевним: недавно прибув з Прилуки, а перед тим кажуть був аж у Москві... Дуже його обвітрило московським духом.

Діякон довго ще гримав, а потім встав і взяв за шапку.

— Ох, забалакав ся з вами, а до вечерні давно передзвонили.

— То ходімо разом, — встав і полковник з місця.

— А ти сишу? — спитав о. Сидір на відході Дмитра.

— Я тату, через пів години їду в Діхтярівці на чати.

Полковник і діякон вийшли з хати. Брат та сестра лишилися самі... Сотник збирав ся в дорогу, а Прися йому помагала.

— Братуку, чого ти саме в Діхтярівці їдеш на чати?

— Бо Діхтярівці біля самого московського кордону. Там на високім узгір'ї, гетьман наш побудовав сигнальну церкву. Тепер темні ночі, от я вилізу на дзвіницю і буду давати червоним ліхтарем гасло аж у Батурина...

Скоро й сотник забрав ся з хати.

Прися зістала ся одна і туга стисла її за серце...

— Трохи не видала себе. Як зачула за Івана, то скрикнула наче підрізана... Невже батько догадав ся, що я кохаю його? А ми ж як крили ся із своїм коханем; правда до якогось часу, щоб потім виявитись, але певно не судилося... Кохати не сором, але треба знати кого кохати. А я покохала якогось ланця; і сором від людей, і гріх від Бога... Голова обертом іде... А може полковникови се тільки здасть ся, що Іван може бути зрадником!... Коли-б він сам швидше прийшов. Прийде, про все розпитаю.

Ніс не заборив ся прийти. Він вже

давно чатував, чи о. Сидір пішов до вечерні.

Старшина увійшов по своєму звичаю: веселим, безжурним, виголеним, чепурно одягненим, ще не встиг переступити порога, а вже схопив Присяю за руки.

Козачка уперла ся.

— Пусти! Я маю з тобою про важне діло поговорити.

— Говори моя ясочко, я слухаю. — Шепотів Іван і пнув ся з губами.

— Але кажу тобі не поцілуєш насилком, хіба сама дам ся. Пусти!

Прися вже гнівати ся почала.

Іван обхопив її обома руками за стан і хотів притулити до себе. Прися вирвала ся. Рукою зачепила за жупан, так що на долівку посипались лузики і... жмут паперів з за пазухи.

— А се що? — здивувала ся Прися.

І дівки Ніє встиг зміркувати, аби відповісти до ладу, Прися схопила один папірець, розвернула і на голос прочитала:

«Гетьман Мазепа забув страх Божий і свою присягу і поїхав до ворога, шведського короля, як ще ранійше умовив ся з Карлом та Лещинським, щоб з їх допомогою як й попереду піддати Україну під польську руку й віддати на унію церкви Божі та славетні монастирі.»

То був універсал царя Петра. У нім він просив, аби народ був обачним на «прелесті» Мазепи. На слухвняних царська ласка спочив, а на ворохобників впадуть тяжкі карі.

Прися прочитала і залила ся сльозами.

— То ти йване такий! — Боже мій, Боже...

— Прися, моє золото...

— Геть від мене негіднику! — з огидою крикнула Прися.

— Ласки... краплиночку жалю...

— Та я тобі каплі води не подам, коли ти завтра на палі матимеш прагніня.

Волося у Носа полізло до гори.

— То ти виявив мене? Прися, благаю тебе...

Впав на колішки і чепив ся руками за плахту. — Присяю...

— Не зивай мене. Не хочу я з тобою говорити!

— Вислухай!

— Завтра козака рада тебе вислухає, а сьогодні ти підеш до вязниці.

— Ти горда дівчино, безневинно занаставиш мою голову.

— Ти сам її занаставиш, і коли будеш стятий то не безневинно: ось доказ твого злочину! — показала Прися на універсали. — Ти взяв ся їх розповсюдити! Ти військовий старшина, а руку тримаєш за гнобителями батьківщини! Геть мерзеннику з моїх очей! Мені легше дивитись на червине падло, ніж на тебе!

— Присяю, сі універсали, всього година як я дістав і прийшов, щоб порадитись з тобою...

— Зо мною?!... обурилась Прися. — Хіба я не козака дочка?!

— Присяю, я-ж ще не зрадив... Щиру правду тобі кажу, не крию ся, що вагає ся, як бути. Я не вірю, аби Мазепа виграв справу, значить на мій погляд: піти проти царя, занаставити себе... А тут ще я мав на увазі наш шлюб...

— Ого! по нім! Скорійше на долоні волося виросте ніж я назву тебе «моїм».

Але Ніє умів красно й переконуючо говорити, і хоч з початку Прися збивала його на кождім слові, під кінець-же козачка почала мякнути: бо вона була доброго серця, а до того ще й кохала його.

Відходячи Ніє записав ся на образ, що не винен.

— Присяю, ти мені вибачиш! Коли прийдуть москалі, то ти на власні очі побачиш, який я зрадник...

Старшина сказав про себе голу правду, але на лихо Прися не так його зрозуміла.

* * *

Першого листопада, до Батурина прибув московський посол родом Українець, сотник Маркович.

Ледви про се розійшла ся по місті чутка, як козаки і міщани плавом поплили до мурів.

Замок замкнено з усіх боків; гармати стояли налажені, а ворота засипано землею.

По той бік рова стояв сотник Маркович і вимахував папером.

— Гей, хто там між вами старший! Мерщій відчиніть ворота та впустіть мене!

Сердюки в одну хвилию поставили Марковича по сей бік муру.

Тимчасом з натовпом робилось щось непевне. Люди щільно обступили з усіх боків посла. Маркович пає очима, але куди би не глянув, скрізь зустрічав ворожий погляд.

Тимчасом наперед протисла ся якась баба і закричала до сердюків:

— Та що ви його слухаєте? За ноги та голову об камінь розтовчіть!

— Геть від мене негіднику! — З огидою крикнула Прися.

Саме на мур зійшли: полковник Чечель і сотник Чигрин.

— Чи пан сотник з яким ділом, чи так? — спитав Чечель.

— З ділом... Царський наказ привіз! — донесла ся з долу відповідь.

— На превеликий жаль пане сотнику, воріт ми тобі не можемо відчинити, бо з гетьманського наказу вони засипані землею. А вже коли така твоя ласка провідати нас, так через мур — місця багато, не зачепиш ся. Спустіть бичову! — закричав полковник Сердюкам.

Наче по гаслу, в туж мить натовп закидав посла лайками:

— Перевертень!

— Московський запроданець!

— Шпиг московський!

Маркович лише кусав губи і вдавав, що нічого не чує.

— Не з своєї волі я приїхав сюди, а з примусу! — говорив він до Чечеля а очима благав полковника вгамувати юрбу. — Князь Меншиков послав мене сказати вам, аби ви відчинили ворота і впустили царське військо.

— Без гетьманського наказу ми не

можемо цього зробити; — чемно відказав Чечель. — Гетьман звелів засипати браму, його буде на те воля, щоб і відкопати.

— Князь Меншиков у нас на Україні заступає царя, а на мій погляд його навіть звичайне слово, має далеко більшу вагу чим строгий наказ гетьмана — доводив Маркович.

Але його гнівно перепинив бувший полтавський полковник Лев Герцик.

— В тім то й річ, що гетьман наказав непускати іменню Москалів! Бо через них нам Українцям чинить ся велике знищення, і через них вже так чимало сплюндровано міст і сіл.

— А де-ж ваш гетьман? — допитував ся посол.

— Там де й ваш! — остро відрізав сотник Чигрин. — Питас так, немов би вже мають другого гетьмана.

— Мазепа вже не є гетьман, він зрадник! — сказав Маркович та й сам злякав ся.

Тепер вже разом з черню і старшина закричала:

— Як то зрадник?!

— Зрадник! Він передав ся шведському королю. Ми-ж вірні підданці царя, а Меншиков міністер, то як же ви можете не впустити його.

— Не вірю, що гетьман зрадник! — сперечав ся Чечель.

Се підступ московський! — обурював ся Герцик і вся військова старшина.

Один Іван Ніс стояв — наче води в рот набрав.

Аж се увесь тисячний натовп, що зібрав ся біля мурів, счинив страшенний крик... В повітрі замаячили лискучі шаблі і важкі козачі кулаки.

Маркович оглянув ся назад і побачив як через річку Сейм, узеньким мостом переходять московські полки.

— Гляньте, Москалі! — закричав сотник Чигрин. Москалі йдуть, бодай спіткали погибель по дорозі!

Сотник мав дужий голос; він поставив жмені до рук і закричав так що в московським таборі погнали.

— Гей ви, лапотники! Не підходьте! Бо як підете силою, то будемо на вас бити з гармат!

— А біля гармат вже забігав гарматний осаул, Німець Кенізен.

— Пильнуй! — зачув ся його різкий з німецьким акцентом голос.

Міщани лавою стали біля великих куп каменя... Сердюки, припавши на праве коліно, виміряли з рушниць. Батурин готовий був зустріти непронесених гостей.

— Як же бути? — допитував ся посол.

— Та ми не зарікаєм ся у московській крові бродити по коліна! — сказав Герцик.

— Пане сотнику — підійшов Чечель до Марковича — поки не пізно можеш вертатись. А коли ласка зоставай ся з нами!

— Милости просимо! — закричали козаки.

Але Маркович бурмочучи щось крізь зуби, взяв ся руками за бичову.

Сердюки гнівно схопили за другий кінець і сотника не спустили, а майже скинули з муру.

А Москалів все більшало і більшало по сей бік Сейму.

— З Богом починайте! — гукнув Чечель до Кенізена.

Осаул дав гасло гарматіям і від гарматного гуку стрясли ся мури, а пороховий дим обкутав увесь замок. Коли-ж дим розсіяв ся, Батуринці побачили, що з містка не лишилось і сліду, а Сейм загатили вбиті і втоплені Москалі.

— Для першого почину, аж надто добре! — весело сказав Чечель. — А ну мої серденята, смаліть з рушниць!

Українці не чекаючи нападу, перші вдарили на ворога.

* * *

Як побита собака, як би не зализувала своїх ран, але болю їх не залиже, так само Меншиков, найблизший царський прибічник, як себе не розважав — не міг позбути ся великої досади, що його напад на Батурин Українці відбили.

— У, кляті хахли! — стискував Меньшиков кулаки; — краще мати діло з чортами ніж з ними!..

Гнів душив московського генерала. В безсилий злості, він рвав на собі волосся, одержував. Йому тісно було під напруженим наметом, і він вискочив на двір, але проливний дощ, загнав генерала назад під намет.

І от саме тоді, як Меньшикова дупила злість, розпука і проклони, у намет увійшов чатовий офіцер.

— Перебіжчик з Батурина! — відрапортував офіцер.

Меньшикову здавалось від радості розум відобрало.

— Перебіжчик з Батурина? — шепотів він до себе. — Мерщій веди його сюди!

Офіцер відхилив запону... Два рослі, бородаті Москалі увійшли в намет і заслонили собою Меньшикова.

Біля входу стала статура козака в кереї. Прибулий наперед роздивився по наметі, а потім розкрив голову.

— Хто такий? — спитав князь.

— Старшина прилуцького полку.

— була відповідь.

— Як зве ся?

— Іван Ніс.

Се був він.

— В якій справі прибув «хохле»? — допитував ся Меньшиков.

— Хочу вірою і правдою служити великому цареві, — прикляк на одно коліно Ніс.

— Чи багато коштувати-ме твоя служба?

— Що ласка царська призначить.

— Чим свою вірність докажеш?

— Сьогодні ви візьмете Батурина.

— Тепер? здивував ся князь — У ночі?!

— Саме зручний час.

— Що ще жадася в додатку?

— Не багато... Людність певне буде вишльондрована?

— Навіть місто зруйноване до тла!

— гнівно додав Меньшиков.

— В таким разі, я прошу твоєї князю ласки для одної дівчини.

— Хто така?

— Моя наречена.

— Дарую їй життя... Яким робом можна здобути Батурина?

— З Батурина є потайний хідник... Про него Чечель забув і не поставив варти.

— Ходім! — зірвав ся Меньшиков на ноги.

Через пів години весь московський табор прийшов у рух. Без крику і шемрання підкрали ся москалі до тайника.

Була глуха північ... Дощ перестав падати. Із за хмар виткнув ся місяць і освітив блідим сяйвом спляче місто і тих Москалів, що один за другим прокрали ся тайником у замок.

Ніс першим увійшов у замок. З купою Москалів він насамперед кинув ся до оселі діякона.

— Прися, Прися!...

На превелику силу йому вдало ся розбудити козачку, що спала край вікна...

Прися відхилила кватирку.

— Хто тут? Ти Іване? Чого тобі, що стало ся?

— Мерщій виходи... Втічемо... Москалів набило ся повен замок.

— Москалів?... не йняла віри Прися.

— Але яким робом?

— Через хідник пройшли!

І раптом позад Присі стрельнув пістоль.

І при скупім світлі Прися побачила: як посипало ся з шибок скло. Ніс з смертельною раною в грудях, схилив ся на руки москалів, яких дівчина тільки тепер запримітила.

— Ти вбив його? — схопила сестра брата за руку.

— Собаці — собача смерть! — шоретко процідив Дмитро крізь зуби.

— Мерщій буди татка.

— Я тут діти. Що таке сталось?

— Москалі увійшли в замок через потайник!

— Так чого-ж ви гаєтесь? Мерщій туди!

За прикладом батька, діти похопали з стіни зброю.

— Проби! Москалі в потайнику!

На івалт Чигринів, люди стали вибігати із хат... То тут, то там розпочала ся з москалями різня...

Прися не тямилася себе. В одній сорочці, навіть боса, вона не відчувачи холоду, першою прибігла до хідника. В руках у неї була батьківська шабля, але козачка нікого не вбила нею. Три московські штики попередили її. Впала Прися на мокру від дощу землю і перша зросила рідну — своєю дівочою кровю. Штики пробили її упругі тремтючі груди, і наскрізь пронизали палке, щире серце... Смерть відразу злетіла на повіки і навіки закрила чарівні дівочі очі, а вірна дочка лицарського народу, лише й встигла промовити:

— За тебе рідний краю, умираю!

Богато московських ніг наступило на труп патріотки, і розчавчили як зломлену квітку:

А через кілька хвилин, близько дочки впав і батько: без крику, без стогону, ввірнув він розкритою на двох головою, у калюжу.

Москалі перемогли... Вони опанували потайник, і тужмить замок і місто підпалили з чотирьох боків.

Пожежа яено сьвітила, а Москалі вривались у хати витягали звідти що було живого: старих різали, немовлятам розбивали голови об каміне... Жінок і дівчат насилували, а потім убивали. Таким робом вся батуринська людність була спльондрована до решти.

Роскішно гетьманська палата горіла три дні... Столітні дуби в парку Москалі вирубали, навіть церкви попалили за те тільки, що вони були побудовані Мазею.

Вранці трупи замордованої старшини Меншиков звелів посадити на палі, а палі прибити до дощок і пустити з водою...

Поплили трупи в низ по Сейму, мов би повчаючи земляків своєю німою мовчанкою, як треба боронити батьківщину від чужинців.

На прощане.

Один сьвятий мав духовий провід над одною дуже доброю і побожною дівцею. Аж до 20-ого року життя жила вона як ангел серед зіпсованого сего сьвіта. Нараз почала стрітись і занедбуватись. Молитва, Сьв. Тайни які були досі її потіхою, стались для неї тепер тягаром. Вкінці рішилась вона оставити свого духовного провідника. Коли вона з ним в останнє прощалась, дав він їй запечатаний лист до рук і сказав: «Йди пераз до канлиці Матери Божої, де ти що дня молилась і там відчитай собі з увагою те письмо.» Дрожащою рукою взяла дівчина те письмо і пішла до канлиці. Коли клякнула і отворила письмо, тоді — стала читати ті слова: «О моя найлюбіша Мати, я приходжу ту, щоби з Тобою

попрапатись! Я Тобі дякую за любов, яку Ти мені оказувала аж до 20. р. жити. Однак тому що мені тепер став миліший сьвіт і його утіхи, як Ти і Твій Син, то не хочу бути більше Твоя дитиною. Пращай, Люба Мати, я йду в сьвіт, не побачимось більше ні ту, ні в вічності.» Слова ті поразили дівчину до глибини, серце її розплилось в слезах і вона просила Мати Божу о прощане. Вернулась назад до свого духовного провідника, впала йому до ніг, але говорити не могла. «Так, мов дитя сказав сьвятий, Мати Божя завернула тебе, з блудної дороги. Служи Йі вірно через ціле життя, а знайдеш спокій серця і веселість душі.» Дівця та остала тепер вірною Богови аж до кінця життя.

Забута любов.

*Край ліса, у долині,
Село в садах цвіте
Там в церквочі-святині
Христос забутий жде.*

*Зранене Серце Боже
Любовію горить...
Він жде, ах жде, чей може
Його хто посітить?*

*А в Него ласк так много,
Роздати-б їх бажав —
Нема! Нема нікого...
Ісус засумував...*

*Вкруг пісеньки чудові
Сьпівають Му пташки,
З них у німій любові
Шлють милу вонь цвітки.*

*Вітрець до церкви з гаю
Привітний шум несе,
Вода журчить в ручаю,
Христа славить так все...*

*В жаху святім покійно
Хиляють ся жита —
Лиш чоловік йде згїрдно,
Минув... Забув Христа...*

*Пожди, чекай, оглянсь ся!
Чи так минеш любов?
Хвилиночку остань ся,
З Ісусом ся розмов!*

*Добра Він мав всего
Так много на збутю —
Проси йно: всьо від Него
Дістанеш у житю!*

*Пішов... Ісус ще довго
За ним глядав мабуть...
»Лишають Мя самого,
Правду, Житє і Путь«...*

*Незрячий! Журба вся
У вас — про землю йно...
»Шукають, бідні, щастя:
Не знають де воно.«...*

ЧУДА ПРЕСВЯТОЇ ЕВХАРИСТІЇ.

Служба Божа і Чистилище.

«Найсвятїйша Жертва підчас Служби Божої» — сказав папа Св. Григорій Великий, є найуспїшнїйшим средством на ублаганє Бога і увільненє душ з чистилища. Тому то душі померших нераз просять живих о Служби Божї, а описїля дають їм знаменні знаки про своє вибавленє.

На потвердженє сего Св. Григорій наводить кілька примірів, які стались за його часів, се є в шестім столітїю.

Перший примір се про помершого мужа, що обявив ся одному побожному св'ященникови в околицї Риму і просив його о молитви. Св'ященник відправив через цілий тиждень за носо Служ-

би Божї, і описля надприродним способом довідав ся про його вибавленє з чистилища.

Один монах, на імя йому було Юстин, що належав до монастиря, основаного Св. Григорієм, затаїв якусь суму грошєву, і через се поповнив тяжку провину проти монаших правил. Коли се викрито підчас послїдної слабости Юстина, Св. Григорій заборонив иншим монахам відвідувати його. Лише його рідному братови дозволено зблизитись до Юстина і заявити йому, що другі монахи усунулись від него задля його страшної провини. Юстин так був засмучений тим поступованєм, що скоро помер, показавшись за свій гріх. Однак Св'ятїй Григорій

не позволив зложити тіло небіщика на посьвяченім місці. Він казав його поховати під горбком, а гроші, які анайдено при небіщику, казав кинути на него зі словами з Сьвятого Письма: «Нехай гроші загинуть з тобою».

Однак Сьв. Григорій скоро змилюсердився над грішником. Він післав по настоятеля монастиря і з переляком закликав до него: «Наш померший брат мучить ся в огні. Ми мусимо помочі йому з усіх наших сил, щоби вибавити його з полуміни. Тому йди і приишлюй, щоби за него відправились Служби Божі через 30 днів, числячи від нині. Уважай щоби ані один день не минув щоби Пренайсвятійшого Агнця не благого за ним».

Настоятель сейчас повинував ся приказови. По 30-ох днях померший з'явив ся в ночі своєму братови; «Що сталось з тобою брате?» Закликав сей. «Як тобі поводить ся?»

«Я терпів до сеї хвилі,» відповів Юстин, «однак тепер я щасливий, тому що нині мене допущено до небесної трапези.»

Брат сейчас поспішив повідомити монахів про се що він довідався, а вони обчислюючи докладно дні, заявили що сего дня як раз по раз тридцятий принесено Пренайсвятійшу Жертву за душу Юстина.

Сьв. Малахій, архієпископ ірландський, підчас Служби Божої поручив милосерддю Господа свою сестру, яку йому забрала невмолима смерть. Коли однак через 30 днів він заперестав її поминати, він дістав пересторогу в сні, що померша тужливо вичікує на цвинтарі, бо через тридцять днів вона не мала душевного корму.

Сьвятий зрозумів, що сям кормом є ніщо инше лише Сьвята Безкровна Жертва Служби Божої. Тому він зачав знова молитись за свою сестру і відправляв або сам за ню Службу Божу, або поручав другим правити на її інтенцію. Одного разу потім він бачив її, як стояла коло дверей церкви, але не могла ввійти до середини. Він далше молив ся за нею і незадовго

побачив її в церкві, але ще далеко від вівтаря. Вкінці, кілька днів пізніше, вона з'явилась йому в третє, довкола неї були сьвяті духи, а на її лиці сяяла небесна радість. Сей вид невимовно втішив архієпископа.

Св. Тома з Аквіну, коли одного дня горячомолив ся, побачив свою сестру, яка померла будучи настоятелькою Чина Пр. Д. Марії; сестра сказала йому, що вона є в чистилищі, і просила о кілька Служб Божих за її душу. Сьвятий сповнив її просьбу. Він напав Служби Божі, а кілька і сам відправив за покійну. Депо пізніше вона знова з'явилась йому і подякувала йому за поміч, яку дали їй його молитви і Служби Божі і за славу, яку вона вже досягнула в небесах.

Сьв. Николай з Толєнтіма через довгий час не хотів прийняти чина сьвященства задля його взнеслости. Що його спонукало прийняти сьвячення, се була гадка, що через щоденне відправляванє Служб Божих він зможе тим успішнійше помочі своїм дорогим душам в чистилищі. Ангели хоронителі душ ним вибавлених можуть посвідчити з яким жаром і запалом він віддає ся сій службі заступництва.

Одної ночі, з суботи на неділю, Николай якраз задрімав, коли дух, за дозволом Божим, опустив свою темну вязницю, і зближив ся до постели угодника і закликав голосно:

«Брате Николо, чоловіче Божий, дивись, я благаю тебе!» На пів збудившись, Николай поглянув на чужинця, якого він собі слабо пригадував, однак не міг пізнати. Тоді він запитав ся, як він називає ся, — «Я є Перетрин з Авксімум», заявило явище. «Ти знав мене добре, коли я був живий, але тепер я мучусь в полумінях чистилища. Я прошу тебе, відправ Службу Божу за усопших за моє вибавленє, і за всіх тих що зі мною мучать ся.» — «Нехай Спаситель, Якого Кров тебе відкупила, приїде тобі на поміч», відповів смиренно, і сказав, що до мене,

то мені призначено правити нині Торжественну Службу Божу, так що мені є немислимо правити Службу Божу за усопших.»

Однак дух напирив: «Ходи, дорогий отче, і подивись, чи то є добре відкидати мольби так много нещасливих

тебе допомі. Бо коли відмовиш відправити за нас Службу Божу, то много з нас не видержить мук і тортур, які нас жнуть».

Николай збудив ся Глибоко зворушений, він почав молити ся і плакати, і **б**лагав Спасителя сьвіта за сї

Митрополит
гр. Шептицький

Високопреосвященний Митрополит Андрей гр. Шептицький
(по поверті з московської неволі).

які післали мене до тебе, і лишати нас так без жалю нашої гіркій судьбі».

Сьвятому здавалось, що він пішов за своїм загадочним проводирем в глуху часть пустині, і там, на малім полі відчув приеутність великого числа душ, які кричали до него з милосердидь над сею громадою, що ожидає від

нешасні душі. Рано він кинув ся до ніг своему Настоятелю і дістав позволене правити Служби Божі за усопших через цілий тиждень.

Восьмого дня Перетрин знова явив ся Николаєви і запевнив його, що більша часть тих, яких він видів в пустині, завдяки його Службам Божим

і молитвам, зістала вибавлена і зазнає безмежної радості в небі.

*

Блаженний Генрик Сузо оповідає, що коли він ще вчився в Кольонії, він зробив з одним з своїх товаришів умову, що той котрий переживе другого має через цілий рік відправити за свого товариша що понеділка і п'ятниці Службу Божу за усопших.

Приятель Суза перший був завізваний перед лице Господне. Дещо пізнійше Сузо побачив свого приятеля, зміненого страшно задля мук. Він жалувався, що друг його забув виконати умову. — «Однак брате», сказав Сузо оправдуючись, «Я зовсім не забув молитись за тебе. Я щодня горячо поручав Господу твою душу, і я сам на себе приймав умиртвлення, щоби прискорити твоє очищення.»

«Се якраз», відповів померший, «є причиною моїх нарікань. Бо з усіх средств, які ти вживав щоби помочи

мені, ти занедбав одно, що є найуспішнійше і найсильнійше. Се є Кров Ісуса Христа, се є лише Найсвятійша Кров Христа, що може згасити полум'я, яке мене пожирає. Се є Найсвятійша Жертва що вибавить мене з тих страшних мук.»

Блаженний Сузо змішався і щоби запевнити приятеля, що він сейчас сповнить умову і щоби направити свій блуд, заявив що відправить много більше Служб Божих, як він приобіцяв.

Слідуючого дня рано, на просьбу Суза, кілька священників стало до престолу з тою інтенцією і через кілька днів правили Служби Божі за помершого. Тоді він знова з'явився з радісним виразом, а авреолу слави оточила його голову. «Бог нехай тобі заплатить, мій вірний друже! Глянь на мене, ото Кров Спасителя вибавила мене з полум'я, призначеної для грішників. Я йду до неба і там за тебе не забуду!»

Не лякайся на кождім скрутї і не позовль, щоби з страту ти стратив свою голову.

*

Може тей розум обманює тебе? Тож на що здалися твої змисли? А коли твої змисли зводять тебе, то чому не віриш Моїм очам? Я виджу се, чого ти не можеш видіти.

*

Хтонебудь ти є, Я думаю о тобі; а ти не будеш шукати за Мною?

*

Вуж вкусиє тебе Чому не відженеш його від себе?

Отрує зашкодила тобі. Чому не вжиєш лікарства?

*

Сеє чоловік звів тебе. Чому йдеш далше за ним?

*

Вчи ся слухати, а і затикати уха

*

Вчи ся звертати очі на Мої рани і поборювати свої похоти.

*

В терпеливості, чистоті, покорі і добродійності, стараючись досягнути чесноти, яких тобі найбільше бракує, ти мусиш йти вперед сильним і скорим кроком, але завжди до неба.

ДЕ ЛЮБОВ, ТАМ БОГ.

Жив у городі швець Мартин Овдієнко. Жив він у підвалі, у маленькій комірці з одним вікном. Вікно було на вулицю. Через вікно було видко, як проходили люди — хоч було видко тільки їх ноги, але Мартин Овдієнко по чоботях пізнавав людей. Мартин довго жив уже у тій комірці і знайомих було у його багато. Мало і було у сусідстві чобіт, які не перейшлиб через його руки раз, а то й двічі: кому, було, підшови нові дасть, кому латку, або зашиє, а кому й нові головки поставить. І часто через вікно бачив свою роботу. А роботи було в його багато, бо робив Овдієнко по совісти, добре, міцно, крам ставив добрий, дорого за роботу не брав і слово своє шанував. Коли може у свій час зробити — візьме роботу, а ні — то так і скаже, дурити не буде. І знали всі Мартина і поважали, і робота була в його завжди.

Овдієнко з-роду був людина добра, а під старість почав ще більше думати про свою душу і ще більше наближатись до Бога. Ще як служив Мартин у хазяїна за челядника, вмерла його жінка і лишився після неї синок, третій рік йому йшов. Діти у Мартина якось не виховувались: старші всі помирали. Думав Мартин, овдовівши, віддати хлопця до сестри на село та пожалів — подумав: тяжко буде Капітонові рости у чужій сім'ї, нехай вже при мені буде.

Покинув Мартин хазяїна і почав жити собі окремо. Та не судив йому Бог щастя з дітьми. Тільки підріс хлопець, почав уже був батькови у поміч ставати і радів старий, дивлячись на його — аж найшла на Капітона якась хвороба, горячка його взяла, покачався з тиждень тай вмер.

Поховав Мартин хлопця і зажурився; така туга взяла його серце, що почав він і на Бога нарікати. І жити йому з тої нудьги не хочеться і смерті собі у Бога просив і нарікав, що Бог взяв до себе не його, старого, а коха-

ну, єдину дитину. Перестав Мартин і до церкви ходити.

Зайшов раз до його знайомий дідок — земляк. Розбалакався з ним Овдієнко і почав бідкатись-жалітись на свою лиху долю.

— І жити, каже не охота мені, чоловіченьку Божий. Коли-б вже смерть швидше. Про се тільки й прошу Бога. Безнадійний став я чоловік.

І сказав йому дід:

— Не добре кажеш, Мартине. Не нам, грішним, діла Божі судить: не нашим розумом воно все діється, а волею Божою. Твоєму синові судив Бог вмерти, а тобі жити — значить так краще. А що ти в туго вдався, безнадійний став, так се від того, що хочеш ти для своєї втіхи жити.

— А для чого-ж иншого жити? — спитав Мартин.

І сказав дід: «для Бога, Мартине жити треба. Він тобі життя дав, для його і жити треба. Коли почнеш для Бога жити, забудеш про всяку журбу і все тобі здасться гарно і добре.»

Промовчав Мартин, а далі питає:

— А як же воно для Бога жити?

І каже старий: «А як для Бога жити — те нам Христос показав. Тиж писемний — купи собі Євангеліє і читай, то і знатимеш, як для Бога жити. Там все показано».

Запали ті слова у саме серце Мартинови.

Пішов він того-ж таки дня і купив собі Євангеліє, Новий Завіт і почав читати.

Думав він собі читати лиш у свята та неділю, та як почав читати — так йому воно до душі припало, так якось легко та гарно стало, що взяв ся він читати те Св'яте Письмо щодня. Якколи то так, бувало, зачитається, що увесь час, було, йому у лямпі вигорить, а він ніяк від тої читанки не відірветь ся.

І почав читати собі Овдієнко кожного вечера. І що більше читав, то яснійше розумів він, чому він для Бога

хоче і як треба для Бога жити. І чим раз лехче ставало йому на душі.

Бувало ранійше лягаючи спати все стогне він та крехче, все згадує собі Капитона, а тепер, тільки примовляє: «Слава Тобі, Господи! Воля Твоя, Боже!»

І з тої пори перемінилось усе життя Мартинове. Бувало ранійше у свято зайде він у трактір — пива випе, а то і чарочку яку, пропустить. Випе з людьми знайомими і хоч не паний, а так собі — веселий виходить з трактиру і плете, було, всячину, і гукає, і людей зачіпає. А тепер усе те якось і на думку не йшло: жив він собі тихо і радісно якось.

З ранку аж до смерку сидить за роботою, а зробивши своє, здієме лямпу з цвяшка, поставить її на стіл, достане з полицки книжку, розкладе тай сяде читать. І що більше читас то більше розуміє тай яєніще стане у його на душі.

Довело ся раз довго так зачитатись Мартинові. Читав він Євангеліє від Луки. Дійшов до шестої глави і перечитав стих 29 і далі: «Хто ба тебе у щоку підстав і другу; і хто твою бере свиту, не борони і сорочки. Всякому, хто просить у тебе — дай і хто бере що твоє — не допевняй ся. І як хочете, щоб чинили вам люди, так і чиніть ви їм.»

Прочитав і далі той стих 46. де Господь говорить:

«Нащо -ж мене звете: Господи! Господи! і не робите, що я глаголю? Всякий, хто приходить до мене і слухас слова мої та й чинить їх, покажу вам, кому він подобен: подобен він чоловікови, будуєчому будинок, що викопав глибоко і положив підвалину на камені, як же повинь настала, наперла вода на будинок той і не змогла схитнути його: збудовано бо його на камені.

Хто-ж слухас та не чинить, подобен чоловікови, будуєчому будинок на землі без підвалини, на який наперла вода і зараз упав і була руїна будинка того велика.»

Прочитав і слова Овдієнко і радісно стало йому на душі. Зняв він оку-

ляри, поклав на книгу, підпер голову руками і задумав ся. Почав він приміряти все своє життя до тих Божих слів і подумав собі:

— Чи-ж мій будинок стоїть на камені, чи на піску? Добре коли на камені. І лехко собі так, гарно якось здасть ся все своє зробив, як Бог велів, а забудеш ся на який час — тай знов согрішиш. Буду старатись, поки змога, бо добре воно так. Поможі мені, Господи!

Подумав він так, хотів уже лягати спати, та жаль йому було покинути ту книгу. І почав читати ще 17-ту главу. Прочитав він про сотника, прочитав про сина вдови, прочитав про відповідь ученикам Йозановим і дочитав до того місця, де багатий фарисей попросив Господа до себе у гостину; і прочитав про те, як жінка — грішниця помстила йому ноги і обмила їх своїми слізьми і як Він оправдав її. І дійшов Мартин до 44 стиха і почав читати:

«І обернувшись до жінки сказав Сімонови: чи бачиш ти сю жінку? Увійшов я в твою господу — води на ноги мої не дав — еси; ся ж слізьми обмила ноги мої і волосям голови своєї оберла. Цілування не дав еси мені; ся-ж відколи увійшов я, не перестала цілувати ноги мої. Оливою голови моєї не намастив еси; ся-ж миром намастила ноги мої.»

Прочитав Мартин ті слова і думає: «Води на ноги не дав еси, цілування не дав еси, оливою голови не намастив еси...»

І знов зняв Овдієнко окуляри, поклав на книгу і знов задумав ся.

— Такий самий, мабуть, як і я той фарисей був. Також, мабуть, тільки про себе і думав: як би попоїсти, наїтись та у теплі — у добрі жити, а того нема, щоб про гостя подумати. Про себе памятав, а про гостя і байдує. А гість той хто? Сам Господь!... Коли би до мене прийшов, хіба я так зробив би?

І підпер своїми руками Овдієнко тай не сходячи з місця, задумав ся.
UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY AT URBANA-CHAMPAIGN

— Мартине! щось неначе дихнуло в його над самим вухом.

Стрепенувся Мартин з просоння — хто тут?

Повернувшись він, глянув до дверей нема нікого. Закуняв і знов. В тім почув він ясно:

— Мартине, Мартине! Виглядай завтра на вулицю, прийду.

причуло ся сонному, то знов здається, що справді чув той голос.

— Що-ж, думає він собі, бувало і таке Сидить Овдієнко перед вікном і не так шие, як у вікно виглядає і як пройде хто у незнайомих чоботях — він згинається, виглядає вікном, щоб не тільки ноги, але і голову побачить. Пройшов дворник у нових валянках

Пресвященний Никита Будка, Єпископ для канадійських Українців.

Опамятав ся Мартин, став, протер очі і не знає сам, чи снилось воно йому, чи справді він чув ті слова.

На другий день удосвіта встав Овдієнко, помолив ся Богу, розпалив у печі, поставив борщ, кашу, наставив самоваря, надів фартух і сів до вікна за роботу. Робить Овдієнко, а сам все думає про вчорашнє і всеякось думає ся йому на двох: то здається ся:

пройшов водовоз, підійшов до вікна старий миколаївський москаль в обшитих старих валянках з лопатою в руках. По валянках пізнав його Овдієнко. Старий звав ся Степан і жив у сусіднього купця з ласки, а назначено йому було дворникови помагати.

Почав Степан згортати сніг проти Мартиногого вікна. Подивив ся на його Мартин і знов взяв ся за свою роботу.

— Дурний став я, мабуть, на старість, сам на себе сказав Мартин. Степан сніг згортає, а я думаю, що Христос до мене іде. Зовсім одурів, старий сич!

Стюжків із десяти зробив, та й знов кортить його у вікно виглянути. Бачить: Степан приставив лонату до стіни, а сам спочиває та руки гріє.

Людина ломана; і сніг згортати не здукає. Подумав собі Овдієнко: «Напоїти його хіба чаєм; ось і самовар скипіє». Виткнув він шило, встав, поставив самовар на стіл, занарив чай і постукав пальцем у шило. Степан обернувся і підійшов до вікна; Мартин поклав йому до себе пальцем і пішов відчинити двері.

— Зайдіть, погрійтесь, сказав він. Змерзли?

— Спасибі. Змерз, кости ломає, сказав Степан. Увійшов, обтрусився зі снігу, почав ноги витирати, щоб не занести у хату, а сам задихався, аж хитається.

— Нехай, не клопочіть ся, я замету, сказав Мартин. Заходьте ближче, сїдайте. Ось чайку винем.

І Овдієнко налив два стакани, подав один гостеві і сам сїв пити.

Винив Степан свій чай, поставив стакан, поклав біля його недогризок сахару і подякував. А самому, відко ще хочеть ся.

— Винийте ще, сказав Овдієнко і налив ще по стаканові собі і гостеві, а сам раз-у раз на вулицю вікном поглядає.

— Ждете кого, може? спитав гість.

— Жду кого? І сказати не знаю, кого жду. Жду — не жду, а запало мені у серце слово одно. Мана така на мене наїшла, чи що — сам не знаю. Бачите, пане-брате: читав я вчора Євангеліє, про Христа, Господа нашого, як Він учив, як по землі ходив. Чували про се, певне?

— Чував, чував, озвався Степан. Та чоловік я темний, не письменний.

— Ну ось і читав я про те саме, як Він по землі ходив. Читаю я, знаєте, як Він до фарисея прийшов, а той і не прийняв його як сина. Як ось читав я,

пане-брате, вчора про се саме і подумав: як таки Христа Господа не прийняти чесно! Коли-б довело ся таке, примірно, мені або кому, думаю, то і не знав би куди посадить такого гостя. А він, той фарисей, не прийняв, як годиться. Ось подумав я таке, тай задрімав собі. Задрімав, пане-брате, аж чую, щось мене кличе. Підвів ся я, голос якийсь шепче мені: жди, каже, завтра прийду. Та до двох раз. Ну ось, знаєте, запало мені се у голову тай хожу несамопитий: все жду Його, Господа.

Степан похитав головою і нічого не сказав на се, а допив свій чай і поставив стакан. Овдієнко знов налив йому.

— Пийте на здоров'я. Отсе я пригадую коли Він, Христос, по землі ходив, то не цурав ся нікого, а більше з простим народом водив ся, все до простих, бідних ходив і учеників-апостолів набрав собі з нашого брата, з таких, як і ми грішні, з робочих. Хто, каже, возвищасть ся — унижен буде, а хто унижасть ся — возвищити буде. Ви Мене, каже, Господом називаєте, а Я каже, вам ноги умиву. Хто хоче, каже бути перший, той нехай буде всім слуга. Бо, каже, блаженні вбогі, ємренні, добрі, милостиві.

Забув про свій чай Степан. Був він чоловік старий і мяхкодушний: сидить, слухає, а по виду слюзи біжать.

— Пийте ще, каже Овдієнко.

Але Степан дуже гарненько подякував, відеунув стакан і встав.

— Спасибі вам, каже, Мартине за хліб, за сіль і за добре слово; пригріли ви і тіло і душу мою.

— Заходьте ще, коли охота, радий буду, сказав Овдієнко.

Степан вийшов, а Мартин допив чай, прибрав посуду і знов сїв до вікна за роботу. Шис, а сам раз-ураз поглядає у вікно. Христа чекає, все про Його науку та про Його діла думає.

Пройшло повз вікно два Москалі, один у казенних чоботях, другий у своїх. Пройшов потім у чистих, блискучих калашниках сусіднього дому диявол у чорному атрошем. Всі

вони пройшли не спинючись. Потім пройшла якась жінка у вовняних панчохах та сільських черевиках. Проминула вона вікно і стала під стінкою. Виглянув на цій зпід вікна Овдієнко, бачить: жінка чужа, одежина на ній плоха і дитина на руках. Стала під стінкою за вітром і кутас дитину, а кутати нічим: одежина літня і та драна. І чує крізь вікно Овдієнко як кричить дитина, а мати цитькає, примовляє, та ніяк не впокоїть.

Дісцезальний Адміністратор, Всес'в. о. Петро Повитинин.

Встав Мартин, вийшов по східцях на двір тай гукає:

— Молодичко! атов, молодичко!

Почула жінка, повернулась.

— Ніяково тобі на холоді дитину кутать. Заходь у хату, у теплі краще закутаєш. Ось, сюди!

Здивувалась жінка, бачить дідок старий, у фартусі, окуляри на носі, кличе її до себе. Пішла за ним.

Злустились вони по східцях, увійшли в хату, провів старий жінку до своєї постелі.

— Сюди, каже, сідай, молодичко, до grubki ближче, погодиш і погодуєш дитину.

— Молока у груді нема, бо сама голодна, сказала жінка, а все таки приклала дитину до груді.

Похитав головою Овдієнко, пішов до стола, дістав хліба, миску, підтопив піч, насипав у миску борщу. Витягнув горщик з кашою, та не упріла вона ще. Поставив на стіл один борщ, нарізав хліба, простелив рушник.

— Сідай, каже, молодичко, поїж, а я дитину побавлю. Були колись свої діти!... зітхнув він.

Вздихнувши до Бога молодиця, сіла до стола почала їсти, а Овдієнко присів на ліжко до дитини. Цмокав, цмокав старий, та погано цмокасться: зубів нема. А мале кричить. І придумав Мартин пальцем його лякати: замахнеться на його пальцем прямо до ротика, тай назад; у ротик пальця не кладе, бо чорний палець, у смолі. І задивилась дитина на палець й затихла, а далі і сміятись почала. Зрадів, засміявся і Овдієнко. А жінка їсть та розказує про себе — хто вона і куди ходила.

— Я, каже, Московка; чоловіка вже 6 місяців, як забрали і загнали кудись далеко і чутки нема. Служила я за кухарку, обродилась, а з дитиною держати не хочуть. Так отже вже третій місяць тиняюсь без місця; проїла все, що мала, одежину всю. Думала за мамку статі, так неберуть: худа, кажуть. Ходила отже до купчих, там наша баба одна живе; там обіцяли на службу взяти. Я думала зараз, аж кажуть: на тому тяжкі... А живе далеко. Натомилась я тяжко і його, маленьке, заморила. Спасибі хоч хазийка з квартири не гонить, бо не було-б де і переночувать.

Зітхнув Овдієнко тай питає: —

— А одежини теплої в тебе нема?

— Де вже в світі одежина тепла, батьку мій! Вчора останню хустку заставила за двайцять копійок.

Підійшла жінка до постелі і взяла дитину на руки, а Овдієнко встав, пішов у куток, пошукав там і виніс старенький жупанок.

— На, каже, хоч і плохенький, а все-ж пригодуєть ся обвинути дитину.

Глянула молодиця на жупанок, і заплакала. Відвернув ся і Овдієнко, поліз під ліжку, витяг скриньку, пошукав там і знов сів проти молодиці.

— Спаси вас, Господи, дідусю. Наслав мене мабуть, Христос під ваше вікно. Застудила-б я на смерть дитину. Вийшла я — тепло було, а тепер ось який холод взяв. І наставив же вас Бог, що ви у вікно виглянули та мене бідну, пожаліли.

Усміхнувся Мартин тай каже:

— Тай справді Бог наставив. У вікно я, молодичко, не дурно виглядаю.

Розказав Мартин і молодиці про свій сон і як він голос той чув, що обіцяв Господь сьогодні прийти до його.

— Все може бути, сказала жінка, встала, накинула жупанок, закутала ним дитину і почала кланятись і знов дякувати Овдієнкови.

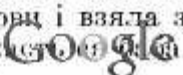
— Візьми, молодичко, сказав він, подаючи їй двадцять копійок, хустку викупи.

Взяла молодиця гроші, подякувала Овдієнкови і вийшла.

Доїв Овдієнко борщ, прибрав посуду і знов сів за роботу.

Робить, шие, а про вікно не забуває: як тільки промайне тінь — зараз і виглядає, хто пройшов. Проходили і знайомі, проходили і чужі, та не було нічого незвичайного.

І ось бачить Овдієнко саме проти його вікна станула стара перекупка. Несе в руках кошик з яблуками, не багато лишилось їх — розпродала мабуть. А за плечима мішок з трісками: назбирала десь тай до дому несе. Памуляв їй, мабуть, плече той мішок; хоче вона перекласти його на друге. Поставила далі кошик з яблуками, скинула мішок тай стрясє у йому тріски. І поки вона стрясала той мішок, вихопив ся якийсь хлопчина у дранному картузі, потяг з кошика яблуко і хотів чкурнуть, та стара повернулася і вхопила його за рукав.

Шелеснув ся хлопець, хотів вирватись, та стара вхопила його обіруч, збила картуз з голови і взяла за губ. Кричить хлопець,

Схопив ся Овдієнко, не стиг і шило заткнути — кинув його на долівку, вискочив прожомом на двір, аж на східнях спиткнувся і окуляри загубив. Вибіг він на вулицю, стара торгає хлопця за чуприну, лас на всі заставки, у поліцію вести хоче. Малий вириваєть ся, пручаєть ся: «Не брав я, кричить, за що беш? пусти!»

Почав їх рознимати Овдієнко, взяв хлопця за руку тай каже бабі:

— Пусти його, бабко; прости йому, для Бога!

— Я його так пуцу, що він і ворогам своїм закаже! У поліцію, шельму, поведу!

Почав Мартин просити стару:

— Пусти його, каже, бабуся, він більше не буде. Пусти для Бога, для Христа!

Пустила баба хлопця; хотів він втекти, та Мартин спинив його.

— Перепроси, каже, бабу; проси, щоб простила. Та більше такого не роби: я бачив як ти взяв.

Заплакав хлопець, почав перепрошувати бабу.

— Ось так, так, каже Овдієнко. Ну а тепер на тобі яблуко.

І він взяв з кошика яблуко і дав хлопцеві. Заплачу, бабко, сказав він перекупці.

— Потурай, потурай таким, озвалась баба. Йому такого дарунка треба дати, щоб із тиждень сісти не міг.

— Ей, бабко, бабко! зітхнув Овдієнко. По нашому воно так, а по Божому не так. Коли його за яблуко треба виперидати, то що-ж нам треба зробити за наші гріхи?

Замовкла баба. І розказав їй Овдієнко притчу про те, як хазяїн простив своєму довжникови великий довг його, а той довжник пійшов і почав правити гроші з свого малого довжника. Вислухала баба і хлопець стояв, слухав.

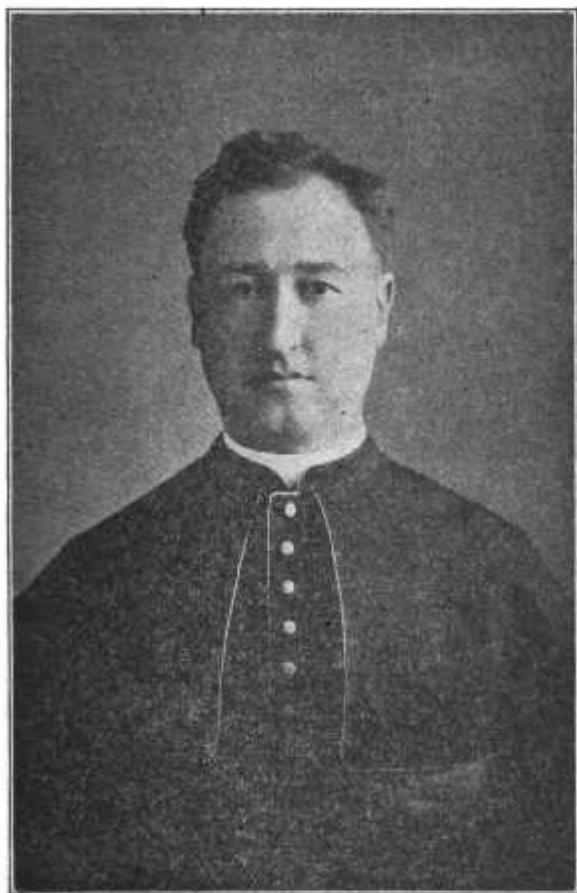
— Бог велів прощати, сказав Овдієнко, то і нам простить ся. Всім треба прощати, а малому нетямущому всегда.

Почувши розповідь стару, зітхнула.
Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

— Так то воно, так, сказала вона, та дуже вони, ті хлопчиська, шкідливі.

— То ми, старі, і повинні їх учити, сказав Мартин.

— Я-ж кажу, озвалась баба. У мене ось їх семеро було, одна дочка тільки зосталась. І почала стара розказу-

Впр. о. Йосиф Чаплинський,
Візитатор монастирів св. Василя Вел.

вати, де і як вона живе у дочки і скільки у неї внучат.

— Отсе, каже, сама не здужаю, яка вже моя сила? А працюю, бо діток-онучат жалко. Тай хороші вони: Наталочка — так та ні до кого на руки не піjde від мене. «Бабуся, каже, моя кохана!»

Баба вже зовсім про гнів забула.

— Діти, звичайно як діти... Господь з ними! сказала вона до хлопця.

Тільки хотіла стара підняти мі-

шок на плечі, підскачив хлопець і каже:

— Дайте, бабуся, я вам понесу, мені не важко.

Баба похитала головою і завдала мішок хлопцеві. І пішли обоє любенько. Забула стара і гроші взяти за яблуко.

А старий стояв і дивився за ними, як вони йшли собі рядочком і про щось гомоніли. Потім він вернувся в хату, найшов на сходах окуляри — і не розбилися, підняв з долівки шило і знов сів за роботу. Поробив ще трохи і почало вечеріти: вже не влучас він щетинкою у дірки, а на вулиці ліхтарник почав вже ліхтарні світити. «Треба і собі засвітити» подумав Овдієнко. Заправив лампу, засвітив її і знов взяв ся за роботу.

Докінчив один чобіт зовсім, повернув його, оглянув — добре. Зібрав він всю свою справу, шила, щетини, ножі, позмітав крайки, зняв лампу зі стіни, поставив на столі і дістав з полиці Євангеліє. Хотів відкрити його там, де вчора заклав був крайком саяну, та розкрило ся воно у другому місці. І як розкрив Овдієнко Євангеліє, так зараз пригадав собі вчорашній сон. І тільки він те згадав, почулось йому неначе хтось ворухить ся позаду його, переступас ногами. Оглянув ся Овдієнко і бачить: стоять мов би люди у темному кутку — стоять люди, а розібрати не може які. І шепче йому на ухо голос:

— Мартине, Мартине! Чи-ж ти не пізнав мене?

— Кого? спитав Овдієнко.

— Мене, сказав голос. Се-ж Я. І виступив з темного кутка Степан, усміхнувся і розстанув, як хмара і нестало його...

І се я, сказав голос. І виступила з темного кутка молодиця з дитиною, і усміхнулась молодиця, і засміялась дитина і зчезли обоє...

— І се Я, сказав голос. Виступила стара перекупка і хлопець з яблуком і обоє усміхнулись до Овдієнка і зчезли. І радісно стало на душі у Овдієнка. Вздихнув, надів окуляри і

почав читати Євангеліє там, де воно відкрило ся. І на верху сторінки він прочитав:

»Бо я голодував і ви дали мені їсти; жаждував, і напоїли мене; був чуженицею — і прийняли мене.« А внизу сторінки прочитав ще: Скільки раз

ви чинили єе одному з сих братів моїх найменших, мені чинили...» (Мат. гол. 25)

І зрозумів Овдієнко, що не обманув його сон, що справді приходив до його у той день Христос, і що він справді прийняв Його.

Імя Марії.

Марія! Солодке імя
Ти маєш Пречистая Мати!
О нім то, потіхо моя,
В душі я люблю розважати.

Марія! Як мило звучить
Те слово, — мов сьнів Херувима!
Марія! Ах, в нім ся містить
Наук гллубина незмірима.

Марія! Значить то зізда,
Що фіїлї освічує моря,
Що керму провадить човна
В час бурі, нещастя і горя.

Марія! Гірський то цвіт,
Що гіркости має полина;
Гіркий бо Марії був сьвіт,
Коли її мучили Сина.

Марія! Найкрасша із зір
Зірниця, посланниця сходу;
З Марії зійшло бо на мїр
Відкуплене людського роду.

Марія! Цариця значить,
Небесного Панї Сїону,
Що скиптр всемогучий держить
При степенях божого трону.

Марія! Цариця землі,
Що милим все динить ся зором;
Вона то приймає жалї,
Вкриває від бїд олофором.

Марія! Солодке імя
Ти маєш Пречистая Мати!
О нім то, потіхо моя,
В душі я люблю розважати.

Ти едаси, що тобі ходить о Мою славу, однак чи не шукаєш ти всегда лише своєї власної?

Ти говориш багато, однак чи ти не говориш мені багато?

Ти плачеш над гріхами сьвіта, але чи ти плачеш над своїми власними гріхами?

Ти даєш Мені речі, се правда, однак ти не віддаєш Мені себе самого.

ЖІНКА ДИКОГО ІВАНА.

З маленького села І. ве ся крута стежка через темний смерековий ліс до гори. Під самою горою розложила ся величезна скала, що майже прямо-висто гейби великанський мур визирає з темного смерекового ліса. Ідучи праворуч, можна легко оминати сю скалисту стіну. Треба однак добру годину ходу, щоби по стрімкій дорозі видрпатись на вершок гори. Вершок гори плоский, не великий, покритий густою муравою. З трох сторін замикають вид високопенні смереки, під час коли з четвертої сторони, там де хребет скали напрасно перетинає покриту зеленою муравою площу, отвирає ся вид на освітлені сонцем гори, на темні ліси, на цілу багату долину з розкішними буйними полями. Обернувшись назад, побачимо почорнілу мов уголь низеньку деревляну хатинку. Могутні смереки розтягнули над нею свої довгі рамена, немов хотілиб її охоронити перед всяким немилим гостем. — Хатина склалася зі старої закіпченої кухні і низенької світлиці. Прості і старі знаряди вказують на убожество її мешканців. Побіч широкої кафлевої печи стоїть хиткий стіл. Під самим вікном з ледви прозорими шибамі лежить на нужденнім ліжку хора невіста. Уста її спалені горячкою. Вона ще молода, не перейшла ще 30-ого року життя. Черти лица благородні, чесні, гарні, при тім виражаючи глибоке терпінє, побуджують до співчуття. Біля ліжка сидить ледви ссмилітний хлопчина в витертій одежині. Хора мати звертає часто свої очі повні горя і любови...

Вже минуло кілька годин як вона передала старенькому побережникови карточку, щоб заїє до сьвященика.

Сонце зачало вже клонити ся до заходу і ховати ся за високі площі, а сьвященика не було. Хора невіста підносила часто свою голову і гляділа вижидуючо у вікно. У її очах малювалася тривога.

Нараз лице її розяснилось, тривога і ожиданє уступили. На дворі побачила вона якусь чорну стать, що твердим ходом зближала ся до дверей.

Прихожим не був ніхто инший як парох з І. Був сивий як той голуб. На його старечім лиці пробивалася повага, лагідність та добродушність.

Хора піднесла голову при вході сьвященика і зворушена відізвала ся:

«Най Господь Бог стократно заплатить Вам, отче духовний, за те що потрудили ся мене навідати! — Я вже зачала боятись, що побережник не доручив Вам карточки... Я така опушена.»

«А деж Іван?» — питає о. парох, отираючи густий піт з чола.

«Вже пять днів минуло, а його як нема так нема, не знаю, де пішов і куди подів ся», відповіла хора.

«Щож стало ся з тобою Наталійо?» — питає зі співчутєм парох.

«Мабуть перестудила ся і то сильно», відізвалася невіста. «В суботу вечером почула я з другої сторони чорного ліса страпний крик. Гадаючи, що певно мій чоловік там знаходить ся, стояла я довго очікуючи його, на студенім воздуху. Вночі почула я сильні дрощі, а кольки і доси не дають мені дихати.»

«Се певно запаленє легких. — Чи завізвалася до себе лікаря?» — питає о. парох.

«Ах, мій Боже! Деж лікар пішов би так далеко, та ще до убогої людини, що не в силі його заплатити. Я лишпила ся лиш сама з хлопцєм аж доси. Люди сторонять від нас а хлопчина не в силі зайти до села.»

Сьвященик взяв хору за живчик а відтак сказав: «Наталійо, зле з тобою, гадаю, що не зашкодить тобі з Богом помирити ся.»

«О! так, так, отче духовний! — відізвала ся хора. — «Я лиш ддятого Вас запросила. Мені так тяжко було чекати. Коли Вас ту бачу, то

всьо вже добре — чую, що кінець мій вже близько. Коби я могла ще раз прийняти до моєї душі найдорожшого Спасителя.

«Будь доброї надії, Наталію,» потішав її священик. — «Христос Господь знає, що робить.»

«Най ся діє Його свята воля» — відізнала ся мужно хора.

«Івасю!» — промовила, звертаючись до своєї дитини. — «Вийди з хати і лиши ся на дворі, доки тебе не закличу; не відбігай далеко над скалу, щобиш не впав.»

Коли Івась відійшов священик зачав слухати сповіді. Сповідь була коротка, бо Наталія ціле своє життя терпіла, а терпіня зносила по божому. Коли священик дав їй розрішене і відмовляв ще над недугою коротку молитву, хора вибухла голосним плачем. — Здивований парох питає:

«Що з тобою Наталію!»

«Ох! як болить мене серце на згадку, що стало ся з моїм Івасем?»

— Ах мій мужу — мій мужу! — голосила хора жінка.

«Успокий ся Наталію!» — потішав її священик. «Прецінь Господь Бог нікого не полишає.»

«Нераз я гадала, що Г. Бог нас опустив.» — простогнала хора. Нераз така гадка мене непокоїла. Нехай Г. Бог не возьме мені сего за гріх. Отче духовний, позвольте най я Вам оповім всьо а всьо, що мене гризе, а може на серцю лекше стане.

«Наталію, не говори так много, бо бесіда тебе мучить і хворобу збільшає,» — зборонював о. парох.

«О, се нічо!» — простогнала невіста. «Колиб мене лиш тіло боліло, я би і слова не сказала... Мені то легко терпіти. Я маю біль душі-серця а се страшний біль... Позвольте, отче духовний, най хоч тепер перед Вами пожалую ся і розкажу всьо, бо я ще доси не мала перед ким пожалувати ся і розповісти своє горе.» —

Зачала хора своє оповіданє, перериваючи його часто нападками нападами сухого кашлю.

«Як я ще була маленькою, забрав мене Новосад до себе. Але Отче духовний, я мушу зачати з початку, бо Ви не знаєте всьо, як воно стало ся.

Матери я зовсім не знала і батька не пам'ятаю. — Новосадиха не була доброю для мене. — Прощаю її всьо, най і Г. Бог її простить. Не почула я від неї доброго слова, нічо мені не дала. На кождім кроці мене ганьбила, штуркала, проклинала, хоч не було за що, бо у всім я повнила її волю. На собі я ніколи не мала нової одежини, лиш мусіла схиждувати стару одіж її доньок. Коли я піросла, дивила ся вона часто то на мене, то на свої дочки і стала мене ще більше ненавидіти. Чому? Сама не знаю. — Якось раз прийшов до Новосадів Іван Смоляр мене сватати. Я й не думала тоді виходити за муж, та ще за Івана Смоляра, якого я дуже бояла ся. Люди говорили, що він чоловік дикий, гнівливий, неспокійний, завадіяка, що любить бити ся, зачинати сварні. Но в садиха напирала на мене, щоби я за него вийшла за муж, і казала, що Іван мені як раз до пари а на когось ліпшого не маю що і чекати...

Так і стало ся. Я вийшла за Івана Смоляра.

Підчас весілля затигнула я перший раз нову одіж на себе. Мені здавало ся, що я стала богатою мов княжна, хоч і зломаного сотика у себе не мала.

По весілю забрав мене мій чоловік до отсей хатини, в котрій кінчу тепер моє житє.

Іван був вічливий для мене. Ніколи злого слова мені не сказав, все мене шанував і любив. І я його вірно любила. Ми разом працювали, спільно заробляли на хліб насущний, і Бог нас благословив...

Раз дав мені 20 зол. і каже «Наталко, зроби з ними, що тобі завгідно.» Почувши таке, я стала в моїх очах великою богачкою. — Се був мій перший власний гріш. Я бояла ся, щоб не стати скупаркою, скупість прецінь великий гріх, тому віддалам Іванови назад сі гроші.

По двох літах обдарував нас Бог сином, Івасем. Яка то втіха була. Ми з радости не посідалися. —

Щастє в короткій відвернуло ся, а по сїм щастю слїдувало терпінє за терпінєм, крест за крестом, а один тяжкий від другого.

Муравлиною працею знощав Іван так много гроша, що хотїв купити хатину і трохи поля в селї, та покинути сей відлюдний дімок. Однак доля покермувала інакше.

Гроші зложив Іван у крамаря на селї.

Нїхто не сподївав ся. Крамар був чоловіком злої совісті. Понав в довги, стратив склеп, став ся послїднім нукадарем, деєь пронав, а з ним пронав наш кроваво запрацьований грїш.

Се страшно подїлало на мого чоловіка. Став недовірати Богу. Йому не могло в голові помістити ся, як Г. Бог мїв допустити так велике нещастє на бідних людей та позбавити їх тяжко запрацьованого гроша. — Від того часу стратив мій Іван всяку надїю, всю відвагу і охоту, перестав навіть працювати. Якоєсь раз пішов він до паньського ліса. Він певно нічо злого не вчинив; але там його зловили, звизали тай віддали до в'язниці. Ах мій Боже! Що я патерїла ся! — За пів року вернув Іван але иншим, як відійшов. — Мене і дитя любив як і перед тим, однак стратив віру: — «Нема справедливости» — казав він — ні на землі ні на небі. Нема Бога, бо селиб був, то не допустивби на нас такого горя. — В недовзі знов потягнув ся до ліса, знов його зловили і замкнули, за що? — не знати. Від сеї хвилі зачав він метити ся на панах лїни з чистої ненависти. Став ненавидїти всїх людей окрім мене і дитини. З людьми зачинав сварити і бійки; його бояли ся всї, бо гадали що він готов відважити ся і на найстрашнїйший злочин.

Се неправда однак, отче парох! Ще раз кажу, що се неправда... В него серце добре, як у дитини...

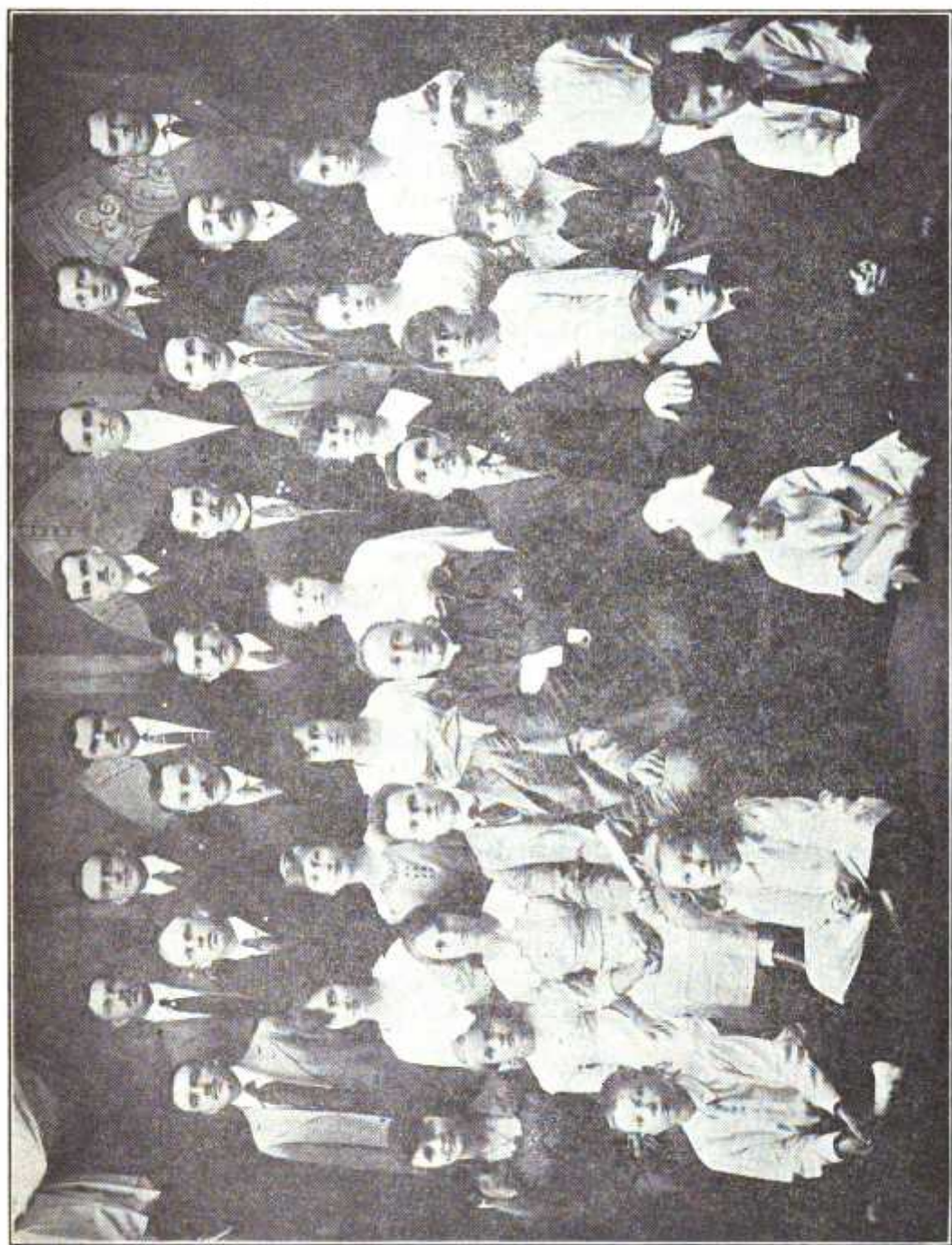
Коби Ви, отче духовний, почувли, як то він страдує. Камінь змилосердив би ся над ним. Однак

люди його боять ся і нас омїнають мов тих розбїшаків. — Ах, як прикро, як страшно сего дізнавати! Кілько то я намолїлась, кілько ночий перевела безсоню, заливаючись гіркими сльозами? Кілько то раз я його просила, благала, лиши ся в дома, не їди до міста... Не помагало. Мої старання були даремні... Тривога і журба підірвали мє здоровлє. Звернись, кажу йому, до Бога, моли ся, їди до церкви а Г. Бог стане для нас ласкавимим... Він лиш глянув на мене немовби не хотїв вірити моїм словам, притиснув хлопця до себе, поцілував — але за мою радою не пішов. Нараз гримнув кулаком об стїл і поволик ся Бог знає де, а мене бідну полишив з дитиною в голоді і холодї.

Витягати руку за жебраним хлїбом не смїю; сеї ганьби я не потрафилєб знести, хоч пераз я нужденнїша від послїдної жебрачки. Не раз приходила менї гадка, що Бог нас опуєтив.

Коли я Вам вже все сказала, то лєгше прийде ся менї умирати. Ще лєгше булоби, селиб я не лишила Івася спротою, і на козїб мій чоловік навернув ся до Бога. Я не годна висказати, який він для мене добрий, як він мене любить, як болїє над мою недолею. І моя любов до него не остигла, вона позїєтала такою, якою була, коли ми проживали в щастю. — На саму згадку, що не будемо разом в небі, страх мене здїймає. — Менї здає ся, що юбї в небі плакала, наколиб він не був зі мною. Найтяжшї муки і огонь через сотки лїт булиб для мене нїчим, коби лиш ними уратувати мого Івана від терпінь і огня вічного. — О мій Боже! Він був для мене такий добрий, нїхто не оказав менї стїльки доброго серця, що мій Іван. —

Прощу Вас, отче духовний, коли я вму, скажіть йому, що я його дуже любила і хочу, щоб він був зі мною в небі. Менї здає ся, що я булаб нещаслива в небі через цїлу вічність, селиб він не був при менї. Скажіть йому, що селї хоче мене побачити і ще раз з ним побути щасливим, то наймирить ся з Богом. Я йому знайду

Товариство співзв'язки „Бонн“ в Картерет, Н. Дж., з своїм парохом Влр. Й. Чаплинським.

найкрасше місце в небі, коби лиш став-
рав ся там дістати. — Прощу Вас,
скажіть йому се!»

Сухий напрасний кашель нараз при-
давнив слова хорої.

Священик так був зворушений опові-
данем нещасної невісти, котра ма-
буть прийшла на сей світ, щоб лиш
терпіти, що довго не міг прийти до
слова. Коли успокоїв ся, зачав гово-
рити, а його слова мов цілючий баль-
сам спливали на зболіле серце хорої.

«Так великої любови супружкої» —
говорив він, потішаючи її, — «Г. Бог
не лишить без нагороди але певно зішле
луч Своєї благодати в душу твого чоло-
віка». Крім сего обіцяв о парох, що
при першій ліпшій нагоді прийде до
її чоловіка, буде з ним говорити і при-
готовляти його на прихід ласки Божої.

Наталія поцілувала з вдячністю
руку священика, новий напад кашлю
не дав їй говорити.

«Наталію!» — відізвав ся по хви-
ли о. парох. «Я піду знов до села і при-
несу тобі твого найдорозшого Спаси-
теля і уділю Тайни маслосвята. Крім
того пришлю тобі кого щобиш не
була безпомічна в твоїй недужі. Вер-
таючи з села, принесу з собою якої
доброї, покріплюючої страви».

Най Вам Бог надгородить, отче ду-
ховний, за Ваш труд. Які Ви дорбі
— шепотіла хора за відходячим свя-
щенником.

По його відході, вийшов Івась до
хати. Мати казала йому отворити вік-
но, бо в хаті стало душно. Свіжий,
холодний вечірний воздух наповнив
цілу хату, що покріплюючо поділав на
хору.

Сонце спустилось ще низше, закра-
сило червоним відблиском філюючі
поля, зелені горби, заглинуло ще в по-
сліднє в розсілини скал, обляло ба-
гром верхи гір і дерев і поволи зачало
ховати ся за гори.

«Як чарівно і величаво заходить
нині сонце» — прошептала хора. «Ма-
буть в останнє показало воно мені
свою красу... я вже його ніколи не по-
бачу... а звідтам в небі, на горі, се інакше
сонце і більше і гарнійше, певно і гори

суть вишні, величавійші, як ту на зем-
ли. О, коби там дістав ся Іван і мій
малий Івась!»

Хора казала зачинити Івасеві вік-
но. Сильні дріпці знов потрясли ці-
лим її тілом. Віддих її слабшав і лиш
з бідною могла вона дихати, а сухий
кашель знов зачав її дусити. Прикли-
кала Івася і казала йому сісти біля
себе на ліжку.

«Івасю!» — простогнала. — «Я пі-
ду і не верну вже ніколи. Пам'ятай
будь все доброю дитиною... моли ся
пильно і все пильнійше».

«Мамо!» зашептів хлопчина. «Я
піду з вами, я не хочу сам лишити ся».

«Ти не можеш іти зі мною, дитиноч-
ко; ти мусиш зістати разом з татом».
— говорила, ковтаючи сльози, хора
мати. — «Я їду до неба».

«Мамо і я хочу з вами іти до неба;
я уберу ся красно... Возьмете мене
з собою?»

«Отець Небесний не схоче, щоб ти
ішов зі мною до неба; ти ще... Не
могла докінчити; сльози задавили сло-
ва, які хотіла вимовити.

«О схоче, схоче!» — крикнув хлоп-
чина. «Я зараз зачну красно і побож-
но молити ся і просити Отця Небе-
сного, щоби мене приймив».

Хлопчина зачав говорити один от-
чешам по другім з правдивою дитиня-
чою побожністю і щирістю.

Мати плакала, а в душі молилась
за свого Івася з такою горячістю і
щирістю, на яку тільки мати потра-
фить здобутись при молитві за свою
дитину.

«О Боже!» — молилась вона. «Бди
Твоя воля, возьми мого Івася разом
зі мною до Тебе. Дозволь йому тепер
умерти... Він невинний, як ангел...
Возьми його з сего світа, щоб не зги-
нув в небезпеченствах, на які певно
буде виставлений, щоб не стратив своєї
чистої і невинної душі».

Молитва була горяча, в повній зго-
ді з волею Божою...

Сонце сховало ся за високі гори,
ніч темним покривалом закрила цілу
вселенну. Хора ще молила ся. Івась
повтаряв, що хвиля, отчешам. Вкінці

утомлений уснув при матері Його кучерява головка лежала біля спалених уст хорої матері. Сльози матері цлили ще обильнійше, спливали на голову дорогої дитини, яку безнастанно цілувала і раз у раз хрестила.

Нараз почула хора якийсь незвичайний шум в ушах. В її очах почорніло.

«Мій Боже, — скрикнула — «я вмираю, а о. пароха нема з моїм Найдорозшим Спасителем. О Мати Найсвятійша, не опускай мене!»

Минув короткий час, хорій полекшало, однак тривога і боязнь зростали що хвилини. — Збудила хлопця.

«Івасю!» — просила вона. — Збіжи по на долину до села, до о. пароха, най скоро прийдуть, бо хвилі мого життя вже почислені... О Боже мій, не опусти мене... Нікого нема а я вмираю.

«Не бій ся, дитиночко, пічо тобі не стане ся Ангел Хоронитель буде при тобі.

Мати ще довго намовляла хлопчину. В кінці хлопець набрав відваги і пішов до села.

Довго лежала ще Наталія майже безпритомна в напів соннім стані.

Нараз замиготіло в вікні світло, дали ся чути чийсь кроки.

Прийшов о. парох з Паном Богом в товаристві двох селян і одної невісти.

Хора відзискала притомність. Селиб не була так слаба, певно помітилаби, як дрожав о. парох на цілм тілі.

В уділювано сьв. Тайн о. парох спішив ся, бо запитиїв, що хора кождої хвилі може скінчити своє повне горя і терпіня житє.

«Тепер я спокійно вмираю» — прошептала невіста — «бо я очікувала тільки мого Господа...»

А деж Івась? Я хочу його ще раз поблагословити... я його тільки разів благословила, як він свою головку тут на ліжку до сну поклав... я радаб ще хоч раз се зробити...

«Отче духовний! Чи не буде то гріхом, що я молила Бога, щоб і він вмер зі мною Отче парохови потупивсь сльозами з очий. «Наталію! Що ти казала би,

як би так Г. Бог вже тебе вислухав?» спитав він.

«О яка я булаби щаслива!»

«Слухай, Наталію, що я тобі скажу. Івась тебе випередив і чекає вже в небі на тебе.»

«Що кажете, отче духовний? Таж я вислала Івася, щоби Вас чим скорше прикликав.»

«Івась вже не жиє; ми знайшли його на дорозі до церкви; він висав зі скали.»

По лиці невісти перейшов хвилиний жах — але сейчас вона знова зраділа.

«О милий Боже! Дякую Тобі!» прошептала вона «Івасю зачекай, я вже йду!... Ісусе — Маріє!...»

Заки о. парох відмовив половину молитви над конаючою, перенесла ся та мужно терпляча душа на другий сьвіт.

Над долиною І. завитав ясний літний ранок. Сумний голос церковних дзвонів ніс ся поміж гори, а там з гори по стороні стрімкої скали, посувалася громадка людей — То похоронний похід. Там несуть дві домовині — одну за другою. То Наталія і її синок відбувають послідну дорогу до церкви... Дімок, звідки їх винесено, стоїть в лісі сумно, тихо, самотно.

В тім щось заворушилось в сосніні за дімком. Галузе розхилило ся і показав ся чоловік віком трицяти літ. Його лице хороше, але трохи здичіле, жостоке. Се Іван Смоляр, чоловік покійної, якого люди прозвали «диким» — Він пустив ся до дверей і хотів увійти в хату. Двері були замкнені. Зачав пукати, гримати, але ніхто не відзивав ся, ніхто не ішов йому отворити. Підійшов до вікна і заглянув через него. Неначе громом ражений закричав болючо, відвертаючи свої очі. Він побачив через вікно лавку наряджену під мерця, але на ній ніхто не лежав. — Мов збожеволілий кинув ся до дверей і винажив їх. Вбіг до хати, розбив скриню — сьвяточне убранє жінки і хлопця. «Господи хтож то? Чи жінка, чи дитина? О

моя любя, дорога Наталочко!.. «Зі селла доходив сумний голос всіх дзвонів, долітав аж до ушей Івана Смоляра. З його грудий вирвав ся голосний болючий стогін. Вибіг з хати, і немаче палений пустив ся бігом з гори. Під селом спіткав якусь стареньку бабусю.

«Кого то ховують?» — кричав він здалека. «Йеусе, Маріє, Посифе, сьвят, сьвят, сьвят, се Іван! — прошенюті на старушка і не відповідаючи йому ні слова, зі страхом потянула чимскорше до своєї хатини.

Іван біг даліше, не спиняючись. Недалеко церкви стрівнув він селянина.

«Андрію, будь ласкав» простогнав задиханий — «скажи мені, кого то ховують?» — ?

«Що, Іване, то ти ще не знаєш?» — відказав здивовано Андрій... «Твою жінку і твою дитину!»

Іван страшенно заридав з болю, закричав як дикий звір і за хвилину був вже на кладовищі. Сильними руками розпихаючи людей, перебив ся через громадку, що окружала гріб. Глянув в відкритий гріб — а там дві домовини поруч себе, одна велика, друга маленька.

Іван кинув ся на гріб. Трох людей мусіло його тримати, щоб не кинув ся до ями, ридючи мов мала дитина. Між людьми повстав плач не до описання. Сам отець парох зачав сьнівати «вічная пам'ять» але і він не міг повздержати сліз і злучив свої старечі слюзи з слізами своїх овечок.

Іван лежав на краю гробу і мов талевниця рвав ся до своїх любих аж поки гробарі не засинали гробу. Він вже не плакав, лиш дригав на цілм тілі аж боками носив. Він тяжко дихав, стогнав і хитав ся, немаче здоровий дуб під ударами острої сокири...

Люди вже розійшли ся, а Іван ще лишив ся на гробі. Обнявши руками сьвіжо наспану могилу він раз враз голосно лебедів: Наталіцо, — Івасю, — Наталіцо, Івасю, — аж дерева при-

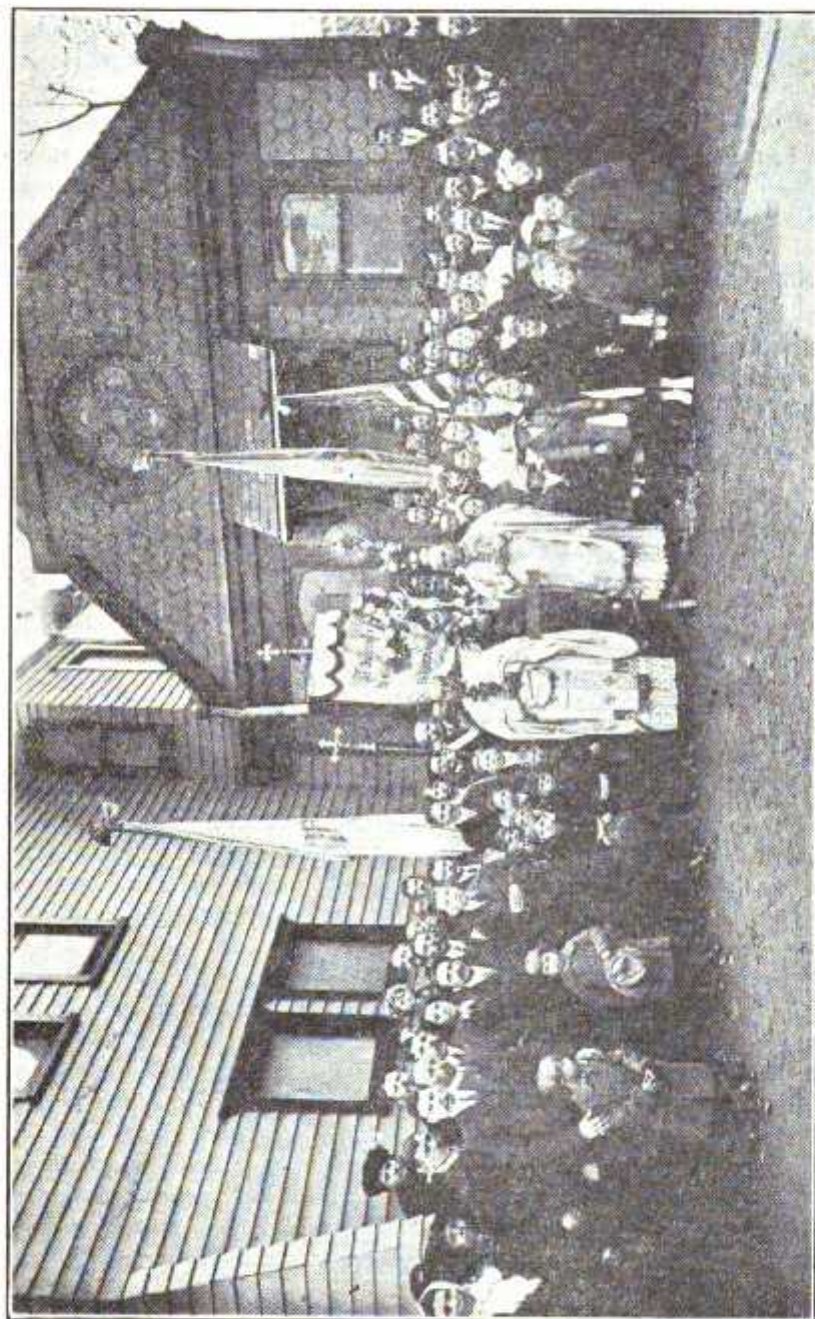
тихли, немов співуючи терпіно нещасного Івана.

Довго ще і далеко чути було єї його слова аж поки утомлений і горем прибитий не вив ом'їтий на гріб своєї подруги і дитини. Тимчасом о. парох пішов по відправленню похорону молити ся за нещасного Івана. Довго молив ся і молитву його Бог вислухав. Вийшовши з церкви, приетунив до Івана, підняв його і попровадив мов дитину до себе. На приходетві довго, довго з ним говорив. Лагідні і повні любови та співчуття слова о. пароха, ділали цілком на душу Івана, а Іван плакав і плакав як мала дитина.

Вечером, як дзвінов передзвонив на вечірню молитву, Іван поспішав о. пароха і пішов прямо на кладовище, де знов принав до сьвіжої могили і лебедів до своїх дорогих осіб найніжнішими словами:

«Моя любя Наталочко! Ти душечко вірна! Ти змерла за мене, я добре се знаю — і взяла дитинку з собою... Я тяжко согрівив, бо я з Бога насміяв ся, проти Него бунтував ся — а Він мимо того дав ще мені дві такі добрі душі, тебе і Івасю... Він був для мене предобрий, премилосердний а я нерозумний сего не пізнавав. Тай тому я тепер так тяжко покаршений... Наталіцо! Я без тебе не можу жити! — Я мушу тебе ще раз побачити — я мушу тебе знов мати при собі! Так, так в небі — в небі зіїдемо ся разом. Я прийду там, я певно там дістанусь! Я вже примирив ся з Богом — і хочу до смерти бути Йому вірним... Чи чуєш Наталіцо? Я сповідав ся! Я буду знов молити ся — я стану иншим чоловіком — зовсім иншим. — Диви ся там з гори на мене, що я праху кажу.»

Післяї пош вернув Іван до своєї опрошитої хатинки в лісі. Він додержав вірно свого слова. Він став иншим чоловіком — а люди вже не звать його диким, але нещасливим, сумним і бідняшним Іваном.

Пам'яті з м'єстї в Френкфорд, Па., яко відбулась від 16. до 24. марта 1918. В серединї по правїй сторонї Вир.
о. В. Нетрївський, мїсцевий парох, а по лївій сторонї Вир. Йонн Дєр Асман, з Дружбини Гусової, що вєдлав ся
мїсїонарєткими проговїдани так в Європї як і в Америкї.

Розлука.

«Ах, де Ти Ісусе, потіхо моя,
Ах, де Ти солодка надія?
Чи чуєш, як кличе Тя Мати Твоя,
Шукаючи всюди, Марія.»

«Ах, де Ти? Чи чуєш? Слівцем обізваєш,
Ісусе, я молю, благаю;
Вже люди із храму давно розійшлись,
А Ти заблудив, о мій Раю.»

Не чути! Не видно Ісуса ніде,
Слезам вмиваєсь ся Мати;
До храму Марія йде раз іде,
Іде за Ісусом питати.

Вернулась. Вступила Пречиста в храм,
Тут серцем-душею радіє;
Науку голосить Спаситель жидам,
Та зерно на серце їх сіє.

«Ісусе! Ісусе! Потіхо моя!
Ти тут у Господній святині!
А Мати слезами вмиваєсь Твоя,
Ах! Ти засмутив її нині!»

«Бо що ж, о Ісусе, Ти сонце моє,
Без Тебе Марія на світі?
Се цвіткa нещасна, що тратить жити
Без проміння сонця у літі.»

«Се птачка самотна, що в літню пору
Шукає, гледить за водою,
Се бідна сирітка що долю свою
Зрошиє рясною слезою.»

«Ісусе, жемчуже Ти мій дорогий,
Спасителю світа, Месіє!
Без Тебе Ісусе, мій скарбе святій,
Гіренький той світ для Марії!»

Дійсний католик.

Коли всі лучать ся разом, щоби працювати для Церкви, той що нічо не ділає, нищить; а той що не помагає, перешкаджає.

Будь чинним; не піддавай ся уму-ченню і не марнуй часу на суперечки, щоби другі не зганили тебе, бачучи як ріжна є твоя наука від твого по-ступованя.

Доброта все веде до діланя; вона знайде все собі якесь занятє, чи вдома чи поза домом.

Є деякі люди, які думають, що вони є мужами діла, а в дійсности вони є лише галабурдниками.

Заохочуйте того, що робить працю

за двох; щоби зробив за чотирох і поможіть йому виключити з його змагань всьой егоїзм.

Деякі думають, що вони є мужами праці, коли наробили заколоту і неладу.

В службі для Бога треба уникати чотири річи: нерішучість, бездільність, непостійність і половичність. Ти уникнеш тих хиб коли будеш знати, як застановляти ся, як любити, як працювати, і як видержувати.

Ніколи не думай що твоя досконалість дає тобі право бути строгим, ані не думай що ти є так потрібний що можеш безкарно занедбувати ся.

ЛЮБИ СВОЇХ ВОРОГІВ.

Образець з місіонарського життя.

1. У Місіонарів.

На західній стороні невеличкої гори тягнули ся рядком низонькі, травою криті ліпняки, що ховались серед зелених огородів; — се була місійна оселя. Лише одна невелика церквочка була збудована з каменя, завдяки жертволюбивості кількох милосердних добродіїв з Європи. Богато живих хлопців замешкувало саму місію, а в муриньській селі жили майже виключно християнські родини. Тож можна було сподівати ся прекрасних успіхів з праці отців, що трудили ся у сій місійній стації.

Вправді проляли там місіонарі не мало поту і багато коштувало їх труду через кілька літ, нім привели вони місію до сего стану, в яким вона тепер находилася.

Найбільшу увагу звернули отці місіонарі на вихованє муриньських хлопців, бо тільки на молоде покоління поклали вони цілу свою надію. Праця над наверненєм старих негрів (муринів) була получена з величезними труднощами, а надто наверненє їх рідко коли було тривале.

Найлучшим хлопцем із всіх, що находили ся в місії, був Леоанго. На него покладали отці місіонарі великі надії. А дістав ся він отцем через викуп з неволі.

Леоанго походив з середущої Африки. Арабський купець невільників убив в борбі його батька, а його самого з рідною сенькою і чотирилітною сестричкою забрав в неволю. Невдової продали йому маму, що справило йому невисказаний біль. Лишилась при нім тільки мала сестра, котру він любив цілою душею. Та вона маленька не доросла ще до тих невигід, які мусіли зносити бідні невільники в часі довгої подорожі. Її поженята так дуже зболіли, що вона не могла вже далі не навіть поспити ся у свого батька дитину на плечі. Та він сам вже до сего

ступеня був ослаблений задля нездорового корму і нелюдського поступовання свого пана, що лише з великим трудом міг воліти ся з дорогим тягарем наперед. Немилосердний Араб, побоюючись, щоби і його не стратив, вирвав з його рук дівчинку і відтяв її немилосердно ногу, кинув її лютий в пустини, віддаючи так на нехлибну загибель.

Хлопець аж заціпив ся з болю і злості, був би певно кинув ся на жстокого Араба, не зважаючи навіть на страшні наслідки, колиб його руки не були звязані сильними посторонками. Та в тійже хвили сильний удар батою пригадав йому, що він безсильний проти убійника свого батька, проте лиш заскреготав зубами і пустив ся у дальшу дорогу.

Потім його продали; його властителя часто змінюли ся, а під кожним мусів він зносити щораз то тяжші терпіння. Вкінці дійшло до того, що він бідняка висох як тріска а надто попав у заразливу хворобу. Ледви живий лежав в корчах, вимучений довгим голодом і пекучою спрагою. Нікому не вільно було до него зблизити ся. Навіть невільникам заказали під утратою життя доносити йому якої страви або помочи.

В такім стані наїшли його місіонарі і, зворушені його невисказаним терпінєм, викупили його з неволі. Вони доложили всіх старань, щоби його привести до здоров'я. І справді не жаль було тих трудів, бо хлопець оказав ся звичним, живим і вдячним. З великою жаждою приймав він християнську науку, а своїм поступованєм робив прекрасні надії у отців місіонарів. Одно тільки справляло малому муриньови велику трудність, а се наука о любови ворогів, котру якраз отець місіонар так часто і так ревно поясняв. Прощати свого ворога, ба навіть його любити і добро творити

— уважав молодий нефер не тільки противним і незгідним з своїми дотеперішними поганськими поглядами, але майже неможливим. — А однак Син Божий а за Ним величезне число його Святих сего доконати. Ся гадка вправляла його в подив, а zarazом наповняла страхом про себе самого. Він так радо бавив ся гадками, як то він колись, як вже буде великий і сильний, спіткає своїх ворогів і відплатить ся їм за все лихо, яке вони йому заподіяли.

Передовсім обіцював собі пімстити ся на арабським купці невільників, що найтяжчу рану завдав його серцю, бо убив йому дорогого вітця, позбавив любію неньки, а бідну сестричку лишив в глухій пустини без всякої помочи а до того еще покалічену на неминучу смерть. На саму згадку о тім, як то колись попаде ся сей чоловік в його руки, очі у хлопця горіли а п'ястуки стискали ся з великої жажди пімсти. Певно тоді прийшлоб його нещасному ворогові попрацати ся з своїм житєм. — І тому чоловікови має він простити, а навіть повинен його любити — Ні се річ неможлива! А однак; если він сего не зробить, то не буде добрим слугою великого Духа, який висвѣдчив йому так много добра та привів до добрих отців місіонарів. Він старав ся відкидати такі метиви гадки, але вони безнастанно вертали назад. Довгий час мучила його ся внутрішня борба; вкінці прийшов він несмілю до білого отця і відкрив перед ним своє серце.

Отець Леонард, бо так звав ся сей місіонар, зі спокоєм і з питомим собі усміхом вислухав його та поучив докладно поконати у своїм серцю ненависть і жажду пімсти, сли хоче подобати ся великому Духови.

«Я вже сего пробував», — відповів хлопець, — «але я не можу — се за тяжке».

«Нічо не є за тяжке, если Бог спомогає», — сказав лагідно місіонар. «Проси тільки горячо Господа Бога о поміч і сам май добру і рішучу волю, а тоді Він скріпить твій слабий ласкою

і то, що видає ся тобі неможливим, стане ся для тебе навіть легким і милим».

Відтак знова зачав йому розказувати як то Син Божий для нашого спасення прийшов на сей світ і через 33 роки так много терпів від своїх ворогів, що прибили його навіть на хрест, а однак Він навіть умираючи просив свого небесного Отця о прощення для своїх катів. Потім оповідав йому про св. Стефана первомученика, що по приміру свого Божественного Учителя, під градом каменя молив ся за своїх ворогів. Крім того розказував йому ще і за інших Святих.

«Возьми собі св. Стефана» — сказав отець місіонар — «за заступника і проси його сердечно, щоби вивед на тебе ласку поконати всю ненависть і байканє пімсти. Він певно се зробить і допоможе тобі своїми молитвами. А ти сам працюй, але щиро і будь доброї волі.» —

Пильно слухав Леоанто; коли однак Місіонар додав, що він не доступить ласки св. хрещення і не піде колись до неба, если не буде старати ся також і в любові ворогів бути правдивим християнином, тоді рісні сльози пустили ся йому з очей і він щиро прирік отцю місіонарови, що ві всім буде слухати його вказівок.

З сего часу бачив його часто отець Леонард, як він в вітльних хвилях клячав в церкві перед Найсв. Тайнами та горячо молив ся і справді вимолвив собі се, о що так горячо просив. Ревний місіонар завважав з великою радістю в душі, що ласка Божа брала верх над давніми злими навичками в серцю молодого хлопця. По кільканайцятьох днях прийшов хлопець до отця місіонаря і з вдоволенем на лиці сказав: «Ваша правда, отче; воно не так тяжко, як мені здавало ся. Маю надію, що при ласці Божій все піде добре».

Добрий отець положив свою руку на кучеряву голову хлопця, поблагословив його та подякував Г. Богу за те, що так мило прийняв своєю ласкою в душі молодого хлопця.

2. На стежках милосердя.

В короткім часі вода хрещення сплила на голову Льюанґа, а з нею і ласка

отця. Широ і з вдячністю цілував його в руку а горячі сльози, що блистіли в його очах, говорили більше

Поворот Блудного Сина до свого Вітця.

Божя дістала ся до його душі. Отець місіонар надав йому ім'я сьв. першомученика Стефана. Молодий чоловік добре зрозумів укріті заміри доброго

ніж всі обітницї висказані словами. З того часу минуло кілька літ. Льюанґа виріс на високого і високого молодця. Він відзначався великою

побожністю і був одним з найлучших християн і найревнійших катехістів, що помагали отцям у праці місіонарській. Не було у него зовсім тих похибок, які так часто лишалися у муринів навіть по наверненню і нераз справляли місіонарєв багато клопотів. Одно тільки мож йому було закинути, а се за велике привизанє і чванливість з шовковою краватки, яку прислав йому з Європи його хрестний батько.

Одної ночі прийшла до місії старша вже муринська жінка, збудила всіх зі сну і з плачем просила, щоби хтось з місіонарїв поспішив до її тяжкого хорого сина уздоровити його.

«Він дуже бакає — сказала вона мати чим скорше білого отця і хоче прийняти хрещенє. Відтак сказала з страхом:

«Але отець муєять сейчас іти зі мною, бо в день не ємїла бим вийти з вами до мосї хатини тому, що наш начальник заляв ся, що замордує кожного християнина, що посьмїв би вступити до нашого села.

На той час не було нікого з отців дома, також і братя законні були поза домом. Лишив ся тільки один брат Маврикій; однак він не міг покинути місії. Дятого призначено Леоанга чи радше Стефана до сповненя сего важного а при тім трудного дуже діла.

«Тяжка і небезпечна задача тебе чекає, — сказав на відхіднім брат Маврикій, — «бо справді начальник того села є великим ворогом християн. Не далеко від него відбігли і його люди, бо і вони страшенно ненавидять ісповідників Христових. Ті, що бажають прийняти віру християнську, муєять з боязни тайти ся перед своїми сусїдами. Та нам не треба бояти ся ніякої небезпеки там, де ходить о спасенє душ. Иди з Богом, дорогий Стефано! Най Бог тобі допоможе уздоровити хорого, если не на тілі, то бодай на душі»

Молодий катехіст притакнув головою, взяв зі собою потрібні ліки, фляшку води потрібної до хрещеня, поїдував вервицю (коронку), яку заведи носив при собі і пішов повільно за старушкою.

Село, до якого вони вибрали ся, лежало добрий день ходу. Скоренько йшли вони лісом, критими стежками і по цілоденнім тяжкім ходї опинили ся в убогій вдовичій хатині. Була вона похотра радше на брудну, закопчену буду. Кілька щербатих горшків в однім кутї і жменя зогнилої соломї, на котрій лежав і стогнав хорий в другім кутї, — се ціла її прикраса. Леоанго глянувши на хорого, спостеріг сейчас, що ратунок ту неможливий та що хорому лишає ся лишень кілька хвиль життя на сїм сьвітї. Чим скорше подав він умираючому скріпляючий лїк і старав ся приготувити його передовсім до доброї смерти. На превелику його радість хорий був добре ознакочений з християнськими правдами і з слезами в очах просив о удїленє сьв. хрещеня. Леоанго знав, що тут кожда хвиля проволоки може коштувати хорого цілу вічність, чим скорше удїлив йому сьвятої Тайни відродженя. І добре стало ся, бо в кілька хвиль потім віддав хорий спокійно свою чисту душу в руки небесного Отця.

Біль старенької матери був превеликий. Леоанго старав ся її потїшити калкучи, що її син заживає тепер невисказаного щастя в небї.

«Я то знаю», — сказала вона з плачем, — «і цілим серцем дякую великому Духови за те, що мій син ще перед смертю був охрещений. Але біль стиєкає моє серце і слїзи тиснуть ся менї до очей, бож він був моїм одиноким сином, мою підпорою і помічю. Тепер вже не маю нікого, хто би мене любив і кого я також могла би любити. Ах, чи я ще коли його побачу

«Алеж напевно побачиш», — відповів на се катехіст, — «если тільки так як він даш охрестити ся і будеш старати ся провадити чесне житє після волї Божої. Тодї певно по смерти побачиш свого сина і будеш з ним на віки перебувати.»

Старушка потрясаючи головою сказала: «Ти хочеш, щоби я зістала християнкою? О, що я дала би за се, щоб лиш я могла охрестити ся, але я бою ся. Начебачиш і моє сьвітло певно за-

мордували би мене, бо тепер вони ще більше чим коли шоті на християн. Також і ти мусиш ще за ночі втікати з моєї хатини, бо інакше пропадеш і ти і я.

«Не жури ся! До сходу сонця ще далеко, а я за той час буду ген далеко звідси. А елиб навіть мене побачили, то я тебе не видам. Жаль мені тільки тебе, що ти з боязни перед війтом волиш радше бути в неволі діавола і піти до некла, ніж стати ся дитиною Божою і тішити ся з своїм сином в небі по всі віки.»

Муринка на се нічо не сказала, лишень мовчки склонила голову. Катехіст спостеріг, що ласка Божя веш в її душі борбу з боязнию перед людьми однак заразом зрозумів, що побіда ласки ще непевна. В тім прийшла йому спасенна гадка і він сказав до боязливої муринки: «Знаєш що? Ходи звідти до нашої місії. У нашім селі найдеш притулок, охрестини ся і будеш могла собі спокійно і безпечно жити. Твій син, що дивить ся тепер з неба на тебе, бажає горячо, щоби його мати стала християнкою і колись прийшла до него до неба. Чи ж ти сего не хочеш?»

Се видко досить подобало ся старущі, однак вона мала ще щось так ого, з чим не хотіла перед ним виявити ся. На разі обіцяла над тим застановити ся і при нагоді прийти до місії і лучше нарадити ся. — «Ти однак вже іди звідси» — сказала з перестрахом.

«Я зараз піду, але скажи мені ще, чому ваш війт такий недобрий на християн? Мені здає ся, що ти вже перед тим на те натякнула.»

«Тож ти сего не знаєш? Недавно тому прийшли до нашого села перебрані купці невільників і приманюючи до себе дітей, забирали їх до неволі. В сей спосіб аж кільканайцять дітей викрали з нашого села.»

«Але щож тому винні християни?»

«Послухай тільки, що скажу дальше. — Жертвою такого підступу купців впала також донечка нашого війта, котру він дуже любив. Він пустив ся з своїми людьми в погоню за злодійом і справді удало ся йому відшукати

рабівника і відобрати від него свою дитину і його самого раненого забрали в неволю. Перед кількома днями умер брат нашого війта, длятого він постановив живцем закопати того Араба разом зі своїм братом. Та він незнати яким способом утік одної ночі з хати, в котрій тримали його пораненого і сильно закованого. Наш чарівник сказав людям, що се справка християнського чарівника, який не любить нашого війта. За те і сам війт і всі майже люди розлютили ся на християн і присягнули на них криваво пімстити ся.»

«Що за нерозум!» — сказав Льоанто. — «Вязень найправдоподібніше вирвав ся сам з кайданів і утік.»

Стара муринка здвинула раменами. Дуже легко можна було побачити, що вона таки добре була забобонна і вірила своєму чарівникови. «Коли би вони довідали ся, що ти потайки сеї ночі приходив до моєї хати, то певно сейчас впало би на нас підозрінє, що ми своїми чарами були причиною утечі Араба. А знаєш, що з того би вийшло? Нам приєудили би напевно випити смертельну отрую,» — при тих словах задрожала вона на цілім тілі, а потім додала: «Тому прощу тебе дуже, втікай звідси чим скорше!»

Льоанто пригадав її ще раз те, що передтим говорив і вийшов з хати.

3. Страшна борба.

Вертаючи до дому, мусів Льоанто знова іти манівцями. Ніч була темна, на небі ні одної зірки. І хотий наш молодий мурин мав бистрый розум, всеж таки дуже тяжко приходило йому зорієнтувати ся. Часом мусів прорубувати собі сокирою дорогу крізь густі корчі африканських лісів, тернина калічила йому ноги, всякий хабаз чіпав ся його одєжі. Стежка ставала щораз прикріпшою. Вкінці зайшов в таке місце, що не міг ні кроку дальше зробити. «Я заблудив», — закликав з переляку. «О Мати Божо, поможи мені!»

Темна ніч не дозволила йому зорієнтувати ся. Тому рішив ся чекати аж до рання. На помацки зачав він шукати якогось пенька, щоб на нім трохи відпочити. Аж ту нараз почув ся йому, що до него долетів якийсь тихий голос. Йому зробило ся горячо і зачав наділюхувати. «Що то могло би бути?» — думав собі. «Може то людина? — А може то де відзиваєсь малпа?» — Наділухує ще більше і чує виразно такі людський голос. «Се певно хтось понав в небезпеку» — Льоаніо хотів звернути ся в той бік, звідки доходив до него голос, але не міг ані кроку зробити. Так перечекав з пів години. На щастє зачало прояснювати ся, бо на небі почав сходити місяць і він міг вже легше продирати ся крізь густі корчі.

За кілька хвиль був він на місці. На землі під деревом лежав з замкненими очима чоловік. Що хвилі добував ся з його грудий голос болю. «Се певно купець невільників, що утік з вязниці!» — подумав молодий мурина. Арабська одіж, яку мав на собі сей незнакомий, потверджувала вповні його здогад. Він клякнув коло нещасливого, старав ся уложити його вигідніше і запитав лагідно: «Чим я тобі, брате, міг би приєслужити ся?»

«Води... води... капельку води... бо згину» — застогнав нещасливий. Я млію! — Ох як печуть мене рани!»

Льоаніо дав йому напiti ся трохи вина, яке хорий жадно поликав. Льоаніо хотів заємотрити його рани, але на потемки се було неможливе, тому він постановив зачекати з осмотрюванням ран аж поки ліпше не розвидніє ся.

Тимчасом Араб прийшов трохи до себе. Він підніє ся і старав ся при слабонькім сьвітлі місяця пізнати свого спасителя. Але якже він злякав ся, коли побачив над собою мурина.

«Ах, се мурина!» — відповів він. — «Пропав я нещасний. Він певно видасть мене моїм ворогам. Він хоче мене тут заховати від смерті, щоби мене віддати на страшнийше ще сміть, перед котрою я ледви утік.»

Льоаніо добре зрозумів все, що говорив сей Араб. Його серце зворушилось милосердієм. Він зачав успокоювати дрозачого зі страху хорого.

«Ні, ні, не бій ся нічого. Я хочу тебе виратувати і запровадити тебе до добрих людей, що з великою любовю і ласкаво тобою заопікують ся. Не бій ся, я не ворог!»

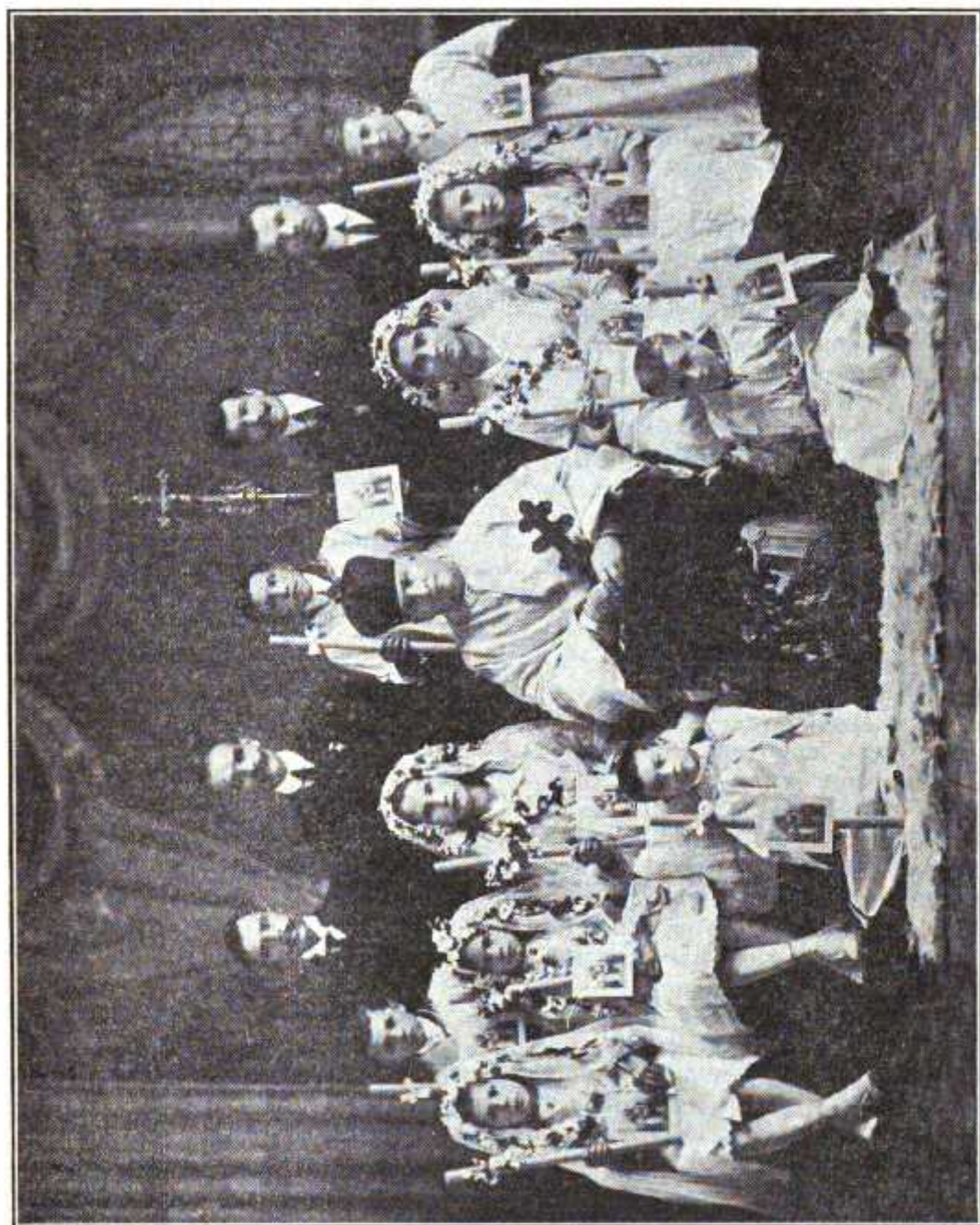
По тих словах легше стало на душі нещасливого і він вздыхаючи, легко етиснув за руку милосердного мурина.

Нічна пітьма поволи уступала і зачало свитати. Льоаніо побіг шукати в корчах якого жерела, котре справді недалеко від них находило ся. Він дав напiti ся бідному води, пообмивав йому рани, старанно і обережно їх пообв'язував. Рани не були вправді глибокі, але трохи задавлені і тому справляли великі болі. Завдяки печаливості і старанням милосердного мурина значно полекшало хорому і він подякував йому слабим голосом: «Най Аллаг тобі заплатить!»

Нараз Льоаніо цілий задрожав. Дотепер бачив він невиразні тільки черти Араба. Тепер при яснішій сьвітлі сходячого сонця приглянув ся йому докладніше і перестрашений відскочив взад, немов би його гадина вкусила.

Се був той сам Араб, що позбавив його вітчизни, видер все що найдорожше на землі, а його самого віддав на скраїну нужду. Се був той, на якім колись він бажав криваво піметити ся. Тепер лежить той чоловік у його стіп без всякої помочи, цілковито відданий на його ласку... Він може в тій хвилі йому за все відплатити ся..., може зробити з ним, що тільки йому подобає ся...

Перша гадка, яка збудила ся в душі Льоаніа, була... втічи від нещасного і лишити його власній судьбі, хотяй він заслужив собі на се, щоби його видати в руки ворогів. Серце мурина закипіло палово чувством ненависті і пімети, які він довгі літа приборкував. «Втікай, втікай звідси чим скорше,» — говорив йому на те якийсь го-

Памятка першого св. Причастія в Френкфорд, Па. В середині Впр. о. В. Петрівський.

дос, — «бо інакше горе сему нещасливому.»

Бідний Араб спостеріг сильне зворушене у молодого мурина і запитав ся його з недовіром: «Чому ти так в мене вдивляєш ся?»

«Чи ти мене не пізнаєш?» — запитав Леоанто дрожачим голосом.

«Звідки-ж я маю тебе знати? Я тебе ще ніколи в житю не бачив.» Страх Араба зростав з кожною хвилиною.

«Ти мене ніколи не бачив? Ану пригадай собі! Чи пам'ятася, як ти перед кількома літами замордував мого тата, а мене разом з мамою і малою сестричкою забрав до неволі. Пригадай собі, як ти продав мою маму, а бідну сестру покинув в пустій пустини на нехвальну смерть! — Чиж того всего собі не пригадуєш? Чи ти міг се так легкозабути?»

Наче грім ударили єї слова нещасного Араба. Трясучись як осиковий листок, закликав: «О, тепер вже по мині! Аллаг поможи мені! Тепер певно віддаш мене в руки моїх ворогів. Ой, молю тебе і благаю, змилосерди ся, — не роби того! Забий мене радше ту на місці, а Аллаг тобі поблагословить. Хочу радо вмерти скорою смертю, а не кінчити жите своє серед страшних мук, які вони мені готувлять. — Змилосерди ся надімною!»

Чоловік, що так багато людей холнокровно і без милосердя продав на досмертну тяжку неволю, просить тепер і благає о милосерде погордженого мурина, котрим він сам недавно гордив і ставив низше худобини. Що за зміна! А однак і таке дучас ся на світі!

«Стефано!» дав ся чути наче якийсь голос. Молодий мурин настрашений оглянувся довкола себе. Йому причуло ся, що його кличе отець Леонард. Але ні! Се не може бути! Се обман! Се тільки уява мого розбурханого мозгу. Отець Леонард далеко; він не може мене бачити. Але щож би він собі подумав, слиб так тепер мене побачив і заглянув в моє серце!»

Се питанє виліз тяжким каменем на душу Леоанто. О, як він дуже за-

боліло доброго вітця, слиб він довідав ся, як його ученик дозволив до свого серця приступу пристрастній жажді пімети, якій він прецінь обіцяв опирати ся! Як зовсім негідним став би ся він в єї хвилі, свого великого Іменика!

Він засоромив ся свої слаботи, спустив голову на долину і майже мимовільно заломив руки. «Прости мені, мій Боже. Поможі мені поконати себе, поможі мені! Святий Стефано моли ся за мене!» — Ще хвилька душевної борби а побіда молодого кате-хіста заневишена.

4. Геройська любов.

Молодий мурин мов не той став. Мило звернув ся до застрашеного Араба і промовив:

«Не бій ся нічого! Я не хочу на тобі мстити ся, я бажаю тебе виратувати. Я християнин, а християни мають заповідь прощати своїм ворогам і їх любити. Маю надію, що заведу тебе в безпечне місце. Та тепер годі нам звідси рухати ся, бо могли би нас побачити, а тоді певно по нас. Треба нам зачекати до ночі, а навіть, сли інакше не дасть ся зробити, то мусимо крити ся через кілька днів.»

Араб вдивив ся в лице мурина, наче хотів вичитати з його черт гадки і заміри його серця. Та вираз його лица переконав купця, що і в душі не крис ся ніякий підступ. Вправді на так великодушне діло не здобув би ся був Турок; нехайже тепер пізнає, що то значить віра католицька і її любов до ворогів.

Бо ось що зробив далше Леоанто: Поділив ся з ним всім, що лиш мав при собі: дав йому хліба, дав вина, перевинув рани і чував при нїм, аж поки знемощений Араб не заснув. Тепер зачав Леоанто роздумувати над тим, як би то Араба занести до місії. Іншого способу не було, як тільки манівцями, лісом і то тільки ночью, щоб хто не побачив, бо колиби так чорні довідали ся, що в місії перебуває хочай би навіть ранений і немощливий ку-

пець, то тоді не знати, що могло би стати ся з місією. Може навіть не обійшло би ся без нападу війта на місію, а в кождім разі певно не шадив би її жадної пакости. З тої то причини не міг би Араб навіть і тиждень лишити ся в місії, але конечно перенести ся до иншого дальшого дому місійного. Такі гадки снували ся в голові нашого мурина тоді, як Араб спокійно спав. — «О, коби то мені Бог поміг його там запровадити», — подумав він собі.

Було се справді тяжке діло і він сам се дуже добре предвиджував на яку небезпеку себе виставляє.

В серцю великодушного Стефана за ласкою Божою загасла цілковито жажда пімсти. Він бажав тепер лиш сего, щоб помочи нещасливому купцеві, та охоронити його перед ворогами. Він клякнув і зложивши руки, просив горячо, щоби Господь Бог поміг йому щасливо виратувати з нещастя свого ворога.

Настала ніч. На небі ні одної хмари, тож ясний місяць що якраз стояв в повни, розсипав свої срібні лучі по цілім лісі. Ся обставина дуже сприяла молодому муринові. Він взяв хорого на плечі і, промонуючи собі стежку серед густих корчів, поволи постунав наперед. Так йшов він цілу ніч, задержуючи ся кілька разів для покріплення хорого і для відпочинку. Як тільки стало розвиднюватись, заніс він знова хорого в гушавину, де Араб перевів цілий день в глибокім сні. Спокійний сон так дуже вплинув на него, що пробудивши ся, чув ся він значно ліпше, так, що слідуєчій ночі міг вже сам, опертий на плечи свого товарища, поволи іти наперед. — Так зробив він і на другий день. Він надіяв ся, що буде міг слідуєчій ночі стати разом з хорим вже в місії, сели йому так як доси буде поліпшати ся.

Добрий катехіст бажав горячо чим скорше дістати ся до своєї місії, бо на сїм місци він не чув ся безпечним, а до того якийсь страх і неспокій будили ся в його серці. Дуже радо був би йшов разом з хорим і в день,

та не міг на се відважити ся, бо значило би се тільки, що добровільно паражати ся на явне небезпеченство.

Тай добре віщувало йому його серце. Бо скоро лиш опинили ся вони оба в вишуканім місци, аж ту нараз дав ся чути між корчами шелест. Льюанто підніс голову і почав шильно наслухувати. Відтак відхилив трохи гіляки густого корча, за котрим вони скрили ся і — кров застигла в його жилах. Він побачив з далека озброєних в довгі списи муринів, що перешукували уважно всі корчі і зближали ся до його криївки. Були се якраз люди з того ссела, в котрім він охрестив умираючого мурина, та з котрого утік увязнений купець невільників. За ним вони тепер шукали.

Льюанто зрозумів сейчас, яке грозить їм обом небезпеченство. Їх хтось зрадив — тепер за ними шукають і певно за хвилию найдуть, а тоді жде їх обох неминуча страшна смерть... «О, коби принайменше удало ся уратувати нещасливого купця!» — промовив зажурений Льюанто.

5. Жертва.

Льюанто міг сам дуже легко утічи, але він навіть о тім не думав. Він бажав лиш спасти свого товарища.

Скоренько збудив він хорого Араба і прикладаючи руку до своїх уст, дав йому знати, щоби заховав ся як найспокійнійше і не зрадив себе криком. Відтак тихим голосом сказав: «Наші вороги нас шукають і суть вже недалеко «Араб почувши се, задрожав цілий зі страху, але молодець сказав скоренько: «Лишає ся один тільки спосіб, щоби тебе виратувати. Ти лиши ся ту в тих корчах і лежи як найтихійше, щоби ся тебе нічим не зрадив. Як прийде ніч то збери всі свої сили і старай ся дістати до нашої місії. Вона вже звідси недалеко. Бувай здоров і поздорови від мене моїх любих отців.» — Нім Араб зрозумів добре ці слова, муриновик вже з його очей. — Нате були певно він якийсь час,

відтак вискочив параз з гущавини так, щоби його побачили і зачав з цілої сили утікати. Мурини пустилися сейчас за ним в погоню, однак не могли його скоро зловити. Гонили за ним кілька годин і зловили доперва тоді, коли він вже далеко відбіг від криївки, в якій лишив Араба і коли вже сили його зовсім опустилися.

Завзяті негри заревіли з радістю, зв'язали його і поволікли зі собою до села. Ту прийшла якась мурина і розповіла, як він ішов разом з купцем Арабським. Се розлютило дикунів до бішености і давай його силувати щоб їм сказав, де Араб сховав ся. Але всі муки, які йому завдавали розюшені вороги, не були в силі витиснути ані одного слова з уст молодого мученика любови. Серед всіх страшних мук добували ся тільки вирази великого болю, а ані словечком не зрадив він того, що колись заплідив йому тільки шкоди і кривди.

Любов нашого героя перемогла всі терпіння і показала ся навіть сильнішою від самої смерті! — Дикунки були переконані, що лише християнин своїми чарами викрав їм ув'язненого купця. А в таких разях мусів той, кого підозрівали о такі чари, піддати ся страшній пробі. Йому подавали сильну отрую. Если вона йому не пошкодила, то того уважали невинним, а коли чоловік умер від тої отруї, то уважали його за винного. — Якраз таку пробу перейшов наш мученик. Чарів-

ник того села, що дуже ненавидів християн, приготував для него найсильнішу отрую, на яку тільки могла здобути ся його чарівнича штука. Серед страшних і невисказаних болів сконав молодий герой любови.

З уст і серця умираючого мурина плили тільки слова прощення і молитви за своїх катів. Так то не лиш іменем, але і житем своїх оказав ся наш Стефан гідним великого імени свого небесного заступника, св. Стефана первомученика.

А щож стало ся, — запитаєте певно, — з сим купцем за котрого Леоанго посвятив своє життя? — Він щасливо прийшов до місії. Тут отці місіонарі вислали його потайки до другого місійного дому, що находив ся у далеко віддаленім селі. Там заходили ся пильно не тільки коло здоровля його тіла, але передовсім душі. Жертва любови, яку йому оказав молодий мурина а котрого він так скривдив, зовсім його перемінила. Він бажав стати християнином. Отці місіонарі прихилили ся до його просьби. З того часу був він через довгі літа великою помічю в праці отців місіонарів, бо став він ревним катехіетом і трудив ся над наверненням Арабів музулманів, яких о много тяжше приходить ся навернути, чим навіть найбільших дикунів.

Жертва молодого мученика любови ворогів не пішла марно, — криваве зерно принесло обильні овочі!

Ти звичайно говориш, як справедливий католик, а помимо сего ти маєш уподобане в розкошах світа.

*

Всьо що ти посідаєш, се Мое; чомуж марнуєш то так бездумно?

Яка користь з твоїх добрих замірів і плянів, коли твої діла недобрі?

*

Коли бракує духа, панують змисли; а коли панують змисли, тіло само поволи слабне.

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Радуй ся Маріє.

Пісня до Пречистої Діви Марії.

Радуй ся Маріє Богородице,
Просимо Тебе, Пречиста Дівиче
Дай свою ласку, Райска Леліє
Молись за нами, Радуй ся Маріє.

Діво Пречиста, Діво без змази
Стережи хоріб всякої зарази
О Ти Пахуча, Красна Леліє
Віддали повітре, Радуй ся Маріє.

Ти викормила, сьвіта Спасене
Ти для голодних Дай покріплене,
О Ти Прегарна наша Леліє
Віддали голод, Радуй ся Маріє.

Ти огнем любови до Бога палала
Иньшого огня в Своїм тілі не мала
О Ти Пресолодка Наша Леліє
Віддали огонь Радуй ся Маріє.

О Ти над Сином слези проливала
Коли під Хрестом із смутком стояла
О межі тірнім Чиста Леліє
Стережи емерти Радуй ся Маріє.

Діво Покірна Лягідна Щира
Упроси спокій для всего мира
О Наймиліїша Наша Леліє
Віддали війну, радуй ся Маріє.

Діво Пресьвята Непорочная
Твоя опіка нам потрібная
О Найдорозша Наша Леліє
Стережи церкви Радуй ся Маріє.

Царице неба межі Серафимів
О Ти славнійша від Херувимів
Прийми молитву Мати Леліє
Стережи Папу Радуй ся Маріє.

О Мила Мати руського Краю
Гляди на нас з небес і раю
Покрий покровом нас, о Леліє
Русь Україну Радуй ся Маріє.

Ратуй, помилуй померших душі
На голос терплячих наклони уші
Ти наймиліїша Сьвятих Леліє
Прийми їх до неба Радуй ся Маріє.

Стяг.

Ось він, високо над нами,
Стяг, освячений в боях,
Гей, хто з нами, — не з рабами,
Хто стоптав ганебний страх, —
Станьмо вкупі й за Вкраїну
Биймось, биймось до загину!

Глянь, написано на йому:
Воля — Сонце! Волі нам!
Волі духові людському
І робітницьким рукам!
Гей, за волю й Україну
Биймось биймось до загину!

Ось він кличе, ось він має,
Станьмо всі ми навкруги!
Грім і пекло не злякає!
Згинуть наші вороги!
Гей, за стяг наш, за Вкраїну,
Биймось, биймось до загину!

Красні приміри посвячення для служби Богови.

Серед нашого українського народу дуже тяжко знайти таку родину, з якої би всі сини і дочки посвятились службі для Бога. Справді для неодних родичів є найбільшим щастям побачити свого сина священником, для них є гордістю, що їх син може держати на руках під час Служби Божої самого Христа, однак їх радість рідко поділяють другі члени родини, їх другі сини, які заразившись ложними світоглядом, не можуть поняти взнеслости і святости сего уряду. А вжеж о много рідше є посвяченеся доньок наших християнських родин службі Христовій. Часто лучається, що родичі уважають собі за велике нещастє, коли їх дочка, часом і одначка, піде за внутрішнім голосом і вступить до монастиря, щоб не блукати світовими манівцями, а служити Правді і жити дійсним християнським життям. Пишучий ці рядки знає одну подію, яка є потвердженням сего, що висше сказано. Іменно донька одної священничої родини по скінченню їм назви, вступила до монастиря, хоч родичі рішучо спротивлялись. Се уважали родичі за великий удар для своєї родини і наче соромились сего поступку їх доньки. Довгий час не виїжджали вони ні до сусідів, ні до приятелів і з жалю аж почорніли. Аж тоді відійшли, коли донька на безпастанні їх просьби назад вернула домів. Се лише один з численних примірів, що в нашій народі вступлене сина або доньки до монастиря уважають не за радість, але за родинну трагедію.

Лише трохи більше духа християнського, і дещо більше застанови над дійсними цілями життя, а певно і в нашій народі знайдеться більше синів і доньок, що віддадуться на Службу Богови не лише тоді, коли заведуться в всіх своїх світових надіях і по гірких розчаруваннях, але жертвують своє життя для Служби Божої вже з самої любови до Христа, яку в них зашплено ще в молодості.

Тому наші католицькі родичі повинні вже змалку так виховувати свої діти, щоб їх найкрасшою мрією було посвятити свої зусилля і всі змагання службі для других во ім'я і на славу Бога. А тоді коли в їх дітях зявиться

Родина Гікей з Сінсінаті, Огайо.

ся іскра горячої любови до Бога і вони дістануть покликання до стану духовного, тоді сю подію не будеться уважати за нещастє, або родинну трагедію, але за сповнене довгі літа леліаних мрій так дітей, як і їх родичів, а для цілої родини за велику почесність і славу.

Бо служба для Христа є найвищий уряд, є найвище достоїнство, яке чоловік на сьім світі може мати.

Для заохоти нашому народови, подамо отес деякі приміри з життя американського народу, де в деяких родинах всі сини і доньки посвятились Службі для Бога.

До таких належить родина Гікей, з Сінсінаті, Огайо, яка віддала на службу Церкві п'ятьох священників і дві монахині. Їх отець, Патрик Гікей, уродився в Тіпперері, в Ірландії, і оставшись в малім віці сиротою виїхав до Америки і майже через 50 літ брав визначну участь в церковнім і громадянським життю. Їх мати, Йоанна Гікей, з роду Стентон, рівнож уродилася в Ірландії і привезено до Америки.

рики в третім році життя, і опісля в Кін Сіті стрінулася з тим, з яким опісля провадила ціле життя серед добрих діл і старань.

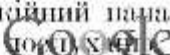
Хоч в їх віці була велика рікниця, бо д. Гікей був старший дванадцять літ від своєї жени, то однак їх ціли були ті самі. Їх найвисшим змаганєм було поширити славу Бога і Його Церкви, а найбільшою радістю було читане побожних книжок, яких вони мали цілу бібліотеку.

Щоби удержати і виховати діти треба безпачастних старань і клопотів, однак батько ніколи не нарікав, а смирна, побожна мати гідно дивляла часть тягару. А вже було для неї незмірною радістю, коли найстарший син заявив своє бажане стати священиком. За ним пішли три брата, що прийняли свячення, а одна донька вступила до монастиря Норт Дам де Намур. Заки останній син прилучився до своїх братів при вівтарних ступенях і прийняв свячення, батько помер.

Всч. оо: Петро, Йосиф, Стефан і Кароль Колей.

Мати надзвичайно уболівала по страті вірного супруга з яким жила 37 літ. Лікарі припоручили її виїхати до нових місцевостей, і тоді вона в товаристві наймолодшої доньки Марти, і двох синів-священиків, Вільгельма і Івана, перебула якийсь час в Європі, задержуючись найдовше в Люрді і в Римі.

В Римі сю побожну матір стрінули надзвичайні почеси. Бо не лише її і її дочку прийняв покійний папа Лев XIII, на приватному але їх запрошено на Службу Богу в його

приватній каплиці, де вони прийняли сьв. Причастіє з його рук. Опісля Сьвятійший Отець висказав свою радість, говорячи, що він ще не видів матери п'ятох сьвящеників, і дав їй особливе, особисте, благословення.

Вкінці Господь покликав і мати до Себе, а Марта, мила товаришка своєї матери через многі літа, прийшла до переконання, що самоту потіху може вона знайти в монастирі, який так само приманював її, як її сестру, і вона покинула сьвіт, а пішла на тиху службу, в ряди великої, армії Христових слуг.

І так ще нині вони всі живуть, стараючись з усіх своїх сил прислужитись людськості, а їх окружене не падає їм своєї любові. Шестеро з них живе в Огайо. о. Вільгельм Д. Гікей, доктор теології, (найстарший син) є парохом церкви сьв. Стефана в Дейтоні, і деканом. о. Едвард П. Гікей, парохом церкви Пресьвятої Тройці, в Мідделтаві; о. Іван Ф. Гікей, парохом церкви Ісуса, Сінсіннаті; о. Кароль А. Гікей, парохом церкви Серця Христового в Дейтоні; о. Юрій Ф. Гікей, парох церкви сьв. Марії, в Урбана; Сестра Марія Анунціята (Марія Гікей), в чині Нотр Дам в Сінсіннаті, Огайо. Наймолодша донька, Марта, відома нині, як сестра Марія Іммакулята, в монастирі Нотр Дам в Вашингтоні. Обі сестри є дуже добрими музикантами і уживають своїх талантів на радість своїх Чинів.

Всечесніші Отці Петро, Йосиф, Стефан і Кароль Колей є синами блаженної пам'яті Петра і Катерини Колей, з Ірі, в Пенсильнії. Обое вони приїхали сюди з Ірландії, будучи ще дітьми, а осілись в Портедж, Нью Йорк. З дітей, що народились з їх подружжя, дев'ятеро досягнуло повнолітності; з тих шестеро, чотирох синів і дві доньки, вступили до духовного стану. Всі чотири сини справують свої уряди при парохії сьв. Патрика в Ірі, Пенсильнія, а обі сестри є францисканськими монахинями, і доглядають убогих при унії-Пайи Бонале, Н. Й. Наймолодша дочка, Баєн Колей, про-

вадить господарство для чотирох братів-св'ящеників. Двоє дітей — Марія і Іван, — є подружені. Марія, жона д. Данила Кровлен, з повіту Мак Кін, в Пенсильвенії, є матерію дев'ятеро дітей. Одна з її доньок є в монастирі, а один син на теольоїї. Іван Колей живе в Ст. Луїс, Міссурі, і є батьком восьмеро дітей, з яких одно посвятилось духовному стану.

Всч. оо. Бернард і Віт Геман і преп. Сестри: Люба Калял і Бернардина Геман.

Добродій Колей, батько сеї побожної родини, займав ся каміярством аж до 1859. року, коли він переніс ся до повіту Мак Кін і займав ся хліборобством аж до 1894., коли то покинув господарку і переніс ся до Ірі щоби жити разом з своїми синами. Отці Колей вчились в публичних школах в повіті Мак Кін, а опісля в каледжі Сьв. Бонавентури і в Семінарі в Аллєтен. Н. Й. Найстарший з поміж них о. Петро Колей, др. теольоїї, є від 1893 р. парохом церкви Сьв. Патрика, а його три брати є його сотрудиниками вже майже 25 літ. Ті св'ященики мали ту ласку, що родичі жили разом

з ними від 1894 р. аж до смерти батька в 1903. р. (він помер в 84-ім році життя), і до смерти матери, яка померла в маю 1916. р. в 83-ім році життя.

Крім шістьох членів найблизшої родини, які посвятились духовному званю, в Чині є дві внучки і 12 сестриниць. Чотирох їх сестриниць є також св'ящениками. о. Петро Колей, приревній помочи своїх братів, зробив в своїй парохії много гарних діл. Він вибудував одну з найкрасших церков в Пенсильвенії, а також дуже гарну школу і парохіяльний дім.

Покликанє до стану духовного в родині Геман зродилось з самопосв'яти. Муж добродійки Геман помер, коли найстарша дитина мала всього 10 літ життя. Вдова лишилась майже зовсім безпомічна. Дітьми занялись її родичі, з яких вона жила, а вона сама працювала літа, щоби їх утримувати. Згодом почала їй помагати найстарша дочка, Анна. Завважавши в молодших дітях замилуване до духовного життя, вона всіми способами скріпляла його і з самопосв'ятою робила все, щоби бажаня їх сердець могли сповнитись. Однак тому що церковні чини не допускають до професії кандидатів, яких родичі остали би без підмоги, тому найстарша дочка рішилась остати при матери, яка ще нині живе.

о. Бернард Геман, є парохом при церкві сьв. Прокопія, в Шікаго, о. Віт Геман є капеляном при шпиталю Сьв. Антонія; Сестра Люба Калял, (тітка) учить в школі сьв. Прокопія в Шікаго, а сестра Бернардина Геман, вчить в школі Сьв. Михаїла, також в Шікаго.

ПОКЛИКАНЄ ЦЕЦИЛІЇ.

В монастирській їдальні сиділа добродійка Калверт, нетерпеливо вижидуючи появи своєї дочки Цецилії. По п'ятилітній неприсутності вона мала взяти дочку знова домів.

А в кашличці клячила Цецилія, прегарна, молода, бо щойно сімнайцятьлітна дівчина, з зложеними руками, і з очима повними сліз, зверненими на Престіл.

«О найдорозший Господи, вона випшталала здавлюючи плач,» Я не хочу відходити. Лише послух змушує мене вернути знова в світ. Однак Дорогий Ісусе, Ти знаєш, що я Твоя, і в першій догідній хвилині я знова верну, щоби ціле жите посвятити Тобі на службу. Ти був і завжди будеш моєю одинокою і вічною Любовю».

Кілька хвиль пізнійше Цецилія ввійшла до їдальні. Побожна дитина стрінулася з світовою матерію. Що за дивний контраст! Добродійка Калверт, пристійна жєнщина, о яких сорок літах, була вбрана в шовки і аксаміти, і мала на собі дорогоцінні каміні. Цецилія мала на собі скромне чорне убранє, лише ковнірець і рукави були облямовані білим, а одинокою прикрасою був золотий хрестик, який блєстїв на її грудях. Однак їй було дуже красно з ним, при її лілійовочистім лиці, темно-синих очах і лєнім, золотистім волосю.

«Інше сієши ся, забори пакунки, і скоро їдьмо до дому,» сказала добр. Калверт, коли Цецилія отягалась.

Однак дівчинка з слезами в очах пригорнулася до Матері Настоятельки.

«Не сумуй, моє дитя, Господь буде опікуватись тобою і за кілька літ ти будеш знова з нами, щоби вже більше не розлучитись», сказала лагідно Мати Ангєліна в послїднє працуючись з дівчиною.

В кілька хвиль пізнійше Цецилія сиділа в автомобільно колю своєї матери, і вони скоро відїїдались від монастиря. Коли її сєрце бєло опови-

те смутком, однак вона чула якусь внутрішню певність, що солодкий Спаситель, Якому вона віддала все своє серце, захоронить її.

Коли ще тато Цецилії жив, вона виховувалась вдома, учащаючи до парохіальної школи. Однак на смертній постелі батько, який знав добре світськість своєї жінки і що вона не зуміє виховати його одинокої дитини на правдиву католичку, висказав свою волю, щоби Цецилію вислати в цілі дальшого образования до монастиря. Його жєна яка помімо свого замилованя до світа, дуже любила свого мужа приобіцяла се йому, і в місяць опісля Цецилію вислано до монастиря, де вона перевела пять щасливих, пожиточних літ.

По повороті до богатого дому для Цецилії зачалось нове жите. Проти своєї волі вона мусіла носити дорогі убраня, її шию і рамена прикрашено дорогоцінними каміннями, і щодня вона мусіла їхати на відвідини до знайомих її матери або до театру. Роблено все можливе, щоби затерти в дівчині пам'ять за монастир.

Для Цецилії таке жите було дуже прикре, однак вона не подавалась, маючи надію, що її мати, коли побачить, що вона рішучо бажає вступити до монастиря, вкінці на се згодиться. Однак незадовго вона переконалась, що з матерію буде дуже тяжка справа, і що вона для своєї одиначки готує иншу долю.

Одного вечера пані Калверт більше чим колинебудь перед тим журилась, щоби її дочка добре виглядала і падызалась коло неї, аж Цецилія стратила терпєливість.

«О так! тепер ти готова,» заклікала вкінці пані Калверт, сама з замилованєм подивляючи свою дочку.

І дійсно, дівчина виглядала принадно як сонне марєво, в своїй білій, сатиновій сукні, з инзурочком білих перел довкола шиї, і з червоною рожею, яка лєдво видїрєна з її м'якого, золо-

тистого волосся. Тоді пані Калверт пояснила. «Нині ти стрінеш на прийняттю сина пані Фостер, одинака. Він саме вернув з заморської подорожі, і я бажаю собі, щоби ти зробила на него вражінє. Він має дістати в спадщині мільон, є пристійний і товариський, одним словом, він є молодцем, якого я тобі вибрала на мужа.»

«Мамо!» закликала Цецилія, заломлюючи руки. «Ти знаєш, що я не можу одружитись, бо я хочу йти до монастиря.»

«Е, що ти говориш дитино», відповіла мати, розтираючи пудер на своїм лиці. «Ті пусті і дивні забаганки веко-рі вилетять тобі з голови.»

Однак Цецилія зложила руки на грудях, а звернувши очі до гори, промовила в глибині свого серця: «О Боже, я є ціла Твоя. А ти захорони мене.» І пішла за своєю матерією по сходах в долину.

Прийняте вдалось надзвичайно. Дональд Фостер показав ся таким, як його пані Калверт описала, а що найбільше врадувало її серце се то, що він на перший погляд залюбив ся в прекрасній Цецилії. Без сумніву се була її чиста душевна краса, що притягнула його. А коли вона була холодна і обойтна на його залицяня, то се ще тим більше приковувало його до неї. Йому вже наприкрились схлібляючі бесіди звичайних дівчат, і він рішив ся в своїм серцю, що Цецилія Калверт має стати його женою.

Пані Калверт робила все в своїй силі, щоби йому допомогти. Вона змушувала Цецилію йти з молодим Фостером на прийняття, на балі, до театрів і на довші прогульки автомобілем. Вона не звертала уваги на сльози і муки своєї дочки, а на кожду згадку про монастир здвигала раменами і сміялась.

Чим більше Дональд Фостер пізнавав Цецилію, тим більше її любив. Він присягнув собі, що помимо і найбільших перешкод він мусить з нею одружитись. А він був такий ніжний, такий ввічливий, такий чутливий, що Цецилія з часом мимоволі почала до

него привизуватись. Се наповнило її таким страхом, що вона часом півночи перевела клячучи на молитві, просячи Бога о витривалість остати вірною для Христа, для її одинокої Любови, так як і її патронка Св. Цецилія остала вірна йому, хоч о ню горячо убивав ся римський офіцер, Валеріян. І Господь покріпив її і дав їй силу запанувати над покусамі.

Фостер, видячи, що Цецилія жахаєть ся перед найменшим оказом любови, панував сильно над собою, постановивши собі перше здобути в дівчині довіре, а опісля зробити себе необхідним для її щастя. Однак по шістьох тижнях він вже не міг погамувати своїх чувств.

Одного вечера, як вона вертала з театру домів автомобілем, він виявив їй свою любов і просив її стати його супругою. Тоді дівчина заявила йому лагідно але рішучо, що вона посвятилась цілковито Богови і рішилась стати монахинєю, однак покищо не може сповнити свого бажання задля впертого опору своєї матери. Вона просила його, щоби він замість спокушувати її до зломаня обіту, ужив всього свого впливу у її матери, щоби вона дозволила їй вступити до чину.

Однак Фостер, який слухав сего з нетерпеливістю, з горячию заявив, що такий обіт нічо не значить, і він має надію, що вона не є така нерозсудна, щоби погребала свою красу в монастирських мурах. Вирочім він подбас про се, щоби вона на нічо так на борзі не рішалась. На кінци нерозважний закінчив свою бесіду окликом, що ніхто, навіть Сам Бог, не перешкодить йому в осягненню її за свою супругу.

«Я люблю тебе. Христос не повинен стояти мені в дорозі», він викрикував пристрасно і нахилив ся до дівчини, щоби її обняти.

Однак нім він зміг то зробити, Цецилія зімліла.

Пані Калверт дуже настрапилась, коли Фостер приніс її дочку в несвідомім стані до хати. Але Цецилія скоро прийшла до себе і материнська обави минула.

»Вона є лише ослаблена задля пізньої пори і змучення», було її оправдане.

Слідуючого дня Цецилія встала як звичайно, однак була така бліда і ослаблена, що її мати дійсно настрашилась і хотіла післати по лікаря.

»Я лікаря не потребую, мамо», сказала Цецилія, а важкі сльози наповнили її темні, сині очі.

Ісус Христос — одинока надія для матери хорої дитини.

Вона почала розпучливо плакати, а впавши на коліна поруч крісла матери, і положивши лице на її лоно, розповіла їй, що сталося минулої ночі і благала, щоби мати не змушувала її бачитись більше з Фостером, а щоби дозволила їй піти в черниці. На це пані Калверт, яка зовсім не співчувала з горем своєї дочки, розгнівалась.

»Що? То ти відкинула його? Ти втратила нагоду, яку щоб дістати сотки других дівчат даждь не знать що. Така нерозсудність є рідкою!»

Унесена в гніві, вона відтрутила дочку від себе, встала і виходячи з кімнати, закликала:

»Що я зробила, щоби дочекатись такої невідичної дитини!»

З зломаним серцем Цецилія пішла до своєї кімнати, а впавши на коліна перед образом Найсвятійшого Серця Ісусового, промовила ледво чути: »О Господи, помози мені тепер!» і зімліла впала на долівку.

В таким стані знайшла її мати, коли охолонувши в своїм гніві, прийшла до її кімнати. Однак тим разом ніщо не могло повернути її до свідомости, а прикликаний лікар довго намучився поки вона показала знак життя. А тоді її лице почервоніло, пульс зачав сильно битись, а ціле тіло огорнула сильна дрож. Перед нечею вона попала в безтям, а за кілька днів всі втратили надію на її виздоровлене.

Щойно тоді, коли її дитина лежала смертельно хора, пані Калверт побачила, як вона її сильно любила. Тепер коли її амбітні пляни були безжиточні, вона побачила, як пусті і безвартісні були її бажання для своєї дочки. Вид хорої Цецилії, блідої і без свідомости, з вервицею притисненою до тяжко-дихаючих грудий, більше говорив, як її всі сльози і жалі. Гірке каяння наповнило серце матери, як також страх перед справедливим гнівом Божим. Він вибрав з поміж многих її дочку за свою обручницю, а вона намагалась відібрати йому її, а дати земському женихови. Тепер Він взивав, щоби віддати йому Цецилію.

Пані Калверт мало не дістала помішання ума. Вона булаб дала все, щоби лише снасти життя своєї дочки.

»О мій Боже!» вона кликала в безтямі, »лише поверни моє дитя до здоров'я, а я позволю їй вступити до монастиря. А я також буду Тобі вірніше служити як до тепер. Я спокую, Господи, за минуле! Лише ошчоди моє дитя, Змилосердись надімною!»

З кожним днем горячка збільшалась, а Цецилія слабша щораз то більше. Прийшов девятий день, а в вечер,

криза. Хоч лікар естратив надію, вона минула і Цецилія осталась в живих. Що більше, горячка уступила, живчик покріпив, а над ранком вона занула спокійним, покріплюючим сном.

«Се чудо. Ту зовсім не було ніякої надії», сказав лікар. За се пані Калверт, з серцем повним вдячності, впала на коліна і дякувала Богови за вислуханє їх молитов.

Близько полудня на слідуєчий день хоч слаба як дитя, однак зовсім сьвідома, Цецилія отворила очі. Над нею чувала її мати, з серцем переповненим німим виразом любови і тревоги.

Цецилія усьміхнулась.

«Мамочко», вона прошептала.

Пані Калверт впала на коліна коло ліжка, і взявши в свої руки зимні мов лід рученята своєї дочки, промовила ласкаво:

«Цециліє, мій ти скарбе, Господь

отворив мені очі. Я позволю тобі піти до монастиря. Лише виздоров мені і щераз прийди до сил.»

На блідім лиці Цецилії оказалась невимовна радість, а її великі сині очі заясніли.

«Мамо!» сказала вона лагідно, однак переймаючо. Відтак з найбільшою ніжністю звернула вона свої очі на образ Найсвятійшого Серця Ісусового.

Шість місяців пізніше Цецилія Калверт опять клячила перед вітарем в монастирській каплиці. Вона зовсім прийшла до здоров'я і сили, а з її лица пробивалось вдоволенє.

«О мій найдорозний і найсолодший Господи», шептала вона заливаючись ніжними сльозами, «Я прийшла назад, щоби вже ніколи Тебе не оставляти. Я тепер ціла належу до Тебе, о Ісусе, бо Ти одинока моя Любов».

Сироти.

Діти маленькі кликали маму:
«Вставай, голубко, нене кохана,
Прокинься швидче та кидай яму,
Бо ми не їли з самого раня!»
Даремно ждати; побігли в клуню:
«Чом не йде мама? — скажи, татуню!»

Пождіть, не плачте, дітоньки милі;
Не дивно-прийде ваша матуся,
Зварить кулешик, дасть льолі білі,
А я ще трохи помолодчу ся —
Не ждеться дітям — побігли в клуню:
«Деж наша мама? — скажи, татуню!»

Голову сумно тато понурив,
Обійняв діти, та що казати?
Трьома струмками піт з його дзюрів...
Лишив роботу, побрів до хати,
Злагодив їсти і знов у клуню...
А діти в голос: «Куди, татуню?»

Зростають діти — і голі й босі,
Вже не питають, бо зрозуміли,
Чом не приходить матуся й досі.
Нелюдські злидні кругом обіли,
Всю спорожнили комору й клуню;
По заробітках женуть татуньо.

На дворі люто тріщать морози,
А він працює і дні, і ночі;
Краялось серце, змерзали сльози,
Поки заплющив на віки очі.
Побіжать діти із хати в клуню:
«На кого кине ти нас, татуню?»

ПРАЦЮЙ — НЕ ТРАТЬ НАДІЙ.

Після висміювання пафосніших мужів праці.

Як без средств матеріальних дійти до ціли.

Много дуже навіть спосібної молодіжки з гори тратить надію стати незалежними в дальнім життю задля браку матеріальних средств.

В тім часто грають визначну роль політичні ключі. Молодіжк вірять крінко, що капіталізм задля своєї пануючої сили засуджує цілі верстви суспільности на вічну «залежність», і що малі підприємства не можуть вдеризатись побіч великих або середніх.

Сі погляди, хоч як загальні, є зовсім блудні. Загального образования і заводового вишколення не ніколи так не цінено, як тепер. Загально відомий мільйонер Карнеї, що з телеграфічного післанця став ся сталевим королем, і має щині около 100 мільйонів річного доходу, сказав до початкуючих кушців отей слова:

«Місто питати, що мушу зробити для свого господаря, рапше запитай що можу і хочу для нього зробити? Вірне і совісне сповнене обовязку, то що правда — є много, але рішучо не всею — особливо для молодця, що хоче стати самостійним».

З тих що сповняючи свої обовязки в той спосіб рекрутують ся торговельні помічники, книговодчинки, касіери, банкові урядники, виправді часто спосібні; але засуджені на засідки на одно і тосаме занятє.

Чоловік — в повнім того слова значіню, чоловік будучности, муєть робити більше, муєть вийти поза границі задачі, яку йому з гори призначено. Він муєть вміти: звернути на себе увагу. Кожде становиеко, низьке чи високе, дає змогу спосібному і оборотному молодцеві показати, що він заслугує на більше довіре і що зуміє більше зробити, як від него вимагають, і що найдовнійше хоче йти щораз више.

В відповідній хвилі, а є їх много, треба виступити мужко, і оказати своєму господареві, що ти годинами роздумував над розвитком його інтересів, і то тоді, коли властитель був занятий чим иншим і коли він був переконаний, що ти сповняв лише задачу, яку тобі поручено. Може ти і не будеш міг похвалитись ніякими успіхами, однак ти зробив перший крок твого дальшого успіху. Твій господар переконав ся, що має в тобі когось більше, як платного помічника, що має в тобі не лише когось, що за таку а таку заплату тільки а тільки годин пересяджує в бюрі, але радше чоловіка, що і вільні хвилі посвячує його підприємству. Такий помічник чи урядник муєть остати йому в прихильній памятати. І в недалекій будуччині він буде питав тебе о раду в приділених тобі справах і часто буде з тої ради користати.

Отже ти вже одною погою в сідлі. Дальший поступ залежить лише від тебе.

Часто можна чути таку раду: Сповни поручене без ніякого розбору так як його тобі дали, хочби на кошт і шкоду властителя підприємства. Така рада є зовсім хибна. Ліпше зовсім не зробити припорученя, ніж воно малоб вийти господареві на шкоду. Коли ти є сильного характеру, ти сам собі здаш справу, що зробити Рутинна є дороговказом лише для людей без амбіції.

Тому треба без вагання робити то, що уважася за відповідне щоби добре вивязатись з твоєї задачі. А коли вивуть тебе до оправданя, треба боронити своїх поглядів з всею рішучістю, треба часом виказати, що само поручене було мильне, треба часом учити свого майстра.

Коли він є правдивим майстром, то він то собі сподобає. А коли ним не є — то він не стане для тебе добрим учителем; опустити його чимкорше, хоч-

би се тобі було в даній порі тяжко, і шукай иншого, який зуміє оцінити спосібності.

Всі молоді уділовці нашої фірми «Карнегі» дійшли до свого становища лише тою дорогою, що вчили нас,

Ощадність треба умістити в безпечнім місці і ніколи не наражати на газард. В кождім часі може лучитись потреба їх ужиття.

Навіть дрібні ощадности є підставою кредиту, якого розміри впрова-

Св. Марія Магдаліна.

чого ми ані в половині не зміли. Деякі з них так зі мною поступали, на-чеб не я, але вони були власителями фірми.

То були правдиві мужі, — люди, яких нам треба.

Дальше — треба конче падати, і то від першої хвилі, коли починаєш заробляти. Не ходиш о те, кілька заощадкуєш, а вже Google Па кождий случай треба щось заощадити.

дять тебе в здивованє. Грошовиті люди мають довіре до людей, що па-дають. Кожда заощаджена сотка є підставою кредиту на тисячку, а кожда тисячка на десятки тисячів.

Досвідчений капіталіст не шукає богача, але чоловіка котрий оказав здібність згромадження капіталів, і то найсвійшою дорогою збогачува-ня ся, се є ощадністю.

Розуміє ся, що ощадність веде до

висших цілий. Згромаджуване багатств яко остаточна ціль є річю неспляхотною. Однак думаю, що багатства на се збираєть ся щоби через ціле дальше житє можна сповняти висні завдання для добра суспільности.»

Теперішні купці думають хибно, що нині не можна вибити ся терпеливою і повільною працею і що радше треба зачати на широку скалю і отриматись блеском великості. Вони бажають зачати так, щоби відразу збудити загальний подив і поважанє. Однак вони забувають, що поважанє здобуваєть ся через чесність і розум. Тому дуже часто одинокою причиною неповідженя чи застою в підприємстві, і то мимо довголітних мазолів і праці є: за великий початок.

Неодин купець заощадив би собі половину гризот і безсонних ночей, коли би не старавсь ухитити ся за більшого, як він в дійсности є. Рада та може видаєть ся неодинму надто безглядною. Однак річ маєть ся так само, як в деяких людий з так зв. висших клас, які провадять дім на щораз ширшу скалю, щоби додержати кроку з своїми сусідами.

Таксамо купці побільшають свої підприємства, щоби лише дорівняти старшим а багатшим сусідам, і наражають ся на журбу і нужду лише задля людського ока. А преці найкоштовнішим збутком на землі є виставність. Хибно є переконанє, що купуюча публіка оплатить кошта сеї виставности. Платити буде лише сам купець і то — безсонністю, роздражненєм, болєм голови, румянцем встиду, коли буде мусіть просити своїх приятелів о «маленьку поміч», заклопотанєм, коли напиралючих вірителів буде просити о «коротеньку проволоку», втратою поважаня серед своїх підчинених, втратою кредиту і домового спокою, а вкінці розбитєм всіх надій.

Тому старай ся бути тим, чи ти дійсно є. Вдоволи ся меншим підприємством, але веденєм спокійно. Воно ліпше, як не щось, але щось з вічними клопотами.

Зачинай від малого, поволи драпай ся до гори, будь чесним, а дійдеши до ціли. І хоч би ти ніколи не показав ся «в світі», то сто разів ліпше бути завжди в згоді з твоім мастковим станом, як бути з ним в роздорі. Бо зі всіх борб найглушійшою, найменше пожиточною і найприкрійшою є борба з власними мастковими відносинами.

Посередній стан мастковий, то так як бідні свояки; коли до них не признаєть ся, то дізнаєть від них на кождім кроці упокорєня; А коли живе з ними в згоді, тоді хвалити вас будуть на кождім кроці.

Однак кождий чоловік хоче, щоби його поважали. Те бажанє є майже таксамо сильне як жадова гроша. Те бажанє мають так багаті як і бідні. І на око здаєть ся, що втім нема нічо злого, здаєть ся, що досягненє сего бажаня принесе щастє і спокій. А однак часом ся забаганка приносить страшні наслідки. Жадова єя обезвладнює своїх почитателів. На жертвеннику сего налогу складаєть ся постійно жертви з впадших родин, зниділих надій, недодержаних обітниць, зломаних сердець, а почитателі його є тої гадки, що то не жадова почестий, але її сусід, нещастє, винно є вєсьому.

Не трать надії задля зле вибраного званя.

Чоловік, якого обетавини змусили до вибраня собі званя, яке йому не відповідає, сповняє свої обовязки неохотно, зпримусу, і з тугою викидає хвилі, яка вибавить його від ярма його заводу.

Автор сеї книжки знав одного чоловіка, що по званю був шевцем. Замолоду він мав велике замилованє до науки, а особливо до ботаніки. Однак його батько уважав то за забаганку і віддав його до ремесла.

Хлопець повинував ся волі батька: вивчив ся шевства, став майстром і оженив ся.

Однак ремесло було для нього тягарем. Одиною розривкою серед сірих днів і зпіваним сего занятя був

недільний день, коли то він йшов до ліса або на сіножати, щоби збирати любі йому ліщині рослини і шукати за невідомими зелами. Не лише неділі, але і вечері, посвячував він ботаніці. Йому було зовсім обаятно, чи зробити кілька пар черевиків більше чи менше. Розумієсь, що чим більше росли його відомости ботанічні, тим більше терпіло на с'єм шевство. По кількох літах місто 5-ох челядників мав він вже лише одного. Довгі росли, вірителі нетерпеливили ся, а підприємство зовсім підупало.

Приятелі заняли ся нещасливим шевцем і вистарали ся о посаду писаря. Однак вірителі не заспокоїлись, напірали на нього щораз гірше і переслідували на кождім кроці. Навіть серед любі природи не міг знайти він полескі і потіхи. Посліднім прибіжищем була для нього його хатина.

І отсе кінець байки: стратив посаду, а решту житя перебув то на улиці, то в хаті, аж смерть закінчила його бідолашне житє.

Сей случай є на щастє лише виімковий.

Сотки тисячів людей жие з заводів, який не вибрали собі добровільно, а однак житє не є для них трагедією. Бо вони мають много витревалоости, сильну волю і охоту до житя. Тому не треба безперестанку мучитись гадками про мильно вибраний завід. Радше треба вчитись цінити своє занятє в тім переконаню, що кождий завід має свої добрі і злі сторони.

Ми можемо радуватись добрими прикметами заводу, а відганяти найдалше відємні і прикрі. Задачю заводу є здібність сповнюваня його і удосконалюваня ся в н'ім. Однак головною засадою є липитись при раз вибраним, не зражуватись першими невдачами і не шукати ліпшої долі в інших. Бо з початку кожда дорога є терниста, а перший час в кождім заводі має повно бур і невдач. А полюбити зване може лише той, що пізнає всі його тайні прикмети, условини і відносини і в н'ім удосконалюється.

Тому треба рішучо остати вірним

раз вибраному званю і витревало шукати в н'ім щастя.

Розумієть ся часом зайде так, що зміна званя є конечна. Однак тоді треба бути дуже осторожним і з цілою скрупулятноостию розелідити веі «за» і «проти», а головни треба застановитись чи дорослось до нової задачі, а тоді взятись до нового занятя з здвоєною охотою.

Найсильнішою заохотою до зміни заводу є без сумніву можлисть осягнення незвичайно корисних условин або становиска, до якого в своїм званю не можна дійти.

Зміна званя є також тоді пожадана, коли не можна побороти зростаючих вимог до теперішнього занятя, і коли в н'ім тяжко осягнути свою ціль.

Вкінці важною причиною до зміни званя є брак здоровля до виповнюваня дотеперішнього занятя, або брак всяких виглядів, колиб остати при н'ім.

Такі случаи є особливо часті у нас, в Америці, де економічні відносини змінюють ся дуже напрасно. Ту зміни занятя є загальним явищем і кождий шукає щастя в найрізномроднійших заводах.

При кождій зміні треба розважити, чи вона має бути цілковита, чи лише має ся ограничити на зміні місця.

Купець, ремісник чи рільник, котрий цілі літа працював безуспішно не повинен безглуздо очікувати поправи відносин, бо скорше дочекаєть ся банкруцтва і стратить зовсім маєток. Він мусить задуматись, чи оснувати нове підприємство в дотеперішній галузи, чи зовсім змінити завід.

В таких случаях пожадана є цілковита зміна званя, бо довголітне безхосенне проваджене підприємства є доказом неспосібности або нездарности, або дуже тяжких обставин. Дуже частим об'явом у людей торговельного заводу є невдоволенє задля того, що при своїх занятях вони не можуть віддаватись своїм молодечим ідеалам. Сей погляд є мильний. Нідин завід не виключає улюблених занятя позазаводових. Многі купці займають ся літе-

ратурою, журналістикою, наукою і досягнули в тім гарні успіхи. В науці і штуці, історії і географії, політиці і економії знаходимо много імен купців, більше або менше заслужених.

Нервовий брак відваги і втрата надії.

Причини і зарадчі середники.

Загально ширяче ся зденервоване є одною з найзвичайніших причин браку відваги і безнадійности.

Обяви загального зденервованя є дуже прикрі. Нездібність панованя над собою, роздражненє, брак гумору, постійна а безпідставна обавя, безнадійність і розпука — отее не відетупні товаришки чоловіка хорого на нерви.

Нервовий не вмє сконцентрувати волі в цілі сповнення задуманого підпринятя. Його гадки розбігають ся на всі сторони і мимо того що він намагасть ся їх скупити, розпливають ся в безхосенних мріях. Коже більше зусилє спричиняє досадне змученє, а часто біль. Умученю товаришить роздражненє, яке з дрібничок розпалює ся полумінєм. Щоденні малі журби чи невдачі, з яких нормальний чоловік нічо собі не робивби, викликають у тих людей обяви гніву, злости, а навіть розпуки.

Однак найгіршим наслідком того зденервованя є втрата віри в самого себе, в власні сили, здібности, волю. Саме житє стає ся невиносимим тягарем. Обяви страху не уступають ані на хвилию.

І так житє такого хорого чоловіка се єдно пасмо тернінь, через які, як пряжа, вєть ся постійно питанє, які то ще нові журби чи болі принесе житє.

Причини загального зденервованя найрізноморіднійші. Ліченє є для кожного чоловіка инше. Основним услівєм повороту до здоровля і спокою, є після погляду славного професора Мебія, праця. І то праця відповідна, приємна, позиточна.

З лічиничого становиска лише та праця є позиточна, котра западає до здоровля, спокійного чоловіка, дає йому спокій духовий і вдоволенє. Найбіль-

ше невідповідною працею є... лїннєвство. Людський дух балкає вічного напруженя, постійної діяльности, руху, який би його безнастанно відєсвіжував і оживляв. Перепрацьованє, яке обявлять ся в загальнім перемученю, є так само шкідливе як лїннєвство.

Властива праця відповідає способностям і силам працюючого. Її сповнює ся щиро і з охотою.

Треба завєгди тямити, що праця при котрій узгляднюєть ся лише деякі органи, є звичайно шкідлива. Тому по можности треба урізноморидити свої чинности.

Ужиточність праці є дуже важним питанєм. В найзагальнійшій значіню ужиточною є та праця, котра приносить користь працюючому і иншим. Степені ужиточности є різні. Не ходить ту о винагороду або зовнішні обяви вдоволеня; кожда праця, що розвиває здоровлє, здібности, талан, чи відєсоконалєс, є ужиточна.

Прохід, забава, розривки, роздумуваня можуть бути в деяких обставинах позиточнійшою працею як заробок. Вдоволенє з праці ростє вміру удєсоконалєня, вєспєдів праці і їх узнаня. Її вартість зростає з євєдомєстнєю користи, яку вона має для близшого або дальшого окруженя працюючого. Звичайний заробок є приємнійший для вітця родини як для самотного.

В щоденнім житю треба розрізнити стєпені позиточности праці, в відношеню, яку користь вона приносить працюючому і другим, чи лише другим.

Від тих условин залежить замилованє до неї.

Однак найпозиточнійша праця може в наслідках стати ся шкідливою, коли її ате виконаєсь. Найчастійшою причиною того є поквалність, а дуже частою також перемученє. Треба все памятати о конечно потрібнім відночинку, о перервах в праці, о її урізноманїтнєно.

Найліпшим мірилом в тих случаях є охота, з якою ми виконуємо працю. Треба розєдєлити докладно свій загальний стан при праці, настрій,

кинути працю, коли понеусть ся гумор. Так, повисші погляди мають значіне загальне, але вони є рішучо правдиві. А вже безуслівно відносять ся вони до людей первово хорих, яким служать яко одинокі вказівки.

Також в многих інших случаях вони повинні знайти приміненє, узглядняючи особисті прикмети і обставини, які кожний нормальний чоловік легко може оцінити.

Треба тямити, що загальна сума чинностей, які скріпляють наші духові і фізичні сили, мусить перевищати суму тих, що зменшають нашу енергію. Лише тоді праця не вичерпає зовсім нашого організму.

Співділанє лікаря є без сумніву дуже важне і потрібне; однак не дасть ся заперечити, що кожний сам для себе є найліпшим лікарем і найліпше потрафить урегулювати свої чинности після своїх сил і способностей.

Головною засадою притім повинно бути щоби не змушувати себе насильно до праці, до якої в даній хвилі бракує сил. Знехтованє тої засади спричиняє борбу з власним я, яке вичерпує всі духові і фізичні сили. Дуже важною справою, гідною уваги, є затриманє відповідного темпа праці, так в занятях фізичних, як і умислових. Горячкова праця обезсилює дуже скоро. Часта зміна занять є рівнож важною умовиною удержання свіжости і охоти до праці. Відпочинок по праці, злучений з іншими улюбленими заняттями, є дуже важним чинником загального скріплення і побудження енергії.

Вкінці ще одно. В нашій діяльності конечне є духове співділанє. Вже гадка о скінченю праці, о винагороді, о признаню, о користях, які ми осягнемо для найблизших, є такою заохотою для нашої енергії, як звуки оркестри для змучених маршем жовнів. Сповненє тих чи сих надій, є огнем, що огріває душу, побуджує способності і скріплює сили.

Праця не є тягаром, але радостію.

Один великий вчений так сказав: »В часі мого побуту в місті Н. моє здоровлє значно погіршило ся, я став ся дуже лінивий; маю вражінє, що нічо так не мучить, як безчинність.«

Дійсно. Лінивість само в собі є катом, мучителем. Цілковита безчинність духа і тіла викликає пригнобляючу і болячу пудьгу.

Коли чуття чоловіка не входять в працю ані думки, тоді вони оказують ся в ріжного рода похотях і забаганках. Найдрібніші неповодження зростають до драм і затроюють житє. Дух стає ся безплідним, воля вичерпує ся, а кожде зуєнє стає ся тягарем.

Бо праця є найдоскональшою, найтривалішою формою виявленої волі. Передовсім праця умислова. Вона передовсім вимагає зкуплення мислей і чуття, і є диктатором, якому мусять улячи кожний наш духовий обяв, наша приєутність ума, наші заміри і цілі, одним словом уся таємниця щастя, яке в першій мірі залежить від нашої способности кермування нашими мислями і чуттями.

Лише вибрані одиниці не підлягають погубним наслідкам бездільности: поети і філософи. Бо їх ум працює все в них самих, — живе і вічно є чинний. Більшість інтелігенції мусить віддаватись так зв заводовій праці.

І так річи мають ся: Пильність — то одинока нині дорога до здобуття матеріальних средств або духових богатств; лінивим грозить погуба, життя знеохота, самовбійство.

Праця — в границях узасаднених житєм і його потребами — є нашим добродієм. Часто є вона прикра і має поважні вимоги. Тому часто її не розуміють і не дають признаня.

Найбільший прихильник праці, Карлліл, так говорить про ню:

Безсмертне є достоїнство і великість праці. Чоловік зовсім пересічних способностей є завігди в праві вірити і віддаватись, доки працює.

Кожда праця, хочби найнижша, є в близькій звязи з природою. Сама охота сповнити якесь діло, зближує до пізнання правил і законів природи, що все є найближшє до правди.

Гасло життєве: «пізнай себе самого», можна спокійно заступити радою: «навчи ся своєї праці і сповни її.» «пізнай себе самого» — то жерело вічної муки, котра ніколи не може мати кінця, бо чоловікови нічо не є тяжше, як пізнати самого себе. Отже скорше можеш пізнати, що і як ти можеш зробити, і зроби! Отсе найздоровіший спосіб життя.

Значінє праці є невичерпане. Вона є найліпшим полем для дозрівання чоловіка. Навіть найнижша праця викликає в чоловіці чутє гармонійности. Перед її відвагою і силою йдуть в розтіч жадоба, журба, розпука або безнадійність. Її цілющий жар перепалює пекольні сїти сумніву, і розпалює убійчу отрую.

Житє не знає ліпшого средства для ушляхотненя чоловіка, як працю. Через рух з хаосу поветають правильні форми. Придивім ся праці ганчаря. Які красні, пропорційні види прибирає неформна маса через скорі рухи обертаючої ся підстави! Як тяжка і безплідна була би його праця без руху сеї підставки. З під його руки виходилиб неформні, непожиточні і брудкі начиня. Ніякі прикраси ні позолоченя не спаслиб його твору.

Отсе судьба нерухливого, лінивого чоловіка! А без руху і розмаху нема життя.

Щасливий хто віддає ся праці, яку любить. Бо праця є сим потоком, що в своїм рвучім бігу пориває з собою всі нечистоти і заганає їх ген далеко.

Праця є житєм! Вона є есенцією сеї висшої сили, що ставить чоловіка висше понад всі сотворіня. Зачинаєть ся вона в самій глибині нашої суті і провадить до знаня, і то правдивого. Кожда инша є лиш гіпотезою науки, менше або більше вдачною, яка завжди улягає льоґічним доводам і досвідченям. Тільки знаєш, що праця є повне і незбите.

А деж виразнійше показуєть вартість пожертвованя, витреватости, і відваги признаня ся до блуду? Лише в борбі з чином зроджують ся чесноти пізнаня своїх слабостей і блудів.

Праця людська є подібна до зусиль пливача. Страшна філя грозить йому похолоненєм колиби хоч на хвилю забув о безпеці. Однак коли ставить ся відважно і хоробро бореть ся з її грізною могутістю, то філя улягає його зухвалости і пливач побідно добиваєть ся до берега.

І так маєть ся річ в всіх людських ділах!

Згадаймо Колумба! Окружений збунтованими моряками, позад него упокореня, перед ним не розсліджені, смертоносні тайли! Дикі гори, безмірні водні глибини грозять тобі на кождім кроці — їм обоятне твоя підприємця! Вітри блукають по тих незмірних, буйних, морських валах — байдужний їм напрям твоєї мандрівки.

А однак! Терпеливо перечекаєш бурливі вихри, маєстатом ціли успокоїш збунтованих моряків, а їх слабкість і сумнів переможеш власною відвагою і вірою. Глибокою мовчанкою, як філі, що тебе несуть, окружаєш свою остаточну ціль, мовчанкою, в якій родять ся могуті заміри, безсмертні діла.

Сповняєш діло історичне, велике по всі часи і віки! більше ніж могутий, бурливий океан, що тебе уносить і жене диким, негатованим виром. Здавши його силою духа, неначе раменем силача, змусиш його щоби служив твоїм цілям і щоби відкривав щораз то нові світи, чи що небудь твій ум забажає.

Заводячі надії.

«Найліпша дорога до щастя і богатства — каже Бакон — хочби навіть матеріальною, опираєть ся на удосконаленю і ушляхотненю духа. Поконанє перепон, впливаючих з слабости духа, о много успішнійше веде до осягненя матеріальних діл, як здобутий масток до усуненя слабости духа.»

Нема найменшого сумніву, що надмірна, непогамована, жадоба багатв якраз перешкоджає їх набуттю. Вона містить сама в собі зародки згуби і упадку. Вона засліплює, будить звідничі плями і шкідливу інпекуляцію; найспокойніші тратять через цю епосібність холодно і розсудно оцінювати дані обставини.

Богатство є так як щастє: приходить, коли його не шукнеш; найчастійше з'являється несподівано.

Чи нема відповідної дороги до осягнення мастьку? Розуміється, що є. Однак не треба себе дурити гадкою, що богатство є виключно вислідом великих підприємств. Радше треба оминати це блудне колесо позірної великості в підприємствах і в епособі життя тому, що від блєстячих лучів звідничого сьвітла легко можна осліпнути.

В таких колєсі затаїло ся марєво упадку. Колибсьмо могли задержати ся на краю сєго кола, побачилибсьмо, як скоро по нїм котять ся люди до погубної пропасти.

Підприємство треба провадити так, як набуваєть ся знанє — для самого знаня, а не лише на то, щоби здобути богатство.

Треба вчити ся підєстав торговлї, не поминати жадної нагоди до розвитку в корисенїм напрямї, не надїяти ся за великих успїхів і робити всьо, щоби після нашої можности єтатись незалежними від припадків судьби. Тодї ми не є винні за нещастє, а тим сильнїйше відчуємо щастє. Малий зиск вже є поводженєм, відповідним до наших вижидань, а колиб приїшло богатство, то тим воно буде милїйше.

У всїх змаганнях до осягнення зиску, у всїх епособах до його осягнення, в розмірах підприємства, в особистих видатках і в епособі життя треба заховати міру, а сє є найліпша дорога до осягнення додатних вислїдів і до скріплення характеру і енергїї.

Тома Керї, славний американський банковець так слушно говорить: «Чоловік, що має намір перебити ся своїми силами, а не жити, перешибе перешкоди відважно і з доброю вірою. Він

не знає ані страху, ані журби о будуче; працює шильно і стало, і витрєвало поправляє своє положенє. Не є він певний, чи дійде до мастьку, бо сє лише немногим вдасть ся, але все таки вірить в своє поводженє. Він не завидус иншим, бо много разів сам видів упадок тих, яких позірне щастє і поводженє возбуждало загальну зависть. Навіть в найприкрїйших хвилях він не тратить ані спокою ані рівноваги, а всї відносять ся до него з довірєм і радше служать йому помочню як тим, які були дуже скорі до обїтниць і до складання зобовязань, а відтак, знайшовшись в прикрїм фінансовім положеню, лишились без ратунку і помочі.

І донєрва в таких прикрїх хвилях часто з подивом спостєрігає він, що він є богатий, і то о много богатїй, як сам думав. Неоціненім скарбом в такім положеню є для нього його сила, рівновага і спокій. А коли при помочи тих прикмет дійде до добробуту то зуміє його захоронити. Він не запалюєть ся до підприємять, що ваблять надїєю зиску, кожду справу розважує докладно, холодно, за много не розказує, і не руководить ся конкуренційними изглядами, завистю, чи амбіцією.»

Справдї лучаєть ся часом, що люди, які легковажать всякі права розсудку і чесноти, доходять до богатств і могучости. Однак малє число тих одиниць є нічим в порівнянню з тими сотками тисячів, яких безумність чи лєтководущність загнала в нужду і пониженє!

Хто працював з вірою і мірою, той не загине, а перебєть ся через житє, бо зробив свою частку праці. Він буде тїшити ся загальним довірєм, будуть всї його поважати і шанувати.

Хто йде в житю з заміром, щоби скоро збогатити ся, того мусить стрїнути розчарованє. Хочби він йшов слїдами найепосібнїйших людей, хочби мав найліпші приміри, легко може завєсти ся. Та сєама дорога не завсїгди веде до щастя і богатства. Обставини все є змінні, а є їх так много, що годї їх все опанувати або предвидїти.

Братство Найислопного Серця Ісусового при Катедрі в Філадельфії, Па.

Найчастішню дорогу до багатств відкриваєть ся случайно. Ніколи не можна їх здобути неправним способом — бо радше паразити ся на встид, упадок і нужду.

Дуже красний вплив в тих случаях має роля виховавців. Отець вказує синові, що йде в житє, добру дорогу; мати навчить його як уникати небезпек, зуміє виказати йому, як уникнути судьби тих, котрі хотіли здобути багатства коротко і скоро, однак стрінули лише огірченє і пониженє і по всіх трудах в найліпшій разі добили ся там, звідки вийшли і знова наново мусіли зачинати борбу о житє. Одним словом, ніхто не може предвидіти, чи дійде до мастку, чи ні, однак в руках кожного молодця лежить його судьба і змога уникненя упадку і неслави.

Золоті ради мужів праці, що досягнули в своїм житю великі успіхи.

ЛЬОРД ЧЕСТЕРФІЛД.

Як рух побуджує апетит, так праця підносить охоту до забави. Представленє чи танці о много більше заважають того, що через цілий день працював, як лінюха. Навіть жєнщини люблять більше мушї, що працюють фізично або умово, як дармуючих вітрогонів.

Чим менше маєть ся занятя, тим менше маєть ся часу. Се незаперечена правда. Позіхаєть ся, відкладаєть ся праця з дня на день і отягаєть ся з її виконанєм. І так час сходить на пічїм.

Однак хто щиро працює, той поза численні занятя, знайде час на все. Пильнє і вміє сповнюванє припоручень, якому товаришить признанє і успіх, підтримує енергію і додає духа. Бездільність спричиняє отупінє і нерухливість. Кождий молодець повинен вечером запитати себе: «Що я нині зробив? Чи зробив я що позиточне? чи вільний час перевів я розумно?»

В щирій і правдивій відповіді лежить гумор і успокійненє пильного чоловіка. Така проба самог себе є

придатна не лише філософам і поетам, але всім людям.

Однак не кождий має охоту до таких питань; многі боять ся їх собі ставити. Колиби однак кождий хоч кілька хвиль передумав, що він через день зробив позиточного, а що безвартісного, то певно не пожалував би і з кождим днем ставав би ся лїпшим і дозрілїйшим.

Підприємство не вимагає надзвичайних способностей; пильність, порядок і витривалість се важніші чинники, як надзвичайні духові прикмети. На заряд підприємства треба звернути бачну увагу. Се є головне услівє поведєнє. На все, що відносить ся до інтересу, треба звернути рівномірну увагу. Не вільно легковажити хочби найдрібніших случаїв; не треба зачинати нараз кілька робіт, або розсївати гадок на пляни, які взаїмно виключають ся.

Передовсім не марнувати часу; в праці треба бути пильним, рухливим, постійним. А коли хочеш вміти колись розказувати, то слухай безглядно. Головною підставою поведєнє кожного підприємства є скорє сповнюванє кожного поручєнє і безглядний порядок.

Терпеливість є також конечною прикметою житя купецького. Се вона необходимою чеснотою, що запевнює поведєнє. Часто треба знести зарозумілість, а на безглузде відповісти терпеливостю, а навіть вдаваним вдоволенєм. Так є. Треба собі то явно сказати, що удаванє є конечноє в купецтві. Не завсїгди є корисно поставити на своїм. А хочби ти був переконаний, що твої погляди є одиноко правдиві, вдавай що і инші тебе цікавлять. Хто ставить ся остро, то його можна порівнати зі штилетом, якого ужитя тяжко поняти, а ніколи вже не можна оправдати, а терпеливе удаванє подібне є до панциря, об який відбивають ся всі удари глупоти і несправедливости.

Мудрий чоловік ніколи не обдурує себе тим, що є неможливе, ані не даєть ся застрашити трудностями; в таких случаях береть ся до праці з здво-

еною енергією і пильністю, і вперто йде до ціли; розум є йому дороговказом, а пильність і праця засобами, які ніколи не заводять.

В торгівлі треба вистерігати ся педантерії і бундючності. Є то дуже часті блуди молодости, і дуже часто підлягають їм люди, які в молодім віці дійшли до відвічальних становиск. Мають вони бундючну міну, охотно говорять о трудностях в інтересі, а хоч не много мають до сказання, все оказують позори таємничости.

Часто чуємо про сиковане, або про не надгороджуване заслуг. То є однак рідкі случаї, зникаючі по при тих, де чесні заслуги утворюють собі дорогу хочби через дуже великі труднощі. Правдива заслуга мусить знайти узане, скорше чи пізнійше; часто надгорода є нічим в порівнянню до заслуг, але признане мусить прийти. Сьвідомість вартости власної праці робить розсудного смирним, але рішучим. І ту найліпша є середна дорога. Зарозумілий розбубнить свої заслуги, мудрий їх промовчить. Мудрий чоловік знає їх вартість, оцінює їх і буде на них, але не хвалить ся ними бездумно.

Однак треба цінити свою вартість. Один вчений каже, що чоловік має в життю лише таку вартість, яку сам о собі знає. Бо хто є занадто смирний, повздержливий і стидливий, той ніколи не досягне в життю належного йому становиска; голосні і відважні все його випередять.

Розумість ся, що кожде положенє треба оцінювати зосібна. Бо що в однім випадку булоб безветидністю і зухвалою, то другим разом буде лише звичайною запопадливостю в цілі скоршого досягнення задуманої ціли. Бо така є дорога, якою йде муж чесний а мудрий. Житєву дорогу зачинає він працею, борбою і постійно прямує в перед до виточеної ціли, а певно його змаганя і труди увінчають ся поведженєм. Лише слабі і безглузді сумнівають ся і не пробують. Мудрий а сильний муштина йде в житє повний відва-

ги, а будучи сьвідомим своїх замірів, не є ані зухвалий, ані повздержливий.

ІВАН ПЛАТ.

Довіре у власні сили нігде не має того значіння, що в торгівлі. Щонебудь зачинаєш, покинь страх і не зображай собі надмірних труднощостей, бо вони паралізують сили і нівечать заміри. Чоловік діла не зважає на перепони, імовірно непоборимі, але з цілою рішучістю береть ся до діла, яке має виконати. Він є сьвідомий, що лише мало людей може досягнути великі багатства, однак що кождий має право надіятися збогаченя.

Злітими наші сили вичерпують ся, однак як черство виглядають старці, що працюють до пізньої старости! Бо їх тіло і ум є в безнастаннім русі і вони мають постійно заохоту з зовні. Бездільність то існаче меч, скритий вічно в похві; скоро покриваєть ся ржею, яка його зідає.

Побіч пильности найблизшим обовязком є послух. Є він конечний в життю і підставовим услівєм поведження. Треба його виціпляти в дитину від перших літ, при звичаювати до нього, так що в пізнійшій віці не відчуваєть ся його як тягару, але як добровільне підданє ся кермуючій волі родичів, учителя чи працьодавця. На кождий случай лекше є нагинати волю дитини, як переламувати її в дозрілій віці. В молодім віці треба її навчити, яка ріжниця є між «я хотівбим», а «повинен».

Житє лише в рідких случаях пливе гладко, і майже ніколи не зміняєть ся на користь само від себе. Беремо його так, як застасмо і зі всіх сил мусимо старатись, щоби надати йому можливо зносимі форми, відповідаючі нашим викиданням. В тих зусиллях пізнаємо вартість волі, котра часто заступає брак сил. Мусить ся звертати бачну увагу на все, що довкола нас дієть ся. Бо в сьвітї панує якийсь вічний рух, котрий лише виключно запевнює зрієть яснїших сил, скріплює їх і упиляхотнює. Лише йовне викори-

етанс вроджених і набутих спосібностей дає повне щастє; тому ціль, до якої зміряєть ся, досягаєть ся постійною творчістю і безнастанним діланєм.

А однак не можна забути, щоб не лишити собі вільних хвиль до відпочинку. Нинішній напрям стремить до цілковитого використання робочих сил і часу праці. А чим тяжша праця, чим більше вичерпуюча, тим конечніший є відпочинок.

Праця, хочби найпростіша, є окружена авреолою достоїности. Вона завжди будить надію в зівалім і безнадійнім чоловіці. І в тім є її вартість для одиниці і для суспільности. Розпука є товаришкою бездільних. Працюючий не знає її.

Біль і журбу, безнадійність і розпуку можна поконати лише працею, занятєм.

В борбі о жите власні сили є всім. Вони є одиноким средством здійснення добрих плянів, а скріплені витревалістю і терпеливістю мусять допровадити до надзвичайних вислідів. Без них навіть найбільші таланти, никнуть і гинуть в журбі і упокореню.

Замілованє до праці треба вицілювати від перших хвиль молодости звертаючи дитині увагу на її позиточність, і не щадячи признаня за сповнене діло. Бо працюєть ся з вдоволенєм, коли бачить ся ужиточність своєї праці, вдоволенє і признанє окруженя.

Отсе таємниця всіх чинів людського духа по всі часи! Отсе жерело геніальних творів старовини, пірамід чи сuezкого каналу, каблів великого океану, чи бездротного телеграфу, же-лізниць чи пароходів і много инших діл людського духа, що лучать поборюючі ся народи і ворогуючі краї. Нема тайни для працюючого духа людського, нема знаня недоступного для пильности. Пильність є в дійсности тим каменем мудрости, який переміняє в золото камінє і метали; вона є прихильним вітром, що надує кораблям пожаданий напрям, вона є найліпшим

оружєм проти ворога, оружєм, яке одиноке може вибороти богатство.

До діла треба приступати скоро і без надзвичайних церемоній. Найліпшою школою пильности є вправляванє волі.

«Передовсім» не трать надії, хоч як лихо тобі ся діє. «Втрата надії є початком упадку, пораженєм, з якого скоро не двигнеш ся.

Кождому чоловікови припала тяжка судьба. Мисльний є погляд, що моя судьба є найтяжша. Рівнож неоправдані є паріканя на перенони, а особливо у молодежи, що стоїть щойно у воріт житя. Певно і мотилєви сумно, коли він як кукла мучить ся в тісній болонці; але яка його радієть, коли в сонічнім сяєві тішить ся повнотою житя, сьвітла, тепла. Бо хто витревалый, той не знає неможливости; певно доконає того, що зачав. Без витревалости чоловік є як той пісок, на яким нічо не збудуєш, або як мандрівні зьвізди, о яких кажуть, що се нічо лише хмари, гонені вітрами, або як дерева, що їх овочі гниють, а корінє бутнявіє. Успіхи чи поведженє здобуваєть ся ступінь по ступіневи. Осягненє висшого ступеня в драбині суспільній не значить, що осягнуло ся більше щастє. Так вже справи стоять. Небо розтягло над нами блакит, але ми його ніколи не досягнемо, хоч прямуємо щораз више. Та ненасичена туга, незаспокоєна жадоба щораз більшого уділу в добрах дочасних має свої додатні сторони; вона удержує енергію в постійнім напруженю. Лише люди, що вічно бажають йти вперед, є здібні до борби, всі инші мусять потерпіти поражєнє. Сї уляжуть по першім бою. Тамті по тяжкім ударі зірвуть ся знова до нової борби. Сильна воля здобути собі належне становиєко в житю є силою, що провадить майже завжди до ціли а люди з сильною волею є провідниками, покликаними до сповненя найвисших задач в народі. Еволюційний розвій суспільности завжди, є під впливом тих мужів, що голосять

Исус прашасть ся з Материю.

сміло нові ідеї і мають подостатком волі, щоби їх дізнати.

Міста зникають, держави розпадаються, все що на землі, має свій початок і свій кінець. І живе людське, так багате в зміни, нерідко доходить до точки, в якій йому грозить загибля. В життю кожного твору є хвиля, в якій, як здається, самотнім виходом є смерть. І то так в життю одиниці, як і народів. Великий чоловік бажає для свого розвитку поля до діла і свободи. Але іеній пробє собі дорогу і в тісних условинах, а навіть в неволі.

Воля, вміло образована, самородна, є жерелом поведження і самостійності. І в природі не завжди є світить сонце; довкола нас запанувала би невиносима тишина. Бурі мають благодатний вплив; вони очищують і найбруднішу воду. Також нужда, хоч як прикра, однак має дуже добрий і поучаючий моральний вплив.

Однак минувшістю годі жити, хочби і як тяжко було її забути; найліпше погребати її. Житє є в теперішності, в ній є живчик істнованя, тому до неї треба спрямувати всі наші надії і заміри.

Тому наймудріше є не журитись такими думками, як: «колибим був обрав то званє» або «колиб я був то а то зробив». Треба радше пізнати свої слабкі сторони чи браки, однак не на то, щоби їм улячи, лише щоби їх поправити або доповнити. Лічєс не завжди вдаєть ся цілковито і скоро, бо блуди часом розкорінили ся за сильно. Тоді треба розвивати добрі, діяльні сторони і завжди надіятись лише на себе самого, не на інших. Навіть в найтяжких хвилях треба пам'ятати, що боротьба з перенонами гартує волю і розвиває характер. Правда що житє зависєсє від неминучих імператив, однак головний його зміст залежить від нас самих. Часто боротьба з самим собою є найтяжкіша; правдивим героєм є той, що поконав в собі свої лихі інстинкти і забив в собі злі і шкідливі пориви. Король чи жебрак, кождий має своєю борі, а кінець їх лежить лише в борі.

Журби житєві є вічні, а є вони головно вислідом ненасиченої жадоби. Дай найбіднішому половину своєї землі, він зараз захоче ще другої, і зайде з властителем другої половину в спір о межу і скоро буде нарікати що він покривджений. Дай йому море вина — він схоче ліпшого; дай йому почеси, він захоче вищих або інших. Бо ненаситна є в чоловіці жадоба панованя над сьвітєм і згромаджуваня багатств, якими Сотворитель наділив землею і небо. На кождім становиску знайдеть ся якась чорна точка, хоч вона не є нічим іншим лише нашою тінію.

Ми цїнимо кінцеву ціль наших змагань, а замало привизуємо ваги до розкопи самих змагань і доріг до неї. Дперва коли вийдемо на вершок дороги, пізнаємо, що в змаганнях до його осягнєня було правдиве щастє, і любо нам, коли пригадуємо собі борби і труди, які товаришували нашим змаганням.

Карлїл каже: наше переконанє о щастю є таке. До так зв. щастя доходимо через вартости і міри, які самі собі творимо. Вони належать без сумніву до нас, — після наших понять — і є незапереченим добром, є прямо нагородою за наші труди. Дперва то, що осягаємо понад то, та надвишка, се є щастє; втрата їх є нещастєм.

Коли однак хочемо лише самі оцінювати наші заслуги, то чи дивно, що ми часто милимо ся і бездумно обурюємо ся на заплату, уважаючи її за кривдичу і низину від вартости наших діл. Отсе причина до частих борб і заводів. «Жадаєте — каже Карлїл — за великого уділу в щастю; жадаєте і мого участка, котрого вам, не відступлю. Ніколи сего не зроблю, хочбим мав стати з вами до борби.»

Дуже важною річю в тій тяжкій житєвій борбі є: не тратити надії! Треба бути вдоволеним з теперішності і з усіх сил стреміти до запевненя собі ліпшої і щасливішої будучности. Дивити ся перед собою, а не поза себе, бо житє є трагічно, а не гробом.

Треба докладно розвинути в сво-

ім положенню і оточенню. Коли дивимося в зад, то лише на се, щоб тим відважнійше і розсуднійше дивитись в перед. Нам повинні додавати охоти приміри великих людей; але завжди треба пам'ятати, кільки то вони перебули і перебороли, аж дійшли до слави, яка нам імпонує. Зі спокоєм і вдоволенням в душі треба прямувати до визначеної цілі. Треба забаганкам поставити границі, а бажання кермувати розсудком. Тоді маємо чисту совість, єсьмо вільні від журб і гнітучого тягару горячкості.

Правда що з нічого тяжко дійти до добробуту, тим тяжше до мастки, а однак кільки то досягнуло їх через терпеливість і спокійне зношене перепон і невдач. Відважні все є повні надії і з незахитаною вірою йдуть понад всі житеві прикrostи і муки. Ніхто не є вільний від журб, але кожного чекає нагорода.

Проваджене підприємств є наче кероване кораблем, почесне, але повне небезпек. Без перепон нема досконалости. Вони є конечні; без них бракувало життю живчиковаго руху. Журби і гризоти скріпляють характер.

*Не зітхай, а працюй.
Поки сили ще є, —
Тільки праця одна
Гарні жинива дає.*

*Не зітхай, а працюй,
Марно часу не гай, —
Праці щирої жде
Вже давно рідний край.*

*Не зітхай, а працюй
І одно памятай:
Тільки праця одна
Захистить рідний край.*

Г. Романченко.

Нині ти бажаш все вчинити, що може забезпечити тобі спасення, але завтра ти забудеш про це, і тоді не будеш надіятися на спасення.

Часом ти кажеш «подай Господи Царства Небесного» а иншим разом ти сердито бажаш, щоб взагалі не було ніякого неба.

Моїм синам.

Людські руки з мозолями
Поважайте, любі діти, —
Деб ті риси перед вами
Не загодились робити:
Ними вас народ годує,
А не батько, а не мати!
На таких, як ми, працює
Чарівник з людської хати:
Збудовав нам господу,
Їсти і пити дав доволі,
А за се не бачив зроду
Сам він радісної долі...
Голоду в теплі не знали,
Хлюпці, ви! Пого ж родина
Гине з лиха та з печалі,

Як іде важка година...
Скільки стратив поту й крощі,
Все шукуючи дороги,
Повси братньої любови,
На користь нам, люд убогий!
Поважайтеж люд той, діти,
Чистим серцем съязто й щиро.
Музикові пособити —
Ось мета й велика віра!
Де громада терпить муки,
Там не будьте «паничами»!
Прикладіть до праці руки
Разом з темними братами!

С. Бердясєв.

Хмара.

Повна грому, як війна,
В сталь розпечену сповита,
Чорна, змура і сердита,
Богом кари йде вона
І реве несамоюто.

Грізно суне, грізно бе
В піднебесному роздолі.
Ще їй ширш, ще їй воля!
Вона землю вістас
І росте, росте поволі.

Нї спинить, нї розігнать!
В тьмі і сясі страшному
Вся з води, вогню і грому,
Вся і гнів, і благодать —
Бе й кропить без угомону.

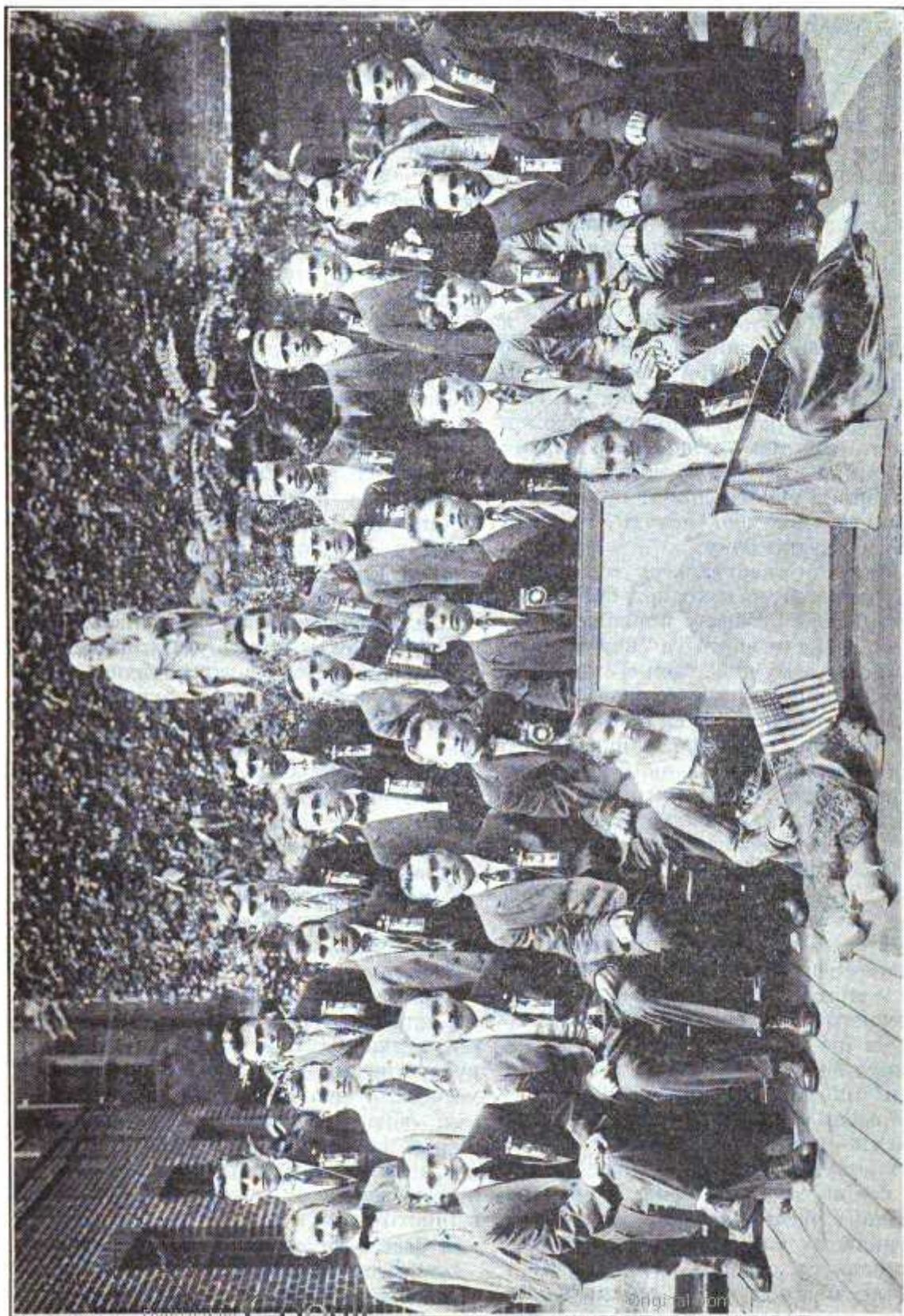
І зажарені лани
Підіймають свіжі груди,
І стають робочі люде
Незалежні, як пани: —
Урожай і воля буде!

Так, закутий в ланцюги
Гніту, здириства і знеуважя,
Рух народу в час повстаня
Розбива все навкруги,
Посний сили й пориваня.

І безмірний вздовш, і вшир,
Він гремить, горить і сяє,
Пути кібства розбиває,
І навіть рокутий мир
Сонце правди зустрічає.

Ю. Будяк.

Товариство Івана Франка в Філадельфії, Па.

В. Коцюбинський.

НА КРИЛАХ ПІСНІ.

— Чи знайоме вам те острє, до фізичного болю острє почутє нудьги за рідною країною, яким обкипає серце від довгого пробування на чужині? Чи відомий вам такий психічний стан, коли за один рідний згук, один образ рідний ладен буваєш заплатити роками життя?...

У такому власне стані блукав я одної весняної днини понад річкою Прутом, у південній Бесарабії. Якось не тішили моє око ані розлогі, яро-зелені, порізані блакитними озерами та гірлами плавні, що розляглися за річкою в Румунії, ані жовті, залиті хвилею виноградників по підгір'ю, шпилієті гори, що тиснуть ся понад Прутом з сього боку.

Від заходу насувала ся чорна хмара, душний вітер нахраном бив об гори, хвилював комиш у плавнях, обривав виноградне листє та гнав його по чорній, каламутній, немов поораній хвилями, річці... Нагодилась буря. Але я байдужно дивив ся на грізні розрухи натури, не торкала якось мого серця дика краса південної бурі. Розятрений нудьгою, затоплений в задумі, плентавсь я тихою ходою берегом річки, не помічаючи навіть, як чорна хмара обіймала край-небо, тихо лізла догори... драгліла вже над головою моєю... і тільки перші краплі густого дощу, що з глухим гуком упали на землю серед раптової тиші, змусили мене озирнути ся навкруги, пошукати певного захисту від зливи. Але не встиг я ще й озирнути ся гаразд, як по моїх напружених нервах ударила хвиля рідних, близьких мені звуків. Я виразно почув журливо-поважний голос української пісні. Що се? У сьому глухому закутку Бесарабії — пісня моєї країни? Чи не омана се, чи не хороблива часом уява моя викликала галюцинацію слуху?... Я навіть трохи змішав ся. Але ні, се не уява: я чую, як пісня дуждає, здіймаєть ся в гору, перекочує з одного гірського

котом і гине тихим акордом у плюскоті зливи. Так, се співають, але де і хто? Я почав прислухати ся та роздивляти ся й незабаром помітив, що голоси лунали з молдаванської «колиби», себ-то островерхої комишової халабудки, яку звичайно ставлять по виноградниках про вартового. «То мабуть заробітчани», подумав я, «яких дощ загнав у колибу» — та наважив ся й собі подати ся туди, щоб у гурті перечекати дощову годину.

В колибі було темно, на превелику силу, натуживши зір, здолав я розгледіти своїх товаришів негоди: було їх чоловіка з десять. На моє привитанє вони відповіли всі в один голос і посунули ся, поступаючись місцем на колоді край дверей. Пісня замовкла. Спочатку було якось варівко; чужа людина очевидячки, псувала трохи настрої. Дехто кинув увагу про дощ, дехто обізвав ся жартом, тихим сьміхом... Але мелодія, опанувавши душею, загніздившись там, не хутко німіє... Вона виповняє груди, рветь ся на верх і прибравшись у поетичні шати слова, вільна як пташка шукає простору...

Тим то й мої співаки не на довго замовкли. Хтось стиха завів пісню, до нього пристав ще один голос, а за хвилину підхопило й решта... Співано чумацьку пісню.

Не знаю, чи то з усіма таке дієть ся, чи то лише зі мною, спраглим усього рідного, тепер далекого від мене, але згуки пісні, що торкали ся мого вуха, лягали перед очима фарбами, малювали мені з дивною яскравістю цілі образи. Я перелітав на крилах пісні в давно минуле, я жив у минулому, я бачив, чув, з тріпотанєм сердечним відчував смуток, радієть та всі перипетії тих почувань...

Ясно, ясно сонечко сходить,

А хмарнєсенько заходить....

Смутен, смутен чумацький отаман

Він по дорозі ходить

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILLINOIS 60607
URBANA-CHAMPAIGN

І уявляєть ся мені степ. Широкий, необмежний, не займаний степ. Передранішній вітер злегка хвилює тирсу. Біліде небо мигтить зірками по блакиті, що повила степову далечність. У синьому тумані ледви мріють могили. Чорніють здалеку лози. Межи небом а землею якась таємна змова. Чи то вони чаклують у вдих, чи що, бо якоюсь таємницею віє від них, чарами віє від того необмежного синього простору.

Край шляху, в долині, догорає огнище. Білий димок, хвилюючись, здіймаєть ся догори понад чумацьким табором, що чорніє у п'ятмі здоровими мажками, немов якесь дивоглядне чудище. Табор ще спить. Степова тиша жадливо підхоплює всі згуки... Ось чути, як сопуть ситі воли, жвакаючи росяну траву... Деся за комишами в озері кракають жаби, гуде бугай... Табор ще спить. Тільки не спить чогось чумацький отаман... не спить, по табору ходить... Від буйного вітру, від ясного сонця змарніле обличчя його повито задумою й смутком. І хто його зна яку думу дума чумацький отаман в степу серед ночі, чого немов журно йому, важенько на серці? Чи тим, що сторона чужая, далекая, чи то тим, що згадалась родина близька, дружина вірна, а чи серце віщує якусь лиху пригоду в сьому степу широкому, необмежному? Хто його зна. А тим часом сон тікає від очей, і ходить отаман по сонному табору, поглядаючи то на товаришів своїх, що сплять навкруг багатя, то на далекі обриси степу, що йно мріє крізь синю імлу. Але помалу-малу синя імла рідшає, яснішає, східний край неба обливаєть ся широким усміхом свитання, сьвітова зірка блідне й тремтить, догораючи... Починає дніти.

Табор прокинув ся, але сон не встиг ще пірхнути з ночівля, ще киди на нього своєю тінь. Таємничість раннього ранку оповила й чумаків своїми чарами...

Ось кухар напина тагани, повісив казан, і червоно осяяний палаючим огнем нагнув ся над чумацьким сніданем.

Поставали лавою ватажани, звернулись до сходу й тихо проказують молитву. Злотиистий обрій зазирає на натхнені вірою обличчя, тихий вітер на легких крилах своїх розносить по степу гарячі благання...

А за хвилину бряжчать ложки об казан, вусате чумацтво привітно усміхаєть ся до горячої страви. Ясне сонце впливає на небо, зриває з землі темне запинало мороку, відкриває безкраю далечинь степу, вкритого росяною тирсою, позолочує високі могили, кидає дивожні тіні від чумацьких маз, витає мальовничо розташований табор.

Пора! Пора рушати!

«Гей ви хлопці, ви добрі молодці,

Уставайте, вози майте,

Вози майте, ярма наривайте.

Сиві воли запрягайте....»

І вмиє по слову отамановому

Хлопці встали, вози підмазали,

Нові ярма понаривали,

Сиві воли позапрягали.

Готово!

Гей, соб волики, соб сиві!...

Рушають...

Одвічним закуренням шляхом тихо посуваєть ся валка. Немов вуж-веле-тень плазує серед степу. Голова занурилась у придорожні терни, а хвіст ген-зникає в густій хмарі куряви. З гори, з блакитної високости, упаде на землю сріблом жайворонкова пісня, долине клекіт вірлячий, а широкий степ відгукнеть ся на ті згуки тихим шелестінс тирси. Сайгак прудконогий шмигоне десть далеко-далеко і зникне в мить між густими травами. Палаюче сонце висить над степом, нерухоме повітрі пащить жаром... Душно так, м'ясно... Коли-б хоч легенький подих низового вітру приніс на своїх крилах прохолоду, увілляв струмок життя у сю задуху, у сю степову мертвоту!... А валка посуваєть ся.

Степом ідуть — нові вози риплять,

Сиві воли ремидають.

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Лінивою, тихою ходою чвалають круторогі, бедраті воли, похитують лобатими головами, жувають безустанно жвачку... Брякчать мережані ярма з терновими занозами, поскрипують нові чумацькі мажи, укриті шкурами, закурені в далекій дорозі... Біля возів ідуть чумаки, на цукатно овираючись. То все високі, кремезні постаті в смоляних сорочках та штанах, закренених брилях або шапках високих. Згорда поглядають вони довкола, певні в своїх силах, байдужні до всяких життєвих негод. Не турбує їх думка про те, що нікому доглянути їх у далекій дорозі, в чужій сторонній. Нікому хуст випрати, головоньку змити. Змиють чумакови головоньку дрібні дощі, а розчешуть густі терни, а висунуть ясне сонце, розкуйдить буйний вітер... Воля чумакові, воля наймильшій. А хиба-ж не волею віє від сього простору широкого, від сього степу хвилястого, як море безкрайого!... Хиба не волею самою віє сей вітер низовий, що зібрав уєї пахонці степові та кидав їх у засмалене чумакове обличчя, куйовдячи його довгого вуса? Чи-ж то не воли синіє он там, далеко, за тими могилами високими та хорошими, що йно мріють на небосхилі!... Гей, степи поля, розкіш моя!...

Тихо, поволі, нога за ногою, пливе валка битим шляхом у безплідній пустелі. Достоту корабель той у безвітрі серед моря. Тихо, поважно чвалають і чумаки за своїми волами. Не чує гомону, наче душа розмовляє степовою тишою...

Понереду чумацький отаман
На сонілочку грає...
Що він грає, грає вигравас —
Він пригодоньку знає...

Ой, знає він чимало пригод, той кремезний, як з криці вилитий, бузалий отаман. Тузклива пісня зринає з сонілки та не розважає сумного серця, невесело якось говорить... Говорить вона йому, що на сій широкій та прибитій, слізозоньками перелитій дорозі не раз і не двічі добується чу-

мак лиха. То воли йому пристануть або й похоріють і тоді чумакови пропаща година; а то пащі худобі не стане, ревуть воли голодні, за серце беруть чумака тою скаргою невимовною. А зчорнілий, спалений посухою степ, а буйний вітер своїм серце рвучим голосянем ще більшої туги, ще гіршої нудьги дає чумакови... І от з нудьги та горя заче чумак, загуляє, лишить добро своє у шинкарки Настуєї, не останню важницю похмеляєть ся.

Нагадає пісня й про здобичників, диких, що з нетрів придорожних, з томинів непролазних чигають на валку, готують у степу глухому криваву драму...

Та нема гіршої пригоди, як слабість у дорозі. Ось на задньому возі, як вялая риба, лежить хорий чумак, на важницю схилив ся. Валка посувається тихо, поволі, щоб не стурбувати хорого. Мовчки йдуть чумаки біля возів, не гомонять поміж собою, не погукують на волів навіть Сумно... А недужий широко розплющеними очима, в останнє може споглядає на сей світ хороший, на сей степ широкий, немов килим квітчанний... Хотіло ся-б позити ще, надивити ся на божу красу, поглянути хоч раз ще на рідне село, на близьку родину, — а треба вмерти. Ох, умре він, умре на чужині, серед степу сього хорошого та чужого, конче вмере. Не дурно ж пугав пугач край гаю, не дурно волики його не пасуть ся чогось, води не пють, тільки ревуть жалібно, немов чують близьку смерть господареву... Жалко кидати тих змалечку виплєканих воліків, тих вірних товаришів у дорозі, що так розуміють смуток і радість хозяйнові... Кому то дістануть ся вони, хто то буде поганяти їх, як його не стане? А хто перекаже отцю-ненці про смерть їхнього сина, хто потішить бідну жінку, діточок дрібних? Хто поховас його у чужій сторононьці, де чужії люде? Е, не чужії: все то товариші, милі братя його, вони вже дадуть раду... І прохас він своїх товаришів, як будуть повертати у край рідний, уклонити ся від нього отцю-ненці й вірній дружи-

Digitized by Google
Вид Церкви в Ембрідж, Па., збудованої в 1918-ім році.
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

ні... І просить він доглянути його воликів любих, щоб не зазнали вони ні в чому недостачі, поки прийдуть до дому. Та ще бажає хоч притиками викопати йому діл глибокий, зробити домовину хоч з рогожі та заховати в степу край дороги, висипати високу могилу, щоб з тої могили видно було його рідну Україну... А на могилі хай посадять червону калину хай вона пригадує йому його милую та далеку отороньку...

І стоять чумаки, вірні братя, круг копаючого, похиливши сумно голови і обіцяють вони сповнити його заповіт... Солона сльоза не в одного зависла на довгих вусах...

Вволили чумаченьки товаришову волю. Он там у долині, під білими березами, копають уже діл глибокий, довічну хатину чумакови. Ревнули сірі воли, до гробу йдучи за своїм господарем, рушило й чумацтво за возом — осташню послугу дати вірному товаришу... Низько похилились непокриті голови, степовий вітер має довгими чубами та вусами...

Прийняв чумака вільний степ у своє надро... Безхмарне небо байдужно дивить ся з високости, а буйний вітер пепотить про щось з величезними степовими будьяками.

Чорніє адалеку сьвіжа могила, а над нею похилились білі берези, мов сестри жалібниці над братовою могилою...

Еге, багато пригод знає чумацький отаман і не про одну виспівує йому, вимовляє голосна сопілка.

А валка посуваєть ся. Риплять вози, брязчать ярма, хмара куряви купаєть ся в златокривавому сьвітлі заходячого сонця.

Пора вже й на нічліг стати.

«Ой ви хлопці, ви добрі молодці,
А де будемо ночувати?»

звертаєть ся до ватажан отаман.

«Ой хп будем, будем ночувати
В чистім полі, край байраку;
Недалеко від зеленого гаю
Будем вогонь розкладати.» —

рішають чумаки.

Привернули.

Вечірньою прохолодою витає байрак гостей. Гай осьміхаєть ся до них останнім промінем заходячого сонця, що не встигло ще виплутати ся з кучерявого верховія дерев. Десь весело дзюрчить струмок, у скісному проміні сонця грає роєм мушка; якесь шепотінє, якісь вечірні лісові згуки долітають до чуткого вуха... Густі лози, високі комини, укривши долину, чорніють тасмничо, повиті сріблястим туманом. Смеркає... ба й уже ніч спустилась у долину з пільмою, з вогкістю, з глибоким зоряним небом.

Порозпирягали чергові волів, рознутили по муравці на пашу. Стоять вози — насторч ярма, а межі возами під явором палає багате, осяває всі листочки, всі гілячки кріслатої деревини. Розташувались круг вогню чумаки, їдуть вечері. Гомін стоїть у таборі, жарту з веселим реготом розлягають ся по долині, безжурний настрій обгорнув неселе товариство.

А онде осторонь, на важницю схилившись, лежить самотно поміж возами парубок, на сопілку вигравас... Тиха та ревна мелодія викликає перед його образ милої дівчиноньки... Що то вона робить тепер, чи дума про нього? Ой, певно сумує за молодим козаком, певно припадає до його сліду... Десь вона вже потоптала черевички, на дорогу вибігаючи, виплакала карі очі, чумаченька дожидаючи... А може... може закохав він дівчиноньку людям — не собі, може її присилувано, і подала вона рушники другому, гірко плачучись на свою долю... Все може бути. І журно так, важенько так робить ся чумакови на серці — і думає він невеселую думу... Думав він, має собі пару... шука-риба в морі — та й та пару має, а чумаки молоденький пароньки не має... Е, гетьте, думки сумні, не суши, журбо, завчасу серця!... От коли-б допоміг Бог у Криму соли набрати та щоб дівчину кохану у биндах застати!...

І марить молодий чумаки про родинні вітхи, задибою дружиною — і весе-

лійше сьпіває сопілка — його порада, його розвага єдина в далекій дорозі...

А від багаття доносить ся гучний регіт веселої юрми, чутно жартливі приспиви до танців, плесканє в долоні, брязкіт підківок. Ударили лихом об землю чумаки, воліють дати лиха закаблукам...

Нікому й на думку не спаде, що готуєть ся пригода, що лихо вже близько, що он

Ізза того зеленого гаю

Розбійнички виглядають...

То здобичники, здичілі у нетрях, обідрані, голодні чигають на чумацьке добро, вичікують слушного часу, коли-б в одну мить, по слову ватажка, кинути ся на табор. Махнув рукою ватажко — і розбійники облягли навколо табор.

Що найстарший тай розбійничок

На воронім коні грає.

Що він грає, грає вигравас,

До табора привертає...

Вжахнулись чумаки, зірвались на рівні ноги. Думка про волів, своє добро, ба й про своє жите власне блискавкою мигнула в голові в кожного. Що робити? що чинити? де отаман? Жаж обхопив чумаків. Одні стоять мов то-рошлені, другі метушаться на місці, мов ратунку шукають. Де-ж той отаман? А ватажко ще й глузує, бачучи такий сполох:

«Ой ви хлопці, ви добрі молодці,

А де-ж ваш отаман?»

питає він чумаків осьміхаючись.

«Наш отаман ходить між возами,

Умиваєть ся сльозами.

Що він ходить, ходить між новими,

Умиваєть ся дрібними....»

Та не довго сумує отаман. Його за-смалене, мужнє обличчє спажнуло вже звагою, і металевим острым голосом вигукує він над сполоханим табором наказ, аж луна котить ся гаєм:

«Ой ви хлопці, ви добрі молодці!

Ой беріте друки в руки...

Гей тай бийте, бийте на жаливо!

Стрепенулось чумацтво... метнулось до возів по друча — і стало до бою.

І от при сьвітлі догорючого вогнища, у глухому степовому байраці, у мертвій тиші сонного гаю — счинив ся бій. Брязкіт друча, крики, стогін, проклони, благання о поміч, хрип конуючих, дикі голоси сполоханих птахів, лопотанє їх крил, усе те зілляло ся в один несказаний галас, в одну хвилю диких згуків... Котить ся та хвиля гаєм, далі тихшає, а ще далі гине в широкому степовому просторі, під темним зоряним небом. Ось налягли здобичники, тісною каблучкою здушили чумаків, вимахують ножами та булавами... Міцно стоїть купка завзятих чумаків — видко наважилась бороти ся до краю, на жите й смерть... Ще хвилина — і враз, як один чоловік, ринула лавою на розбишак, розірвала тую живу каблучку, зім'яла, кинула ся в один, у другий бік, несучи скрізь жаж та смерть... Здрігнули ся комишники, побачивши побитих то-варишів і кинули ся на втеки, підставляючи спини під чумацьке дручя.

Довго тягла ся гонитва, аж дикі нетри та комиші сховали недобитків у своїй гущині.

«Годі, гукає отаман, підпалити комиші!»

І от по слову отамановому викресали чумаки вогню й підпалили з берега комиш. Зняла ся чорна хмара диму, лизнув вогняний язик раз, у друге обхопив урешті ширшу простору, і пішло гоготіти полум'я, здіймаючи до неба немов вогняні руки, осяваючи навкруги чорний степ, байрак та недавнє бойовище, на якому в незвичайному безладі, облиті власною кровю, лежать мертві здобичники, де два, де чотири...

А серед табору, оточений ватажанами, стоїть отаман та на півжартom наказує чумакам зібрати побитих розбійників та скласти на вози:

«На нові вози вкладаєть,

Тай цесарєм сутород Полтав,

URBANA-CHAMPAIGN

Та зробимо собі славу:
Що їх сорок, сорок і чотири
Нас десяткох не побили.»

Пісня замовкла...
Але я був ще в степу, бачив черво-

не промінь пожежі, бачив чумацький
табор з чорними мажами, з кривавим
бойовищем, з чумаками, гордими пере-
могою своєю, і до вуха мого ніби долі-
тав рик волів, сполоханих нічною ко-
лотнечою...

Українська мова.

Діамант дорогий на дорозі лежав, —
Тим великим шляхом люд усякий минав
І ніхто не пізнав діаманта того.
Йшло багато людей і топтали його.
Але раз тим шляхом хтось чудовий ішов
І в пилу на шляху діамант він найшов.
Камінець дорогий він одразу пізнав
І до дому приніс і гарненько, як знав,
Обробив, обточив дивний той камінець
І усталив його у коштовний вінець.
Сталось диво тоді: камінець засіяв
І промінням ясним всіх людей здивував.
І палаючим огнем кальсєрово блищить,
І промінь його усім очі сліпить.
Так в пилу на шляху наша мова була,

І мислива рука її з пилу взяла.
Полубила її, обробила її,
Положила на ню усі сили свої,
І в народний вінець, як в оправу вела,
І як зорю ясну, вище хмар піднесла
І на злість ворогам засіяла вона,
Як алмаз дорогий, як та зоря ясна!
І світить вік, поки сонце стоїть,
І лихим ворогам буде очі сліпить.
Хай же ті вороги понімють скоріш,
Наша ж мова сія що-години яснійш.
Хай коштовним добром вона буде у нас,
Щоб і сам здивувався у могилі Тарас,
Щоб поглянувши сям на створіння своє,
Він побожно сказав: «Відкіля нам сіє!»

В. Самійленко.

Очисти своє серце. і воно спічне в
Моїм. Там я відкрию тобі правдиве
царство любови; а тоді скріпленій
Моїм серцем ти будеш працювати, ти
будеш опановувати, і будеш наvertати
людей, ти будеш доказувати чудеса для
добра людей.

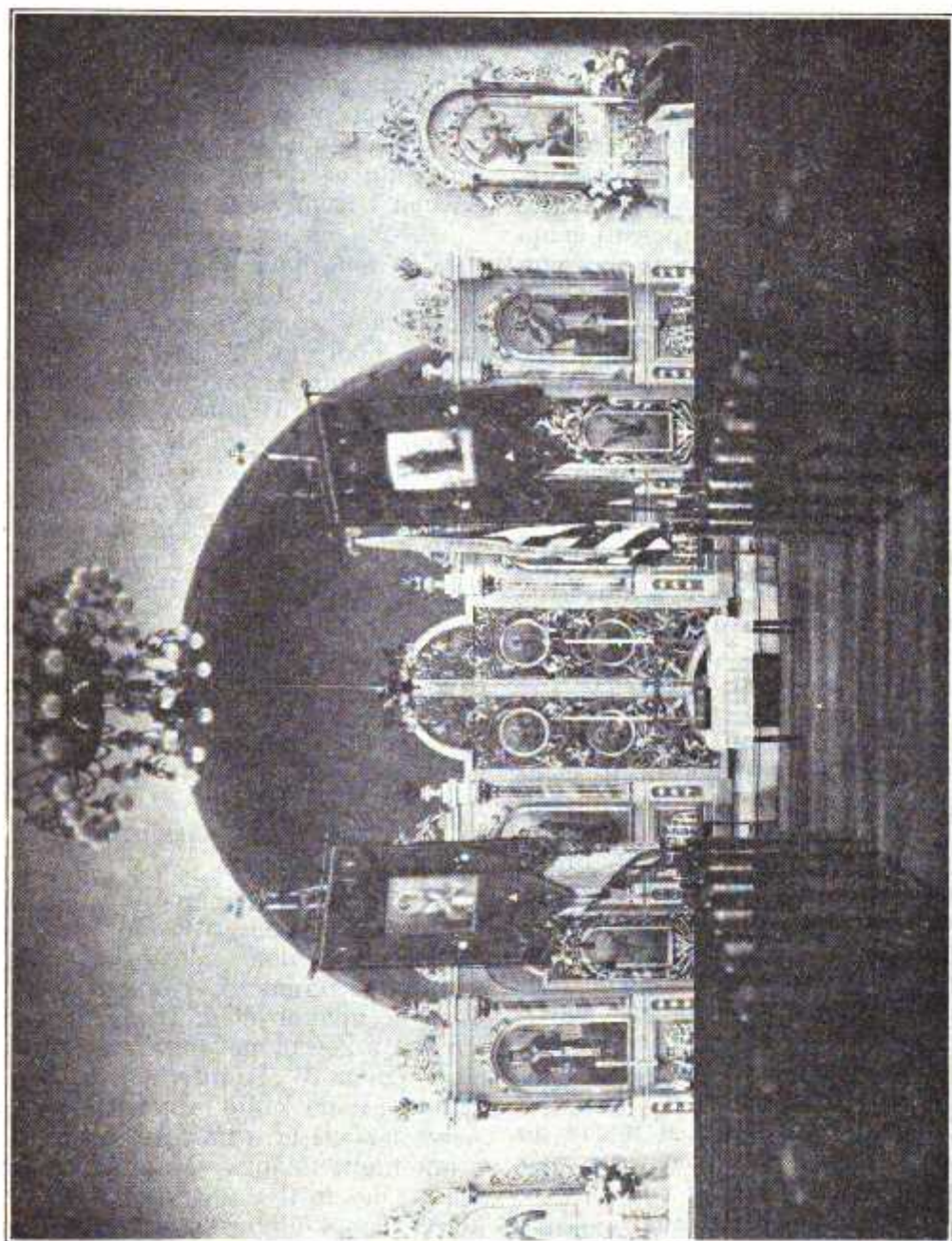
*

Ти кажеш, що ти любиш Мене «по-
над все», але чи твої діла потверджують
це?

Ти осуджуєш ненависть з якою Мої
вороги переслідують Мене, але чи ти
сам часто не додаєш їм сили?

*

Коли ти молишся, коли ти покір-
ний і невинний ти будеш міг працюва-
ти і поборювати перепони. Коли ти
не молишся, коли ти не є покірний і
невинний, ти можеш здобудеш і славу,
однак ти не працюєш в чесних овочів.

Внутрішній вид церкви в Ембурідж, Па.

ДВІ МАРІІ.

Перед виставовим вікном цукорни-
ка в Ньюйорку, стояла мала сухенька
дівчинка і приглядала ся ласощам ви-
ставленим за шибою, освіченою елек-
тричним світлом. Перед очима дити-
ни лежали найсмачніші цукри і тіс-
та поуставляні на золотих і срібних
підставках, украшених образочками,
короночками та золотими палочками.
Дитина гляділа на ті зачаровані ска-
ри, мов би за хвилику мали її виско-
чити сили. Але дармо, цукорочки ані
не рушили ся з місця. По лиці дитини
спливали як горох сльози. Біднятко
тулило своє худеньке личко до бле-
сучої шиби і шептало до себе півголо-
сом:

«О, коби я мала одно таке пуделоч-
ко — от хоч сесе найменше! Яке то
все мусить бути добре і смачне. Яка
то була-б радість для моєї бідної се-
стрички Ользі, що ніколи в житю не
побачить ні одної такої чудної коро-
бочки.»

Згадавши на свою бідну сестру-
каліку, розплакалась; з очей дитини
пустились так обильні слези, що за
ними ні коробочок, ні цукрів, ні сві-
ту Божого не бачила. В зеркальній
шибі відбило ся заплакане личко.

Пару кроків від торговлі стояв
пишний повіз а з него через віконце
гляділа пара дитячих оченят. Були
то гарні, карі очі малої дівчинки. Во-
на дивила ся також в ту виставову ши-
бу а в ній бачила заплакане личко
бідної дитини. Її зробило ся сумно
на серці. За шовковими занавісами по-
возу вона мовила до себе:

«О бідна дитино, коби я могла до
тебе дістати ся, тебе потішити, тобі
дещо купити і отерти твої слези.»

Її дитиняче серце не було ще зіп-
соване. Мисли і чувства дитини бу-
вають иньші, як зимно вираховане по-
ведене дорослого. Дитина жис біль-
ше серцем.

Отворили ся двері цукорни а з них
вийшла дівчина, струпа і зверну-
ла ся просто до повозу, несучи в ру-

ках повно коробочок і пуделочок. По-
бачивши свою паню, льокай поспішно
отворив двері повозу. В тій же хвилі
вискочила як серна дівчина з повозу,
прибігла до матери, хопила з рук її
одну коробочку з ласощами, прибігла
до заплаканої дівчини, поцілувала її
сердечно в головку, втиснула в руки
ласощі і шепнула тихо:

«Моли ся за Марію.»

Сей благородний учинок був ділом
одної хвилі. Ще бідна дитина не
мала часу подякувати, а вже Марія
сиділа побіч своєї матери, що з радо-
стю гляділа на благородне діло своєї
донечки. Двері повозу замкнули ся
а коні помчали стрілою в улицю.

Заплакане личко в одній хвилі роз-
яснило ся. Отерла слези, глянула на
коробочку, притиснула до себе, як
незнати який скарб, і з радости не зна-
ла, що з собою зробити.

«Яка то дівчина добра», думало
собі біднятко «і вона називаєсь так
само, як я, Марія і відай моя ровесни-
ця. Ага — а тепер скоро домів до мо-
єї бідної сестрички, вона деє чекає
на мене з неспокоєм — як вона буде
тішитись.»

Мов лискавка перебігли ті мисли
головку дитини.

Дівчинка бігцем пустила ся домів.
Нечайню завадила о камінь в тім міс-
ці, де стояв повіз і бухнула собою о
камішний хідник. Страшний біль по-
чула в правій нозі. Підносячи ся з
трудом з землі, побачила перед собою
щось срібного. Піднесла скоро з зем-
лі і узріла на одній стороні паню окру-
жену зьвіздами а на другій два серця
а під ними напись «Марія» Бідна не
знала, що то був медалик Преч. Діви
Марії. Була сиротою, не мала ні бать-
ка ні матери, а чужі люди не скорі до
науки чужої дитини, та ще до науки
катехизму. Щож дивного, що біднятко
не знало нічого о Преч. Діви Марії.
Дитина домислила ся, що ся річ на-
лежала до тої самої дівчинки, котра
з нею так лагідно і ласкаво обійшла ся

Хотіла йти, та зледви могла доволі-
чи ся до дверей першого дому. Тут
опустили її сили; знеможена усіла,
спустила головку, біль в нозі мов би
уставав, бодай так їй здавало ся
тим часом бідна дівчинка западала в
памороки. Якись милосерні руки під-
несли її, чула се і мала на стілько ще
пам'яті, що піднесла медалик до уст
і сховала під язиком.

Коли се діяло ся з 10-літнюю Ма-
рією на улиці, в тім саме часі тамта
друга Марія з панського роду опла-
кувала згубу медалика. Жаль її ме-
далика не для того, що був срібний,
але для того, що недавно дістала його
при першій єв'ятім Причастію.

* * *

Від сеї події минуло 20 літ; обі
знов стрітили ся.

В багатій комнаті лежить в ліж-
ку, виетеленім пухами, молода жінка
тихо і непорушно. Побіч ліжка сто-
їть мужчина, на його лиці видно біль
і розпуку; в куті комнати сидять ти-
хісенько три прегарні хлопчики туля-
чись до себе і зі страхом глядять на
пана, що заходить ся коло їх дорогої
мамусі.

«Пане доктор», промовив потихо
мужчина до лікаря, що пильно слі-
див живчик хорої, «скажіть мені щиро,
як маєсь моя жена, чи вона вийде
з тої страшної хороби?»

«Мій пане», відповів доктор «стан
грізний, але в Бозі надія, що переможе
хоробу. Нині в ночі наступить пере-
лім хороби. Позаяк всі домашні надто
зворушені і умучені, щоби хору, котра
потребує повного спокою, добре ослу-
жити, проте постараю ся о добру до-
глядчку. А ви мій пане, ідіть, від-
почийте трохи»

«Пане доктор, ми точно сповнимо
всі прикази, будьте ласкаві постарай-
те ся скоро о сю особу», сказав з сле-
зами в очах муж.

З тими словами відпровадив п. В.
лікаря до передпокою, а за ним вий-
шли хлопці. В той самий час, коли
рої вернув сам муж, гробова тина,

переривана хйба тяжким нерівномір-
ним віддихом хорої.

Пан В. станув перед ліжком, руки
мимоволі зложились як до молитви,
з очий пустились слези. І як мало бу-
ти инакше. Перед ним лежала його
прелюба жена з блідим лицем. Чорні
гадки перебігли по його голові. Що
було причиною її слабости? Чи він
сам не причинив ся до тої хороби? У-
ривані слова, які від часу до часу ви-
ривались в горячій з уст хорої, аж над-
то єв'їдчили о внутрєннєм стані душі
хорої. Він сам був причиною неспо-
кою бідної жінки. Коли ще була дів-
чиною, кріпко держала ся католиць-
кої віри, точно сповняла всі свої релі-
гійні обовязки. І як була тоді спокій-
на, як мила... А від того часу що з нею
стало ся? Через кепкованє, через свої
жарти довів він до того, що вирекла
ся своєї віри, що встидала ся сповняти
свої релігійні обовязки. Від того не
щасливого часу на її душу спала не-
мов би яка заслона: нераз чув її ста-
ранно укривані зітхання, неодну ніч пе-
рележала безсонно, часом в її очах по-
бачив і слезу, хоч не сказав і одного
прикрого слова а сповняв всі її ба-
жання. Він побідив виправді, бо пере-
тягнув її на протестантизм, але що
з того, ся його побіда підконала її
здоров'є. Тепер лежить перед ним
його жертва, діткнена строго рукою
Божою!

Ба, що буде, коли Бог за віролом-
ство забере її зі єв'їта? Що зроблять
бідні недолітки, діти? Що йому з жи-
тя, як її не стане?

Глядів на свою жертву і не міг від
неї очий відвернути. В тім хора пору-
шила ся а її уста шепнули;

«О Пречиста Діво Маріє, умило-
серди ся надімною грішною»

Мов би ножем хто кольнув його
в серце. Чув потвердженє своєї при-
чини.

«Моя дорога жено, Бог з тобою»,
вишептали його уста. Її карі очі ві-
дімкнули ся, глянула сумно, з грудий
вирвалось зітхненє, на лиці показав
ся біль і терпінє. Ож, як вона лежала
знов мов мертва.

Муж хопив ся за голову, якимсь диким голосом кликнув:

«О Боже мій, Боже!»

Легко відеунула ся занавіса коло дверей а до комнати війшов лікар в товаристві Сестри Милосердія.

«Мій пане, тут представляю Вам Сестру Милосердія, буде доглядати Вашу хору жінку. Будьте певними, що під її опікою хора вскорі подужас, коли така буде воля Божа.»

Пан В. склонив ся мовчки, бо монашество католицьке не припадало йому зовсім до смаку. Але що любив свою жену, то й на те згодив ся. Хора отворила очі, і глянула на черницю, промінчик якоїсь радості перебіг по її лиці.

Бачному і мудрому лікареві не уйшло се радісне порушене хорої. Шепнув проте до уха:

«Видите, мій пане, що я вибрав добру доглядачку.»

Муж і тепер відповів лишень склоненем голови. Помімо свого упередження до католицької Церкви мусів собі сказати, що ціле поведене ся монахині і її вишній вигляд змушували його мимо волі до довіря і поважання. Лікар дав ще сестрі деякі вказівки, як обходитись з хорою, і враз з мужем опустив комнату хорої.

* * *

Монахиня тихесенько присунула собі кріселко до ліжка, щоби хору не спускати з ока. Години уходили одна за другою; хора ні разу не отворила очей, віддих слабшав — а вона бездушна і без чути лежала на подушках. Вибила на вежах 12 година в ночі, стан хорої значно погіршив ся, в грудях харкотіло; але було. Монахиня ще раз глянула на хору, витягнула свою вервицю та стала благати Царицю неба о поміч для хорої. По хвили легонькі судороги перебігли по лиці хорої, темні очі отворили ся і питаючо глянули на сестру.

Зі знанєм звогчила засхлі уста хорої, хора подихувача її поглядом. Умучені очі її поглянули на уста майже невидимо шепнули:

«О сьвята Мати Божа, встав ся за мною у Сина Свого.»

Але чуйне ухо черниці переняло сі слова, і вона утішила ся, бо лікар сказав її, що ся родина не є католицькою. Віддих хорої ставав лекший, хоруба пересилилась на ліпше. Монахиня ще раз взяла вервицю і піднесла очі з вдякою до неба.

Над раном надійшов лікар в товаристві мужа. Хора привитала його слабим усміхом. Лікар затер руки а вислухавши, що черниця розповідає йому о поведеню хорої в ночі, сказав:

«Славити Бога! все пішло добре. Хора є спокійна, а се найважнійше!»

Оба пани вийшли з радістю. В другій комнаті пристанув лікар, поглянув на мужа уважно і спитав:

«Не гнівайте ся на мене, що я лікар о се питаю. Прошу Вас, скажіть щиро і отверто, чи Ваша жена не має якої великої журби на серцю?»

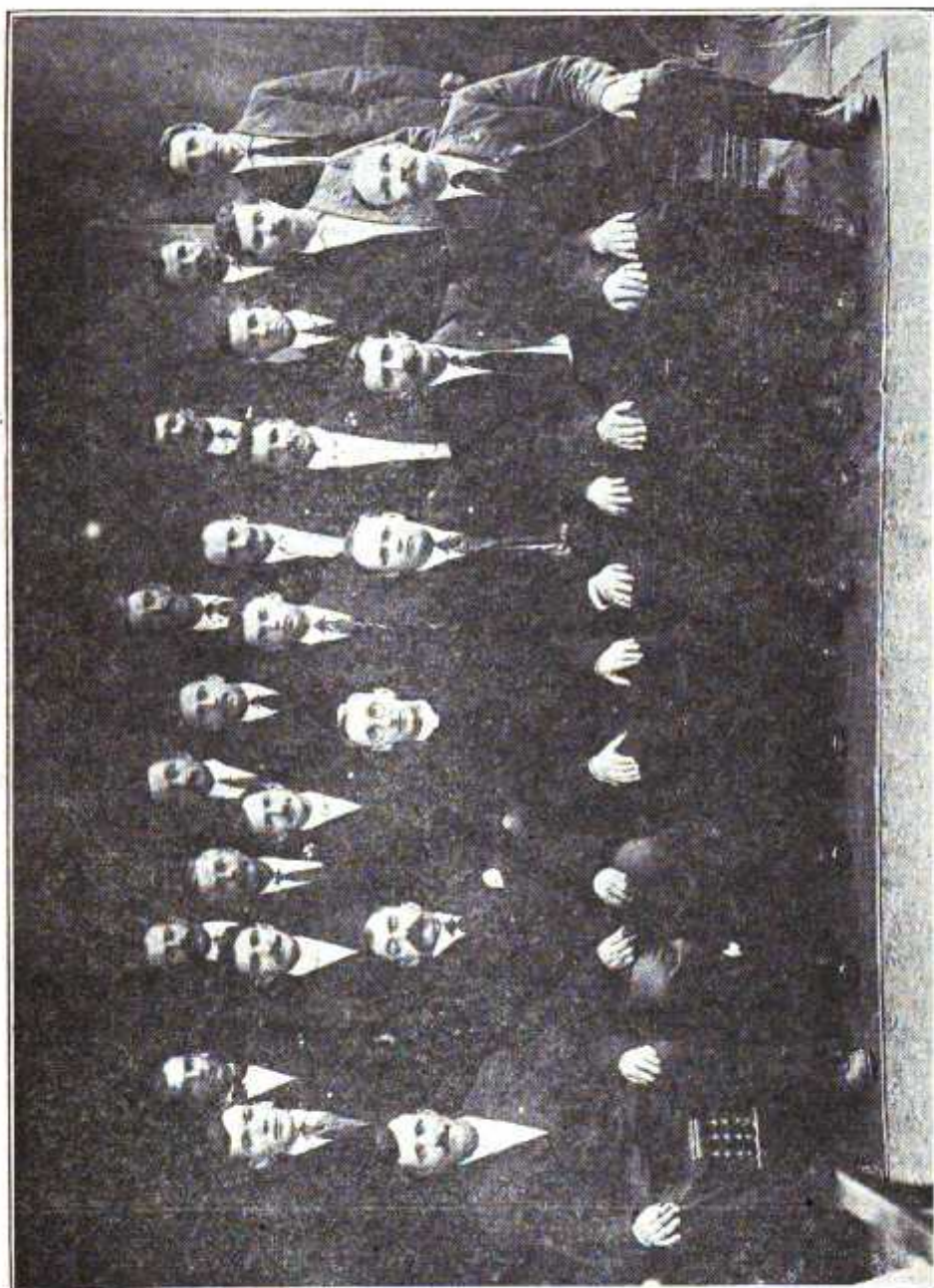
Пан В. на хвильку змішав ся, дрібку почервонів, але сейчас опам'ятав ся і як сьвітовий чоловік відповів:

«Я бодай нічо о тім не знаю. Занадто люблю її, щоб міг допустити на яку прикрість. Кожде її бажанє сейчас сповняю.»

«То добре,» сказав успокоєний лікар, «Ваше власне добро домагас ся щоби все точно сповняли, чого хора зажадає. Від спокою її серця залежить цілковите виздоровленє.»

Пан В. не показав на собі, як дуже його заболіли сі слова лікаря. Він знав дуже добре, чого потреба жені до повного спокою серця, з котрим доси так необережно грав ся.

Черниця Марія мало що мовила з п. В.; інетиктово догадувалась, що в грудях сего пана лежить ключ до її тайни, звідки то походить сей смуток, що від часу до часу замрачував лице хорої. Виділа якусь родинну тайну, але розв'язати її не могла, тай не брала ся розв'язувати, бо щок її до того. Сю річ лишила Богу.

Комітет парохійський, якого старшем побудовано церкву в Ембрідж, Іл., з своїм священиком
Впр. о. Петром Сзєрським.

Хора піддужала на стільки, що могла поволі ходити. При помочи монахині нині по раз перший вийшла на Божий світ. Се були останні дні червня. Погода пречудна. Сонце цілими струями світла і тепла наповняло землю. На небі ні хмарки; легонький вітерець грався молоденькими листочками дерев. Під терасою цвіті поотвирали свої невинні уста, щоби наликатись світла і тепла. Хора не могла далеко йти; на терасі упала безсильна на приготований фотелік. За хвилику очі отворилися і гляділи на сю величню красу, якою Бог одів землю для чоловіка. Здавалося, мов би пораз перший оглядала сі чуда природи. На душі у неї зробилося так мило, мов би якийсь чудовий сон заняв її зовсім. Але се не довго тривало, лице засунулося і тихим голосом промовила:

«Сестро Маріє, Чи Ви те не завважали, що ми маємо однакі імена?»

«Ні! На світі прецінь те саме імя мають тисячі тисячів», відповіла монахиня. «Ви знаєте, що се є імя Цариці неба.»

При сих словах лице хорої болюстно порушилось а губи задрожали. Бачне око монахині побачило сю зміну і вона рівнодушно мовила далі:

«Моя пані, може бути, що Вам чуже. У нас католиків Марія, Цариця неба, є Матерію Божою.»

«Я знаю се дуже добре!» мовила сумно хора. «Я давніше належала до сьв католицької Церкви. Але від 13 літ я втратила до сего право, бо я вирекла ся Цариці неба.»

Монахиня була на стільки мудра, що не дала по собі пізнати ніякого зворушення, але спокійно мов би нічо важного не стало ся, мовила дальше:

«Різно буває поміж людьми, часом і таке може статись. Але звідси ще не слідує, щоби Вас опустила Преч. Діва Марія, хоч Ви її опустили. Через її поміч Ви вертасте до здоров'я. Не дармо Ви в слабости просили її о поміч, коли Ви вже були близькі смерті. Ви може того не пам'ятаєте, бо булисте в півночній годині, але я

добре чула. І дивіть Вона Вас уратувала, бо хотіла, щоби ви вернули через те до правдивого спокою.»

«Моя дорога Сестро, Ви не знаєте моєї великої провини. Зі сліпої любови до мого мужа я вирекла ся моєї віри. Нині люди навіть не знають, що я була по католицьки хрещена і вихована. Правда, що нераз задля того заливала ся я гіркими слезами, але щож з того. Я хотіла би поправити свій блуд, але де найду до того силу, хто мені допоможе? Розпука бересь мене, коли пригадаю собі на мій страшний стан. О Боже, мій! Лучше безперечно сталось би, як би в сій слабости смерть мене забрала!»

При тих словах розплакала ся гірко і закрила лице руками, щоби укрити біль і сором.

«Але-ж моя дорога пані, благала монахиня, як Ви можете таке говорити? Чи-ж Ви хотіли би умерти в гріхах? Пречиста утримала Вас при життю, щоби Ви мали час вернути з тої дороги. Не велика се річ, висповідайте ся щиро, а дальшу дорогу покаже Преч. Діва Марія. Позбудете ся гризоти совісти а в серце верне давний спокій.»

«Спокій, спокій, ах я вже 13 літ його не знаю. Я вже і забула, що значить се слово 'спокій', зітхала жінка.

«Будьте певними, що одержите сю ласку!» потішала її монахиня.

«Коли-ж я того зробити не можу, бо що скаже мій муж, що зробить мої діти?»

«Не лякайте ся, може і його спасене лежить в Ваших руках», мовила спокійна монахиня.

«Моя сестричко, Ви не знаєте мого мужа. Так само, як мене любить понад міру, так також з цілого серця ненавидить все, що є католицьке.»

«Зробіть Ви лишень, моя пані, перший крок, а проче лишить Богу», мовила дальше монахиня.

«Сестро Маріє, ви не маєте понятя, як глибоко запустила коріні в його серцю ненависть до Церкви католицької.»

«У Бога все можливе!» відповіла коротко монахиня.

«Сестро Маріє, помоліть ся за другу Марію, грішницю.»

Нараз розмова урвала ся. Се слово «Моли ся за Марію» якось чудно відбило ся в душі монахині; вона мусіла його вже десь раз чути. Її очі гляділи в даль, а в пам'яті переходила свою минувшість. Перед її очима нечаяно виринав живісенький образ естрічи перед вікном цукорника. Виділа малу сердешну дівчинку, що летом блискавки зіскочила з повозу, припала до неї, поцілувала її, всунула в руки коробочку і вимовила ті слова: «Моли ся за Марію.» Мимоволі глянула на хору, а в її голові насувало ся питане, чи ся хора не є тою самою милою сердешною дівчинкою.

Пані В. зачудувало се нагле мовчане монахині; а коли монахиня на неї глянула, в її очах побачила щось знакомого. Десь бачила єї чорні очі, але де, того не могла собі пригадати.

За хвилю монахиня мов би прокинулася і спокійно промовила:

«Я згадувала собі тепер дитинні літа. Тому 20 літ я ще не була охрещена. Ласку сьв хрещення і звання до Чина я завдячую маленькому медалікови, котрий на улиці згубила одна мов ангел добра дівчина.» І стала оповідати все, що сталося тоді вечером під вікном цукорника, а відтак далі казала:

«Коли я прийшла до себе, побачила, що лежу на соломі в якійсь дуже нужденній комнатці, коло мене сиділа стара жінка, убого убрана, та вдивляла ся в мене. Вона оповіла мені, де мене найшла, як занесла до своєї хати і сховала до алькирика, щоби її муж ніяк мене не побачив. Я розповіла про сестру і просила дуже, щоби навідала ся до сестри. Вона обіцяла, що як тільки буде могла, сейчас побіжить до сестри, щоби її успокоїти. Але на жаль так не стало ся. З боязни перед чоловіком не могла вийти з хати. Я тоді ще не мала поняття о вірі, однак якесь довіре до тої пані на медаліку було у мене, тому просила я її о поміч для себе і сестри. Возвучає вострою боліла мене ще більше, як нота, з котрою

було чим раз гірше. Я просила єю милосердну жінку, щоби мене занесла до сестри, але її чоловік як на злість не виходив з хати. Одного дня вкінці вибрала ся. Жінка приготувала ся, щоби мене запести, та незадовго якісь люди принесли її чоловіка п'яного та покаліченого. Прикликали до хорого Сестру Милосердія з поблизької лічниці, вона заходила ся щиро коло хорого, але то не допомогло, до кількох годин помер. При тій нагоді завели Сестру Милосердія і до мене. Вона оглянула мене і приказала занести до лічниці. Під добрим паглядом за кілька тижнів прийшла я до себе, рана загоїла ся. Першим моїм проходом був прохід до могили моєї незабутої сестри. Ми були сиротами, отець і мати померли нам ще в дитинних літах, мусіли на хліб зарабляти руками. Я любила сестру понад все на сьвіті, так само і сестра мене. Як оповідали пізнійше сусіди, сестра, котра вже й так хорувала, загрязла ся дуже, що я пропала без вісти, і до кількох днів віддала Г. Богу душу. Будучи в лічниці я розповіла про нашу долю Сестрам Милосердія і просила, щоби посітили мою сестру. Сейчас сповнили мою просьбу, але було вже за пізно. Підчас моєї слабости Сестри не хотіли мені сказати о її смерті, щоби мені не зашкодити. Опісля Сестри дали мене до закладу для сиріт, тут я обучила ся в правдах сьв. віри і прийняла сьв хрещене. По шістьох літах пробування в закладі набрала я охоти до того стану, в котрім могу другим помагати, так як мені помогли. Сей медалік ще й доси маю і щоденно молю ся за єю дівчинку, котра тоді так сердечно просила: «Моли ся за Марію.»

«Покажіть мені сей медалік,» промовила зворушена пані В.

Монахиня витягнула з під однія срібний медалік і подала хорій.

Хора обглянула його докладно, і з радости промовила:

«Сей медалік безперечно належить до мене. То вже було давно, я мала 10 літ, коли загубила сей медалік. То стало ся на сам сьв. вечер, тоді да-

да я одній бідній дівчині коробочку з цукорками і преила: Моли ся за Марію.

Монахія обіймла сердечно хору, і дрозачим голосом промовила:

«Видите, моя дорога пані, Цариця неба посилася Вам сей утрачений медальник. Я єсьм тою дівчиною, котру Ви в своїй доброті тоді обдалили, приголубили і просили о молитву.»

Пані В. від зворушення не могла промовити вже ні слова. Обі заляли ся слезами радості, одна, що її християнський учинок таку одержав нагороду, друга, що її довголітна молитва зістала вислухана.

Мало зістас ще додати. Пані В. прийшла зовсім до здоровля. Ще перед цілковитим подужанєм через єв. Сповідь вернула до єв. католицької віри і поєднала ся зі своїм Спасителем.

Через витревалу молитву і обильну милостиню випросила собі ласку у Преч. Діви Марії, що муж не ставляє їй вже ніяких перепон в сповнієннє релігійних обов'язків, та ще сам старає ся о те, щоби всіх трох синів виховати в вірі їх матери. Може Бог дасть, що і він сам пізнаєть правду єв. католицької віри. Паньство В. часто посіщали сестру Марію. Підчас одного такого посіщення сказав п. В. до монахині:

«Преподобна Сестро, моліть ся так щиро і за мене, як молилисье ся за мою жену, вона вже не потребує так Вашої молитви, як мені її треба.»

Обі жєнщини сповняють єю просьбу з повним довірем до Преч. Діви Марії, молять ся щиро а до їх серця промовляє голос:

«Май терпеливість а і то стане ся!»

Суд визволеного краю

*Тепер і ви прийшли, бездушні неймовіри,
Що ввесь нудний сей вік без ціли і без віри.
Тягли, працюючи для власного жаття,
Що пролинуло сном, без всякого пуття.*

*Тепер і ви прийшли, мене що занедбали,
В неволі та біді покинули своїх,
Що ворогам моїм всі сили віддавали,
Що їх любили ви, єнобителів моїх.*

*Тепер і ви прийшли, схибній й лукаві,
Що працювали лиш для власної пихи,
І ролю грали скрізь, аби придбати слави,
Не діти ви мені, — ви вороги лихі!*

*Тепер і ви прийшли, що вам талан від Бога
На те призначено, щоб край свій ратувать,
А ви — а рабів раби, лїниві до всього,
Зуміли той алмаз в богиюці затоптать. —*

*Тепер усе прийшли в час роботи народних...
Що-ж принесли мені? Серця свої холодні?
О, йдїть від мене геть! Геть із очей моїх!
Тепер приймаю я тільки дітей своїх...*

П. Шелест.

Товариство „Боні“ в Дітроїт, Міш., по середині місцевого парох Веч. о. М. Іуринський.

о. М. Іурянський.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР.

*Гробина, що дає чоловікові життя,
Зачинає його рівночасно збирати.*

Сенека.

Стрімка дорізка веде до старенької, сільської церкви, яка, сновита вінком високих дерев, глядить з уягрі на цілу околицю. Із заходу притулився до церкви цвинтар. На північ і полудне дрімують в вечірнім сумерку хлопські, вузьенькі ниви. На схід, в долині, лежить село, переділене левадою на дві часті. Серединою левади тихо журчить ріка. Вона, мов срібна нитка, встє ся серед зеленої трави.

Я йшов стрімкою дорізкою, минув церкву й опинився на українським цвинтарі.

Тут так затишно, так тужно, та заразом і любо. Чоловіка переймає якась дивно поважна пошесть для сього місця.

Бо се цвинтар. Тут вічний відпочинок, забутє, пристань.

По середині видіє великий дубовий хрест. Звичайний хрест, без архітектури, простий, і гарний, як хлопське серце. Ту і там стоїть поважно сосна, мов сторожить-пильнує гробів. В самім куті цвинтаря видко гріб обложений залізним парканом. Кожда дитина його знає. В ньому спочивають кости Дроздовського, якого нагайку памятає не один старенький дідусь. Давно се було. Около шістьдесять літ минає, як він почав процес в імені графа з громадою за леваду, що тягне ся між селом. І процес виграв. Українську кєрвавищу польський суд признав польському графови. За те граф поставив на його гробі величавий, кам'яний пам'ятник. Але той пам'ятник лежить розкинений на гробі цілими літами. Не помогли і залізні штаби, якими оковувало його кілька разів. А то зірве ся сильна буря і пам'ятник розлітає ся. Лиш буря і крошки на ньому ростуть. Цвітки не побачиш.

Та прочі гроби ненарушені. На декотрих стоять вазонки з цвітами, то знов на інших ростуть купчики і тарельці, та незабудьки. Ту і там побачиш свіжий вінок з барвінку. А інші такі самітні і опущені, як декотрі серця за життя. Правда сказав один з писателів: «гробі, то одіж умерших. Простий гріб є одіжкою звичайною а гріб з багатим пам'ятником, то гейби святочна одіж»

* * *

Я здержав ся коло одного гробу. Ще свіжий, певно на весні викопаний. Хрест дубовий, децю похилений. Довкола нього вогке, зіває листє і збита лямпка. На хресті табличка з написею: «Василь К., жовнір, просить о зітхненє до Бога.»

Йду дальше й читаю:

«Петро Б. жовнір. Упав на поли слави. Друже, помоли ся за його душу.»

Ще дальше, під деревом, гріб вже троха запав ся, а на ньому таблиця з написею:

«Нехай Ангел, що заносить до неба людські мольби і слези, перемінить Твої терпіня в цвіті для України, сплєте з них вінок і занєсе перед престол Вєсвишнього...»

Назвиєка нема. Хто то був? Ніхто не знає. Жив і вмер, як кождий. Може самий перетерпів богато, а може ще більше терпіли ті, котрих він осиротив. —

Воєнна буря вирвала його з тихого родинного гнізда, принесла його аж сюди, мов званий морозом осінній лист, та кинула під цвинтарне дерево. Не далеко від сего, на ліво маленький гріб з написею: «УМЕРШОМУ»

»Данилку — Ганусю, притуліть її до себе.« —

Там дальше спочиває якась дівчина. Назвиска не мож прочитати. »Померла у весні життя.« —

Над заржавілим хрестом похилила ся береза — жалібниця, та плаче каплями роси, що в ночі зібрали ся на її округлих листках. Зійшло сонце, розкинуло свої лучі, а вони почали сипати ясніючі, мов діаманти, перлини роси. —

Правдивий гайок... Довкола високі, старі тополі, на землі жовте листя, котрого не знищила вогкість ні зима. Старі липи шумять, тихо а у їх етіп повторюєть ся історія соток літ.

Я усів на одному з гробів і почав снувати мрії. — Коліска — терпінє і цвинтарний спокій... Зоріє — усміхасть ся сонце і надтягає сумерк смерті. — Одні умирають в зараню, другі в старости. Одні умирають з рап, інші з голоду, декотрі з роспуки... Всі умирають.

А житє? Гей, житє, то як тота погода на сьвітї. Раз засьвітить в душі луч надії і підносить серце ген, до небя, — то знов так нагинає до землі, мов градова буря збіже. Деколи душа стрілою летить понад хмари, розмолена лучить ся з Богом любови і щастя, то знов здавлена, спрацьована, умучена, хилить ся до землі, як той рільник, що похилений ходить за плугом.

Літа чоловіка минають раз чорні, як ніч, то знов ясні, мов день — зближаючи ся до смерті.

Ту нема вже праці, лиш відпочинок. Ту вже не чуєть ся терня, що то за життя впиваєть ся в наше тіло.

Довго блукала моя душа, творила образи, розливалась ся в атмосфері подиху весни. Перелітала простори вселенної, то блукала по чистилищних полях, і лиш пташки своїми сумними мельодиями пригадували, що се сьвіт живих, лиш тужний пошум старих дерев говорив, що се сільський цвинтар.

За хвилику відізваля ся дзвони. Поважно ніс ся їх голос, а одяконький вітрець брав їх поклик на свої легень-

кі крила і линув з ним над село, припадав до кожної хати, до кожного віконця, пукав до кожного серця. Взивав до сумного походу Незадовго я почув знану і стару, як наш нарід пісню: »Сьвятий Боже...« — Похоронний похід зближав ся до церковї, відтак пересунув ся через вузеньку браму й задержав ся перед сьвіжо викопаним гробом.

Жовнір... Перед кількома днями його привезли домів покаліченого. Хлопський син. Якось в осени пійшов до війська. Ба, не пійшов, а забрали, вирвали з обіймів родичів. І згинув сердешний, в чужім, мундурі, за чужу справу. Не за Україну! Гей, Боже, який жаль!

Родичі ступали за домовиною. Мати хилила ся і стогнала, бо біль серце стискав. Батько держав ся просто. Волосє у него було біле, на собі мав святочний селянський сїрак. В очах блистїли слези, а на його, недолею пооранім лиці, застиг біль за сином наймолодшим і останним. Вже трох стратив. А тепер послїдний. В чорній, спрацьованій руці держав шапку.

»Ой сирітко-ж ти моя сирітко! До гробу-м тя прибрала, до темного« — ридала мати. »На когож ти нас лишавш, чому так скоро нас покидаєш? Пропала надія наша! Не вернеш вже більше до рідної хати, не виручиш старенького батька в господарстві. Не замкнеш очий своїй бідній мамі. Не станеш вже з парубками при сїнокосах, пісоньки не засьпівавш Тай на войну вже тя не возьмуть. До гробу тя спустимо, до тої рідної земляньки, що тя вигодувала! І самий ту останеш. Без родичів і без сусїдів... О Ісусе терплячий, змилосерди ся, а той біль наш великий прийма за душу Андруня«.

А з очий котили ся слези по зморщенім лиці і всякали в землю, якою присиплють кости її сина. З тих сліз виростуть цвїти, що вбирати-муть могилу парубка. — »Гей, навашко, плачом му не поможете. Ялмужну дайте бідним, та змовте ширю молитву«, відізвав ся молодчий газда Василь, що

то на двох кулях в осени з війни вернув.

Та мати вже не плакала. Слезини вже не котилися по її лицю. Коли останного сина спустили до гробу, остання слеза покотилася за ним на пращане. Вже виплакала всі слези. В серці остала пустка, а в душі вкерила ся безмежна туга. — Кілько сліз вона в своїм життю проляла, се знає один Бог.

Священик відправив панахиду, дяк затягнув душу роздираюче «Вічна пам'ять!»

Люди з тиха плакали. Якось молоді дівчина тиснула ся до гробу. Трумна була біла, з чотирох тертиць. На ній вималювала невинна рука символ мук Христових і символ долі українського народу — сьв. Хрест. На ньому посипали ся на пращане грудки глини, впали каплі сьв. води, її зросили слези опечалених родичів, на ньому силлило благословення священика.

А лучі соняшні в останнє уцілювали нове мешкання мученика.

І колося по полю кланяло ся господарському синові.

Дідусь здвонив три рази по двайцять, бо то на 20-ий рік вже перейшло парубкові.

* * *

І засипали гріб. Лиш отець і мати, та якась дівчина! остала при гробі. бо їх ніхто не міг від нього відорвати. А люди розходячи ся говорили:

«А вже-ж, що війна, то не весілля. Всього забирає, а нічого не дає.

Та для него ліпше, що вмер. Вже своє відтерпів, тай добре му тепер буде. Лиш, жаль, що такий молоденький. Впав, як скошена цвітка. Гей, впадо-ж тої молоді-впало!

Добрий був з него парубок! — хтось відізвав ся. Незачіпний, до бійки не скорий. Коли хто допік, не запалював ся, як інші, але гамував ся. А старшому честь віддав, кожного пошанував, як Бог приказав. Найз. Богом спочивав. Гідна то була дитина!

Деякі задержували ся при гробах кривих, та знайомих. А кождий тут когось мав. Хилили ся голови, згинали ся коліна, уста тихо шептали молитву, а з очей капали слези. Гей, слези! Кілько-ж то вас вже люди ронять, тай землянку зрошують! Не дармо-ж то світ сей «долиною сліз» прозвали!

А потім повали вертали до перерваної праці, до життя.

Вже й родичі прощають ся з могилотою сина. Лиш з могилою! Не з сном. Сина пожерла війна. — Уцілювали землянку-матір, що прийняла кости їх Андруня; ще одно «Отче наше» одно зітхнене, одна слеза, тай... мусять вертати домів, кінчити роботу, кінчити ту-земну вандрівку.

Лиш дівчина якась остала. Ще поможилася ся, а могилу вбирала в цвіт. Хто ся дівчина? — не знаю. Може сестра, а може суджена. Хто-ж то вгадає. Потужить, поплаче, троха посумує, тай забуде, бо молода, бо така вже природа чоловіка.

Та воно й ліпше, що можна забути терпіння, бо коли-би всею памятали ся то тяжко було-би жити на світі. —

А Андрій остав...

Прибула одна могила, закровавило ся кілька сердець. За кілька літ, може й скорше, ніхто про него й не згадає. Така вже химерна та людська доля.

Та Андрій не журить ся, що люди забудуть. Не забуде за него рання зірка. Вона що дня буде його витала. Кожного вечора його буде пращати вечірня імла і сумний голос сопілки. Маєве сонце буде озолочувати його гріб кожного року, а білолиций місяць буде цілувати його могилу темно-срібним сявом у тихі весільні ночі. Корчі бозу слати-муть йому чарівний запах, а легенький вітерець нести-ме йому веселий сміх молоді. Пташки будуть йому виспівувати тужні, цвинтарні арії, а високі тополі будуть стояти на сторожі — його костий. Старі липи таємним шумом будуть йому розказувати історію його

народа, а дзвони сповістять його, коли настане свято воскресеня Вітчизни.

Часом, як за життя, прийдуть бурі з громами, то знов сніг засипле його могилу. І тоді при його гробі буде сумно, зовсім, як за життя...

*

За кілька літ буде сьвітити те саме сонце, що й нині. Лиш гробів буде і христів більше виросте. А ті,

що вже стоять нині мохом поростуть і похилять ся до землі, як чоловік на старости літ. А дерева будуть шуміли, як нині, лиш більші виростуть і споважніють. — Бо чоловік, то так, як та філя, що над морем пінить ся. Вдарить нею вихор об скалу, вона опадас, а по ній лишасть ся лиш піна забути...

Дітройт, Міч. в вересні, 1918.

Перед ранком.

Покрита мороком руїни,
Повита шатами пільми
Вся сила славної країни
Заснула, скута сном зими.

І на сторінці тій трагічній,
Де край знесилений замер,
Народних зліз одбиток вічний
Лежить нестертим і тепер.

Мовчить і кинута бандура, —
Бо хто заграє тепер на ній,
Коли навколо ніч похмура
Прибила й люд і сьвітло мрій?

Та не журися, мій народе.
Не вічний той невільний сон:
Уже прорвав ся блиск свободи
До нас крізь тисячі перепон;

Уже прилинув Геній ясний,
Що в сьвітлі зорянім живе,
І нам подав свій дар прекрасний,
Дав серце вільне нове.

І скоро серце те чудесне
В народних грудях затремтить,
Одлине морок — і воскресне
Народ розбурканий у-мить.

І струн торкнувшись, без печалі,
Такий про волю зложе спів
Яких доси й не чували,
Сини усіх земних країв!

Ів. Стешенко.

СЛУГА ХЕРУВИМ.

На воловій шкiрі не списав би нiхто тих рiжних поговiрок, що собi наш на-рiд переповiдає. Нераз ти слухав би iх вiд раня до ночі і не сприяло би ся тобі.

Вони всi подобають на байки а однак в них скриває ся часто дуже бо-гато правди.

Ще вiд старих людей чув я, як гово-рили про се, що отут хочу розповiсти.

В однім селі повдовiла молода жiн-ка Олена. По свому чоловіці, що перед кiлькама мiсяцями помер, зiстала во-на сама самiсенька в хаті з малим ше-стимiсячним сином, що звав ся Лука. Але що? Господу Богу сподобало ся ще й на Олену зiслати смерть. Покли-кав Вiн свого свiятого Ангела тай поручив йому перенести душу її з сего свiта на другий.

І Божий пiсланик послухав при-казу. З вiтром полетiв до вдовиної хати і увiйшов до неї саме в ту хвили-ну, коли Олена держала своє немовля і кормила його своїми грудьми. В очах її ще не висохли були слези, вони як тота роса проти сонця блистiли на її лиці. І ангел глянув на бiдну ма-тiр, її гiркi слези заврушили його душу, йому жаль стало осирочувати маленького Луку і не мав вiдваги ви-повнити Божого приказу. Вiн поду-мав собі: верну ся до Всевишнього, попрошу Його ще о милосердє а Вiн певно змiнить свiй замiр над вдовою. І довго-довго той ангел-херувим бив ся з своїми гадками, вдивляючись в Олену. Вкiнци йому аж слабо зробило ся вiд печального виду, покинув вдо-вину хату і взнiс ся в гору перед пре-стол небесного Вiтця. За хвилину вже й стояв перед Божим Величеством, склонив лице своє глибоко і промовив:

«Отче всемогучий! Отче вселаска-вий! Знаю Тебе... знаю, Ти без гра-ниць ласкавий для людей... знаю, Ти найбільше милосерний для бiдних вiдiв і сирiток. Вибач, що iзза того я не мiг виконати Твого приказу... Ви-бач, що я не взяв вiдвиги до душі і не

принiс її з тамтого свiта до Тебе!... Отче! Сам скажи, що булоб зробило кругле сиротятко, малий Лука, селиб я йому був матiр забрав... Сам скажи, Отче, чи не згинув би вiн був з голоду і з самоти? Помилуй отже його, май над ним милосердє і змiни свiй при-каз!...»

Вислухав сю ангельську мову не-бесний Отець — вислухав її до самого кiнця, глянув на свого пiсланика дивуючись і сказав до него:

«Щож то є, ангеле мій! Чому сумні-ваєш ся о моїм милосердію? Чому жаль тобі дитини? Чому гадаєш, що вона не виховає ся без матерної опіки?! Йди-ж тепер на море, спусти ся на саме дно пiд воду, там найдеш маленький ка-мiньчик, розібеш його і те, що в нiм найдеш, принесеш мені.

Зрадiв ангел з Божого приказу, вдоволяючись тим, що небесний Отець за душу Олени вже нiчого не спiмнув і стрiлою полетiв над море і в миг ока занурив ся в його глибині. Довго ту шукав за своїм камiньчиком — шукав за ним, вкiнци таки пайшов його. З ці-кавістю вибiг з ним на берiг, став роз-бивати його, щоб побачити чим скорше те диво, яке Господь казав принести до себе. Та ось вiн аж очам своїм не повірив. В малім камiньчику, як в ка-литочці був робачок неначе волосок тонесенький, що вив ся на всi боки побачивши свiтло.

Взяв ангел те нужденне сотворiне і понiс його з поспiхом до неба. Ту станув перед самим Богом, вiддав Йо-му знов глибокий поклiн, простягнув до Него свою руку, вiддаючи Йому хробачка.

А Господь тоді промовив:

Бачиш се сотворiне. Воно малень-ке, слабеньке росло і жило в твердiм камені на самiм дні глибокого моря. Я на него памятав, Я за него дбав, Я ним опікував ся. А щож ти тепер ска-жеш?! Коли моїм провидiнєм стараю ся за все, коли не забуваю навіть на бiдного хробачка, то чим мав би Я

Укрѣйска католическа црков Сошествія Св. Духа в Акрон, О.
Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

не тямити на чоловіка, на дитину?!
Йди-ж тепер на тамтой світі на землю і там мсиш покутувати за свій гріх!...»

Посумнів Божий післанник. Скло-нюючись перед небесним Вітцем він сказав: «Господи, най буде воля Твоя і пішов поміж людей. Як темна ніч осіння вже близько він був землі, аж ту нараз подибає свого товариша, що вже ніс Оленину душу перед Божий суд. Ще й гірше перед ним засоромився і закриваючи своє лице, поспішив не гаючи часу до вдовиної хати, щоб там заопікувати ся круглим сиротою. Лукою.

І отворивши двері, увійшов ангел в людським тілі до середини. На лаві під вікном, як скошений цвіт лежала мертва Олена притулюючи скоєніми руками свого сина до грудий. Тихо було всюди, немаче в могилі — від часу до часу розносив ся лише тужний плач немовляти.

Щож робити? — подумав ангел. Що? От — він наперед приступив до мертвої жінки, здіймив з її рук Луку, притиснув його до себе, тай до сну заколисав. По хвили зложив його на подушці в постелі, прикрив пеленами; побіг до сьвященика, щоб повідомити його, що Олена вже небіжкою.

Сьвященик був старий, сивоволосий чоловік — чесна і сьвята душа. Жаль йому стало своєї парохіянки — заплакав бідний, згадавши, що не давно її доброго мужа відвів на цвинтар.

Щож тепер буде з малою дитиною? — подумав він собі. Що? «Най Божя воля стереже її» — сказав по хвили і постановив займатися осиротілим Лукою.

Покликав слугу. Поручив їй піти на край села до вдовиної хати — приказав їй забрати малого хлопчину до себе. Слуга й не розважаючи довго виловила поручене свого вітця духовного і побігла в одну мить плачучи по дорозі за Оленою.

Тимчасом сьвященик зайшов в бесіду з незнакомим чоловіком — з ангелом в людським тілі. Випитував його з вістки він походить, куди йде і чим займає ся.

«Шукаю, Отче, служби» — відповів. «Де будь у кожного чесного господаря рад би я стати за наймита».

«Ну — як так, то лише ся в мене» сказав сьвященик. — «Однаково потребу робітника і помічника в своїм газдівстві. Пізнаєш мене, я придивлюся тобі і як будемо один другому до вподоби то й уговоримо ся».

«Добре, дуже добре» — відповів незнаний чоловік. «Не зле буде мені при вас — стану вашим слугою, розкажіть лиш, чим маю займатися!...»

«Заки що буде, треба тобі вперед пожити ся. Ти збіджений дорогою, ти десь голоден» — сказав сьвященик і сам таки дечим угостив свого слугу.

«Тепер скажи мені, як ти називаєш ся» — спитав сьвященик, як вже подорожний наситив ся.

«Називаю ся Херувим.»

«Ов, Херувим, щось так як ангел, гарне ім'я, нема що казати. Та най тобі й так буде» — сказав жартобливо сьвященик.

Відтак призначив йому роботу, взяв під паху молитвослов, палицю в руки і пішов до вїйта, сказати йому, аби зняв ся похороном вдовиці.

До помершої зійшли ся деякі добрі люди, нарядили її на лаву. Лишень руки небіжки не мож було уложити. Як конаюча простягла їх до дитини, так і сконала. І вже не можна їх напростувати. Гейби яке чудо стало ся.

На похорон зійшло ся багато людей — всі плакали над молодою вдовою, що так скоро зійшла з сего світа полишивши маленьку дитину сиротою. — О. парох над її гробом виголосив діямаючу науку, яка всіх так зворушила, що ридали в один голос. На конець звертаючись до землі, сказав: «Прийми земле, що твоє а ви братя і сестри, що тут спочиваєте, прийміть між себе сестру Олену, бо вона вже до вас належить.»

Труну спустили до гробу і сира земля притиснула свою жертву до себе, як вона давно притискала свою дитину до грудей.

По похороні всі розійшлися, кождий спогадуючи, що й його те саме чекає. Ніхто не зівстався, бо не було нікого, щоби ще на гробі Олені міг був поплакати. Одна-однісінька дитина зісталася, але та ще в пеленках і не думає про матір.

Малому Луці не але було в домі о. пароха. Старенька Параня доглядала його як свого рідного. А й Херувим мав бачне око на него.

По якімсь часі спитав священник Херувима, чи подобалася йому служба в него.

«Мені добре у вас, не знаю лишень, чи ви з мене вдоволені» — відповів Херувим.

«Я з тебе зовсім вдоволений, то гадаю, що можемо вже за платню умовитись» — сказав священник.

«Е, про те пізніше будемо говорити, може я вам де в чім не догоджу, то шкода би було нашої умови» — відповів Херувим. І так минули тижні, місяці а навіть і роки а Херувим працював як найвірнійше і без умови.

Священик полюбив Херувима як свого рідного сина і у всім йому звірявся. Нераз засягав у него й духовної помочи, бо Херувим мав такий бистрый розум, що на всьо так трафно відповідав, що священник аж дивувався. Чудувався священник над його поведенєм і нераз думав собі, що то хіба ангел а не чоловік.

Час минав скоро. Херувим завжди був однаковий. Та за той час вже й Лука підріс. А був собі такий гарний та рослий, що диво! Священик з кождим днем прислабав і нераз звірявся перед Херувимом зі своєю журбою про Луку. «Хто то заопікуєся ним, як би я так помер?» — говорив.

«На що вам журитися тим, що не є в вашій силі. Полишіть лишне те все Господу Богу, як Він зарядить, так воно й мусить бути. А коли що станеся не по нашій гадці, то не смутімся, бо ніхто не знає Божих замірів. Дуже, дуже много річий є закритих перед людьми. Не можна смертному чоловікові розсліджувати доріжки Божого провидіння» — відповів Херувим.

«Та то правда, Херувиме, але чоловік все чоловіком, поки живе, все по людськи думає».

Нераз вони так оба собі бесідували, але за кождим разом таки Херувимова була правда. Священик з дива не сходив, коли чув такі мудрі слова від свого слуги. Якийсь дивний чоловік — нераз думав собі о. парох. Я вже такий старий, досвідний чоловік, вже не одного видів, але такого чоловіка то таки ще не бачив. Такий чесний, робітний, що хоч куди; що до

Кожда дитина має свого Ангела Хоронителя.

рук возме, то неначе горить йому, а розумний, що хіба рівного нема йому. А й платні ніякої не бере. Дивний чоловік таї годі.

Лука був одинокою потіхою для сивоволосого священника. Так до него привязався, що здавалось, що не видержить без него. Раз звірівся перед Херувимом, що дуже прикро буде йому вмирати, зіставляючи Луку. А ще й те, що не зможе йому нічо відказати, бо сам нічо не має. Херувим же лишень поглянув на него і не сказав ані слова, що священника дуже здивувало. Старовина так дуже розпадався

за своїм вихованком а не знав, що так, як погребав його батька та матір, так і його відпирувалить до вічності. Дивні Божі суди.

Сей старушок подібний був до городника, що залюблений в своїх прегарних цвѣтах і не подумав, що чиясь рука посигне і зірне ту найгарнійшу цвѣтку, якою він найбільше тішив ся. Старовина не припускав навіть, що по його одиноку цвѣтку вже простяг руку небесний городник.

Не минуло й кілька днів від того часу, як так сьвященик звирив ся зі своїм болем перед Херувимом, аж нагло Лука захорів. Не помогли ніякі заходи, ні лікарі — Лука не довго слабував і вже не підвів ся. Тай старенький парох відпровадив й його на місце вічного супочинку.

Втрата такого любого хлопця сильно відбила ся на сьвященику. Мало що сам не пішов за ним. Дивувало його не мало те, що хоть Херувим так дуже любив Луку, що здавало ся неначе би оба були найліпші рідні братя, то таки не було знати ані крихіточки жалю; противно — був завжди веселий, як би нічо не стало ся. Дивно було йому тай щось гейби зачав чогось побоюватись.

Було то перед самою зимою. Осінь була дуже прикра і можна було сподівати ся лютої зими. Одного дня раненько сказав сьвященик до Херувима, щоби запряг коні та поїде з ним до міста, бо хоче купити собі добрі чоботи. Як Херувим почув, що сьвященик хоче купити собі чоботи, усміхнувся. Але нічого не кажучи, запряг коні і оба поїхали.

Дорога була їм через сусіднє село попри церкву. Як вже були просто церкви, Херувим вийшов з кишені каменець і кинув на церкву в саму баню. Сьвященик задеревів на возі, мороз перебіг йому по тілі, хотів крикнути, але ще трохи здержав ся. Скорше був би сподівався собі смерті, як видіти, щоби Херувим такого злочину допустив ся. Мовчки, з великим жахливим сидів на возі. Не оглядав ся, ані на-

віть не порушив ся, лишень цильнував свого слуги.

Ідучи даліше надовж села, приїхали до коршми. Херувим лагідно поглянув на коршму, зробив над нею знак сьв. хреста і поблагословив її.

Тепер вже сьвященик не знав, що почати: чи їхати далі чи вертатись домів. «Чи не чорт перекинув ся в чоловіка і наняв ся в него за слугу» — шибнула йому нараз гадка до голови. «А може мені снить ся» зачав гадати, — «бож не подібно, аби такий наскрізь чесний чоловік, як Херувим, чогось подібного допускав ся». Алеж ні, се таки дійсно він їде з Херувимом до міста. Хотів вже спитати ся його, що він за один та що таке робить, але ще раз переміг себе і дав покій. — «Буду видіти, що ще далі буде» — сказав собі.

Приїхали до міста. Сьвященик купив чоботи тай ще дещо і знов пустили ся оба в дорогу до дому. По дорозі знов сьвященик не має спокою — все його мучить негідний вчинок свого слуги. Не хотів вірити, аби Херувим був яким злим чоловіком, бож через тільки літ надивив ся на його чесноти. Вжеж то він незвичайний чоловік, коли не дбає про платню, навіть і умовитись зі мною не хотів. Але чому він таке зробив, як ми їхали до міста. Тут мусить бути щось тайного. Хіба таки поспробує його спитати.

«Слухай, Херувиме! Я би хотів тебе дещо спитати.»

«Добре, отче, дуже радо буду слухати тай як буду уважати що буде гідне з Божою волею, то й відповім. Виш знаєте мене чейже не від нині. Ну говоріть що маєте казати?»

«Гм! як буде гідне з Божою волею, то відповім» — повторив собі в дусі старовина. Сеся відповідь зовсім не паєє до такого, за якого я мав Херувима. Ну, буду видіти що далі буде. І зачав питати:

«Скажи мені, Херувиме, чому ти так сердечно засміявся, як я тобі сказав, що хочу купити собі чоботи?» «Я дів того усміхав ся, бо знав,

що ви в них не будете ходити» — коротко відповів Херувим.

Гм! дивна відповідь. Ніби відки він може знати, що я в них не буду ходити. Справді не розумію сего — гадав собі.

«Ну а чомуж би я в них не міг ходити, таж я й пробував і добрі були?» — запитав сьвященик.

«Тому не будете в них ходити, бо вони будуть вам вже злишні» — змивно відказав Херувим.

Вже аж тепер старовина порозумів, що відай не довго потягне на сім сьвітї. Страх огорнув його. Але зачав питати далі:

«Ну а скажи мені, чому ти в церкву кидав каменем а перед коршмою перехрестив ся і благословив її?»

«А, бо знаєте, отче, тоді в церкві приносила ся безкровна жертва а злий дух ходив поміж людей і підсував їм різні недобрі гадки. Тим відривав їх від слухання Служби Божої. Я же кинув каменем і злий дух втік. А що до коршми, то там, хоть що правда, не добре місце, але багато людей там радили над тим, щоби зложити складку і справити новий дзвін до церкви. От і видите, дуже гарна була гадка тих людей і я їх за те поблагословив.»

«А відкиж ти те все знаєш? Як ти можеш знати, що люди гадають та що роблять?»

«Тому я все знаю, бо я є Божий слуга» — знов коротко відповів Херувим.

«Не розумію тебе» — сказав сьвященик — «вжеж кождий з нас є Божим слугою, але все таки я би найборше міг мати до сего право, бо я сьвященик а ти простий чоловік».

«Правду кажете, отче. Гідність сьвященика є дуже велика і сьвященик є правдиво слугою Божим, але щоби я був собі таким простим чоловіком, як ви собі гадаєте, то ні. Самі ви собі нераз думали, що я мушу бути незвичайним чоловіком. І я знаю більше від вас. Гадаєте може, що я оттак собі бувало говорив вам, що дуже много річій є закритих перед людьми. Ніхто не знає, чому воно так а так дїє

ся. Вони закриті до часу аж доки їх Всевишній не відкриє. Нічо не дїє ся без Божої волі. От нпр. ви собі гадали, що я случайно зайшов до хати помершої Олени. А то не був случай, але така була Божя воля, що як раз я мав тоді там зайти, як вона померла. І те також випадково не стало ся, що я й до вас зайшов та став у вас наймитом. За ваші милосерні діла над вдовицями та сиротами, Господь післав мене до вас, щоби заопікуватись дитиною Олени. Бо ви як сьвященик не маєте на стілько часу до того. Я вам з Божої волі поміг.

Ви дуже дивували ся, що Лука помер як вже підріс а не тоді як ще був маленьким. Се також стало ся з Божої волі. Як би він був помер ще як був дитиною, були би люди могли говорити, що тому змер, бо не мав опіки. А Господь Всевишній дозволив йому рости аж до молодечих літ, а тоді відтак забрав його до себе, щоби показати, що з Божого провидіння дитина і без материнної опіки виховає ся.

Сьвященик вислухавши такої науки, аж задивував ся, але перечити не був в силі, бо слуга-херувим говорив таку правду, що годі було що закинути. Лишень не міг зрозуміти, як такий простий чоловік може про такі глибокі річі говорити.

«Всьо добре, що ти кажеш, то сама щира правда, але скажи мені вже раз, хто ти є? — спитав рішучо сьвященик.

«Я вже вам сказав на самім початку нашого познакомлення, що я є Херувим, лишень що не звичайний земний чоловік, але я є дійсно Херувимом, одним з небесних духів». — І тут зачав оповідати все по порядку, як його Бог післав по душу вдовиці, як він з милосердя над бідною вдовою та над її дитиною, не виповнив Божого розказу та як за те назначив йому Бог покуту... гет все до кінця.

Як вже Херувим все розповів, тоді сьвященик подумав хвилюку а відтак сказав:

«Коли я достунив так великої ласки, що ти ангел херувим в людськїм

тілі був у мене слугою, то дозволю мені ще почути ангельського співу — заспівай мені херувимську пісню.»

Ще не встиг вимовити а вже почув старовина такий гарний, чудовий спів, що від него забув, що він їде на возі. Йому здавалося, що він в небі.

Вкінці спів утих, Херувим заяснів надземським світлом, піднісся в гору і вже не видно його було. Св'ященик спостеріг, що він сам один в возі. Перестрашений сам не знав, що почати. Взяв коні за повід і в тяжкій задумі поїхав до дому.

Ті чоботи, що купив собі на зиму, викинув геть, щоби не пригадували йому смерті. Бо хоть була то праведна душа, всеж таки старушкови не хотілося покидати сего життя, яким міг собі ще неодну заслугу придбати на життя вічне. Та небавом такі слова Херувима мали сповнитися. Прийшла хвиля розлуки зі світом та зі своїм дорогим стадом-парохіянами.

Перед самим вже сном казав прикликати до себе своїх парохіян і про-

сив їх іменем Ісуса Христа, щоби були вірні Господу Богу, щоби заховували Його заповіді, та аби передусім не забували на бідні вдовиці та нещасні сироти бо казав, як би того було потреба то й Ангела післявби Господь з неба, аби заопікував сиротою. — І оповів їм все про Херувима.

При тім розпрощавшись зі своїм стадом, віддав свою праведну душу в руки Того, якому ціле своє життя служив.

Св'ященик розпрацався зі світом і перенісся до вічності, а ті нові чоботи, що був купив для себе, хто инший зносив.

На його гробі люди оттак написали.

Ту спочиває праведний єрей Йоаким,
Що в него був слугою ангел Херувим,
Сиротою Бог так ся заняв,
Що Херувима на землю післяв.
Невидима сила видимою ся стала
Для сироти, аби в світі не пропадала.

Праця для світа.

Коли славний цісар Наполеон сидів самотній на острові Св. Єлени, там то, як оповідає його товариш граф Лякас, почав він читати св. Євангеліє; а коли прийшов на ті слова: «Кая убо полза чоловіку...» сказав жалісно ті слова: «Щож мені з того, що я вкрився світовою славою, коли я для слави моєї душі нічого не зробив.» — Так само горнимося і ми до тієї землі і світових річей, як бисмо були сотворені лише для світа. Працюємо і працюємо і як ті крети перевертаємо землю, а о добро позагробове і не подумасмо. Задля неустанної праці не маємо часу належнито змовити молитви, задля тієї праці опускаємо пер-

ков, задля праці зачинаємо день криком і проклинами. І ся праця підкопує нерозум, нищить сили, приглушує совість і болять Богу, відтягає від церкви, від Бога, в'яже до гроша, до поля, плута, до ремесла і лучає ся нерозум при смерті, що християнин опустивши кілька сот Служб Божих через своє життя, убогий, нужденний кінчить марно своє життя, не заробивши ані одної Служби Божої, котра би товаришила його душі до вічності. Знищив своє життя, для своєї душі нічого не зробивши! Все поносимо лише для тіла, для злиску, і не маємо часу ані годинки для слави Божої. Вибачай Господи Боже — нема часу!

У шахті.

Мокро і темно, немов в домовині.
Випало кайло із рук.

Дихати важко, ломота у спині,
В голови болізнний стук...

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло —

Довбай!

Думка єдина: спочити хвилину —
Сили нема довбонуть.

Добре б піднятися та випростатись спину,

Свіжим повітрям дихнуть...

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло —

Довбай!

Пізно чи рано? Ще довго робити?

Тягнеться час той, мов рік!..

Дайте спочити, спочити, спочити,

Дайте заснути... навік!..

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло —

Довбай!

С. Черкасенко.

ДОБРА НАУКА.

Німецький Єпископ Єгер оповідає таке: Як ученик опровадив я раз вакації в однім католицьким домі в Швайцарії. Одного разу сиділи ми всі в неділю при обіді, коли нараз відчинилися двері і ввійшов найстарший син, котрий вертав з Німеччини з студій до дому на вакації. Я завважав, що лице вітця насушилось, а заки син ще здужав зачинити за собою двері, запитав він його: «А ти де був

нині на Службі Божій?» Син став оправдуватися: «Потяг відходив перед шестою рано, трудно було...» Отець не подав синові руки до поцілювання, говорив йому «ви» і при столі казав йому услужити як би чужинцеві. Треба було аж посередництва матери, нім отець аж на другий день дав ся перепросити і молодця прийняв як сина. Де нині шукати таких вітців? де шукати таких синів?

СТАРИННИЙ КРАСНИЙ ЗВИЧАЙ.

В старині між Славянами був такий звичай, що коли хтось мав ворога і з ним помирился, то вони оба виходили над воду і кидаючи в воду камінь проголошували ось такі слова: «Так як той камінь пропав в воді без сліду, так нехай пропадає всяка ненависть на завжди

ди між нами.» Звідси маємо ту красну приповідку: «Пропав як камінь в воді.» Лише що мало хто знає, який початок тої приповідки і як глибоку гадку вона в собі містить. Коби то і між Українцями пропала від тепер вся ворожнеча і ненависть — як камінь в воді.

ДИВА ПОЛУДНЕВИХ ПІДБІГУНОВИХ ОКОЛИЦЬ.

Північними підбігуновими околицями світ цікавився вже від дуже давніх часів, а за се полудневим бігуном люди зацікавилися доперва під час подорожі капітана Кука в 1775 році. Пізнійше, 1819 р. російський цар Олександр І. вислав там експедицію, яка відкрила в перше підбігунову землю, іменно край Олександра II. і малий остров, який названо островом Петра І.

В пізнійших літах много людей виправлялось в полудневі полярні сторони, аж вкінці в 1911 р. Роалд Амундсен відкрив полудневий бігун. Також капітан Роберт Скот, який подорожував иншою дорогою, дійшов до полудневого бігуна 12-того січня 1912 р., однак коли він вертався до свого корабля, що звав ся «Нова Земля», загинув wraz з своїма чотирма товаришами. Їх тіла знайдено 8 місяців пізнійше.

Ще перед нещасною експедицією Скота, Генрих Шеклетон зближив ся на 111 миль від бігуна, і певно бувби дійшов там, колиб не забракло було йому поживи. Його партія вибралась до бігуна на кількох санках тягнених сибірськими псами, однак в дорозі тре було псів забити, а люди мусіли самі тягнути санки.

Коли Шеклетон вертався назад, він зайшов на ледовець, який, після його опінії, є найбільший в світі. Він лежить в прекрасній околиці, на височині 11.000 стіп понад морем.

Доступ до полудневих полярних околиць заступають численні ледяні гори, які є відногами Великої Загороди, се в великого ледяного валу, що задержує кораблі в їх подорожі на полудне. По за тою Загородою можна подорожувати лише саньми.

Дуже часто кораблі мусять переховуватись поміж ледяні гори, які хоч справді є дуже незручні, однак їх вид є прехороший. Описуючи по-

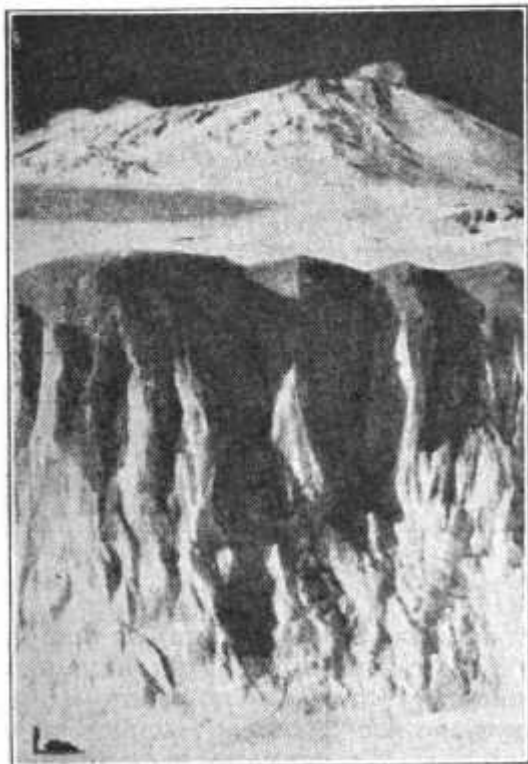
дорож поміж тими горами Шеклетон каже: «Ані язик, ані перо не зможе описати краси і чару сеї околиці. Як далеко око могло досягнути з вежі нашого корабля «Німроду», простягались на схід, на захід і на полудне

Щілина в Великій Запорі. Далеко видно корабель „Нова Земля“.

великі, білі, валоваті ледяні гори, творячи чудовий контраст з лініями сино-чорної води, що вилась поміж ними. Коли ми ввійшли на мовчаливі водні вулиці сего величезного безлюдного білого міста, здавалось що всьо зачароване спить, замерло. Не було там ніякої позначки життя, лише часом спірхнула мала снігова птиця. Але й то її годі було видіти, коли летіла понад горами, лише доперва тоді показалась очам, коли злетіла на хвилину над воду і своїми чистими білими крильцями літнула її филь.

Оборот корабельної шруби збивав невеличку філю, а часами в слід за нами спадали з гір з гуком і шумом вели-

Вид гори Єребус. В долішнім лівім розі стоїть чоловік з санками.

кі маси леду і снігу, зсунені дивним рухом. Деякі з тих гір мали дужі фантастичні форми, які можна подивитись лише в полярних сторонах, а від їх верхів і шпилів відбивались різними красками проміні сходячого сонця.

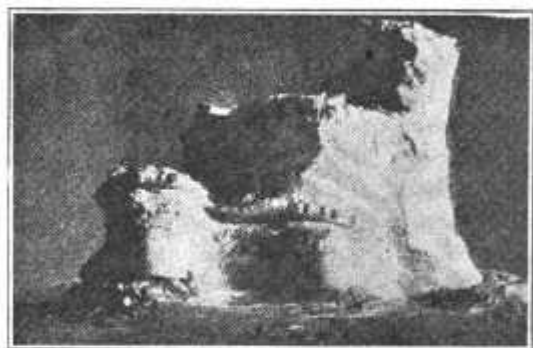
Як в північних підбігунових околицях много ледяних гір має свій початок в Ірландії, яка випускає з себе сотки ледівців, так матерію полудневих ледяних гір є ся Велика Запора, від якої відривають ся цілі гори і відпливають. Ся ледяна Запора тягнеть ся на просторони 400 миль, і є висока на 100 до 250 стіп.

Коли читасмо опис Шеклетона, то хоч в части можемо собі виробити понятє, як виглядає ся фасада з леду. Він пише:

»Коли ми підійшли до Великої Запори, дивлячись пильно за яким проло-

мом, ми докладно могли завважати всі зміни в ледянім обличчю. В деяких місцях стїна була зовсім гладка, прямовісно втята від гори аж до морської поверхні; в інших місцях були прямовісні щілини, а часом показувались глибокі печери, освічені відбиваючим ся сьвітлом, що переходило з ясно синього в сильно зелене. Часом на бокх Запори появлялись великі чорні плями, однак коли ми зближались до них, то сї перемінались в величезні печери, в які часто глибоко врізувалась вода. Одна з них була така велика що можна було вигідно заїхати кораблем, з наставленими щоглами. Дивлячись на Запору з невеликої віддалі, здаєть ся, що се є зовсім рівний ледяний вал; коли їхати рівнобіжно з нею, вона робить зовсім инше вражінє, вона виглядає наче зложена з многих частий, а кожда з них подібна до рога в заливї.»

Так як би Запора ще сама не була досить імпонуюча, на однім її кінці стирчить наче сторож, величезний вулкан, Єребус. Ся гора є висока на 13, 370 стіп понад морем, а її снігом вкритий верх визирає високо понад Запору. Вершок гори є завжди оповитий хмарою пари, яка часом взносить ся в воздух до височини 4.000 стіп, а там розганяють її вітри на цілі милї.

Гора з леду.

Підчас послідної Скатової виправи одна партія вийшла на гору Єребус. Один очевидців так описує кратер вулкана: »Ми стояли на березі страшної пропасти і зразу не моглись.

мо бачити ані її дна, ані навіть в попереку, тому що кратер був заповнений величезною масою диму, який бухав на 500 до 1000 стій в гору. Пасамперед чути тяглий, голосний свист і шум, який тривав кілька минут, опісля глухий гук, а в тій хвилі в гору бухають великі, клубоваті маси пари, що все висять над кратером. Се явище повторялось з перервами цілий час як ми стояли коло кратеру. Довкола нас воздух був пересякнений їдкою сіркою. На хвилю північний вітерець розвіяв хмару і нараз ми побачили кратер в цілім його розмірі і глибини. Був він глибокий на яких 900 стій, а широкий на пів милі. На дні його було три отвори, з яких бухала пара і дим.»

Дійсно красиви, які можна видіти підчас полярної подорожі, є прекрасні. Однак опісля тих сторін був би неповний, колиб поминути мовчанкою північів, без сумніву найцікавішу животину полудневих підбігунових околиць. Многі з нас виділи єї дивні птиці на малюнках, однак коли ми би побачили їх живих, то так само втішилибсьмо ся ними, як втішив ся один член Скатової дружини, який так описує свою першу стрічу з північів: «Він штикульгав до нас зовсім так само, як нічне, мале дитя, що вчить ся ходити, і яке скоро біжить до матери, не журячись, що може вкінці перекинутись. Тоді він пристає, звисає свої крила, згинає і звертає головою зовсім не так як птиця, але як чоловік. Найдивнішою його прикметою, я думаю, є його штивний, малий хвіст, який він пооче по землі, мабуть опираючись на нім. Творять

його кілька твердих чорних пер, і короткий насад, що робить ту птицю тим сьмішнішою. З своїм чистим білим сподом, а чорним верхом, нагадує штивного малого чоловічка, з довгим чорним кофтом, і білою сорочкою, коли обоє вони є на нього за великіє».

Хоч сей птах є на суші повільний і незручний, за се на воді він плаває

Громада північів.

дуже скоро. Шеклетон згадує про слідуєчий случай: «Коли ми виладоували наші товари з корабля — каже він, коло нас зявилося велике число північів. Ми не мали часу їх оглядати, однак одна пара звернула особливу нашу увагу. Ся пара скочила з води і опинилась на ледяній горі, зробивши прямо в гору яких 12 стій. Сей вчинок здавав би ся неможливий для тих малих животин. Він однак євидить, що вони мусять плавати дуже скоро по воді, щоб набрати розгону, потрібного щоб вискочити в гору чотири рази так за високо, як їх власна довжина, і що вони мусять мати дуже добрий інстинкт потрібний до зміркованя віддалі і височини свого скоку.»

А Ф О Р И З М И.

Отець враз з сином ловили риби на вудку. Спершу зловив отець спору рибу і сказав сі слова до сина: »Затям собі тое добре: коли би ся риба не відчинила рота, не булаби ся зловила на вудку. Так і люди устерегли би ся від неодоного нещастя, коли би зуміли в відповіднім часі мовчати.

*

Чому бажаси щастя, коли ти через се живеш по злому?

*

Пощо жити взагалі, коли ти не мавши ціли життя?

*

Нащо здалась тобі твоя мудрість і вченість, коли ти не знаєш, як жити по християнськи?

*

Коли мудрий дурного хвалить — шкодить собі, коли дурний мудрого хвалить, шкодить йому.

*

В житю, як на ярмарку, не можна без того, щоб один одному на пальці не наступив. А кому наступили — того болить.

*

Свободи не можуть дати люди людям: свободу має тільки той, хто сам собі її здобув.

*

Поступ се неволя для тих, хто не йде з ним разом.

*

Коли всякий замете смітя перед своїми дверми, то вся вулиця буде чиста.

*

Думати, що слабкий ворог не пошкодить, се значить думати, що іскра не годна спричинити пожежу.

*

Людям не достас не сили, а вольі.

Чи не було би гарнійше не допускати до бідности, чим помагати в біді.

*

Тайна продовження нашого життя полягає в тім, щоби його не скорочувати.

*

Одні очі і плачуть і одні сміють ся.

*

Одні набувають знань, щоби про других знали, а інші, щоби про них знали.

*

Не трать часу на пусту балаканку, але говори в чім діло або мовчи.

*

Не купуй неконечне лише тому, що воно дешеве.

*

Кождий повинен боронити свій рідний край, не жалуючи життя.

*

Своїми гарними вчинками може кождий Українець здобути собі вдячну пам'ять у свого народа.

*

Чи можеш любити свого батька, як ти його не знаєш? Чи можеш любити свій нарід, як ти не знаєш його історії? Купи собі її і читай!

*

Ти відрікаєш ся свого народа, а ще хочеш, щоб тебе люди шанували?

*

Не глядай за правдою у других, як у тебе її нема.

*

Не в тім діло, щоби довго прожити, а в тім, щоби життя марно не пройшло.

*

Шукайте сил в самих собі, а знайдете їх. Чужа поміч може, однак нічого не творить.

Тисяч разів покаси ся, що говорив,
а один раз, що мовчав.

*

Скоро не стидави ся запитати про
те чого не знави, ти вже розумний чоло-
вік.

*

Не заставляй другого робити те,
що можеш зробити сам.

*

Світ все остане ся світом, хотай
його сліпий не бачить.

*

Если в суперечці тебе переконують,
перестань говорити, бо чим довше будеш
говорити, тим глупіша буде твоя бесі-
да.

*

Добро яке ти зробив, не пропаде,
хотай ти і забув би про него.

*

Не звертай уваги на того, що всіх
ганить, а лише тебе хвалить.

Стережіть ся тих, що радіють зло-
му, гірше чим тих, що чинять зло.

*

Декому вірять без доказів, а деяким
навіть мимо доказів сумнівають ся.

*

Всі знають, що ти є Русин-Украї-
нець але не знають, чи ти зробив коли
що доброго для твого народа. Не забу-
вай-же про те.

*

Як би ми були мали науку, то за
невіжеством своїм не прийшлоб до та-
кого занепаду.

*

Україна — се твоя слава. Робиж
так, щоб вона засіяла славою перед ці-
лим світом!

*

Не збивай яблука поки зелене, як
дозрів само впаде.

*

Самолюбство — се смерть, любов —
се життя.

Ні, не співай пісень веселих
Про кеїти, про кохання рай,
Малюнком щастя чарівного
Ти серця чулого не край.
Дивись: нещастя, лихо всюди,
Нудьга і горе скрізь живе...

Чи чуви стогін той невпинний,
Той плач, що серце жалем рве?
Чи бачиш сльози ті пекучі,
Чи чуєш брязкіт кайданів?
О, не співай пісень безжурних.
Не присипляй своїх братів!

Галина Комарівна.

СЬМІХ І ПРАВДА.

Як пан перехитрив дощ.

Оповідать люди, що колись то жив в однім селі пан, що звав ся Януарій.

Мав поля не багато, всього тисячу моргів, отже хліба в нікого не просив на передновок. Словом жив, як всі ті пани живуть, що мають по 1000 моргів ґрунту.

Та в однім пан Януарій був перивний другим панам — а се в тім, що був він дуже хитрий. Куди не поверне ся, все до себе пригорне, все для своєї користи присидиє. Та послухайте, яка йому раз пригода стала ся.

Заносило ся на добрі жнива, але нагло на-стала посуха і землі прагта дармо дощу. Молив ся часто пан Януарій, поглядаючи на небо. Але жадна хмарка не показувала ся, а хоч часом показала ся, то зараз розвіяв її східний вітер. І так було з дві на день.

Що рана приходив гуменний по ключі, а першим питанням пана Януарія було:

- Ну, як там, Петре, не падає?
- Ні, прошу, ласкавого пана.
- Чи хмарно? — питає знов пан.
- Погода, прошу ласкавого пана.
- А як сходило сонце?
- На погоду, прошу пана.
- От біда з тою погодою — нетерпеливий ся пан.

Вкінці постановив ужити підступу, щоби, будь-що-будь, звабити дощ. Прикликав отже візника і каже:

— Іване, нині о восьмій годині запряжеш коні до нового візка; поїдемо до Кам'яної Волі, отже наברי оброку для коний на цілий день.

— Добре, прошу пана.

Іван хотів зняти плац від дощу і парасоллю, що висіли в сінях на стіні.

— Лиши то — каже пан — нічого не треба! Убери ся в нове убранє, але гумовий плац лиши. Розумієш?

Точно о восьмій годині заїхав Іван парадним візком, дотепер еще зовсім неуклиганим і сидів на кізлі в синій ліберії з рожевою кокардою при капелюсі, як би на балі або на весіллі, а пан в новім літнім убраню, без плаща і парасолі, сів на візок і кричить: Ідь!

Пан їде та все собі міркує.

— На світі завжди так буває, що нехай християнин вибере ся з дому в повім убраню і без парасолі, то хоч би не було хмари, то й буде певно дощ, щоби йому напакостити.

— До Кам'яної Волі було добрих чотири милі, отже коли прибули там серед свеки і пороку, на собі не було ще нії хмариночки. Попасши коні, зачали збиратись до дому.

Їдуть назад, а пан все поглядає на небо, чи не показують ся хмари, бо доси кілька разів вибирав ся без плаща і парасолі, завжди стрівув його дощ.

Їдуть даліше. Нараз зачали показувати ся хмарки, а за хвилию ціле небо покрилося чорними клубами хмар. Вже й починає греміти і блискати. Незабавом зачав падати дощ, та полив як з ведра. Не один пан, а й п'ять-найцять таких панів перемокло би до шпички. Втішив ся пан; байдуже йому, що нове убранє зімвечило ся. Ото хліб уродить ся! — думає.

А ще більше гордий з того, що йому вдало ся дощ перехитрити. Звичайно, панська натура.

— А то раз дощ, Іване — каже пан до фірмана.

— А вжеж, пане.

— А знаєш, хто його спровадив?

Фірман подивив ся здивовано.

— Не знаю, пане, от дощ...

— Еге — засміяв ся пан — отсей дощ, то мое діло, я спровадив його підступом. Недармо я казав не брати парасолі. Але тепер хліб буде!

За пів години, чи як, дощ перестав і небо випогодилося. Пан їде, та все тішить ся, що як то він мудро дощ перехитрив.

— Та яке було здивованє пана, коли, доїзджаючи до свого селя, побачив, що дощу було менше і менше, а дальше сухісінький парох курить ся.

— Що, хлопче — запитав він пастуха — чи не було тут дощу?

— Не було, пане! Збиралась велика хмара на заході, але до нас не прийшла; ані кроплі дощу не впало.

Що думав дальше пан, можна догадати ся, а фірман сказав до себе потихо: Хотів пан дощ перехитрити — та сам перехитрив ся!

Загадочний образець.

Де є чоловік, що загинув йому капелюх?

Добре серце.

— Ах як би то я хотів, щоби той малий когутик, задякував того великого — каже Івась — приглядаючись з боку двом бачим ся когутам.

— Ов?!... А то звідки у тебе в серцю взяло ся таке співчутє для малих, слабших?... питає Івась здивований учитель.

— Бо великим когутом всі наїмо ся, а малого то зідать тато самі, відповів Івась.

В Суді.

Судія: А ви пощо принесли ту палку з собою?

Обжалований: Та бо казали мені, щоби постарав ся о средства оборони.

На кацарськiм мітингу.

На мітингу общества Н. Н. і т. д... явилися Гриць Мазниця і Федь Перепелиця і много інших....

— Що то значить много інших?
— То значить: що там вже більше нікого не було...

В склепі.

Роззянений чоловік: Щось мав я тос — те, як то кажуть у вас купити, але забув я що, але за те прошу мені дати щось подібного.

Купець: Перепрашаю, тос-те подібного нині вже вийшло, але завтра свіжою поштою прийде.

Касієр.

— Пане касієр, ви мусите вже мати красний масток!

— До тепер ще ні, але як колись дам драпака, то тоді мене обрахують.

— Ваш стрий помер в віці 88 літ. Чи був цілком при здорових амислах?

— Не можу сего ще сказати, бо я ще не читав тестаменту.

Опис моря.

Слухай жінко, море то щось величезного!
Бо подумай собі; звідси аж до Європи ані одної корчми...

Потім, як аґент заасекурував дім.

— І що би я дістав, як би так на другий тиждень вибух у мене пожеар?

Аґент: Можлибсьєте дістати два до три роки криміналу.

Льотерія.

— Трафив я куме у «терно» і хотіли, мене до арешту взяти.

— Ну, то не грайте в льотерію.

— Та я не граю, а лиш заїхав дишлем у ту шибу з нумерами, і за то хотіли мене замкнути.

Підслуханє.

— «Кілько пані мають літ?»

— «Двадцять сім.»

— «Так? Таж перед чотирма роками ви говорили то само.»

— «Але пані знають, що я не належу до тих, що нині говорять так, а завтра инакше.»

Ображений.

— Представ собі, Нік, що той Іван собі думас; він вчора назвав мене публічно моральним трупом, дурнем і ослom. Я маю охоту запитати його о образі чести.

— А я би того на твоім місці не робив.

— Чому?

— А ну ж він тобі се доведе, — а тоді доперва підеш в дураки.

З судових протоколів.

— Ви обжаловані о крадіж дров! Чи ви були вже коли карані за які переступства?

— Ні, прошу пана судії, дотепер на щасте, мене ніхто не переловив.

— «Кілько обвинена має літ?»

— «Пишаю се до осуду світлому судови.»

Наші діти.

М а м а, повертаючи з міста застас дітий сидячих спокійно за столом і каже: «О любі мої діточки, як тихо сидять, як бачу, спокійненько, мушу я татови сказати, то ся утішить. А щож ви робите?»

І в а с ь: ми числимо волося, яке повиди-
ралисьмо собі при чубленю, як мамці не було!..

Між супругами.

— Але слухай Іване, ти знов задалеко глянув в кишишок?

— Ну, таж ти знаєш, що я маю слабі очі!

На празнику.

— Один гість не маючи охоти вертати до дому в темну ніч, отягав ся з виїздом, але скупий господар хотючи додати йому відваги, каже:

— Ой їздив я в ще білыше темні ночи вертаючи до дому.

А гість на те:

— Алеж то скирира був той господар, що вас куме, в таку пітьму пускав з свого дому.

На дорозі.

— Деж ви мамуню того когута несете?

— Та то, пане, давнійше весілля в саму північ, а тепер весілля спазнаєсь о пів годину.

Несу його до зигармайстера, щоби бестію направи.

І занесла когута до корчми.

Жидівський погром.

— Ой вай! ієвалт! пане судія, двох жидів забили!

— А деж вони?

— Я один, а другий зараз приїде.

Жебраки.

Двох сліпих жебраків сиділо коло церкви. Хтось переходячи сказав:

— На масш, але поділи ся з твоім товаришом! — і відійшов нічого не давши. Небавом вхопили ся сліпці за чуприну думаючи, що один другого хоче ошукати.

Добра потіха.

— Чи то певне, що я подужаю? — питає хорий лікар.

— Цілком певно, як найпевніше — відповідає лікар і витягас якийсь записаний папір. — Дивіть ся: На сто хорих на ту хворобу виходить один. Ви є власне сотним хорим, котрого я лічу на ту хворобу. Тамтих дев'ять де-
сять дев'ять померло, отже ви муєте подужати!

Підчас жидівської молитви.

Мійський хлопець до свого товариша з кон-
трів: «Мойше, заки вони мають замкнені очі,
вкради кілька медівників.»

Чи треба, чи не треба...

— Як ся маєте куме. Звідки так йдете?

— Ходив до ріки купати ся. Бо то я бачи-
те, таку вже маю приважку, що йду купати ся
раз на рік, чи треба, чи ні.

Старе доробало.

Загадала стара баба
Молодою бути,
Натикала за намітку
Зеленої рути.

І вставила двацять зубів
Приправила коси
Тай сусіда йде питатись,
Чи вона хороша.

А сусід був глухий троха
І саме в сій хвили
Латав старе доробало,
Що кури розбили.

Латав й не чув, що сусідка
У него питала,
Тай відповів: — «Доробало.
Щоб квочка сідала!

Та старе вже до нічого,
І старим остане;
Хоч латайте-ж, латайте,
Все буде... погане».

Злісниця.

Жінка злісниця купила на ярмарку два
горшки — один розбила на дророзі.

— Яким способом збила ти горнець? питає
муж.

— От таким! і тарахнула другим до землі.

Заздрісна.

Заздрісна жінка каже до чоловіка: «Хто
то тая Катерина, котра тобі цілу ніч снила ся,
і котру ти два рази кликав?»

— Він: «Страх, яка ти дурна коза, я пи-
тав ся певно крізь сон: «Котра година», а тобі
причуло ся «Катерина.»

Переходив каправий жид попри красну
жінчину і сплюнув.

— Чого ти плюєш Шмулю на вид такої
красної жінки?

— Ну, я не плюю на ту красу, лиш на ту,
що дома маю.

— Яка різниця між христіянами перших
віків а нинішніми соціалістами?

— Перші христіяни казали: «Все, що моє,
те і твоє», а соціалісти кричать: «Все що твоє,
те і моє!»..

Молодий жебрак: Обдаруйте мене бідно-
го: мій отець сидить в в'язниці, а мама в шпи-
талю. Коли не принесу ніщо до дому, то мене
обоє набють.

В школі.

Хто добре творить і чесно живе, той піде
до неба? А хто зле творить, що тому буде?

Син о к а д в о к а т а: Того мій тато обо-
ронить.

Подорожний: Хлопці, хто з вас віднесе мій
пакунок і що за то схоче?

Жидок: Що пан дадуть, то то возьму.

Другий жид: Я прошу пана занесу за по-
ловину.

Невелика штука.

Ш т у к а р: Уважайте, прошу, тепер пока-
жу вам дуже цікаву штуку. Отже переко-
найте ся, що та цілком чиста вода перемінить
ся сейчас в червоне вино.

Присутний між гістьми ученик з торгівлі
відмавсався:

— О велика то мені штука, у нас що день
в пивниці такі штуки роблять...

Як винаде...

Один сестрінок пішов відвідати свою тіт-
ку, дуже поважану жінчину, котра однак ма-
ла ту хибу, що заживала... табаку... Застав
її при мішеню тіста.

— Зістанеш у мене на обіді?

— Не знаю — відповів на то сестрінок,
спостерігаючи брудну кроплю висячу на
кінчику носа тіточки — то залежить, я к
в и п а д е....

— Зістань мій любий, зробиш мені тим ве-
лику приємність....

— Не можу вам ще рішучо сказати — від-
повів ще раз сестрінок — не знаю, я к в и
п а д е. (В тій хвилі брудна капля впала
на тісто.)

— Ні, рішучо не можу остатись, тіточко
— докинув сестрінок в п а л о, що не мо-
жу остатись.

О. Стороженко.

ДУРЕНЬ.

(Присказка).

Скоріше дурень одурить розумного, як розумний дурня на розум наведе.

Був собі дід та баба, а в них було три сини: два розумних, а третій дурень. Старі були собі добре заможнієцькі хазяїни, і ніс' повмирали, то лишили своїм дітям много добра а особливо тої скотини. Живуть розумні брати, поливають, всім тим добром користують ся, а дурневи нічого не дають, та ще й орудують ним, неначе наймитом. От раз дурень і пита своїх братів:

— А що, братіки, чи будемо ми коли ділитись, чи ні?

— Чом не поділитись! — відказують розумні брати. — Тільки, коли тобі схотілось того розділу, то вже сам і діли, та гляди, як ти нерівно нас поділиш, то ми тобі нічого не дамо, та ще й з господи проженемо!

Добре! — каже дурень. Заплітайтеж собі загопи, а я собі заплету; і як у вечері з поля приженуть скотину, то в чий загін піде, того вона й буде: нехай, — додав — сам Бог нас поділить!

Згодились брати і стали городить загопи; позаплітали собі високі та просторі, а дурень заплів собі лозою так невеличкий захисток. У пещері, як пригнали череду з поля, то вся скотина, скільки її не було, так і пішла у дурнів загін, неначе хто її туди загнав. Повернулись брати у хату, та й замислились. Поставили вечерю; дурень же тріска, аж за ушами лишиться, а розумні брати сидять собі похнюпившись і кришки у рот не візьмуть. Наївшись, дурень подякував Богу, та й каже своїм братам:

— Як бачу, мої братіки, вам дуже жаль вашої скотини, так не журіть ся: візьміть її собі, а мені віддайте тільки отту драбинчасту кобилу.

А в ту добу вмерла у них дядина, стара бабуса, що з ним таки й жила. Так каже дурень, я повезу її у слободу та там як слід і поховав.

— Бери, — відказали брати засміявшись, — хоч на шию ту драбинчасту собі повісь.

Убрав дурень гарненько мертву дядину та й повіз на базар. Провізши, продав її на візку, підпер у сину цурупалком, щоб сиді-

ла; накрив платочком голову аж по самі очі, та купивши яблук і поклав кругом неї, будім-то баба продає яблук, а сам уклав ся під візком спати, та знай поглядає оком, що кругом нього діється. Деякі миряни, проходячи побіч старої, спитають: «почому яблук?» та бачуть, що вона мовчить, і йдуть собі дальше, і без неї на базарі богацько яблук. Коли йде пан, підійшов до візка, та й питає:

— А почому десяток яблук?

Мовчить стара.

— Позакладаю! — гукнув пан: — не чуєш, чи що? Почому десяток? питаю.

Мовчить стара, не ворухнеть ся і не дивить ся на пана, будім не хоче з ним розмовляти, не хоче й глянути на нього.

— Каки-ж, матери твоєї сто чортів! — гримнув пан розсердившись, та черк мертву по шиї, а вона опукою з візка, і ніжки відкидала...

А дурень як схопить ся, як наробить репету:

— Ох мені липечко!.. матінку мою вбив!

— Цить, дурню! — шепотить пан: — на тобі сто рублів, тільки мовчи!

— Не візьму й двісті й триста! — репетує дурень...

— На тобі п'ятьсот, тільки мовчи!..

— Давай тисячу! — каже дурень: — не даєси, такий івалт підійму, що... калавур кричати!

Нічого робить пану, тиць йому скоріш у руку ту тисячу та відрізаючи поли, яко мога від нього. Перелічив дурень грошки, сховав у кишеню, та поклавши дядину на візок, і повіз до попа. Купив труну і поховав її.

Повертаєть ся дурень до дому, іде через гай, і щось дуже замисливсь, і девять розумних не вгадалиб, об чім він коверзує. Іхав їхав, а там звернув з дороги в гушавину, випріг драбинчасту, та, не довго думавши, узав та й зарізав її; далі облупив, перекинув через плече шкуру та й потяг собі пішки. Вже зовсім смерклось, посутеніло, як прийшов він у якусь слободу, а до свого хутора ще далеченько; от він іде вулицею і поглядає, у якій би йому хаті заночувати. Дійшов до чиеїсь господи, дивить ся — у вікнах темо: зайшов з городу, — аж сьвітить ся у віконці. Підійшов він до того віконця, заглянув, аж у вікнах сидить бурсак, а молодий, ставить перед ним макітру з варениками, а печена гуска, кінші й фляшка з горілкою вже стоять на столику. Тільки

хотіла поставити молодниця макітру, а щось і затуркотіло біля дверей:

— Жінко, — почувлось: — відчини!

— Ой мені лихо! — скрикнула молодниця: чоловік приїхав! Хотів був у свата започувати, та й принесла його нечиста мати! — Та се кажучи, скоріш ті вареники і гуску з книшами у піч, а фляшку з горілкою під припічок у попіл. — А ти, каже буреуку, — лізь лишень у кадіб.

Бурсак, підобравши попіл, скоріш у той кадіб, а вона й прикрила його ряденцем.

Від віконці пішов дурень до дверей, витінувся ізза вугла, аж біля дверей стоять два чоловіки, чекають, щоби їм відчинили. Один з них побачив дурня та й питає:

— А що ти тут робиш, чоловіче?

— Іду до дому, та спізнився, — каже дурень: — чи не пустите у хату переночувать?

— Пустив би, чоловіче, та коли-ж бач, жінка й мене не пускає: спить, немаче на віки заснула.

Стали стукати у двері, гукати, коли чують — щось стогне у хаті; далі й питає:

— Хто там?... Не просіть ся — не пущу: чоловіка нема дома!

— Та се-ж я! — гримнув чоловік: — отсе заспалась, що й голову мого не пізнаєш!

Відчинила молодниця, — ледви лізе і стогне.

— Що се з тобою жінко? — спитав чоловік.

— Соняшниці, чоловіче, — заголоєла молодниця: — дух з мене пре! — та швидко у кімнатку, так і гепнулася на ліжко.

Увійшли у хату, засьвітили каганець, чоловік стоїть як несамопитий.

— Отсе, свате, пеня! — каже ударившись об попіл: — жінка занедужала!

— Та воно, — каже дурень, — дасть Бог, полекає.

Посідали; хазяїн з сватом сів на покуті, а дурень з своєю шкурою притулює ся у куточку проти печі, та й мовчить; далі чоловік і питає молодницю:

— Жінко, чи нема в нас горілки? треба свата похачувать...

— І води нема, не тільки горілки, — відказала молодниця через силу.

А дурень як забелькотить до своєї шкури:

— Та цить, цить! кажуть тобі — нема.

— Що ти таке шопотити, чоловіче? — спитав хазяїн: — з шкурою чи що розмовляєш?

— Та се, свате, як казали, кажу мені каже,

що під припічком у попілі захована фляшка з горілкою.

— Оттаке забреш! — скрикнув хазяїн, та глинувши на свата, й каже: — Що се за чоловік, чи він божевідний, чи що?

— Не знаю, — відказав сват: — недалеко до припічка, подивись.

Устав хазяїн, шурхнув рукою у попіл, аж стремить фляшка; витяг, покоштував.

— Справді, свате, горілка! — скрикнув. — Бог мене побий, коли не горілка! Отсе диво! — каже дурню: що се в тебе, чоловіче, за шкура така?

— Кобиляча, — озвався дурень.

— Бачу, що кобиляча; та яка-ж вона розумна, — знає, де й горілку ховають!

— Е, вона в мене усе знає! — пробурмонів дурень.

— Від чого-ж вона усе знає?

— Ат, розинтусе... на здоровячко пийте, та й мені влійте!

Випили по чарці, по другій, і дурню дали; повеселішали: велике діло горілка!

— А що, жінко, — спитав чоловік: — чи нема чого повечеряти? Їсти хочу, аж шкура тріщить.

— Нема, чоловіче, — застогнала жінка: — у мене з самісінького ранку і кришки в роті не було!

— Та цить, навікзена, цить! — знов забелькотів дурень у кутку.

— А що вона тобі каже? — спитав хазяїн.

— От що каже, — відповів дурень: що в печі стоять вареники, книші і печена гуска.

— Отсе комедія! — скрикнув хазяїн, витягаючи з печі потрави: — що се в тебе чоловіче, за шкура така?

— Ат! — озвався дурень: — на здоровя їдьте, та й мені влійте!

Стали вечеряти, і дурня з собою посадовили; дивлять ся на нього і на кобиличу шкуру, і не надивують ся. Повечеряли, стали лагодити ся, де кому спати лягати, а дурень знов:

— Та цить, скажена собака, цить!.. яке тобі діло?

— Що вона тобі каже? — спитав хазяїн.

— Ат, — загугтів дурень: — як усе тобі розказувать, то дуже розумний будеш!

— Будь ласкав, чоловіче, скажи, що вона тобі каже?

— А то каже, що в тім кадовбі, що ряденцем вкритий, бурсак сидить!

Схопив він хазяїна за шия, рядеме, зирк!..

— Сидить диявольський син!... Свате, дай помочи!

Вхопили того бурсака за патли, виволокли з кадовба, давай його віхрити та етуєувати, так що сердешний ледви в двері втрафив; далі до жінки:

— Е, жінко, так оттакі то соняшники вхопили тебе?

Як дав їй кілька ляпасів, так вона й одужала. Далі каже до дурня:

— Ну, чоловіче, що хоч бери, а продай мені свою шкуру: половину моєї худоби за ню віддам!

Довго торговались; дурень удавав, буцім то йому не хотілось продавати тої шкури, а там і згодивсь за три паровиці волів, сто овечат, ще й повнієцький кашпук карбованців на придачу взяв. Вернув ся дурень до дому; як побачили брати волів та овечат, і питають:

— Чия се скотина?

— Моя, — каже дурень.

— Деж ти її узяв?

— Бог мені дав.

Як показав ще гроші, так брати аж руки до гори підняли, аж зацмокали.

— Хто се тобі, — питають, — надавав етільки гроший?

— Бог мені дав. Адже-ж, — каже, — хіба не знаєте: розумний дбас, а дурня Бог наділяє!

— Як так, — каже старший брат, — то лучше бути дурнем, як розумним.

— Еге, — відказує дурень: — коли хочете, зробіться дурними, то й вам Бог дасть.

— Як же нам зробіть ся дурнями, — питають брати, — коли бач, ми розумні?

— Ат, відказує дурень: — то важко дурню зробіть ся розумним, а розумному дурним — як раз плюнути; на гору важко, а з гори шпарко!... Віддайте мені вашу худобу, от і будете дурнями; адже-ж розумний скоріш чуже загарбає, як своє віддасть!...

— А що, брате, — спитав старший меншого: — послухаємо дурня, станемо й ми дурнями; може й нам, як і йому, Бог дасть?

— Добре, брате, — відказав менший; — послухаємо дурня.

Віддали брати дурневі всю свою худобу, та й пішли у дурні; нічогоїсьню й на дорогу з собою не узяли, — як слід дурням. Ідуть брати та йдуть, переходять слободи, хутори, уже-б не то що обідать, і полуднувати пора, так ніхто-ж не випрошує їм нічогоїсьню Бог не дає. Уже так над вечір прийшли вони у

село, голодні і потомлені, не знають сердешні, що їм і чинити, ні за що купити і шматка хліба, а попід вікнами собак дратувать сором. От вони й стали розпитувать людей, чи нема у кого якої роботи. Знайшов ся чоловік, що купив на зруб гай, так наймає робітників ліс рубати. Згодились з ним брати за невеличку плату, бо сами шукали тої роботи, та переночувавши, на другий день і пішли у той гай. Рубали, рубали днів зо три, а на четвертий якось зрубане дерево упало та й побило вітями одному брату голову, а другому руку, так що в же й робити не зможуть. Заплативім хазяїн, що вони зробили, — от вони й рушили даліше. — Ідуть та йдуть кілька днів; що заробили, то й прохарчили, а Бог усе таки нічогоїсьню не дає: знов прийшлося шукати роботи, щоб не опухнути з голоду. Знайшли такого чоловіка, що наймає викопати йому на горі колодязь.

— А що, брате, — спитав старший меншого: — згодимось; може, копаючи тої колодязь Бог нам поможе екарб викопать?

— Добре, — відказав менший: — може справді екарб викопаємо!

Копають брати тиждень, копають і другий, — нічого їм Бог не дає. Потомились сердешні, — робота, бачите, не аби яка, прокопали широкий пласт глини і до камінок докопались, а нема ні екарбу, ні води. От вони бачать, що тутечки Бог їм нічогоїсьню не дасть, покинули роботу, і гроший за працю не взяли, та помандрували собі дальше талану шукати. Ідуть та йдуть, дивлять ся — аж щось на дорозі лежить; над вечір, бачите, трошки посушеніло, так добре й не видно, що воно таке. Дуже брати зраділи; от коли думають, Бог нам посидас насте, певно се мішок з грішми. Притьмом кинулись, зирк — аж то лежить чоловік, облитий кровю, ще й теплий, не заохолонув, з перерізаною горляноюю, і ніж у груди застромлено. Стоять брати як ошарені, не знають, що їм на світі робити. Коли чують — щось торохтить; озирнулись — як то тройкою біжить з письмоводителем комісар. Уздрів братів і мертве тіло, — з брички та до них.

— А що ви тутечки робите, еякі-такі, — чоловіка зарізали, розбишаки?

А нуте лишень, звяжіть їх!

Вискочили з брички письмоводитель та підводчик, не даючи братам і слова промовити, та вони й не боронились, а переляку ли: те-

ленні стояли; скрутили їм назад руки, поклали у бричку як дрова і помчали. Привезли у город, зараз заперли бідолах в острог, та й почали писати слідство. Писали місяць, і другий, і третій: наперу, бачите, досить на судах; все рознітують братів та винитують, і що вони судейським не кажуть, неймуть їм віри, бо, бачите, на вчинку їх захопили та ще й на лихо собі ніякого білету ні виду з собою не ваяли.

Тимчасом дурень господарює собі і чекає своїх братів, бачить, що вони довго не вертають ся, та й подумав, чи не трафилась їм яка халепа; залюбів коня та й поїхав шукати їх й слідчин, як самі знаєте, у острозі. Батечки! ледви пізнав дурень своїх братів — так вони змарніли сидючи в неволі, в кайданах, тай ще між злодіями і розбійниками.

— За що се вас, — спитав дурень, сюди запроторили? що ви таке зробили?

Розказали брати дурневи усе, що з ними скоїлось: як вони шукали собі талану, дожидаючи, поки їм Бог дасть, та знайшли одну напасть, і аж до віг йому кланялись та просили, щоб він за них заступив ся і виратував. Оттаке-то на світі дість ся: як припаде лихо, то й дурневи вклонили ся. Пішов дурень до судії тай питає:

— За що ви держите у острозі моїх братів? Кому вони яку кривду зробили? Вони-ж дурні...

— Е, розкажуй, — відказав судія: — не похожі вони на дурнів!... Зарізали вони чоловіка, на самому вчинку їх захопили.

— Хто-ж бачив, як вони різали того чоловіка, тай на щоб спитаюсь:

— Як на що? щоб ограбити!

— На що-ж їм чуже грабують, коли вони і свою худобу мені віддали? Кажу-ж вам, що вони дурні!

— Як віддали свою худобу? — хутко спитав судія: — може ти брешеш?

— Та я, — каже дурень, — ледве правду розкажу, а то-б ще мені брехати! Коли не ймете віри, пошліть якого небудь судейського а побачите, що не брешу.

Послухали дурня і послали судейського у той хутір, де жили брати; павели, як кажуть, ту справку — так воно й вийшло, як дурень казав, а тут ще втрутився дурень дешо з кашука, та й визволив своїх братів. Привіз їх до дому та й каже:

— Беріть собі, брати, мою свою худо-

бу, та й господарюйте: нехай вам Бог помагає: а я піду собі по світу, — може мене Бог не покине, як і досі не покидав.

Попрошались брати з дурнем і стали господарювати. Усього в них доволі: і хліба, і гроший, і скотини. От вони, псначе пани, сидять собі згорнувши ручки, та нічого й не дбають. Хиба, як обридне їм оттак сидіти, то вони підуть у шинок погуляти, або запросять до себе у гості добрих людей, та й бенкетують з ними. Минув рік, минув і другий: розледащили брати так, що важко вже їм не тільки за косу або за цій узятись, вже важко їм і хату вимести і скотину в поле вигнати, — все наймити роблять, а вони гуляють собі та людей частують. На третій рік покарав Господь людей превеликою засухою: хліба не вродилось, і насінє не вернулось; паша вигоріла до коріння; всі родники, ставки, колодязі висушили так, що й скотина без паші та водою вся повиндіхала. Які зіставались у братів грошенята, потратили на хліб, а тут ще, як на те, — сказано, «одна біда не ходить, а з дітьми», — у ночі, в превеликий вітер, загорілась невеличка халабудка, та від тої халабудки спалив ся і весь хутір. Брати повискакували з хати в одних тільки сорочках, і zostали на світі без копійчини, одесжинки і шматка хліба. Загородили бідолахи собі край дороги курінь, та й сидять; хто іде, кине їм шматок хліба, то й зідять а не кине, то й так голодують. Раз, як так вони сиділи, двалось ся — іде якийсь панок, чи купець, в бричці у три-конь, добре убраній у синій чуйці, з кримських смушків шапка. Тільки побачив братів, зараз гукнув на машталіра, щоб зупинив коні.

— Що ви тут, люди добрі, робите? спитав він братів.

— Як бачиш, добродію, — кажуть брати, низенько вклонившись: — погоріли! нема в нас ні хати, ні одежи, ні шматка хліба, а колись були і заможними хазіями!

— А глибоче на мене, — каже панок: — чи не пізнаєте, хто я такий?

Глянули брати, з місця вхопились і в один голос крикнули: «Дурень, дурень!» та до нього, хаштують за руки, цілують та сльозами обливають. — «Братіку наш», кажуть: «виратуй нас, не дай нам отутечки на розпуті загинуть».

— Ну, брати мої милі, брати мої любі, — каже дурень: — бачте, бачте, такі розумні, що сами не пригадаєте собі, і що дурні, що й Бог

вам не дає: так сїдайте-ж, поїдьмо до мене, я вас буду годувати і зодягати!

Там і теперічки у дурня живуть, хлїб жу-ють і постолом добро возять.

Нагробна напись американського «салуніста».

Хрестіть ся, люди, тричі —
Ту лежить наш «готельничий».
Горлицький москаль,
Лишив жінку з діточками,
Цілий салун із фляшками
І сум, і печаль;
Лишив ще три бочки «виски»,
Що заливав хруням писки,
Сім кінських ковбас;
Лишив «бару» укохану,
І фальшиву «ачіщану»,
І покинув нас.
Лишив много «виски», пива,
Що московська зволоч пила,
Сплювачки лишив;
Навіть попа з бородою
Не міг взяти зі собою,
Так дуже спішив...
Все покинув сиротина,
Та честь його не загине
До судного дня,
Доки «виска» не лиш жити,
Вічну пам'ять буде вити
Йому піячня.

— Що тобі є?

— Нічо великого. От вчора входжу в но-чи до дому, годинник бе першу, а жінка мене макогоном «бенц».

— Щастє маєш, щось не прийшов о півно-чи, коли годинник бив дванайцяту.

В школі.

— Кириле! Чому так пізно приходиш до школи?

— Прошу пана учителя. — бо татуноу били ся з мамунею, а я чекав, хто виграс.

Забув.

Підпитий: Не знаєте кобіто, де мешкає Заливайко?

Баба: — Таж то ви так звесес.

Підпитий: — Я знаю, що так ся називаю, — але де він мешкає.

Добра заплата.

М у ж и к: Я прийшов до йогомостя подякувати і заплатити за похорон моєї старої.

О. П а р о х: Ні, Іване, — від вас гроший не візьму, ви у мене порядний газда, чесний, побожний чоловік, ви мене на весні з біди поратували. Нічого від вас не візьму, запла-тїть лише братство, дайте дякови.

М у ж и к: Ну то нехай вас Бог сто-кратно винагородить за вашу услугу.

(Мужик пішов до реєнтого).

М у ж и к: Хотїв би я вам, пане реєнтій, заплатити за похорон і псалтир коло моєї старої...

Д я к: Я від вас, Іване, по знакомости не много возьму, от дайте половину того, щосьте дали йогомостеві:

М у ж и к: Ну то нехай вам Бог пятьдесят-кратно винагородить вашу услугу...

Тріумф цивілізації.

Цивілізація поступає так скоро в перід, що після предсказань вчених мужів, вже не довго треба чекати на хвилю, коли крокоди-лі будуть робити панчохи для бідних нігер-ських дітїй.

У школі. — Учитель: Скажи мені, Гершку кілька возьме твій тато за 100 злр. по 5 про-цент за рік?

Гершко: 200 злр.

Учитель: Встидай ся, ти жид а рахувати не знаєш.

Гершко: Рахувати не знаю, але я знаю свого тата.

Жінка при голосованю.

«Се щось неімовірного. Ще пів години є до замкнення виборчого льокалю, і сі мерзенники не дозволять мені змінити голосу.»

Купці.

Два жиди прийшли до господаря, щоби купити корову. В етайні зробило ся вже темно. Що лише вступили жиди на поріг, мов змовисієсь, закричали: Ой-ай-ай! яке воно худе!

— Та що верещите бісеноваті, етайня прецінь порожня, бо корова в другій етайні.

Жінка: (до чоловіка, що вернувши пізно вночі, почав оправдуватись):

— Ой не мене ошукувати, треба було оженити ся з дурнійшою.

— Коли такої не міг знайти! — відповів чоловік.

При науці.

Учитель: Ремісника пізнати по начиню, по апаратах, яке тримає в руках.

Ученик: Не завжди, пане учителю; мій тато найчастіше тримає в руках шпалінку а є шевцем.

Жид на ярмарку: (в Галичині.) Чи ти скалав ся Іване, за ті коні хочеш аж 100 золотих?

— Інакше не буда.

— Знаєш що: Нехай вже буде моя страта, я тобі дам тепер 75 зл. а ти потім в осені додаш мені збіжжя за 25 зл. і буде рівно 100, а що тепер вже згода?

— Коли так, то нехай буде згода.

— Знаєш жінко, ми нашого сінка по укінченню шкіл дамо вчити на лікаря.

— Що тобі приходить до голови, він такий вражливий, що мухи не може забити, а не то чоловіка.

Жиди конокради так підноїли свого спільника Никиту, що сей вкрав свої власні коні і передав конокрадам. Коні провали, як камінь у воду.

На катехизації.

— Ну говори: п'яте не... убий, ну дальше... шесте?....

— Я на уривки не знаю, прошу мене питати від «першого», то я і поза десять дотягну.

В однім селі витичували нову дорогу. Геометер заїхав, виміряв дорогу з великим трудом і позабавив палички, куди мала йти нова дорога. При відході каже геометер до віта:

— Прошу вас, уважайте, щоби через неділю не покрали паличків!

В понеділок приїздить знов геометер до села і не бачить ані одного палика при новій витиченій дорозі.

Старанний, запобігливий і мудрий віт поймав всі палички і зложив їх в канцелярії, щоби їх хто не вкрав!...

— Ти багато маєш братів?

— Двох!

— А як то може бути, коли твоя сестра говорила, що має трох братів!

Одному панкові втікла жінка, але він не хотів за нею пошукувати, лише оголосив в часописях, що виграв великі гроші на льотерії.

Жінка дуже скоро вернула до дому.

Сила співу.

— Моя донька на концерті так співала «Люлі, люлі», що всі слухачі здрімали ся.

— А моя донька так заспівала «Плавай плавай по синьому морю», що всі дістали морської хвороби.

Писані спомини.

Деякі записки з часів Наполеона Бонапарте подають ось-яку історію з життя сего геніального цісаря:

Раза побачив Наполсон безрукого чоловіка і задержав його словами:

— Ви де стратили руку?

— На війні.

— На війні? А як-же вам нагородила вітчизна се каліцтво?

— Нічим! Не дістав ні сентима. Ніхто і не згадав.

— Коли так, то я вам назначаю пенсію сто франків місячно аж до вашої смерті, — сказав на се цісар.

— Дякую сердечно вашому цісарському величеству, — добавив жовнір. — Щедро платите за втрату одної руки. А чим нагородили-б ви такого, що обі руки стратив?

— За втрату обох рук я надав би такому чоловікові шляхецтво. Як се почув жовнір — додають записки — вихопив з піхви шаблю і відтяти собі другу руку.

Так кажуть писані спомини. Питане однак: як же міг сей жовнір відтяти собі руку, коли мав тільки одну?

Москаль косар.

Ішов москаль на косовицю. Іде і собаку з собою веде.

— Москалю, куди йдеш?

— Касіть! — веселенько каже.

— А собачку-ж на що береш?

— Вот! Що сам не зім, то собачка зієть.

Вертас косар — ледви ноги волочить. Не гаразд, мабуть, косилось.

— Москалю косив?

— Касіт, чорт мене насіт! — і голосу не відведе.

— Ну, а собачка де?

— Зів!

Добра заохота.

Трактиєрник: Може позволите, добродію, біфштика — мигонький, як масло.

Гість: Я с вегетаріанщином, не їм жестоко замордованих звірят.

Трактиєрник: Ікте безпечне, тільк віл помер добровільно...

Пояснів.

— Тату, що то єсть байка?

— Байка, сину, то... то... то... єсть що ніби то звірята бесіднують, даймо на то свиня з ослом, от так, як я тепер з тобою.

Ображаюча відповідь.

Один чеський композитор, який був знаний з того, що сильно запозичався у своїх славних товаришів, раз в товаристві оповідав звісну байку, що в Чехах виставляють малій дитині, коли вона ще є в колисці, малий гріш і скрипку. Коли вона вхопить за гріш, то з неї буде алодій, а коли за скрипку, то буде музикант. І своє оповіданє закінчив питанням: «І як паньство думають, за що я хвабив перше?»

Один добродій: «Зовсім природно, що за обі річі рівночасно!»

Священник (до свого прихожанина):

Петре, визнов пші? І не встид вам перед людьми?

Мужик: Що-ж діяти, очеку? Самі, коби здорові, знаєте, жінка умерла, так із жалю і смутку.

Священник: То не звиняє! Селп и ва

еще раз увижу пиним, то не допущу до сповіди і причастія.

Мужик: Ах, отчеку, дозвольте еще хоть один рік потоскувати по моїй покійній жінці. Вона була така добра...

Учитель: Скажи мені, синку, що то значить: В поті чола твого, будеш хліб твій їсти.

Ученик: Щоби їсти, аби аж упріти.

Непорозумінє.

Суд в Новім селі був ідилічним, тихим пристановищем. Пани судії, які там урядували, майже ніколи не мали більшого процесу.

Тому з найбільшим спокоєм уряджували вони собі в судовій салі вибагливі спіданки. А вже природа так пощастила, що якраз проти суду була коршма «під червоним биком.» Вистало пустити бездротну телеграму, себто показати пальці, а живава Руфця в коршмі вже знала, що пани з суду потребують.

Одного разу трапився дуже замотаний цивільний процес, на який прикликано велике число свідків. До того суду прийшов також новий начальник, дуже строгий в поведінку, і він сам обняв провід в розправі. Обі сторони зложили свої зізнання, а тоді викликано головного свідка, якого мали запрягти.

«Отже, свідок Іван Кочериога», почав суворий судія, прошу підняти праву руку до гори і говорити за мною присягу!»

— Свідок підніє три пальці високо до гори — — Начальник щерез напам'ять, щоби говорив лише правду.

втім серед того горяжественого настрою отвірять ся двері, і з несміливим усміхом входить Руфця з трома шумючими кувалами пива.

Зарозумілість пруського офіцера.

«Білет першої класи до Фракфурту!»

«До котрого Франкфурту, пане поручник, над Меном, чи над Одрою?»

«Се вас нічо не обходить, до котрого я їду», відповів бутно ображений лейтнант (і заплатив два білети: один до Франкфурту над Меном, а другий до Франкфурту над Одрою).

У школі. — Учитель: Завтра буду вам оповідати історію за яйце Колумбуса; до того маєте принести кождий з вас по яйцеві. Хто яйця дома не має, може принести також хліба або масла!

Л. Лучицький.

БОКАЧКА.

(Оперета).

Торік, на масляну, у середу, приїхав я у Київ. Де що продав, де що купив, а далі гарненько поспідав, поставив віз біля знайомих крамниць, сам пішов по місті гав ловити.

З початку пошвендяв по Олександрівській улиці, а далі поліз по Хрищатикуви, та так і припер ся аж на Фундуклівську улицю. Далі пішов собі по ній, коли ось гульк на ліворуч — на стіні будинку наліплена величезна грамота. Пани все читають її, тай читають. Один став на впиньки та на верх заглядає, а другий зігнув ся мов той цуцик, та в низу читає. Кого-б, думаю, тут розпитати, що се воно таке. Може се на війну пригласають, або може хто багатий женить ся?

Кого-б тут, думаю собі, розпитати, щоб до ладу мені розказав. Коли ось гульк — аж стоїть якийсь панич в синім вбраню з золотими гудзиками. Так я до його простісенько й налагодив ся і питаю:

— «Не во гнів вашої милости, паничу, скажіть, будьте ласкаві, що се таке за грамота?»

А він мені одказує:

— «Се сьогодні в тіятрах якомусь ахтьорові будуть показувати бурій хвіст.»

— «Що воно, кажу, за кумедія?»

— «Ні каже, се не кумедія, а поперечка.»

— «Яка поперечка?»

А він як почав розказувати, дай Боже пам'ять, як то він її назвав... якось так будім то птиця... чи курка... чи гуска.... Ага! згадав. Бокачка, каже, бокачка.

«Що-ж то, кажу, її їдять чи що?»

— «Ні, каже, її не їдять, а тільки дивлять ся, аби лиш гроші заплатив. Дивитись і слухати с що, штука дуже гарна.»

— «А де-ж то, сю штуку можна побачити?»

— «Іди, каже, у єї середині двері, а там покажуть і розкажуть.»

Увійшов я в середину, а там такі здоровенні сінні, що страх. Такі будуть завбільшки як Микитова клуня, а праворуч висить мисник. У тому мисникови маленька дірочка, а з неї якийсь пан виглядає, мов сірко з будки. Підходжу я до того пана, скинув шапку:

— «Будьте здорові з серцею, а ще з масляною.»

Мовчить, мабуть глухий, або Німець! Я вп'ять до його.

— «Що се ви, ваше благородіє, трохи тес, вибачайте, глухенькі?»

А він як крикне:

— «Што тебе надо!»

Я аж злякав ся, та й кажу:

— «Чи мені можна подивитись на вашу бокачку, чи може не дозволите?»

— «Можна, відповідає, а коли ти хочеш дивитись, чи в день, чи у вечорі, бо сьогодні її два рази показуватимемо?»

Я постояв трохи, поміркував, та й кажу йому:

— «Ні, вже коли ваша ласка, то покажіть мені в день, а ще краще як би можна було щоб зараз, бо я, бачите, як йшов сюди, то на возі покинув батіг, то як буду тут в ночі вештатись, то, ще чого доброго щоб який чорт там його не вкрав, а батіг хльосткий!»

— «Ну, каже, як знаєш, мені однаково — коли хочеш то тоді й дивись.»

— «А ну, ну показуйте вашу чудасію, вашу бокачку. А скільки за се треба заплатити?»

— «А за скільки ти хочеш подивитись, за яку ціну?»

— «Що ж, кажу, хіба у вас ту бокачку на кварти, чи на аршини міряють?»

— «Ні, не міряють, а тільки на яку ціну хто побажа.» І почав:

— «За 15 карбованців хочеш?»

— «Тю, тю, на вашого батька, та я за такі гроші пару бичків куплю.»

— «Ну, каже, за 10 карбованців?»

— «І се ка-зна що вигадуєте: моя сіра з хомутом і то тільки вісім з половиною.»

— «А за п'ять хочеш?»

— «І се дорого.»

— «А за карбованця?»

— «Е бодай вас! Не глузуйте.»

— «Ну, от тобі, каже, останнє слово — за тринадцять копійок, візьмеш?»

— «Зменьшіть, — кажу, мені, пане, я не заможний чоловік.»

А він затяв ся і нічого не хоче відповісти; надув ся мов сич, сидить і сопє.

Постояв я, трохи поміркував, і вже хотів було йти до воза, так навздогненіс так і цупе, щоб побачити тую бокачку. «Е, думаю, куди найшло, взяв чорт корову — хай бере й теля. Коли вже так заважалося, то заплачу гроші, та так надивлюсь на ту бокачку, щоб довго

було про що самому гадувати і людям розказувати. Підходжу я внять до того пана, даю йому гроші тай кажу:

— «Нате вам гроші, получите, показуйте, а ми будемо дивитись.»

Він узяв ті гроші, перелічив, відірвав шматок якогось паперця, вткнув мені у руки, а самому йому зробилось, мабуть, соромно, бо взяв та й квартиру зачинив.

Беру я той папірець у руки, дивлюсь на його, розглядаю, на всі боки повертаю, але нічого не бачу. Я вже на двір виходив і на сонце крізь той папірець дивився — нічого не видно. Тільки всього й видно, неначе хто дьогтем полиняв, а бокачки чортма! А далі розсердився та побіг до того пана, що гроші у мене взяв, та як почав у квартиру гримати, аж вишик заторохкотів. Він відчиняє квартиру.

— «Чого се ти безпорядки заводиш!»

— «Еге, кажу, безпорядки, а се хіба порядки, що ви зробили, та? Взяли у мене гроші, та ще й пидуєте; ткнули якогось біса, та й думали, що мене обдурите. Е, ні, не на такого попали, вертайте мені зараз гроші. Се не бокачка, а мая.»

— «Дурний, каже, чого ти репетуєш, то не на папір дивлять ся. От іди в середні двері, то там візьмуть у тебе сей квиточок, покажуть тобі місце, а ти сядеш, на тому місці та й будеш дивитись на бокачку так, як і усе дивлять ся. Ну, тепер розумієш?»

— «Еге, кажу, отак то я добре розумів. Спасибі вам за те, що так до ладу розказали.» Тай пішов я до середніх дверей.

Увійшов я в середину, коли дивлюсь, аж стоїть якесь начальство — з червоним коміром і до одержи попришивані золоті гузика, та як крикне воно до мене.

— «Куда лізеш хахол?»

Я аж зликав ся.

— «На бо...бо...бо...кач...ку, кажу, прийшов подивитись.»

Він вихватив з моїх рук той квиток подививсь, тай каже:

— «Іди на гору, там тобі покажуть.»

— «Куди-ж, питаю, мені прикажете йти, чи ліворуч чи праворуч?»

— «Куди хоч, каже, туди і йди, однак виїдеж на одну дорогу.»

І Поліз я по сходах. Лізу та лічу; полічив так з вісімнадцять. Випаду на мене, а там знов начальство кричить:

— «Куди.»

— «На бокачку, ось куди!»

Він, теж, подивився на квиток.

— «Іди, каже, вище.»

Ну, думаю, нехай буде й так, може з сього що небудь й виїде, тай поліз внять до гори. Внять полічив сходів з п'ятнадцять. Тільки що на послідню став, як внять якийсь чорт поставив такого крикуна начальника як і там внизу були і сей кричить:

— «Куди.»

— «Звісно, кажу, на бокачку, не дуже то тримайте та показуйте де вона.»

Він подивився на мене, а далі на квиток, і сей каже:

— «Пошеди вище.»

Та воно, мабуть, що так верстов зо три прийшлося до гори лізти, бо вже, лізучи, я так втопив ся, що аж на мені сорочка мокра стала. Коли вже я доліз до того, що вже нікуди було далі лізти, бо вже головою обстелю вдарив ся, то там ще один начальник до мене причіпив ся, але се вже не такий, бо вже не було у його ні червоного коміра, ні блискучих гузиків, мабуть паний. А теж кричить:

— «Куди.»

— «Та цитуйте, нехай вам заціплять; тут світ не милий, так втопив ся, а ви ще репетуєте; звісно куди прийшов — на бокачку дивитись, ось що.»

Взяв від мене той квиток, вибрав для мене місце, та й каже:

— «Сідай і мовчи, бо будуть починати.»

Ну, тай місця-ж там пороблено, нехай йому всячина! Якесь вузенька дощечка, а на боках заткнуто якісь прутики зеліані; а на мені кожух і свита. Ніяк не можу вмотити ся. Кублю ся як та курка на гнізді. За мною якийсь купець сидів, та як крикне до мене:

— «Чого крутиш ся, чому не сядиш ся, що у тебе нило, бач другому перешнаджаси дивитись?»

Сів я вже як міг, тай сиджу. Коли як зиркну до низу, а там панів, панів, мов черви кишать, та все лисі тай лисі. Та так і ті лисини у них блищать, як буцім ті лаксовані панські чоботи. А праворуч і ліворуч панночки з дірок виглядають, мов ті поросята з кошари. Дивлюсь далі, а перед панями якесь хвоста і маленька дірка, неначе дверцята, а з тієї дірки почали канєдисти вилазити. Лізе один і несе з собою скриньку, взяв тай сів, а далі лізе другий і теж сів, а потім третій, четвертий...

Один припер таку здоровенну скрипку, як броварська кухва, та став собі у куточку і закрив ся нею, мабуть йому стало соромно чи що. Як їх вже на ту хвосу напхало ся, так як оселедців в бочку, та як заграють, аж у вухах залякотіло: гудуть, скриглять, пищать, аж сумно робить ся. А той по здоровій скрипці як різне, а вона так страшенно загуде, мов бугай у череді. А один став між ними, та ще взяв у руки пужално, та таке виробляє руками, головою, що аж сьміх мене взяв. Дивлюсь на його і нічого не розберу — він хоче з ними битись, чи він від них мухи відганяє. Отак різали, а далі чирк — тай перестали. Але, не вам кажучи, так нагули, що аж каганці потемнішали. Я вже думав, що зовсім погаснуть. Коли се зирк, аж пополотнів, так злякав ся, і сам не знаю що воно дість ся. Чи ми до низу пливемо, чи та стіна до гори лізе? Коли гарненько роздивив ся, аж ні: ми сидимо на місци, а то тільки стіна відкрилась, та тільки не розберу куди — чи на вулицю, чи на другий сьвіт? Але мені здасть ся, що на другий сьвіт, бо я ще таких кумедних людей, як там були, ніколи не бачив. Там були і в курточках, і без курточок, і в паниках, і без панинок, і в штанцях, і без штанців. А таке витворяли, що кат його й розбере. Той кричить, той репетує, той сьміється ся, а другий танцює, чорт його розбере, що воно таке. — Чи вони поприходили на нас дивитись, чи ми на них. Отак собі сиджу тай розглядаюсь... Коли се мені водиці забажалося, бо я, знаєте, як сиродав ся, то гарненько посидавав — зів дві тарані, та ще головку чихоні — то й погнало на пійло. Питаю сусіда, що біля мене сидів:

— «Де-б тут, дядьку, водиці напиться?»

А на сім слові підбіга до мене якийсь такий кумедний чоловіг. У його одежки передні поли собаки пообгризали, а заду тільки два шматки теліпають ся.

— «Вам води?» — каже він.

— «Еге, кажу, коли випа ласка, то покажіть де вона.»

— «Ні, каже, я вам принесу.» Тай побіг.

От, думаю, і тут добрий чоловік найшов ся.

Незабаром приносє він мені фляшочку води. Узав я ту фляшочку у руки, та голь... голь..., тай до дна вилив. Вона мені оказалась якась така чудна — чи то вона така солодка, чи вона така міцна — бо як я напив ся, то аж в піт мене кинуло, і сльози з очей потекли. Кажу йому:

— «Що се за вода?»

— «Се, каже паньська.»

— «Ну, кажу, спасибі вам, що ви мене напоїли.»

А він і каже:

— «20 копійок»

— «За що, кажу?»

— «За воду», відповідає.

— «Тю-тю! кажу, що се сьвіт клином зійшов ся, щоб за те, що води напив ся, та й платити. Та ти, голубе, забери всіх отсех людей, що тут у тебе у тіятрі, та приведи їх до мого села, то я з своєї криниці патягаю вам повне корито, а ви пийте хоч полопайтесь то я за се і копійки не візьму».

Еге, так то він мене й послухав. Взяв зараз десь видрав десятиків, привів до мене і сказав, що я не хочу платити. А ті, гемонські кліщі, як причіпились до мене, мов репяхи до кожуха. Бачу я, що непереливки, заплатив їм за ту воду, тай тягу з тіятрів. Думаю собі, нехай вам біс з вашою бокачкою як йще заманеть ся води, то вони тут з мене і шкуру здеруть. Цур їм... взяв і почвалав до вова.

Приплетав ся до воза, та мерщій запряг свою сіру і драга з Києва. Іду сердитий жаль, мене бере: і пів карбованця гроший пропало, і клошоту набрав ся, та ще й трохи — трохи в будилярню не попав. Нехай вони там тямлять ся з своєю бокачкою. Ужє коло півночі приїхав до дому. Приїздажу, а жінка вийшла мені ворота відчиняти. Відчинила, а сама цокоче — а вона у мене, не вам кажучи, дуже велика цокотуха.

— «Що-ж ти, каже, чоловіче, гостинця мені з Києва привіз?»

— «Де там, кажу, тобі гостинці, там така дорожнеча у Києві, що не доведи Господи. До чого не ткниє, то все плати. І за бокачку плати, і за воду плати».

А вона як заголосить:

— «Бач, каже, сам вже їси, щоб трящо зів, а жінці не привіз».

— «Який, кажу, її чорт їсть, на неї тільки в тіятрах дивлять ся та слухають».

— «А ти-ж там був?»

— «Авже-ж був».

— «Так повези і мене до тих тіятрів, нехай і я подивлю ся».

— «Еге, туди-ж пак, так зараз і повіз».

— «Кажу тобі повези, бо як не повезеш, то візьму зараз тай умру».

— «Ну, ну, нехай тобі біс, не вмирай, пі-
жди до неділі то вже й поїдеш».

Діждались ми тієї неділі. Взяв я вилаго-
див візок, заслав білим рядом, запряг своєю
сіру. Жінка одягла різдвяний кожух, а я ве-
ликодушно свиту, посідали тай поїхали до Ки-
іва. Приїхали у город, поставив візок на по-
стоєвці, а самі, гарненько посідавши, по-
тягли до тітрів. Дорогою прийшло мені на
пам'ять, що там прийдець ся за воду платити
то аж серце у мене здавило. Коли гульк, аж
на мов щастє, кацап під будинком продає квас.
От, думаю собі, і гаразд. Підійшов до його
тай кажу:

— «Дядінька, дайте мені два куклички
квасу. Та ще, колиб можна було, щоб налити
у фляшку, бо хочу узяти з собою».

А він каже: «ти краще візьми нашого русь-
кого, що зветь ся «кислі-ци», та той уже буде
прямо в фляшках».

— «Ну, кажу, нехай буде й так: давайте».

А жінка каже: — «на біса він тобі здає ся
той квас?»

— Кажу: — «мовчи, то вже я знаю, що
роблю».

Заплатив кацапови дванадцять шагів, за-
брав фляшки, тай потяг до тітрів.

В тітрах підійшов до того пана, що сидить
в дірці.

— «Будьте, кажу, здорові а неділею сьвя-
тою, та ще й з заговінами.»

Мовчить.

— «А дайте, кажу, мені два квиточки на
бокачку, на гору, по тридцять копійок».

А він як почав шарити по столі, по напер-
цях, шарив, шарив... А далі й каже мені:

— «За тридцять копійок, на гору, тільки
один zostав ся, а то є на ния за карбованця;
як хочеш, то бери».

— «Ні, кажу, спасибі вам за таку ласку,
щоб так дорого платити. Краще ходім жін-
ко до дому, та будемо заговіяти, як Бог ве-
ліл. А вона як зарепетує:

— «Бач, я й сорочку нову наділа, а ти ме-
не не хочеш в тіатри повести!»

— «Нехай, ти, кажу, скляниш ся з твоею
сорочкою. Пур тобі, пек; не голоси: поведу
вже... поведу, щоб з тебе пара вийшла. Ти
мене тільки до сорому, та страти, доводиш».
А далі й кажу панови:

— «Даєте мені одного квитка за тридцять
копійок, а другого за карбованця».

Взяв я ті квитки тай почав з жінкою тор-
гуватись.

— «Чи ти, жінко, полізеш на гору, а я піду
вниз? Або я полізу на гору, а ти вже йди на
низ, бо я вже на гору дорогу знаю, а вже там
був».

— Віддав того квитка, що за карбованця
і дав її фляшку квасу, та ще й наказую:

— «На тобі, Лелічко, оєю фляшечку з
квасом і памятай — як тільки що тобі водиці
забажаєть ся, то ти за се ані словечка нікому
не говори, а візьми, достань фляшечку, по-
смокчи тай мовчи. А тепер іди собі, а Богом
в середину, та дивись на здоров'є, а я піду
своею дорогою».

Поповз я по тих сходах. Приліз до одного
начальства і кажу:

— «Будьте здорові, а заговінами», — тай
пішов висше.

Доліз до другого і кажу:

— «Будьте здорові, з неділею сьвятою», —
тай посунув висше.

Доплентав ся до третього і кажу:

— «Поздоровляя вас з тим днем, що сьо-
годня».

Та так аж до четвертого прителепав ся.
Віддав сьому послідньому квиток та й кажу:

— «Покажіть мені, мершій, місце, бо я
дуже внігав ся».

Він мені показав де сісти, я сів, та тільки
відсапуєсь, після тієї гемонської ходні. Як
уже добре відсапав ся, то тоді почав по тіа-
трах розглядати, мов той вовк овець. А далі
зиркнув до низу, а там мов Лелічка сидить
між панями і так сьє, мов сосятник між будя-
ками. Так мені зробилось на душечці радісно.
Деж, моя рідна жінка, та поміж панів попала,
ова! Дивлюсь, внять капелести посходились,
заграли і перестали. Коли се чую, щось за-
шуміло та заляпотіло. Пани регочуть сь, аж
за боки беруть ся. Коли глянув я до низу, аж
там нещастє. Моя жінка азяла фляшку з ква-
сом, та поставила собі під ноги та ще мабуть
за затичку пальцями діткнула, а квас мабуть
нагрів ся і затичку відіткнув. Як піде квас у
гору! Як візьме мене за серце та як нароблю
я репету:

— «Лелічко, що ти робиш, праця пропа-
да!»

А вона до мене кричить:

— «Що-ж я вдію, коли бачиш як він ле-
тить?»

— «Бодай, кажу, з тебе печінка вилетіла дурна; візьми фляшку лівою рукою за низ, а правою, великим пальцем, дірку заткни!»

А тут, на моє лихо, як-раз і стіна відкрилась. Там почали співати, а музика грати. Пани сміють ся, квас розливається, жінка голосе, десятники її виводять, я з гори кричу... Таку завірюху зробили, що я і не стямив ся, як на вулиці з жінкою опинив ся. Як уже я трохи очував ся, — вхопив жінку за руку, тай втік до господи. З того часу мені і одна ніч не проходить, щоб що небудь не верало ся: як не тіятри, то квас, а як не квас, то та гемонська бокачка. Бодай була їм на радість одубіла... Отак!

— Приятелю, чи то правда, що ти з твоєю супругою але живеш?

— Хто тобі казав, той брехав; ми противно живемо дуже добре, бо завше веселість в хаті маємо.

— Що ти кажеш?

— Певно, що брехав. Послухай: прийду я з коршми до дому, а жінка в мене горшком; трафить мене, то радує ся вона, не трафить, то радую ся я. Скажи, чи можна таке жите, що чоловік і жінка щодня радість мають, алим назвати?

Вдовець маючий кількоро дітей, оженив ся другий раз з богатою, але старою жінчиною. Коли по шлюбі приїхав з нею до дому, закликав дітей, щоби їх представити мачусі.

— Отсе ваша нова мама, яку обіцяв я вам привести. — Сказав — поцілуйте її.

Шестилітний Михаєш приглянувся їй уважно, потім на цілий голос закликав:

— Вас ошукано тату, вона зовсім не с нова.

Мість.

Один пекар спіткав різника і так собі балакають:

— Здоров брате! а звідки йдеш?

— Йду якраз з твоєї пекарні, де купив собі бохонець хліба.

— Бохонець, а деж його маси?

В кишені від камізелки, каже різник сміючись і пішов собі далі.

Пекар рішив пістигти ся, а при другій зустрічі питає різника:

— А знаєш звідки я йду?

— Ні, я не знаю.

— Я йду з твоєї ятки, де купив я собі бараничу голову.

— А деж її маси?

— Під моєю шапкою! Зареготав ся на ціле горло пекар, що йому так знаменито вдалось відплатити.

В запалі краснорічivosti.

Один аїтатор за прогібіцією так сказав в запалі:

«Се прямо безсердечність, як чоловік йде на цілу ніч до коршмини, а в дома лишає нещасливу жінку, що мусить бідна одною ногою колисати дитину в колисці, а другою втирати рясні сльози, що сльивають по її лиці.

Наче прогулька школярів.

«Нині цілий день я уходив за учителя. Я тим надзвичайно тішуєсь, що мене мають за поважнішого, як я є.»

«Так, але ти зовсім не виглядаєш на учителя!»

«Я думаю, що якраз. Я нині вийшов з моїми дітьми на довгий прохід, а всі люди на полю кликали до мене: «Добрий день, п а н е у ч и т е л ю!»

Роздражнене. — Пацієнт: Правда, пане доктор, що ви казали, аби я вистерігав ся всякого роздражнення?

Лікар: Так є.

Пацієнт: На щож ви прислали мені рахунок?

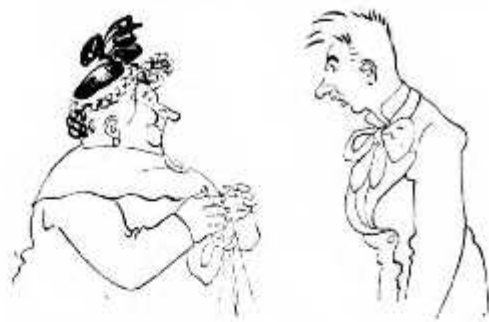
Добра нагода. Бувай здоров, брате, ми не побачимось більше ніколи.

— Ніколи? Original from

— Ну, то позич мені пилітку! UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

Сватанє.

(Правдива картина з життя живючих ще людей).

«То ви хочете женитись з моєю дочкою, пане Металик? — Отже я не маю нічого проти того — лише я відразу вам осьвідчаю, що моя дочка буде мати не десять тисячів, лише.....»

двадцять тисячів посагу.

Digitized by Google

Однак під тим услівем,

що я буду в неї мешкати.

Адвокатський рахунок.

Один адвокат в Нью Йорку ставав на термін в суді в якійсь дрібній справі одного з нью-йоркських мільйонерів. Скінчивши справу він переслав своему клієнтові рахунок, жадаючи 300 дол. заплати. Се незвичайно розлютило богача, однак остаточно взяв три сотки і написав многозначучий, не конче чемний лист, який закінчив тими словами: «Ту посилаю 300 дол. на закупню шнура.» Минуло кілька днів, аж четвертого дня повідомлено мільйонера, що адвокат прислав цілу фіру шнурів. «На ваше припорученє, пише адвокат, посилаю шнури, а рівночасно прошу о заплаченє давнього рахунку в квоті 300 дол., з додатком 50 дол. за труд при закупленю сих шнурів....» Не було ради, богач мусів заплатити всю належитість. Попала коса на камінь!

Щирий Слуга.

— Іване! та чи ти не чуєш, як когут піє, накликає до праці? — каже газда.

— Та чому бим не чув.

— А чомуж не встаєш?

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

— А хибаж я маю когута слухати; я у вас службу і вас маю слухати — каже Іван — зараз встаю!

Доміркували ся.

В жидівській сім'ї помер господар — батько. Ото хатні хотять повідомити батькового сина, що на той час був в школі. І щоб не перелякати його наглою смертю батька, хатні післали йому таку телеграму, хоч і дуже довго над нею придумували:

«Твоя витець щось трохи слабе. — Похоро-ни в середу....»

Кум: Сусідо, але порядну сину купились-те! Щось те дали?

Сусід: Не можу вам кумиро сказати, бо тогди нікого не було у склепі — як я ю купував.

— Най живуть наші братя-селяне! — сказав дідич на отвореню читальні.

— Дякувати за добре слово, але з чого? — відозвався на то один бідний хлібороб.

Заложив ся циган, що 50 пирогів зість. Коли вже зів 48, глянув на оставші два в мисці і сказав: Ой коби то я був знав, що ви два на останку лишитесь, був би я вас на самперед зів.

— А що, убивились що на ловах?

— Та де мож було що убити, коли я лише з села, а зайць мені дорогу перебіг.

Трудні штуки, які кождий може виконати.

Як виняти з під тареля гріш або перстень, не дотикаючись тареля.

Постав на столі таріль і скажи комусь, щоби вложив під нею гріш або перстень. Він мусить тримати таріль сильно, щоби був переконаний, що є неможливо виняти предмет з під тареля. Тоді штукар кладе руку під стіл, неначе він хотів перетягнути сей предмет через дошку, а в кінці, хитрим приказом піднести таріль. Коли се стане, штукар

хватає за предмет, який він отже видістав з під тареля не дотикаючись його руками.

Як випити шклянку води з закоркованої фляшки, щоби не витягати корка, ані його ушкоджувати.

В сій цілі треба взяти фляшку з глибоко вглубленим дном, налити до того дна води і випити.

Доказати, що половина з 12 є 7 а не 6.

Написати на столі або табличці число XII. Тоді амазати долішню половину, а лишити ся VII.

Як пізнати серед темноти напись.

Штукар каже комусь написати крейдою на столі в темній кімнаті якесь число і обіцяє що він відчитає його без світла. Тоді осьвітлює його запаленим цигаром і оголошує здивованій публиці.

Як викликати миші і щурі.

Та штука вдасть ся надзвичайно, коли в товаристві є много женщин. Штукар бере свою паличку, махає нею на всі сторони, а відтак тасмничо кладе її під стіл, і гонить миші і щурі. Женщини вже з вродженого страху зачнуть втікати серед сьміху і крику. Тоді штукар зачинає оправдуватись, що в кімнаті нема ані одної миші ані щура, бо колись були, то певно вибігли-би на його приказ.

Взяти три капелюхи. Положити під кождий з них кусничок хліба. Зісти всьой хліб, а поиммо того так зробити, щоби всі три кусники опинились під одним з капелюхів.

Коли штукар зість хліб, тоді каже комусь, щоби вибрав, під котрим капелюхом має він поставити всі три кусники. Коли сей вкаже, тоді штукар бере сей капелюх на голову, і в той спосіб докаже, що всі кусники є під одним капелюхом..

Як горіюче світло закрити перед одною особою, підчас коли всі другі можуть його видіти.

Горіючу свічку ставить ся на голову сему, перед яким вона має бути закрыта.

НЕВЕЛИЧКА.

(Гумореска).

Учитель пан Вакуленко задумав женити ся. В око йому вже давним давно запала панночка Маруся. Була тільки одна перешкода. Вакуленкова платня була ще надто маленька, так щоб можна було думати про семейне життя. Одержуючи місячно двадцять вісім карбованців з половиною, він розмірковував собі:

— Маруся — невеличка на зріст... А така невеличка дружина краще від великої. Куди там сто раз корисніше!... Ну от хочби для прикладу взяти і таку річ: на кожну сукню для малої дружини, піде і менше краму, чим то пішлоб на жістину великого зросту і аршинів з півтора можна буде викрунути. На гарну сукню то й крам дорожче обходить ся: не шкодують нашого брата проклятуші крамарі. А добрий крам той коштує здорово: по штири або й по п'ять карбованців за аршин. Та що й казати, на кожній сукні по скільки карбованців вигадати. Ну а за рік, або за два по скільки то виміркуйш!... Ну а за ціле життя?! Не буду вже згадувати про те, що й модистки, шиючи малу сукню менше братимуть, чим то беруть за велику. Щож, постать Марусі, се постать дівчинки, а за суколку дівчинки, будуть брати половину ціни. Підем далі: в маленькій жістини мусять бути і маленькі діти, так що в будучині я ще й на дітях робитиму економію. Тут кождому буде ясно видно як в білий день, що на маленьких дітях теж мало ітме краму. Потім коли діти виростуть і стануть там паннички чи панночки, знов буде економія: маленьких дівчаток можна буде в куценських суколючках водити, і на кінець кінлиб вони зовсім вирости то булаб і знов економія, така сама як і на сукнях для дружини.

Тут пан Вакуленко чогось важко зітхнув і думав далі:

— Дивую ся який то дурень може женити ся з ростою жістину, особливо в теперішній час при такій дорожнечі?! М'ясо дороге, масло дороге, і всяка всячина не дешева, а він тобі тягне якутось жирафу за дружину вірну! Правда, що колись такі річі то цілком були можливі, але при сучасних умовних жити... найменша ліліпуточка — самою ідеальною дружиною стане.

Окрім суконок, Вакуленко пригадав собі, які маленькі черевички носять Маруся: —

Ніженька в неї зовсім дитяча — думалось йому з приємністю. — Може коли під час, як чогось розізнити ся, то хоч і стукне своїм черевичком (бо в родинному життю всякі випадки можливі), ну то я думаю що й не почую того. Так буде наче муха пролетіла, та крилом зачепила: і більш нічого, через те в мене і злості ніколи не буде.

І ось в один чудовий весняний вечір пан Вакуленко і Маруся зробили ся одною парою, були вже чоловік і жінка.

Підчас вінчання, Вакуленко не одіймаючи очей, з замишуванням як на божество вдивляв ся на свою Марусю.

— Ах яка-ж вона хороша, а головню невеличка! Ось яка чудасія!..

Через тиждень після одружіння Маруся сказала Вакуленкові.

— Ти йдеш до Коваленкових? Не йди.

— Але-ж я обіцав ся моя пташко.

— Не йди. Ну і як тобі не соромно кривдити мене, коли я така маленька?

Чоловік не пішов. Бо справді, як жеж можна було не послухати такої малої пташки. Чи хватилоб в кого з вас панове змоги окривдити дитину? Чи зможете ви підняти свою руку на безсилу істоту? Отже я гадаю що ні!

Місяців через три, проглядаючи рахунок кравчихи Вакуленко здивовано витріщив очі.

— Зовсім так як велика! Така невеличка, а який великий рахунок?!

Одного чудового — се так по звичаї, а на несправжжю одного бридкого рапку мініатюрна жістина сказала:

— Слухай, не вклоняй ся будь ласка отій панні Скульській!

Чоловік здивовав ся.

— Як так не вклонити ся, і через що?... Хіба, може що?

— Чого, «може що?» або «через що»? Се я так хочу! Се мої маленькі примхи; не люблю л її.

— Але-ж Марусю, се зовсім не такі вже маленькі примхи!

— Любий, я мене все маленьке! Знаєш що я тобі скажу під секретом... Я... знаєш, я так тебе ревную до неї.

— Алеж Марусю, ти невеличка, і все в тебе невеличке, мусить же бути твоя ревність теж не так велика. Чи варто про се гомоніти?

Маруся замовчала:

— Ну правда, от промисла вона, — але-ж

біда що й серце в мене невеличке, чи довго йому щоб воно розірвалось на двоє?...

Нічого було робити, прийшло ся роззаяймити ся.

Чи-ж багато справді треба маленькому серденькови?

— Ти куди зібрала ся? — Спитав ся він одного разу в Марусі.

— До Петренків йду.

— Скоро повернеш ся?

— Повернусь до сестої години.

— Ну, от і гаразд. Разом будемо чай пити.

Але замість семи годин, Маруся повернула ся в півночі; цілий вечір чикав він Марусі, і не дїждавшись спав турботним сном.

— Як-жеж се так Марусю? Казала що повернеш ся до сестої години, а прийшла так пізно? — Якось ніяково сказав Вакуленко.

— Твоя правда! Але в мене така маленька пам'ять.

— Що-ж ви справді хочете від такої маленької жєнщини? Коли вона сама невеличка а то чомуб її не мати коротенької пам'яті? Се-ж цілком зрозуміло.

Як вже було сказано вище, то родинне життя не обходить ся без пригод. Сталась пригода, що Маруся стукнула чоловіка своїм черевичком, і він почув як в його грудях почувалося якесь розладя, а в його голові райом заметишилися нові думки.

— Зовсім як велика, зовсім така! — шептали його бліді уста.

Хоч було трохи дивно, але було воно так, що й найменшої різниці між малою і великою годі було вишукати під мікроскопом. Взагалі в Марусі, як виявилось була дуже не зрозуміла вдача: се не так, а те не як, те повинно було бути отаке, а воно зовсім ось яке, того вона не любила, а того ненавиділа, і ні в чому її вигоди не було. Спочатку пан Вакуленко собі не довіряв, але скоро увірував що він помилив ся.

— Знаєш що Марусю, — сказав одного разу Вакуленко після своїх міркувань.

— А що?

— Я думаю що ти.. сама жєнщина не велика, але маєш великі примхи.

Він сподївав ся цілої бурі, крику, шуму, гуку, що Маруся обидить ся і зачне доказувати всю неправдивість його думок. Але нічого подібного не стало ся.

— А хто його знає, може й так? — відповіла вона байдужим тоном.

— Як то може й так?.. Ти сама мені казала що в тебе все таке маленьке...

— Так. Маленьке все окрім примхів мій голубе. Кажу окрім примхів, а про них в нас не могло бути мови.

Хрін його візьми, вона справді каже правду: про примхи в них не було ніколи згадано ні одним півсловечком.

— Аджеж і маленька жєнщина мусить мати що небудь велике! — сказала Маруся здвигнувши плечиками.

Вакуленко сїв в калошу, тільки моргав очима.

Вечером на самотині в своїй кімнаті він сїв біля стола, розгорнув свій щоденник і написав:

»Чоловіче Смертний! Коли тобі надоїло життя і ти задумав одружити ся, то не дивись яка жєнщина: чи то велика чи маленька: дивись на обоє очі які в неї примхи» —

Замість крапки, на папір з очей Вакуленка впала горяча сльоза.

Клим Поліщук.

ДУРНИЙ ГРИЦЬ.

(Оповіданє).

Гриць лежав в хаті під стіною прикритий соломом, і голосно говорив сам до себе. Дивин ся на чорні стіни і завалену стелю і тихо скаржив ся. Нарікав на людей, і підвисшуючи свій голос на цілий тон сварив ся на двірника. Голос його тоді було чути далеко аж на самісеньку вулицю. Але тоді його нагадав кашель. Кашляючи він загортав ся в гнилу солому і тяжко стогнав від болю.

— Аджеж за дурного мене обібрали. Дурним називають. Продати його поле, розібрати хату, а гроші дати до банку. Їм гроші а мені на щось папірову книжочку. Гарно придумали! А все той двірник. Хто його настановив опікуном надомною? Постарів ся я, волос в мене посивів, а не дають вороги моїм добром користуватись. Та протек я не старець, ні, бо я господар. Пів десятини поля в мене; і хата моя, город мій, і сливки мої. Зась нехай знають до мого добра. Аджеж користуєть ся брат моїм полем, і казав людям що буде мене годувати та доглядати. Гарно доглядає!... Його діти жеруть мій хліб та наживають ся в моїм добрі, а я то з голоду здохнув би колиб так не заробив в жидів.

Холодний вітер свистав на дворі кризь завалену стелю, забігав у хату крутив ся по ній не знаючи куди подітись і тоді через розбите вікно вилітав на двір. Гриць повернув ся на другий бік, поправив на собі солому і скаржив ся далі.

— Найшов ся мені приятель в селі: двірник. Подав брата до суду і опоминаєть ся за мене. Що йому до мого брата? Мій брат і моє поле. Я від свого батька, а веїм зась. А двірник забрав від брата моє поле, і хоче продати. Каже: громада казала. І ще казала громада мою хату розібрати, бо мене убє. А мене каже до шпиталю цієлати. Та моя хата і нас і мене пережне.

Закашляв ся Гриць. Кашляв довго і плював в солому.

— Добре казали мені покійний батько: ожени ся Грицю, ще за мого життя, бо потім твій рідний брат буде збівкувати ся над то-

бою. І хто за тобою тоді заступить ся. За молодих літ мав я охоту так дівки мене не хотіли; ані одна не схотіла йти за муж за мене. Ще хлопчатком був як мене уважали за дурня і мабуть я таким умру. А я як почую оте «дурний Гриць» — то на місці вбивби того про каже. Бо який я дурень? Вони дурні, а не я. Як ми колись пололи на плантаціях буряки, і як пішов дощ то веї змокли, а я ні. Я тоді витяв з коновочки своєї воду, скинув геть чисто до гола своє шматя і запхнув туди, а сам щей викупав ся на дощі. Як перейшов дощ, я вбрав ся в сухе шматя, а вони веї як віяці вимокли. Ну і хто дурний, я, чи вони?

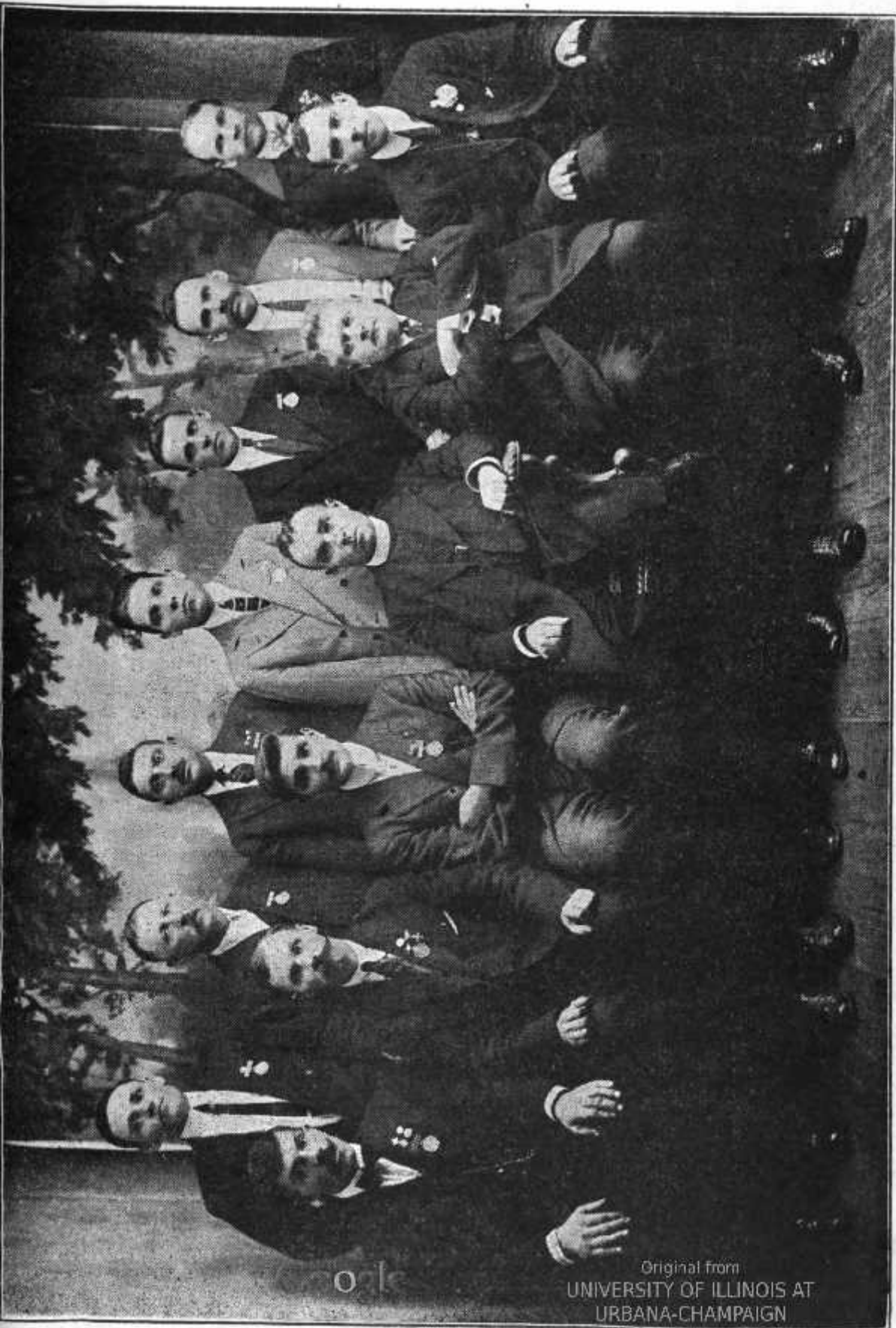
З запитанням дивин ся на чорну обколупану стіну, неначе чикав відповіді. Дивин ся довго, а потім голосно закричав:

— Не дам я продати свого поля, своєї батьківщини. Кожному голову розвалю, хто тільки вступить ногою до моєї хати. І братові те-ж нічого не лишу. Аджеж син його вибиз мені каменем око. За мої сливки мені око всадив. Не сьмієш каже збивати, бо то наші. Ні, не зоставлю братові свого добра! Все зоставлю Марті Горобисі, бо вона одна тільки гарно до мене говорила. Бувало і хліба мені принесе, і яблук дасть. Все її лишу: і поле і хату і город, а сливки теж. Пехай приходять Мартуся і забирає все собі. Але ще не тепер, бо тепер я господар і ніхто не має права до мене. То як я буду вмирати, то вилізу на сливку і крикну: Приходь Мартуню і забирай все моє добро. Я тобі все лишаю, навіть і лаву забери собі.

Замовк Гриць. Сховав ся в солому і важко дихав. За кожним подихом хропіло в його грудях, а ціла куна соломі то зносєла ся в гору, то знов опадала. На дворі збільшував ся вітер, гудів, лютовав ся, рвав з покрівлі стару почорнілу солому. Трасли ся старі стіни і здригали ся. Але ось, затріпала вся хата і решта стелі спала на землю. Весїд за ним впала і стіна тай придушила собою бідного дурного Гриця.

Не дала йому лиха доля й скінчити любий сон про добродушну Мартусю, якій гадав все своє добро залишити.

Куратори гр. кат. катедральної церкви в Філадельфії, Па.

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

На вакаціях.

Вїїзд на вакації та получені з ним кло- поти.

Ніякий може друтий нарід на свѣті не має тільки пословиць та кличів, що наші. Пословиці нам вигідні, а кличі маємо ось-так від «паради».

«Нема нічого злого, щоб на добре не вийшло» — потішає себе кождий, що в чім-небудь промахне ся. Як кому треба, то сю пословицю бере і наоборот. «Нагинай галузку, поки молода» — говорить злодій, що вліз між чужі щени. Як буде стара, не досягнеш вже. «Відна на свѣті нещена дитина» — приговорює батько, що караючи в приступі гніву дитину, полопив її ребра, або ушкодив в який инший спосіб тіло. «Стереженого Бог стереже» — бурмоче злодій, що щасливо висмикнув ся зі здобичею з чужої комори. І так без кінця і міри.

Та я мав говорити про вакації, а на думку налізли пословиці.

Аби зробити собі вакації, проте треба мати якусь слушну причину, а не так — як то говорять — ні сіло, ні впало. Вправді великі пани ціле життя своє перемилюють в вакації і волюють ся по божому свѣту як ті цигани. В літі їдуть до зимних країв, а в зимі до теплих. Але від того вони пани, а у панів легкий розум.

Та пани панамі; не мені до них рівнати ся. А товариші все кусять, приговорюючи: «Та поїдь трохи на вакації спочати, а то робить як та коняка. Що тобі з гроший?.. Вмреш, то все лишини». Та не могли мене однак намовити. Зарібки, хвалити Бога були добрі то вже й кунку гроший легше було наскладати, але мені якось жаль було рупати опадностий. Більше днів як ковбасів.

Вони говорили, намовляли, а мені й байдуже. Але від чого пословиці «Дурний — каже раз один — від роботи чоловік горбатіє, а небогатіє». Сей мене найбільше переконував і я зачав

від сеї хвилі мацати ся за плечі, та завважав, що вони справді якісь каблукваті. З кождим днем набрав я чимраз більше переконання, що з надмірної праці можу дійсно згорбатіти. Сего я страшно бояв ся і від сеї хвилі не мав спокою ні в день, ні в ночі. Згорбатіти — се страшна річ!

Тепер вже за всяку ціну постановив я вїхати деє на фарми, набрати свѣжих сил та випростувати ся. Даєть Бог здоров'є — то й гроші будуть.

Як їхати, то їхати. Почав я лагодити ся в дорогу. Одні радять брати зі собою се, другі те. Але як то кажуть: людий радь ся, а свій розум май.

Спакував я різні причандали в подорожню торбу (валізку), а в клунок зав'язав подушку, ковдру, простирала, два коці і деє з білизни і так пустив ся я з сим набором до першого средства комунікації — стріт-кари. Став я в призначенім місці і очікую на кару. Їде одна — минула, друга-таксамо і так пята і десята. Мотормени махали руками і сьміяли ся чогось, а один з них крикнув з усьмішкою: «Ся кара не їде до Європи!»

Почекавши так зо дві години, понав я в розпуку, не знаючи, що далі робити. Наднесло якогось полісмена і сей обяснив мені, що з таким величезним клунком ніяка кара мене не прийме. Не лишало ся нічого иншого лише наняти віз і в сей спосіб дістати ся на стацію. Приїхавши сюди дізнав ся я з болем серця, що трен до сеї місцевости, де я мав їхати, відходить аж рано. Новий клоніт, але я зараз пригадав собі пословицю: «Кождий початок тяжкий». Положив я клунок на лавку, притулив ся до него і так перемучив ся до рана. Снилось мені, що Свѣтлоперестіг цілком згорбатів, а в його плечах і в моїх плечах переко-

нало мене, що від вчора не зайшла велика зміна.

Рано відіхав я в дальшу дорогу.

Свій до свого.

Слава Богу, чоловік вже на місці. Тепер лише питане до кого властиво на сії вакації загостити. Став я роздумувати і пригадав собі одного знайомого нашого фермера. А вже-ж, що свій до свого, як голосить клич.

Ввійшовши в хату, не застав я нікого. Вже мені сприкрило ся чекати і я пустив ся з хати, як на порозі стрінув їздиню. Вона без ціли волочила ся десь по подвір'ю. Їзда ходив на зарібки, бо з такої фарми не вижив би. Що там тих кілька акрів піску.

Привитавшись, оповів я в чім ділю.

— Та руму мені не вкусите — відповіла, показуючи кімнату з двома несастиеленими ще ліжками, столиком, пару кріслами і діточою колискою. Тут спю я, чоловік і маленька дитина. Тут можете і ви примістити ся. В другій кімнаті спить решта старших дітей, а в кухні за горячо, бо палить ся дровами. На дворі маєте доволі свіжого воздуха і можете дихати ним кілька захочете.

В хаті розносив ся невиносимий сопух, а мухи брєніли як пчоли в улію. Вікна зачинені.

— А чому ж ви не відчините вікон, не заложите дротяних сіток та не впустите до хати свіжого воздуха? — поспитав я чємнє.

— Та деж ви таке чули? На маленьку дитину до трьох місяців не сьміє і вітер повіяти. Я навіть пеленки в хаті сушу, бо на дворі не вільно. Аякже! А ви сєго не чули?... Мому Василькови, аби здоров був, доперва завтра буде місяць. То таке ще, як мале агнятко.

Мені стало аж лячно вибирати таке місце на покріпленє здоров'я, на відпочинок. Нікого більше я тут не знав. Раз козі смерть — подумав я собі. — Зрештою хто терпєв той спасєн.

По дорозі заглянув я до кухні. На столі лежало розкинене від обіду немите ще начинє. Тарелі та горшки від мух аж чорніли.

— Але у вас мушні ласка Божка — кажу я до їздині. — То небезпечно. Вони розносять...

— Щож робити? Та і мухи Божкі сотворіня — перервала їздиня. — В зимі їх нема... А як вам, кажу, красно начинє очистять, що опієля лишє водою змий. Аякже!

— Вєє воно якось огидно... Та і в страву впаде.

— Е, хтоби на се зважав. Муху виссати тай на землю. Фермерська муха чистійша від мійської — відповіла поважно їздиня.

Побачивши, що всякі переконувани о чистоті та о шкідливості мух не віднесуть найменшого успіху, звернув я розмову на инший предмет.

— Перепрашаю, — кажу — а як там у вас з поживою, молоком? Чи можна часом дістати курку?

— Не бійте ся, з голоду не згинете, коби лишє гроші. Молоко возить Шваб, а другий фермер довозить часом ярину, бо своєї дасть Бог. Трохи випекло сонце, а решта не дозріло. Часом покаже ся і бучер з мясом. За кури то вже вибачайте. Маємо їх досить. Воно несєсь, несєсь — то якось жаль різати, ліпше продати. З куркою більшє роботи як найдку.

Бідний народє — подумав я собі. — Твої кури виїдав в краю лис, тхір і хитрий Жид а ти навіть в сій вільній країні жалувєш собі кусєнь доброго, свіжого і поживного мяса, а радше його другим відєступаєш. Справджуся і тут народна приповідка, що наш чоловік їсть лишє тоді курку, коли або він слабий, або курка слаба.

Вийшов я на обійєте. Тут була мала комора, хлівєць, перед яким заривши ся по уха в гноївці, сиділа ціла свиняча родина, зложена з трьох членів, а дальше курник. За воротами видно було кусєнь землі висхлої бараболі та пожовклої кукурузи, а дальше розпростірали ся розлогі сусідські фар-

ми з гарними будинками. На обширнім пасовиську під лісом випасався расовий товар багатого якогось фермера.

Ось і короткий опис місяця, яке я вибрав собі на вакації.

Поклін бугасви та інші фермерські несподіванки.

Переспавши ніч в такій сонливій не перевітреній кімнаті чувся я рано якби оголошений і тому виходив все під ліс на прохід. Се було одиноким місцем до проходу. Аби туди дістатися, треба було конче йти через пасовище. Та се не робило мені найменшої різниці, бо часу було доволі.

Між товаром пасся і бугай. Він приєвоївши собі серед рогатого товариства власть, як Скоропадський на Україні, почав оказувати невдоволення до моїх прогулянок а навіть пускав наздогін за мною, щоб мене почастивати своїми рогами та потрясти «по самбірськи». В таких грізних хвилях видрапував ся я чимскорше на яке поблизьке дерево і там будучи безпечним роздумував я над твердженням, що чоловік є паном над всіми сотворіннями, доки напасник не вернув на пасовище. Так було кілька разів, аж одного дня пастух, що бачив мої клопоти звернув мені увагу, що наколи скину капелюх, бугай нічого мені не вдіє. Він вже так навчений — каже. Я послухав ради і коли лише стрів бугая, скидав чемненько капелюх, а сей поглянувши хвилю на мене і побачивши мою покору, лишав мене в супокій. Здоймати капелюх і то ще перед ким та в таких поступових часах! Та иншої ради не було.

Вертаючи раз з проходу, звернув мою увагу здоровезний крик погонича, що сапав плугом, запряженим одним конем, кукурудзу:

— Стій гнидава! Не чуєш, на ліво! Чись вже зовсім оглухла!?

Конина дійсно відповідно до його крику звертала то на право то на ліво, якби яке мудре створіння. Мене

зацікавило і я на хвилю пристанув. Якраз зблизився до мене погонич.

— Славайсеу! — Ви з Галіції? — питає мене.

— Слава на віки! З Галичини — відповідаю.

Тепер наступила своєрідна щира розмова. Він походить з під Бучача. До Америки приїхав рік перед війною, лишаючи жену і трох дітей. Заробивши трохи гроша, думав вертати вскорі домів та війна перепинила. Фермерську роботу тому вибрав, бо її найліпше любить. В теперішнього газди Англіка робить вже три місяці і ледво — говорив — за той час вдалося йому навчити коня розуміти нашу мову. Попередник його, Айриш, «тримав» коняку по англійськи.

Він сердеша дивувався, що треба було аж такого часу на приновлення чотириножного сотворіння розуміти иншу мову, а я знав людей, що потребували далеко більше часу на вивчення короткої часом ролі на яке представлено.

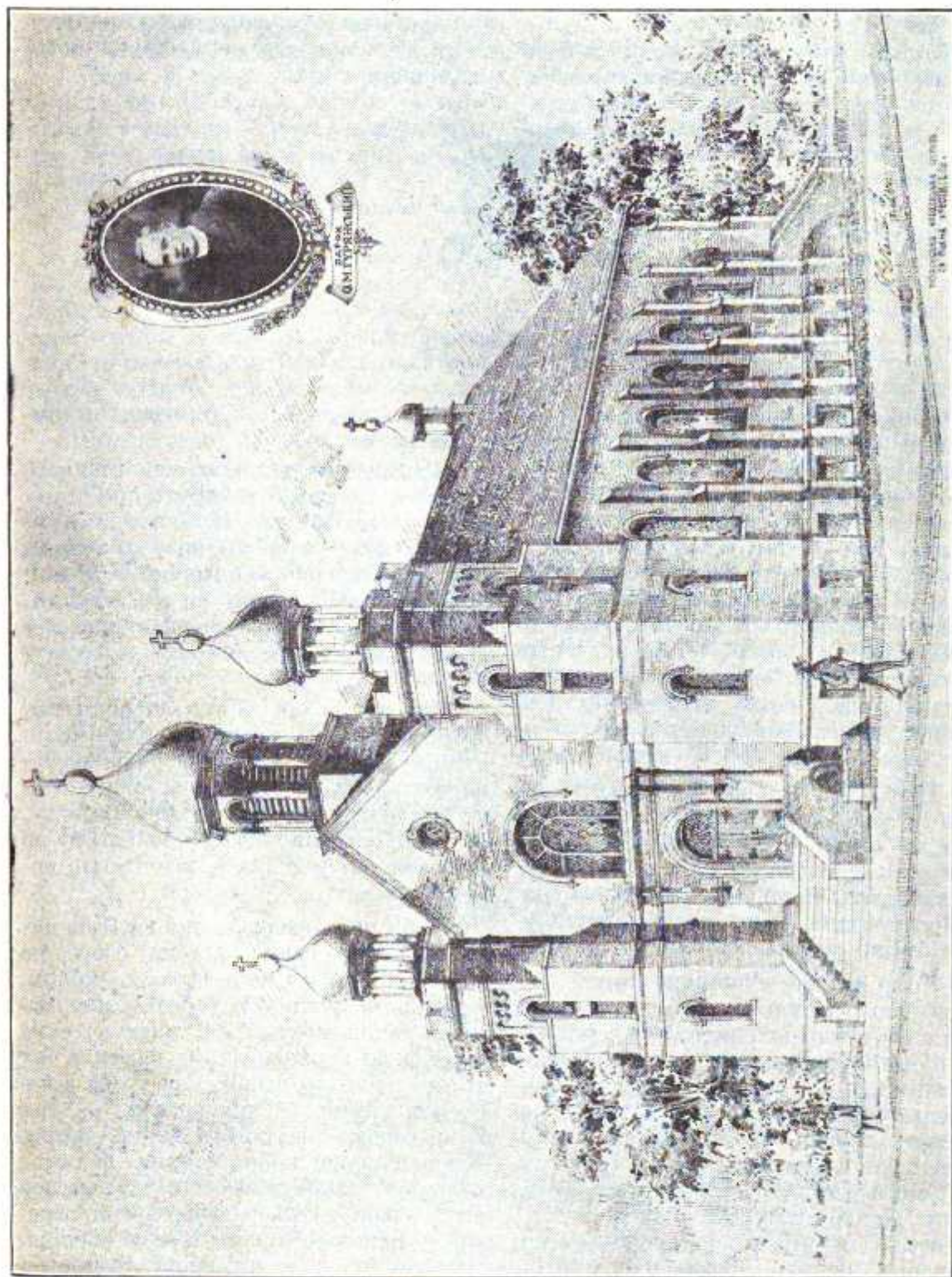
* * *

Вже доходив місяць, як я «відпочивав» на вакаціях, але не тільки не чув ніякого покріплення — а противно був ще більше пригноблений. На дворі зчаста панувала непогода, а маленький Василько, якого мати звала «ягнятем» немилосердно заневищував воздух в ніколи неповітреній кімнаті. З поживою було рівнож не найліпше.

Дійшло до сего, що я був змушений шукати лікарської поради що до стану мого здоров'я. В тій цілі удався я до лікаря в найближчій місці.

Сей оглянувши мене на всі боки, сказав таке:

— Вам, пане, треба конечно удалити ся на ферму на свіжий воздух. (Не знав він бідачиско, що якраз з ферми до него приходжу). Там треба добре відживляти ся, много спати і все при отворенні вікнах. Уникати

Українська католицька церква св. Івана Хрестителя в Детройт, Міш.

комарів і мух та уживати частих прогульок.

Коли я йому оповів, як річ дійсно має ся, він зі сьміху аж за боки брав ся.

На другий день я був приладжений до повороту з вакацій, бо прийшов до переконання, що де добре, а дома найліпше. — А. К.

М А Т И.

Сонце знизилось до заходу, проміннями своїми в останнє озолотило поля, ліси, гори, та попрацавши своєм червоним сумнівним личком, сховалось десь гень далеко, далеко. Замок вже й товар, що вернув до обори; не чути було й робітників; звільна тишина залягла сільце над річкою-поточком. Часом лиш дійде до села відгомін наклику сторожа, часом відозвесь глухе «пугу» сови, то десь пєс забреше, часом вітрець по росі принесе шепіт якої розмови, або сьміху. Ще хвилька а й се втихне.

Тихо, тихесенько. На небо виринув місяць тихий, блідий і почав плисти по темно голубім небозводі, розсипуючи своє лагідне сьвітло по полях, луках, гаях, та по садах, хатах що спокійно дрімали, і не оминув приглянутись всему, що лиш було в сільці.

Коли все так супокійно дрімає, місяченько освітив не молоду невісту, що одна в селі не спала, але серед тої нічної тишини сидить на присіні коло хатинки. Сон, сей добродійний приятель чоловіка, се забуте людської нужди, журби, не чіпаєсь її повік. Скулена зложила запрацьовані руки, очі вліпила в землю, а з серця від часу до часу глибоко, тяжко зітхне. Невеселі мабуть гадки снують по її голові. Мовчить. Часом лиш зітхне «о Боже», тай тільки її бесіди. В тім — «о Боже» проявляєсь і просять і ужалене. О, вона тепер вже й молитись не

в силі! А колись так горячо, так щиро молилась.

Бог, здає ся, від неї грішної відвернув своє лице; забув мабуть про бідну матір. А може й не забув? може її вислухає, може верне її сина, за котрим плаче її материнське серце?... Який жалісний зойк вирвав ся з її грудий. Нагло піднесла ся з місця, очима повела навкруги себе, неначе-б чого шукала.

Яка чудна ніч! й так погідно, так тихесенько, — а в душі її шаліє буря сумніву, буря розпуки. О, коби могла вирвати з грудий той жалі, коби могла не мислити... не терпіти хоч хвилину, хоч одну хвилиночку! — Але як ту не мислити, коли її Івась, все стоїть, перед очима.

Один він, Івась, лишив ся її вдові-сиротині на сьвіті. Майна свого не мали. До двора ходила за зарібком, провадячи дитину зі собою. Сама малюго вчила молити ся, читати; сама водила до церкви, сама навчила його, як має бути чесним, як треба з часу користати та працювати. — Все були разом — не розставались ніколи. Хлопець дуже любив мамуню. Як став старший, разом працювали на кавалок хліба, разом їдали вечерами по тяжкій цілоднєвній праці; а вона оповідала йому про тата небіщика, та про різні дива бувальщини, а він знов, коли мамуня поратась коло вечері, читав її на голю в книжк. Так плинув рік

за роком, як вода, тільки що біда своїми страшними раменами чим раз більше їх обнімала, стискала.

Дідич спродав двір жидам а сам виїхав десь з краю, зарібки стались чим раз менші, а праця чим раз тяжша. Люди наші йшли за море шукати ліпшої долі.

«Поїду і я з ними», — сказав Івась. Та й поїхав.

Ой пам'ятає мама ту нічку послідню перед його відїздом в далекі краї. Так само місяць сьвітив на небі, люди вже спали і тільки диркач диркав над річкою, тільки рахкіт жаб переривав тишину. В таку нічку працювала свого Івася.

Він цілував її руки плакав сердега, тулився до її серця, потїшав.

«Рік перейде, мамуню, мов одна хвиля, опісля верну, гроший привезу щобисьте на старі літа кутів не витирали, біда вже нас не доскулить.»

І поїхав той син її любий, поїхало дитя її єдине, там — десь за моря до чужих людей, до чужих країв, на долю, чи недолю — поїхав, остала ся сама.

Не бере ся її від тепер робота, не милий її сьвіт, люди; туга серце її криє, сон відбирає. Чекала рік, не вертає Івась, перейшов другий, про Івася ні чутки не було, а от і третий вже минає,

а Івася як нема так й нема. Очи виплакала з жалю, зниділа, винужденіла, зжовкла, що аж за серце ханас дивитись на неї, а його нема. Як би не чесні люди, що її до себе пригорнули, згинула би певно. — А любого Івася нема. Може де згинув? Може не верне вже ніколи дитина її єдина, чи надармо виглядає, надармо чекає?

Як зранене стрілою звіря, так бідна мати кинулась на землю, почала гірсьенько плакати. Ніхто однак її плачу не чув, ніхто слез гірких не видів, ніхто в розпучі не потїшив. По небі плинув місяць блідий. Порушане вітром тихо шепотало листя старої липи. На краю ліса повзали таємничі тіни, підносились над луками білява мрака, птах десь лиш закликав жалісно.

По другій стороні неба зачали показувати ся рожеві облаки, небо зачало вже замальовуватись. Підносились вже зоря з новинами нових надій, нових болів і нових терпінь.

Єще хвилька, сонечко вигляне з зашіль, та кине свої золоті лучі, побудить пташинку — встануть і селяни до своєї тяжкої праці, веселі розговори, співи працювотого народу знов розженуть нічну тишину і все збудить ся на ново. Не встане лиш і не вийде перед ворота виглядати Івася нещасна мати — серце її пукло з болю.

Легенда.

Дівчину вродливу юнак покохав,
Дорожче од неї у сьвіті не мав.
Ой, леле! — у сьвіті не мав.

І клявся, божив ся, що любить її
Над сонце, над місяць, над зорі ясні.
Ой, леле! — над зорі ясні.

— «Тебе я кохаю. За тебе умру...
Оддам за кохану і неську неньку!»
Ой, леле! — і неньку стару!

Та мила його не боялась гріха:
Була, як гадюка, зрадлива, лиха.
Ой, леле! — зрадлива, лиха.

Веміхнулась лукаво і каже йому:
— «Не вірю, козаче, кохано твому.»
Ой, леле! — кохано твому.

— «Як справді кохаш, як вірний сив,
Мені серце неньки живе принеси.»
Ой, леле! — живе принеси.

Юнак мов стервся: не їв і не спав,
Три дні і три ночі він десь пропадав.
Ой, леле! — він десь пропадав.

І став ся оцівнучі лютий злочин:
Мов кат, витяв серце у матері син...
Ой, леле! — у матері син!

І знову до милої, з серцем в руках,
Побіг, і смажений гонив його жах.
Ой, леле! — гонив його жах.

Ось-ось добігас, не чуючи ніг...
Та раптом спіткнув ся і впав на поріг
Ой, леле! — і впав на поріг.

І серденько пеньчине кровю стекло
І ніжно від жалю воно прорекло.
Ой, леле! — воно прорекло.

В-останнє озвалось до сина в ту мить
— «Мій любий, ти впав... Чи тебе
Не болить?
Ой, леле! — тебе не болить?

М. Вороний.

ВСІ ЯК ОДИН ОДНОЇ ГАДКИ.

В якімсь там містечку був рабін дуже добрий. Робив жидам багато доброго і жиди любив його страх — по жидівськи. Прийшло раз якесь свята жидівське трубки, чи кучки; жиди хтіли зробити дарунок своєму рабінові. Рада в раду постановили дати бочку білого вина. Купили велику бочку, а кождий жид мав принести фляшку вина і сам до бочки влити. Як постановили, так зробили. Одного дня йшли жиди з фляшками до рабіна і ляли в боч-

ку вино. Рабін був дуже вдоволений тим дарунком, аж розплакав ся, як їм дякував, а бочку казав забити, і заточити до пивниці. Але як-же здивував ся, як по якімсь часі казав дати вино до лия. Погадайте собі — замість вина, чистісенька вода. Всі жиди були тої невинної гадки, що його фляшка води нічого не зашкодить в бочці вина і — бочку налили водою. Дійсно, всі як один одної гадки — жиди.

ОБМОВНИКАМ І КЛЕВЕТНИКАМ.

Віда брате! Твоє і моє щастє кожного дня все як на павутину висить. —

Тому — легко є його стратити.

Чому? — смитаєш. Тому — бачиш — бо так я, як і ти маємо багато таких щирх приятелів, що перед нами поклони бють, а поза нашими очима з нас шкіру здирають. Не віриш? Ану! Пусти уха поміж людей а багато о собі почуєш. Навіть, хочбиє був чистий, як лід; навіть, хочбиє був білий як сніг, то вони обмовлять тебе від стіп до голови.

Переїди ся по селі! Ступиш крок, заїдеши в чужу хату, завжди побачиш сідьмачного язика того твого приятеля. Диви! у він твоє

біле зерно переробив на чорне; ту він твоє слово обернув до гори ногами; ту він правду на ніготь, прибільнив на лікоть; ту знов він так тебе озолотив як самого чорта. І що стало ся з тобою? Що? Ти через свого фалшивого друга в однім, другім дни стратив всю свою славу; ти через него згубив своє найбільше добро, своє щастє ти став нещасливим. А позволь спитати себе! на кого колієш спадуть ті твої не загосні рани, ті твої журби, ті твої болі? Скажи! На кого сплинуть колієш ті ведра твоїх гірких сліз що ти їх пролив по утраті свого доброго імені?

На кого? На приятеля твого фалшивого,

на того обмовника, на того клеветника! Так, так! Віда йому колись гірша буде, від твоєї теперішньої біди. Заходив він на тебе з боків, нападав він на тебе нечаяно, то й справедли-

вий Господь не покаже ся йому милосерним. Чому? Тому, бо хто яке зерно на землі сіє за життя, таке й по смерті збере собі!

Дивну має натуру собака. Вона на злодія і не забреше, як до него приваже ся — а на чужого чоловіка, хочби і не знала на якого доброго, все кидає ся і кусає і як на него розієсть ся, то зі злости перед ним мало очей своїх не спалить. Подібно — бачиш — дієє і чорт. Він не кусить до ніякого зла тих, що живуть в гріхах, що йому вже віддали ся а все шукає лиш за такими, що від него втікають; все напастеє таких, до котрих він себе ще не приважав.

Як щира молитва пливе кожного дня з твого серця до Бога, то вона тим є для тебе, чим

є здоровий корінь для дерева. Розваж се добре! Диви! У спід у землю кожної хвили лізе і пхасє ся корінь чим раз глибше і далше; він втягає в себе соки і їх посилає до пня, до галузок, до овочів і до цілого дерева. А дерево зачерез те стає розлогим, красивим, здоровим і милим.

Так і твоя душа! Вона, як часто щиро молить ся, стільки разів чим раз глибше і глибше затоплює ся в Бозі, від Него съвяті ласки собі приймає, їх передає далше і далше! Їх розливає на твої слова, на твої учинки і на ціле поступованє. Чи ж розумієш се добре?

ІЗДА ДО ПЕКЛА ВСІХ ЗАГАЛОМ.

Якийсь дідич справляв іменини своєї дочки. Веї і вся желали. Пан учитель, щоб зробити собі також у него ласки, прийшов з кількома дітьми підчас обіду, щоб децю заспівати. А навчив їх ще, так, що як гості зачнуть пити шампаня (вино ніби з французького міста, що звесє Шампан) і внесуть тоаст щоб Бог тримав дочку на многі літа, то діти мають веї нараз заклікати: «І нашого ясного пана дідича також! І нашу ясну паню дідичку також. І нашого пана старосту також!»

Обід йшов весело, діти співали якихсь краковиків, слуга привіє вже довгі шклянки на шампаня, але він вийшов до світлиці, де був обід, пошпотав ся на диван — от як Івасько

прибраний в льокайський фрак — і гримє як довгий а з ним і — шклянки.

«А бодайже-тя дідько взяв», крикнув на се пан дідич з люті. Але чекайте! Наш пан учитель, що стояв з дітьми в другій кімнаті, не знаючи, що сталоє, почувши бренькіт шклянок, гадав, що то так голосно штуркають ся пани шклянками щочи тоаст в честь дідичової дочки, дає знак і в тій хвилі на панове: «Дідько би тебе взяв», викрикують своє научене: «І нашого ясного пана також! І нашого пана старосту також!»

Розумієсь веї поспуєкали носи. Видите до чого веде проклін. Така красна родинна вродистість, так квасно скінчилась.

БОЖІ БУКИ.

Іван Барилла був собі майстром в штуці піляцькій. Не термінував він на се нігде, але на всю околицю належало ся йому першенєство в штуці перевертання келішків і заливання собі палки. В такім то залитім стаї як вертав до дому, мав той поганин звичай, що ставав перед кожним хрестом і вимовляв страшні

несотворені річи. По тверезому не знав о тім нічо, а як йому докорили за се, вимовляв ся що то не може бути, бо дежби він добрий християнин — на щось такого відважив ся — а борони Боже! раз якось вечером вертав до дому знов сильно підпитий, а лізнати то можна було по тім що му вимовляв, що була дорога була

за мало широка. Побачив се Федь Триліс, молодий парібчак, але сильний хлописько, сильч. Не кажучи нікому нічого, взяв доброго бука і сховав ся за корчем при хресті, куди мав переходити Іван. Невдоваї валить ся Іваниско добре підхмелений і — дійсно стає перед хрестом і зачинає виспівувати огидну пісеньку. Але в тій-же самій хвилі вискакує Федь зза корча і лує Івана з заду в карчило, затиснув йому шалку на очі і гулу цулу по хребті, що влізе ся, що аж Іван протверезив ся.

«Господи Боже, не бий! Вже більше того не зроблю!» кричить Іван, а Федь полідає зміненням голосом:

«Перестанеш-же ти пити?» і мастить далі.

«Ой перестану, перестану? Всьо, що хочеш, Господи Боже, зроблю, лишень вже не бий!»

Але Федь веинав йому ще кілька відливаних. Йойкаючи з болю і страху приволік ся Іван до дому, але через всю ніч не міг зашморити ока. Тої безсонної ночі зробив стале постановленє а на другий день запряг на горівку перед отцем парохом, і оповів йому всьо, як прийшло до того.

«Отче», сказав, «хотий мав би я і вмерти, не ткну вже тої шарухи, бо ніхто не знає, як болять ті «Божі буки»

І дотримав слова. — А Федь не писнув йому про те ні слова, а лиш одному парохови оповів, звідки дістались Іванови ті «Божі буки».

*Крізь темні змари проглянуло ясне сонце...
Простори степів далечезні воно освітило,
І думи про волю, — широкую, любую волю
У мент пробудило.*

*Пісні полили ся — палкі весняні співи...
І здержати їх не змогли б ніякі кайдани:
Кришталною хвилею щастя вони залили
І села й майдани;*

*Безмірним блаженством сповняли гаї і долини,
Безмежною радістю волі — всі нетрі глибокі,
І темна глибін зворушнула ся Чорного моря
Й топалі високі...*

*В ту райську годину свободу кохану вславляло
І небо прекрасне, як сон, у своїй високості, —
І люди позмурі — сини безумної праці
І квіти у млості...*

*А вітер, гуляючи в полі та в пишній діброві
Шумів, і шумів, і шумів про нові сподівання;
Шумів і радів, що збудила ся воля слава,
І панування...*

ГЕНЕРАЛ ПЕРШИНГ,
Командант американських військ в Франції
відбито з газети «Північний Південь» (Української армії),
Дігнано by Google

ВАЖНІЙШІ ПОДІЇ В РОКАХ 1917==1918.

Перебіг війни. Союзні армії беруть верх.

Німеччина по заключенню мира з Росією звернула всі свої армії на захід проти англійської і французької армії. В марті 1918. р. Німці зачали велику офензиву на французьким терені і зразу вибороли значні успіхи. Однак тоді на поміч союзній армії прийшли американські полки, які з великим героїзмом, гідним американських традицій, зачали боротьбу з загартованими німецькими ветеранами, і скоро здержали ворожий наступ. Коли положення на воєнним терені зачало бути поважне, Америка почала слати до Франції сотні тисячів здорових, відважних, свіжих ювніврів, яких число вкоротці досягнуло близько півтора міліона. В той спосіб армія альянтів значно зістала скріпчена, і в ню вступив новий дух побіди. Коли до того всі правительства альянтів згодились на одностільну команду, яку обняв найспосібийший французький генерал Фош, воєнне щастя скоро перейшло на сторону альянтів. Не минуло кілька місяців, як Німці мусіли уступати на цілій лінії, а побідні американські, французькі і англійські армії понеслись побідно в перед. Альянти можуть надіятись, що їм з кожним днем буде щаститись ще раз більше, бо з Америки відіздять до Франції постійно свіжі війська. Центральні держави, обезсилені довгою боротьбою, стратили вже всю надію на виграну і бажають за всяку ціну мира. Австрія навіть зовсім отверто звернулася в половині вересня с. р. до всіх воюючих держав з пропозицією, щоби зачаті мирові переговори. Однак президент Вільзон, а за ним провідники других союзних держав, заявили, що доти не буде мира, доки осередні держави не згодять ся на всі умови, які проголошені президентом Союзних Держав

Україна в німецькій армії.

Большевики, яких провідники стояли на услугах Німеччини, змусили Україну до заключення мира з Німеччиною. В Берестю Литовським підписано мирові умови, які вправді забезпечили Україну перед Москвитиною, але віддали її в армію німецьку.

Командант альянтських армій в Франції генерал Фош.

Бо Німцям за мало було забезпечити собі спокій на східнім фронті, і вони забажали зовсім захопити в свої руки обезсилену, але багату країну. Особливо манили їх збіжжів і шпихлірі України.

Щоби надати своїй рабунковій позорі неафальности, вони хватились злогоного підступу. Іменно з намови німецького генерального штабу на У-

країну напали з півночі більшовицькі орди і почали бомбардувати Київ. Українська армія була за слаба, в додатку розсіяна по всіх величезних про-

Перші американські відділи на німецькій землі.

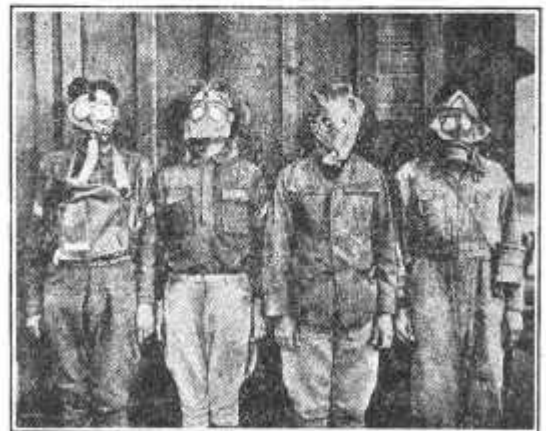
сторях України, і тому не могла успішно боронитись. Київ скоро опинився в московських руках. Коли до того ще зі сходу загрожували козацькі ватаги, Українська Центральна Рада візвала на поміч Німців. І їй дали поміч, більшу, як би хто міг надіятися. Бо не лише відігнали більшовиків, відібрали Київ, але так заопікувались Україною, що їх окупація крім записується в історії українського народу. Німецькі окупаційні війська насильно забирали все збіжжя з України, а коли селяни опирались, то їх розстрілювали. Цілі околиці пішли з димом, а тисячі невинних людей віддало жите в обороні рідної кривавої

Німцям ще то було за мало. Їм на заваді стояла Центральна Рада, яка рішучо протестувала проти насильств. Щоби збутись того заступника поневоленого народу німецький генерал казав розігнати Раду під час її засідання; много українських діячів і міністрів арештовано, а номінальну власть на Україні віддано генералови Скоропадському, який серед нас не мав прихильників, а своє становище

виключно завдячував Німцям, яких за те у всім слухав. На Україні даліше господарять Німці, однак ми можемо вірити кріпко, що з побідою демократії Україна дістане цілковиту незалежність, а віками гноблений нарід стане вільним господарем на вільній землі.

Поширенє католицької віри на Україні.

До часу російської революції в цій величезній російській імперії не було ані одного католицького єпископа грецького обряду. Нині в самій Україні є один Архиепископ, в Києві, і два Єпископи. Поворот з шизми до католицької Церкви є так масовий, що лише з великим трудом можна заспокоїти духові потреби всіх ново-навернених. Особливо в Києві, що був центром православної церкви, люди тисячами вертають до католицького віроісповідання. Тому рік в Києві була лиш одна унійська церква з одним євщеником а нині, як доносить вікарій генеральний Києва, Преосв. Р. Цегельський, в Києві трудиться 14 католицьких євщеників, а на Богослу-

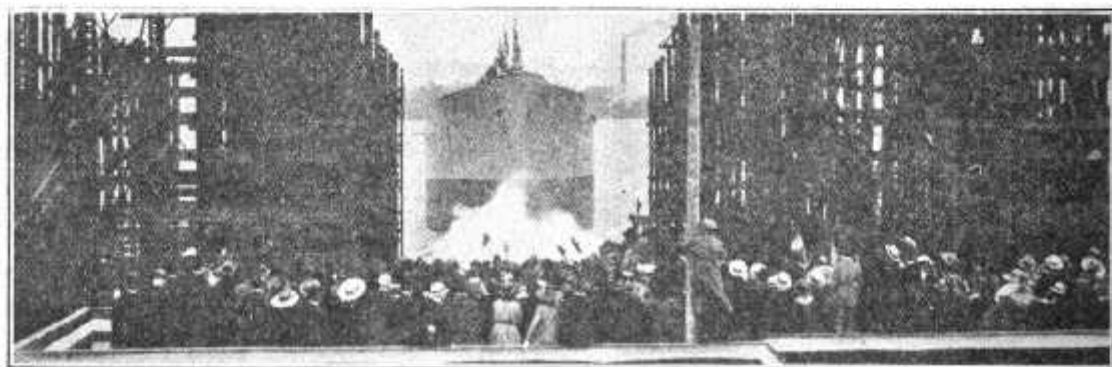

Різні роди газових масок, яких уживають на французьким фронті.

ження приходить так много народу, що тре будувати тимчасово бараки, в яких вірні можуть слухати Служб Божих і проповідій, деки побудують ся нові, великі церкви. Велика праця чекає наших євщеників-місіонарів, тим-

більша і тяжша, що їх ряди в війні сильно прорідли. Однак можна вірити кріпко, що взявшись до діла в ім'я Бога перебудуть вони всі труднощі і перепони і векорі ціла Україна знова верне до католицької віри, до віри своїх дідів.

Найіменше можна було задержати лише при русі залізничних потягів. Обставини вимагають, що американські кораблі мусять кожного дня виладовувати в Франції около 6 до 7 мільйонів фунтів ріжного провіанту, а сей щоденний транспорт певдовзі певно подво-

Американська зручність побідила субмарини.

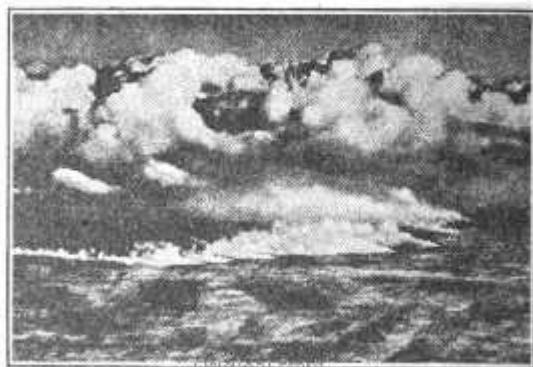
Коли в літі 1917 р. Німеччина проголосила безоглядну борбу підводними лодками против всіх кораблів на всіх морях, аліантам грозила велика небезпека. Особливо Англія, яка зі всіх сторін окружена є морем, могла в кількох місяцях сподівати ся голоду. Однак в тім скрутнім положенню всім прийшов в поміч знаний американський спирт. Американське правительство рішило за всяку ціну подбати про се, щоби американські варетати будували більше кораблів, чим субмарини їх можуть затопити.

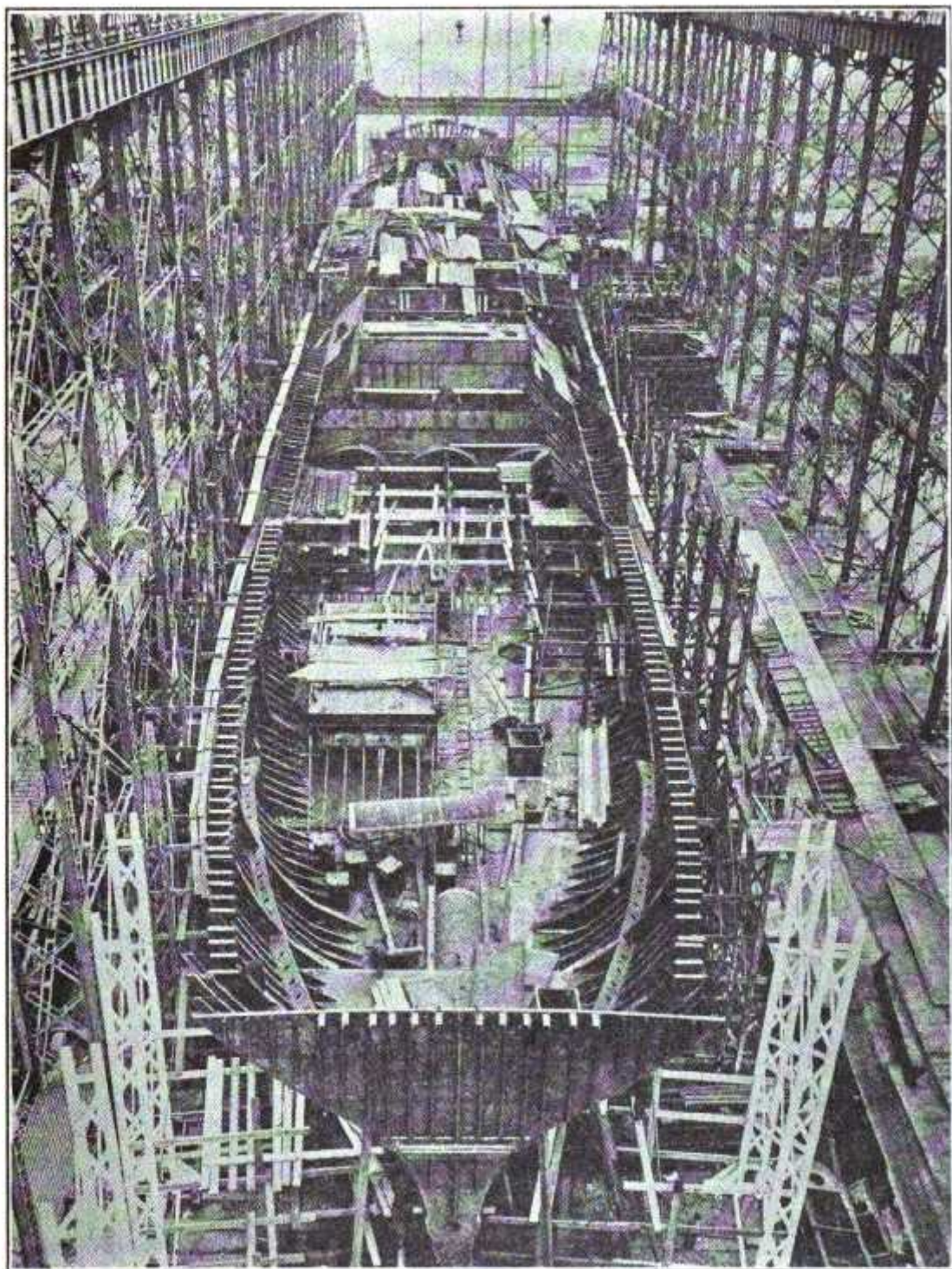
В сій ціли правительство перебрало в свій заряд всі приватні корабельні варетати, розширило їх, і побудувало много нових, і почало горячково будувати кораблі. Продукція збільшилась кількакратно, так що прим в липню с. р. спущено на воду аж 123 кораблі.

Однак етрати заповідяні субмаринами вирівнано не лише через будову нових кораблів, як більше через змілеужите тих, які є до розпорядимости. Се сталоє головню через урегульоване руху кораблів. Перевіз приладів, поживи і війська до Франції так урегульовано, що кораблі прихвлять і відходять з такою точністю, яку дав-

ить ся. Що се можна вионати, то треба завдячувати зручному кермованню нашою фльоетою кораблів, і уліпшенням, які поробили американські інженірі так в тутешних, як і французьких пристанях і на залізницях.

Рухом кораблів кермує Борд мореплавби і міністерство війни. Помимо всяких морських небезпек рух кораблів відбуваєть ся тепер о много скорше, як в часі мира. Ще недавно корабель потребував майже два місяці часу, щоби заїхати до Франції, і вернути звідтам назад домів. Він тратив много часу в пристанях на виладоване товарів і на бранє вугля. При теперішній системі деякі кораблі вертають назад до своїх пристаней вже по 3-ох тижнях. Також в прибережній

Корабель під час будови.

мореплавбі, на полуднево-американських дорогах, запроваджено поспіх, так що два кораблі повинні службу трох.

Перед війною вуглині кораблі робили в місяць лише дві подорожі між Болтімор і Бостоном, а тепер обертають вони чотири рази, а є один корабель, що обертає шість разів. Також кораблі, що возять салітру з Чіле, вовну з Аргентини, цукор з Куби, і інші річі потрібні для життя американського населення, їздять з надзвичайним поспіхом.

Знаючи вакує, що Американці

навчені успіхами такого постування, використають його і по війні. В 1917. р. вивіз американських товарів виносив \$6 000 000 000, а привіз 2.659.000.000. По війні цілий світ буде з жаждою чекати на американські товари. Тому можна певно надіятись, що кількість вивозу американських товарів не то не зменшиться, але радше збільшиться. І тоді то кораблі, що їх тепер Америка будувала, сповнять велику службу: вони будуть розвозити американські продукти до найдаліших закутків світа.

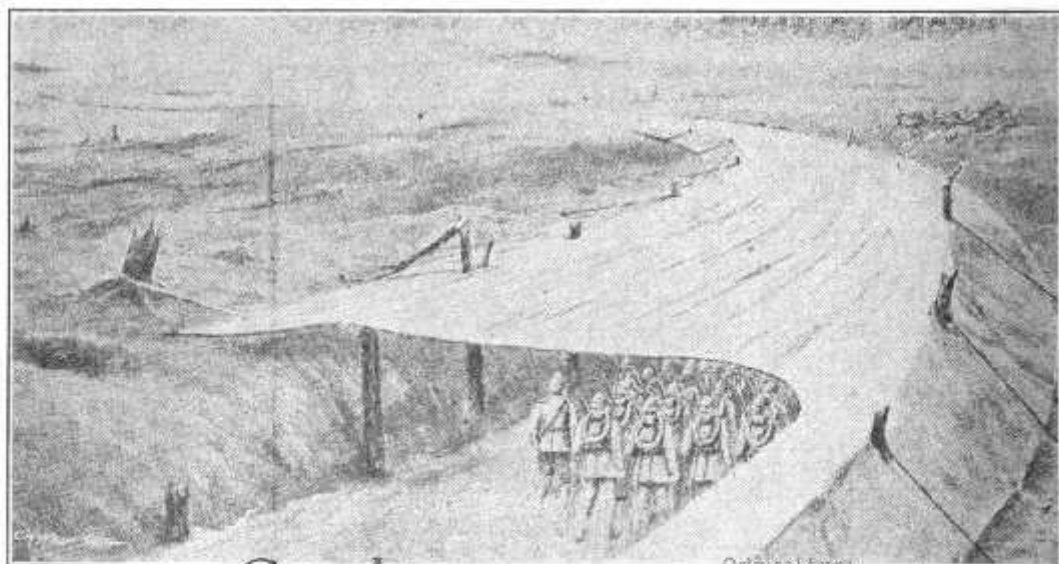
З ВОЄННОЇ ТЕХНІКИ.

Позірні дороги.

(Воєнний камуфляж).

Камуфляжом називають в війні спосіб, в який противні війська обманюють себе взаємно, чи то скриваючи становища своїх батарей, вкриваючи їх гадузем, чи то змашованем ворога по-

зірними арматами, які в дійсності є нічим іншим, як звичайною бочкою, уставленою на стовпцях і т. п. В нинішніх часах, де літаки можуть розслідити ворожий терен далеко поза боевою лінією, камуфляж грає в воєнних операціях дуже важну роль.

Задля великої довжини боєвої лінії ся сторона може досягнути перевагу, яка зуміє нечаяно і скрито згромадити на одній точці велику кількість військ, так що противник сего не спостереже і не приготується до оборони.

Німецькі генерали в цілій війні клали велику вагу на скритість своїх приготувань. І в многих случаях лише тій обставині вони завдячували свої успіхи. Найцікавіший спосіб камуфляжу се є позірні дороги, які дивлячись на них з гори, виглядають зовсім опущені, а помімо того вони кишать від військ, возів, армат і т. п. Вперше сего камуфляжу ужили Німці. Вони робилить се в той спосіб. Звичайні дороги вкривають полотном, неначе шатрами; се полотно малюють так щоб воно виглядало наче дорога. І коли дивитись з гори з літака, з висоти яких 1000 стій, то рішучо не можна відрізнити сего полотна від звичайної дороги. І так для ворожого летуна околиця виглядає зовсім пуста, а мимо того понід шатрами машерують скорим темпом численні відділи, щоби вже слідуючого дня вдарили нечаяно на противника.

Збудоване такої позірної дороги коштує много праці. Однак її значіне і хосен є так великий, що кождий полководець радо ужинає того способу. Англійці завдячують свої великі успіхи над Соммою в 1916 р. також тим позірним дорогам.

Здасть ся, що камуфляж буде уживаний в сій війні до найдальших можливо границь. Дуже є імовірне, що вже незадовго цілі армії будуть посуватись в перед, а противник не буде видіти ані одного жовніра, ані армат, ані воза з амуніцією.

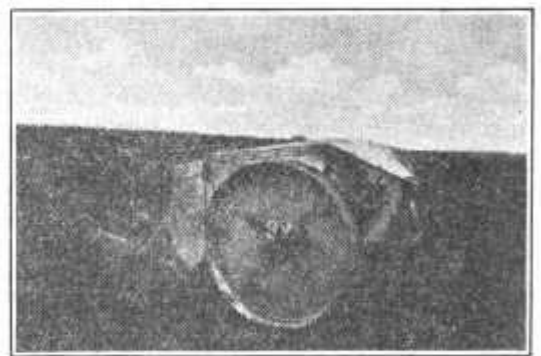
»Тенки.«

Слово »тенк« є англійського походження і є зовсім нове. Ще перед одною п'ятницею в місяці вересні 1916 р. світ не знав зовсім того слова. Дотепер тоді світ довідав ся, що до многих способів воєни треба долучити ще нову воєнну машину, яка називається »тенк«.

В кілька днів пізніше слово »тенк« було на устах в кождого Англійця. Воно означало, що аліянти набули до своєї оборони нове, надзвичайне, воєнне орудє, якого їх вороги ніколи не надіялись.

Тенки се є величезні опанцирені автомобілі, закриті зо всіх сторін грубими сталевими плитами, так що їх залаго може з середини стріляти з машинових крісів, а сама є безпечна перед кулями. Вони порушують ся способом хробаків або слимаків, і можуть пересувати ся по ровах, шанях, закопах, можуть спинатись на горбки, і мають таку силу, що з легкоїстю переривають всякі дротяні забори, а навіть можуть звалити стіни хат. Хоч вони є великі і виглядають незручні, то в руках доброго керманича є послушні, як тресований слон своєму учителеви.

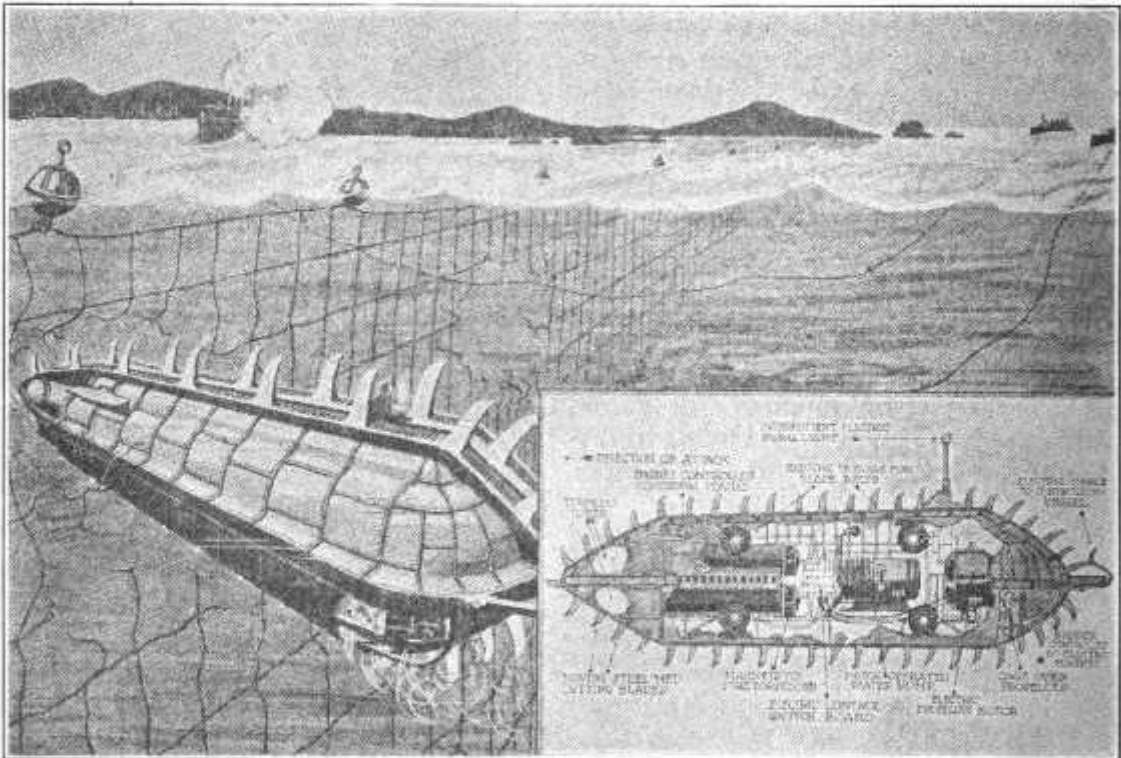

Всі тенки є озброєні в менші армат або машинові кріси. Їх уживають так до наступу, як і до оборони. Головна ціль тенків є заслоняти піхоту, і винищувати і знищити становища ворожих машинових крісів. Вони мають також тому велике значіне, що

вороги побачивши їх, спрямовують на них свої кріси. І кожда куля, яка задзвенить вдаривши об тенк є збавлена. Ліпше, як ворог діравить тенк, як би мав діравити тіла жовнірів. Англійським жовнірам, які мали в перше кермувати тими тенками в борбі, так заявив командуючий генерал: Можливо, що вам не пощастить ся, можливо ще много машин попеусть ся, однак коли лише ваші товариші з армії будуть чутись зобовязані по-

приноровили сей помисл до морських операцій. Вони затопили при поміч сих тенків в самій австрійській війсьній пристані Полі великий ворожий війсьній корабель.

Морські тенки є довгі на 40 етіп, а в промірі мають 6 етіп. Вони зовсім не мають залоги, а порушує ся їх автоматично електрикою, пущеною з підводної лодки або іншого судна. Тенк є окружений рухомим ланцом, на який є насаждені острі сталеві ножі, що мо-

дякувати Богови, що коли них є тенки, то ви сповніте свою задачу.

І дійсно тенки осягнули великі успіхи. Після заяв знатоків, то лише в одній борбі над Соммою вони спасли життя яким 20.000 англійських жовнірів.

З часом обі сторони почали уживати тенків і постійно придумують над їх уліпшенням. Значіне тенків є дуже велике; вони хоронять жовнірів перед ворожими кулями.

Морські тенки.

Як Англійці почали вперше уживати тенків на суші, так Англійці

жуть перетинати дротяні сітки і інші забори, зовсім так як їх сухопутні товариші, англійські тенки. Сі ножі є порушувані електричним мотором, який контролює і кермує другий війсьній корабель з віддалі 8-ох до 10-ох миль.

Італійські інжинірі кермували тим тенком в той спосіб, що він заплив, аж до сталевих еітий, які хоронили пристуну до пристани. Тоді занурили його в воду, щоби він там перебив собі дорогу через сітку, а опісля знова підплив в гору. Тоді вони потиснули за електричний кабель і тенк ваткнув од-

ну або більше торпед, і поцілив ворожий корабель.

Коли сей морський тенк буде удо-

сковалений, то нідна ворожа пристань не може бути безпечна перед ворожим нападом.

ТЯЖКА СПРАВА.

ЧАСТЬ ІНФОРМАЦІЙНА.

3 американського права.

Право спадкове.

Если хтось лишисть по собі якесь майно а не полишисть розпорядженні своїй послідної волі (тестаменту), то його майно переходить на наслідників і ділиться ся на часті відносно до степеня посвяченія. Первородетню не надає лиххє спеціальних прав. В координатих, Державах існують різні права, але в головних нарисах вони по більшій часті є одинакові.

Недвижиме майно ділиться ся по рівній часті між діти. Если лиххє з дітей не має, але лишило по собі знова діти, то тоді на тих-внуків, переходить та частина майна, яка принадає-би на помершу дитину. Так пр.: хтось мав четверо дітей, з них одно померло, але полишило трох внуків; тоді реальність ділиться ся на чотири часті, а одна четверта переходить на сих внуків, з яких кожде дістане одну дванадцятую часть реальности.

Наколи померший не полишив дітей, то реальність переходить на батька. Наколи не полишив батька, реальність переходить на матір, братів і сестри в рівних частях або на їх наслідників, відносно достатня ево-лція.

Наколи не лишиє і таких близьких своїх, реальність ділиться ся відповідно поміж даль-ших своїх.

В разі, коли померший не лишиє ані близьких ані дальших своїх, недвижиме його майно переходить на власність держави.

Що тикає ся движимого майна, то в кожній Державі існують інакші права і ми в се не можемо тут входити.

Послідна воля (тестамент).

Кожда повнолітня людина, умово здорова може зробити тестамент. Замужня жінка має до сего право лишень в деяких Державах відносно до прав означених її право власності. Суть Держави, де і малолітні особи (молодець 18-літній або дівчина 16-літня) мають право розпорядувати своїм движимим майном.

На початку тестаменту треба ясно виказа-

ти, що се є послідна воля тестатора. Коли є кілька тестаментів, то важний є сей, який має найпізнійшу дату. При кінці тестаменту му-сить бути дата і власноручний підпис теста-тора як і підписи двох свідків. Часто вста-не двох свідків, однак найліпше є мати трох свідків. В разі потреби можуть бути свід-ками навіть і жінки, однак ніколи не можуть бути такі люди, про котрих є бесіда в тестаменті, на які припадає часть наслід-ства, або які мають обов'язок винищення послід-ної волі тестатора.

Свої бажання треба в тестаменті висказати ясно і простими словами.

Наколи в тестаменті пропускає ся діти або внуки, то право є той гадки, що про них забуло ся і в тім случаю завжди признає їм належну частку, виняток, коли в тестаменті ясно і пе-двозначно виключає ся їх від наслідства, поді-ючи причини, длячого се робить ся.

В тестаменті треба подати імя того, який має постарати ся про се, щоб винищено сю по-слідну волю. Коли сего не зробить тестатор, то право назмаєє такого чоловіка.

Кодицилі, чи то додатки до тестаменту мусять так само як і тестамент, наколи мають бути писані, бути засмотрені підписом теста-тора і свідків.

В багато Державах жінки і діти мають пе-нарушює право до якоїсь стаю означеної ча-стини майна помершого, отже в тих Державах навіть і тестаментом не можна їх виключити від наслідства.

Кушно і продаж.

Наколи хто хоче зістати власителем зем-лі, хати або інших предметів мусять при по-мощі адвоката або опитного нотаря зробити контракт. Тут можемо лишень в найзагальніш-их зарисах подати деякі вказівки, бо права тикаючи ся того суть такі численні, уста-ви такі різноманітні, що можемо лише пересте-речи, аби бути вельми осторожним при заклю-чуванню контрактів кушна і продажу, позаяк з сего походить найбільш і найбільше заплутаний предмет.

Український Гимн.

„Ще не вмерла Україна“

(на 3 голоси в супроводі фортепіану).

Муз. М. Вербицького.

Уклад Дениса Стчинського.

Maestoso

во — — — — — ли, Ще нам бра — ть мо — — — — — до — ді — ї

у — сміх — ве ся до — ли! Зги — нуть на — — — — — ті

во — ро — жень — ки, як ро — са на сон — ци,

p За - па - ну - ви і ми бра - та у сво - їй сто -

ров - - - аї; Ду - - шу, ті - ло ми по - ло - жим

я на шу сво - бо - - - ду і по - ра - жем

ВИСИЛАЄМО ГРОШІ ДО ВСІХ КРАЇВ

дешевше як деінде.

**ПРОДАЄМО МОНЕЙ-ОРДЕРИ АМЕРІКЕН
ЕКСПРЕС КОМПАНИ.**

В нашій офісі полагоджує адвокат всі тутешні і старокраєві справи.

**ПРОДАЄМО ШИФКАРТИ НА ВСІ КОРАБЕЛЬНІ
ЛІНІЇ.**

ОМЕЛЯН КУЛЬЧИЦЬКИЙ, управитель.

Пишіть по інформації на адресу:

General Exchange Bureau,

821 N. FRANKLIN STREET,

PHILADELPHIA, PA.